

T.C.
SELÇUK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
GAZETECİLİK ANA BİLİM DALI

YEREL KAMUOYUNUN OLUŞUMUNDA YEREL BASININ
ROLÜ
- TRABZON ÖRNEĞİNDE BİR ARAŞTIRMA -

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DANIŞMAN
Doç. Dr. Ali Murat VURAL

HAZIRLAYAN
Onur BEKİROĞLU
034222001001

KONYA 2006

İÇİNDEKİLER

İÇİNDEKİLER.....	I
TABLolar LİSTESİ.....	VII
GİRİŞ.....	1

BÖLÜM I

1. PROBLEM.....	5
2. AMAÇ.....	8
3. ÖNEM.....	9
4. VARSAYIMLAR.....	10
5. SINIRLILIKLAR.....	11
6. YÖNTEM.....	11
6.1. Evren Ve Örneklem.....	12
6.2. Verilerin Toplanması, İşlenmesi Ve Çözümlemesi.....	13
7. TANIMLAR.....	14

BÖLÜM II

YEREL BASIN VE YEREL KAMUOYU

1. KAVRAM OLARAK YEREL BASIN.....	17
2. YEREL BASININ HEDEF KİTLESİ VE HABER KAYNAKLARI.....	21
3. ÖNEMİ AÇISINDAN YEREL BASIN.....	24
3.1. Demokrasi Ve Yerel Basın.....	26
3.1.1. Demokrasi Kavramı Ve Demokrasinin Nitelikleri.....	27
3.1.2. Demokrasi Açısından Yerel Basının Önemi.....	29
3.2. Temel Özellikleri Açısından Yerel Basının Önemi.....	35
4. YEREL KAMUOYU.....	37
4.1. Kamuoyu Kavramı Ve Unsurları.....	37
4.2. Kamuoyunun Yerel Düzeyde Oluşumu: Yerel Kamuoyu.....	40
4.3. Yaygın Ve Yerel Basının Kamuoyu Oluşumuna Katkısı.....	42

BÖLÜM III

GÖREVLERİ - SORUMLULUKLARI VE İŞLEVLERİ AÇISINDAN YEREL BASIN

1. GÖREVLER	48
1.1. Haber Verme Görevi	54
1.2. Denetim Ve Eleştiri Görevi.....	57
1.3. Eğitime Ve Eğlendirme Görevi.....	60
1.4. Kamuoyunu Oluşturma Ve Açıklama Görevi	61
2. SORUMLULUKLAR	65
2.1. Yasal Sorumluluk	68
2.2. Topluma Karşı Sorumluluk.....	70
2.2.1. Sosyal Sorumluluk Kuramı	72
2.3. Hiyerarşik Sorumluluk.....	74
2.4. Bireysel Sorumluluk	75
3. İŞLEVLER.....	77
3.1. Bilgilendirme İşlevi.....	82
3.2. Demokrasiye Katkı İşlevi.....	83
3.3. Köprü İşlevi.....	87
3.4. Uyarı İşlevi	89
3.5. Kültürel Mirasın Aktarılmasına Ve Kültürün Gelişmesine Katkı İşlevi.....	90
3.6. Toplumsallaştırma İşlevi	91
3.7. Motivasyon İşlevi	92
3.8. Tartışma Zeminine Katkı İşlevi	93
3.9. Bütünleştirme İşlevi.....	94
3.10. Ekonomik Hayata Katkı İşlevi	94

BÖLÜM IV

SORUNLARI AÇISINDAN YEREL BASIN

1. Profesyonel Kadro Eksikliği Ve Naylor Kadro Sorunu	100
2. Gelir Kaynakları Ve Ekonomik Sorunlar.....	102
3. Teknolojik Donanım Ve Altyapı.....	106
4. Yönetim Ve Örgüt Yapısı	108

5. Tiraj Faktörü	110
6. Yaygın Basının Bölge Sayfaları.....	112
7. Yerel Basın Mensuplarının Sorunları.....	114
8. Yerel Yönetim Faktörü.....	117
9. Coğrafi Özellikler Ve Kentin Nitelikleri.....	120
10. İçerik Ve Nitelik Faktörü	122

BÖLÜM V

YEREL BASININ ROLÜNÜN TRABZON ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

1. TRABZON KENT PROFİLİ	124
1.1. Trabzon'un Coğrafi Konumu.....	124
1.2. Trabzon'un Tarihsel Süreci.....	125
1.3. Trabzon'un Nüfus Özellikleri.....	127
1.4. Trabzon'da İş Ve Çalışma Hayatı	128
1.5. Trabzon'da Gelir Dağılım Düzeyi	129
1.6. Trabzon'da Eğitim Durumu.....	131
2. TRABZON YEREL BASINI.....	132
2.1. Karadeniz Gazetesi	133
2.2. Karadeniz'den Günebakış Gazetesi	135
2.3. Karadeniz Haber Gazetesi / Taka	137
2.4. Kuzey Ekspres Gazetesi.....	139
2.5. Bölgede Gündem Gazetesi	141
2.6. Türksesi Gazetesi	143
2.7. Hüryol Gazetesi.....	144
3. TRABZON YEREL BASINI ÖLÇEĞİNDE OKURA YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI BULGULARI	150
3.1. Araştırmaya Katılan Deneklerin Sosyo-Demografik Özellikleri	150
3.1.1. Deneklerin Yaşlara Göre Dağılımı	150
3.1.2. Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı.....	150
3.1.3. Deneklerin Medeni Duruma Göre Dağılımı.....	151
3.1.4. Deneklerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı.....	151
3.1.5. Deneklerin Mesleki Duruma Göre Dağılımı	152
3.1.6. Deneklerin Hanelerine Giren Aylık Ortalama Gelir Durumuna Göre Dağılımı	152

3.2. Araştırmaya Katılan Deneklerin Yerel Gazete Okuma Alışkanlıkları.....	153
3.2.1. Deneklerin Düzenli Olarak Ulusal Gazete Okuma Durumu.....	153
3.2.2. Deneklerin Günlük Yaşamda Yerel Bir Gazete Okumaya Duyduğu İhtiyaç	154
3.2.3. Deneklerin Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Durumu	154
3.2.4. Deneklerin Yerel Gazete Okumaya Ayırdıkları Zaman.....	155
3.2.5. Deneklerin Düzenli Olarak En Sık Okudukları Yerel Gazete	155
3.2.6. Deneklerin Okudukları Yerel Gazeteyi Satın Alma Durumu	156
3.2.7. Deneklerin Trabzon'daki Olaylarla İlgili En Çok Bilgi Edindikleri Kaynak	156
3.3. Araştırmaya Katılan Deneklerin Yerel Gazeteler İle İlgili Düşünceleri.....	157
3.3.1. Deneklerin Yerel Olaylara İlişkin Bilgi Edinirken En Çok Güvendikleri Yerel Kitle İletişim Aracı	157
3.3.2. Deneklerin Yerel Düzeyde Halkı Yönlendirme Açısından En Etkili Gördükleri Kitle İletişim Aracı.....	158
3.3.3. Deneklerin Yerel Gazeteleri Haber Ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirmesi.....	159
3.3.4. Deneklerin Yerel Gazetelerden Edindikleri Bilgilerin Günlük Hayatta Kullanılması.....	159
3.3.5. Deneklerin Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Gücüne Dair İnancı	160
3.4. Deneklerin Yerel Gazetelerin Etkilerine İlişkin Düşünceleri.....	160
3.4.1. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Yerel Yöneticileri Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri.....	161
3.4.2. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri	161
3.4.3. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Ekonomik Yaşamı Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri.....	162
3.4.4. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Kültür Ve Sanat Yaşamı Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri	163
3.4.5. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Spor Takımları Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri.....	163
3.4.6. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Sorunlarını Yeterli Düzeyde Yansıtmasına Dair Düşünceleri.....	164
3.4.7. Deneklerin Yerel Gazetelerden Okudukları Haberler Ve Bilgiler Neticesinde Kanaat Değişikliğine Dair Düşünceleri.....	165
3.4.8. Deneklerin Yerel Gazetelerin Trabzon'da Yaşayan İnsanlar Üzerinde Ortak Bir Kanaatin Oluşmasındaki Etkisine Dair Düşünceleri.....	166

3.5. Sosyo-Demografik Değişkenler İle Günlük Yaşamda Yerel Bir Gazete Okuma İhtiyacı Arasındaki İlişki.....	167
3.5.1. Mesleğe Göre Günlük Yaşamda Yerel Bir Gazete Okuma İhtiyacı.....	167
3.6. Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı	169
3.6.1. Medeni Duruma Göre Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı ..	169
3.6.2. Mesleğe Göre Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı	170
3.7. Sosyo-Demografik Değişkenler İle Deneklerin Yerel Gazetelerin Etkilerine Dair Düşünceleri Arasındaki İlişki	172
3.7.1. Yaşa Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri	172
3.7.2. Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri	173
3.7.4. Yaşa Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Kültür Ve Sanat Yaşamı Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri	176
3.7.5. Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerden Okudukları Haberler Ve Bilgiler Neticesinde Kanaat Değişikliğine Dair Düşünceleri	177
3.7.6. Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Trabzon'da Yaşayan İnsanlarda Ortak Bir Kanaatin Oluşmasındaki Etkisine Dair Düşünceleri	178
3.8. Sosyo-Demografik Değişkenler İle Deneklerin Yerel Gazetelerle İlgili Düşünceleri Arasındaki İlişki.....	179
3.8.1. Medeni Durum Göre Deneklerin Yerel Düzeyde Halkı Yönlendirme Konusunda En Etkili Gördükleri Kitle İletişim Aracı.....	179
3.8.2. Eğitim Durumu İle Yerel Gazetelerin Haber Ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirilmesi.....	180
3.8.3. Mesleğe Göre Yerel Gazetelerin Haber Ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirilmesi.....	181
3.8.4. Yaşa Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna Dair İnanç.....	183
3.8.5. Medeni Duruma Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna Dair İnanç	184
3.8.6. Mesleğe Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna Dair İnanç.....	185
3.8.7. Haneye Giren Aylık Ortalama Gelir Durumuna Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna Dair İnanç	187
3.9. Yerel Gazetelerin Okunmasına Etki Eden Değişkenlerin Genel Önem Düzeyleri	188

BÖLÜM VI
ÖZET. SONUÇ VE ÖNERİLER

1. ÖZET	192
2. SONUÇ VE TARTIŞMA.....	194
2.1. Yurttaş Gazeteciliği Ve Yerel Basın	197
2.2. Yerel Gazetecilik İçin Farklı Bir Yaklaşım.....	200
3. ÖNERİLER.....	207
KAYNAKÇA	211
EK 1: ANKET FORMU ÖRNEĞİ	229

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 1927'den 2000 Yılına Trabzon'da Nüfus Durumu	127
Tablo 2: Trabzon'da 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre İstihdam Edilen Nüfusun Sektörlere Göre Dağılımı	128
Tablo 3: 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Trabzon'da 6 Yaş ve Üzeri Okur-Yazar Nüfusun Mezuniyet Dağılımı	131
Tablo 4: Deneklerin Yaşa Göre Dağılımı	150
Tablo 5: Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı	151
Tablo 6: Deneklerin Medeni Duruma Göre Dağılımı	151
Tablo 7: Deneklerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı	152
Tablo 8: Deneklerin Mesleki Duruma Göre Dağılımı	152
Tablo 9: Deneklerin Hanelerine Giren Aylık Ortalama Gelir Durumuna Göre Dağılımı.....	153
Tablo 10: Deneklerin Düzenli Olarak Ulusal Gazete Okuma Durumu	153
Tablo 11: Deneklerin Günlük Yaşamda Yerel Bir Gazete Okumaya Duyduğu İhtiyaç.....	154
Tablo 12: Deneklerin Düzenli Olarak Yerel Gazete Okumaya İlişkin Durumları ...	154
Tablo 13: Deneklerin Yerel Gazete Okumaya Ayırdıkları Zaman	155
Tablo 14: Deneklerin Düzenli Olarak Okudukları En Sık Yerel Gazete	155
Tablo 15: Deneklerin Okudukları Yerel Gazeteyi Satın Alma Alışkanlığı	156
Tablo 16: Deneklerin Trabzon'daki Olaylara İlişkin En Çok Bilgi Edindikleri Kaynak.....	157
Tablo 17: Deneklerin Yerel Olaylarla İlgili Bilgi Edinirken En Çok Güvendikleri Yerel Kitle İletişim Aracı	158
Tablo 18: Deneklerin Yerel Düzeyde Halkı Yönlendirme Konusunda En Etkili Gördükleri Kitle İletişim Aracı	158
Tablo 19: Deneklerin Haber ve Bilgi Kaynağı Olarak Yerel Gazeteleri Değerlendirmesi.....	159
Tablo 20: Deneklerin Yerel Gazetelerden Edindikleri Bilgileri Günlük Hayatlarında Kullanımları	159

Tablo 21: Deneklerin Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirme Konusunda Sahip Oldukları İnanç	160
Tablo 22: Yerel Gazetelerin Kentin Yerel Yöneticileri Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceler	161
Tablo 23: Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceler.....	162
Tablo 24: Yerel Gazetelerin Kentin Ekonomik Yaşamı Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceler	162
Tablo 25: Yerel Gazetelerin Kentin Kültür ve Sanat Yaşamı Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceler	163
Tablo 26: Yerel Gazetelerin Kentin Spor Takımları Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceler	164
Tablo 27: Yerel Gazetelerin Kentin Sorunlarını Yeterli Düzeyde Yansıtmasına İlişkin Düşünceler	165
Tablo 28: Yerel Gazetelerden Okunan Haberler ve Bilgiler Neticesinde Kanaat Değişikliğine İlişkin Durum	165
Tablo 29: Yerel Gazetelerin Trabzon'daki İnsanlar Üzerinde Ortak Bir Kanaatin Oluşmasındaki Etkisine İlişkin Düşünceler	166
Tablo 30: Mesleğe Göre Günlük Yaşamda Yerel Bir Gazete Okuma İhtiyacı	168
Tablo 31: Medeni Duruma Göre Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı.....	170
Tablo 32: Mesleğe Göre Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı	171
Tablo 33: Yaşa Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceleri	173
Tablo 34: Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceleri	174
Tablo 35: Haneye Giren Aylık Gelire Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceleri	175
Tablo 36: Yaşa Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Kültür ve Sanat Yaşamı Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceleri	176
Tablo 37: Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerden Okudukları Haberler ve Bilgiler Neticesinde Kanaat Değişikliğine İlişkin Düşünceleri	177

Tablo 38: Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Trabzon'da Yaşayanlarda Ortak Bir Kanaatin Oluşmasındaki Etkisine İlişkin Düşünceleri	178
Tablo 39: Medeni Duruma Göre Yerel Düzeyde Halkı Yönlendirme Konusunda En Etkili Görülen Kitle İletişim Aracı	180
Tablo 40: Eğitim Durumuna Göre Yerel Gazetelerin Haber ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirilmesi	181
Tablo 41: Mesleğe Göre Yerel Gazetelerin Haber ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirilmesi	182
Tablo 42: Yaşa Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna İlişkin İnanç	184
Tablo 43: Medeni Duruma Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna İlişkin İnanç	185
Tablo 44: Mesleğe Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna İlişkin İnanç	186
Tablo 45: Haneye Giren Aylık Ortalama Gelir Durumuna Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna İlişkin İnanç	188
Tablo 46: Yerel Gazetelerin Okunmasına Etki Eden Değişkenleri Belirlemeye Yönelik Friedman Testi İstatistikleri	189

GİRİŞ

İletişim, insanoğlunun varlığını sürdürme biçiminin hayatî önem taşıyan bir ürünü ve bu süreç içerisinde varlığını sürdürme biçimlerinde meydana gelen gelişmelere göre değişimlere uğrayan bir olgu olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda doğal çevresi, araç-gereçleri, üretim süreçlerinde insanlar arasında gerçekleşen ilişkiler, bu ilişkilerde meydana gelen farklılaşmaları tarafların gözünde haklılaştıran değerler sistemi; insanoğlunun toplumsal hayat tarzını oluştururken, söz konusu hayat tarzının mayası ve işleyişini de “iletişim” sağlamaktadır (Oskay, 1999: 7). Bu itibarla iletişim, insanın fiziksel ve toplumsal varlığının ve insan ilişkilerinin gerçekleşebilmesinin zorunlu bir koşulu olurken, insanlar arasındaki hayatın anlamlandırılmasına ve bundan da öte gerçekleştirilmesine aracı olmaktadır (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 82). Dolayısıyla iletişim, bir ortaklığı, birlikteliği, toplumsallaşmış ve iştirak haline gelmiş olmayı kapsamakta ve böylelikle hem bireyler arasında, hem de bireylerin aracılığıyla toplumsal düzeyde gerçekleşen bir süreç olarak cereyan etmektedir (Oskay, 2000: 310).

Sahip olduğu bu nitelikler itibariyle insanlar ve toplum açısından âdeta bir can damarı konumunda bulunan iletişim; zamanla farklı boyutlarda da kendini göstermiş; meydana gelen değişimler ve gelişmeler neticesinde kitle iletişimi ortaya çıkmıştır. Bu noktada insanların haberleşme gereksinmelerinin bir sonucu olan kitle iletişimi, gelişen uygarlığın ve teknolojinin ortaya çıkardığı bazı araçların iletişim alanında ve haberleşmede kullanılmasını ifade etmektedir. Bir başka deyişle çeşitli sorunların, konuların, olayların vb. kitlelere etkin bir biçimde duyurulması gereksinmesi, kitle iletişim araçlarından yararlanılması ve dolayısıyla kitle iletişimi sonucunu doğurmuştur (İçel, 1998: 10).

Kitle iletişimi olgusunu gerçekleştiren kitle iletişim araçları içerisinde yer alan (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 19) basın görevlerini ve işlevlerini, sınırları dar ve tanımlanmış bir alanda lokal düzeyde gerçekleştiren kitle iletişim aracı olarak da, “yerel basın” karşımıza çıkmaktadır. Kitle iletişimi sürecinde çeşitli olayların, sorunların, konuların, düşüncelerin, kanaatlerin, tutumların vb. yörede yaşayan halka iletilmesinde ve yöredeki toplumsal, siyasal, kültürel, ekonomik hayatın işleyişinde önemli bir rolü

bulunan yerel basın, gazetecilik mesleğinin gerektirdiği ve kitle iletişimine yönelik faaliyetleri bulunduğu yörede ifa etmeye çalışmakta ve böylelikle yöresinin toplumsal iletişim kurumu ile önemli bir kitle iletişim aracı konumunda bulunmaktadır.

Giderek küçülen dünyada, basının uluslararası bir boyut kazanmasıyla birlikte, yaygın ve yerel basının da bu yapılanma içerisinde etkinliklerini sürdürdüklerini belirten Öztürk (1992: 149), yerel basına yönelik olarak şunları ifade etmektedir:

“ Basın yerel bir nitelikte doğup, ulusal ve uluslararası boyut kazanırken, yeni boyutları ile ulusal ve uluslararası basın, küçülen Dünya’da yerel sorunların geneli daha fazla ilgilendirmesi, yerel gelişmelere olan ilginin artışı ile yerel haberciliğe yönelik içine girmiş ve yerel basına bu anlamda dayanmak zorunda kalmıştır. ”

Bir diğer taraftan globalleşme süreci içerisinde sıkça kullanılan tabirle “küresel bir köy” olma yolunda ilerleyen dünyada bazı yöreler, global ilişkiler içinde yer almalarına ya da böyle görünmelerine karşılık, gerçekte global ilişkilerden koparak, yerelliğe yönelebilmekte ve bu durum, globalleşmenin aslında beraberinde yerelleşmeyi de getirebildiğine işaret etmektedir (Işık, 2001: 42). Bu doğrultuda ise bulunduğu ve faaliyet gösterdiği yörenin toplumsal iletişim kurumu ve önemli bir kitle iletişim aracı olarak addedilen yerel basın; yöresinin toplumsal, kültürel, siyasal, ekonomik vb. hayatı içerisinde oynadığı rolün öneminin bilinciyle gazetecilik mesleğinin gerektirdiği ve kitle iletişimine yönelik görevlerini ve işlevlerini yine gazetecilik mesleğinin sorumlulukları çerçevesinde yerine getirebildiği ölçüde daha da önemli bir noktaya ulaşabilmektedir.

Bir yandan basın faaliyetinin ve kitle iletişiminin özelliklerinden, diğer yandan ise özgürlükçü demokrasinin niteliğinden kaynaklanan ve basına atfedilen görevler, “kamusal” olarak nitelendirilmektedir (İçel, 1998: 98). Basının, kamusal olarak addedilen görevleri içerisinde son derece önemli olanlardan bir tanesi de “kamuoyunu oluşturma” görevidir. Kitle iletişim araçları, kamuoyu oluşturma görevi doğrultusunda ele aldıkları konular, olaylar ve gelişmeler itibariyle kendi gündemlerini oluştururlarken, bir diğer taraftan ise nitelikleri ve etkinlikleri ölçüsünde hitap ettikleri insanların oluşturduğu kamuoyunun gündemini de düzenleyebilmektedirler.

Konumuz itibariyle de yerel basın organı yerel gazeteler, kamuoyunu oluşturma görevini, nitelikleri ölçüsünde ve doğrultusunda bulunduğu yöre içerisindeki yerel kamuoyuna yönelik olarak gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar. Zira yerel basın; konumu, mahiyeti ve kapsamı itibariyle bir yöre içerisinde lokal düzeyde vazifede bulunurken, doğal olarak yerel kamuoyuna yönelik hareket alanı içerisinde faaliyet göstermekte ve dolayısıyla kendine hedef olarak da yerel kamuoyunu almaktadır. Bu noktada yerel basının, yerel kamuoyuna yönelik hareket alanı içerisinde ilk etapta ve ağırlıklı olarak yerel gündemi ele alması ve ortaya koyması gerekmektedir. Çünkü yerel gazetenin, bulunduğu yörenin bir kitle iletişim aracı olmasının yanı sıra o yörede yaşayan, o yörenin bir parçası olan ve yöredeki gelişmelerden çeşitli açılardan etkilenebilen yerel halkın da, öncelikle kendi sorunlarına, yöredeki sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel, sanatsal, sportif vb. konulara ve gelişmelere duyarsız kalması düşünülemez. Dolayısıyla yerel gazetelerin, yerel kamuoyunun oluşumunda rol oynama noktasında yerel kamuoyu için yerel gündemi hazırlaması gerekmektedir.

Muhtevasının ortaya çıkardığı nitelikler itibariyle aynı zamanda demokrasinin sağlıklı bir şekilde işlemesinde esaslı öğelerden bir tanesi olarak gösterilen kamuoyu ile demokratik düzenin prensipleri de gerçekleşme şansına kavuşmaktadır. Bu açıdan demokrasi ile kamuoyu arasında son derece önemli ve kopmaz bir bağlılık bulunmaktadır (Onaran, 1984: 92-94).

Kitle iletişim araçları; haberlerin, düşüncelerin, bilgilerin, duyguların, kanaatlerin, kuşaklar arası kültürün iletimine ve kamuoyunun oluşumuna katkı sağlarken, basın ve özellikle de gazeteler (Baraz, 1988: 1); bu noktada toplumlara hem haber ve bilgi ulaştırmakta hem de bir kamuoyu organı olarak görev yapmakta, bir başka deyişle kamuoyunun oluşumunda önemli roller üstlenen bir kitle iletişim aracı konumunda görev yapmaktadır (Onaran, 1984: 35). Bu noktalardan hareketle, yerel alanlarda ve boyutlarda basın faaliyetinin, kitle iletişiminin ve demokrasinin ortaya koyduğu birtakım görevler ile işlevleri, sahip olduğu kendine özgü nitelikleri doğrultusunda yerine getirmeye çalışan yerel basın da, yerel kamuoyunun oluşması noktasında etkinlikte bulunarak önemli katkılar sağlamaya çalışan ve böylelikle yöresinin

toplumsal iletişim kurumu olarak gözü, kulağı ve sesi olan son derece önemli bir kitle iletişim aracı olabilmektedir.

Demokrasi ile kamuoyu arasındaki “kopmaz” olarak nitelendirilen bağ dikkate alındığında ise yerel kamuoyunun da önemi ortaya çıkmakta ve bu itibarla yerel kamuoyunun, yöresi açısından âdeta bir can damarı niteliğine sahip olduğu söylenebilmektedir. Bu bağlamda bulunduğu yörede, yerel kamuoyuna yönelik hareket alanı içerisinde etkinlikte bulunan yerel basın; görevlerini ve işlevlerini, bunların kamusal niteliklerinin bilinci ve gazetecilik mesleğinin kendisine yüklediği sorumluluklar çerçevesinde tam ve doğru bir biçimde icra ettiği ölçüde yerel kamuoyunun sağlıklı bir şekilde vücuda gelebilmesine ve aynı zamanda, demokrasinin de yerelden genele doğru yayılmasına, özümsemesine ve sağlıklı bir şekilde işleyebilmesine önemli katkılar sağlayabilmektedir.

BÖLÜM I

1. PROBLEM

Tarihsel gelişim süreci içerisinde iletişim eylemini öncelikle yaşadığı çevre düzeyi ile sınırlı bir şekilde gerçekleştiren insanların, bu noktadan hareketle birbirleri ile iletişim kurmaya yönelik faaliyetleri de, ilk etapta yine kendi yaşadıkları çevreye yönelik olarak lokal bir düzeyde gerçekleştirdiklerine dair bir değerlendirme yapılabilmektedir. Bu bağlamda iletişimin ilk yansımaları olarak tezahür eden ve sonrasında toplumsal yapının oluşmasında, gelişmesinde toplumun son derece önemli ve etkin bir uzantısı olan kamuoyu da, konumuz itibarıyla kapsamı ve niteliği açısından söz konusu lokal çevrede oluşması sebebiyle yerel ortamlara, o yerel ortamları oluşturan insanlara ve o yerel ortamları ilgilendiren sorunlara, konulara, olaylara vb. yönelik olarak oluşabilmektedir. Dolayısıyla bu şartlar altında söz konusu niteliklere sahip olarak oluşan kamuoyu da, yerel kamuoyu olarak nitelendirilmektedir (Vural, 1999: 5-6).

Günümüzde gerekli bilinç düzeyi ile doğru ve tam bilgilere vakıf olacak şekilde bir süreç yaşayarak oluşan kamuoyunun; siyasi, sosyal, ekonomik, kültürel, spor vb. alanlarda birçok açıdan çok önemli bir güç olduğu ve demokrasi açısından da böyle bir yapının elzem bir unsur olarak kabul edildiği yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel düzlemde ele alındığında ise aynı yerde ve çevrede yaşayan, birbirlerini daha yakından tanıyan, daha yakın ilişkiler içinde bulunan, aynı sorunları ve sıkıntıları yaşayan, aynı sosyal, siyasal, kültürel, ekonomik vb. yapılanmalar içerisinde hayatlarını oluşturan ve idame ettiren insanların oluşturduğu yerel kamuoyunun ise bilinçli, bilgili ve sistemli olarak hareket etmesi ölçüsünde önemini ve etkisini daha yoğun bir şekilde ortaya koyabilmesi kaçınılmaz olmaktadır.

Kamuoyunun, ancak birtakım bilgilere dayanarak oluşabilmesi ise kamuoyunun oluşması noktasında, bilgilerin iletilmesi sürecini ilk sıraya yerleştirmektedir. Söz konusu süreç ise günümüzde büyük oranda kitle iletişim araçları vasıtası ile gerçekleştirilmektedir (Bektaş, 2000: 11). Yerel kamuoyunun oluşması sürecinde ise

yerel kamuoyuna yönelik hareket alanı içerisinde faaliyet gösteren yerel basın da, bir kitle iletişim aracı olarak devreye girmekte ve yöre halkını, öncelikli olarak yöreye yönelik çeşitli sorunlar, olaylar ve konular hakkında bilgilendirmeye çalışmaktadır.

Erdoğan ve Alemdar (2002: 211), bu noktaya ilişkin olarak şu açıklamayı aktarmaktadırlar:

“ Kitle iletişim araçları dünyayı bizim için inşa etme yeteneğine sahiptir ve bu yönde çalışırlar. Bunu yaparken de belli bir fikrin alacağı yönü belirlemeksizin kamuoyu için gündem hazırlarlar. ”

Rogers ve Dearing’in araştırmalarının işaret ettiği etkileşim veya etki çeşitlerinin bir tanesi de konuyla bağlantılı olarak; “Kitle iletişim araçları kamu gündemini, çektiği dikkat ve kitle iletişim otoritesi ile doğrudan etkiler.” şeklinde ortaya çıkmaktadır (McQuail ve Windahl, 1997: 126). Dolayısıyla kamuoyunun gündemini belirlemeye ve bu doğrultuda kamuoyunun oluşumunda rol oynamaya yönelik olarak gündem oluşturma, kitle iletişim araçlarının halk üzerinde etkili olabileceğinin muhtemel yollarından bir tanesi olmaktadır (Severin ve Tankard, 1994: 364).

Konuya hedef kitle açısından bakıldığında ise okur kitlenin; sosyal kabul görme, dünya ve ülke sorunlarını anlama, sosyal prestij, eğlence, kaçış, gevşeme ve birtakım pratik ve değerli bilgileri içeren materyalleri okuyarak günlük yaşamlarını düzenleme gibi değişik amaçlar için gazete okumaya yönelebildikleri değerlendirmesi yapılabilmektedir (Severin ve Tankard, 1994: 475). Dolayısıyla okur kitleyi oluşturan kişiler, kendi gereksinimlerine göre gazetelere yönelebilmekte ve böylelikle gereksinimlerini gidermeye çalışabilmektedirler (Erdoğan ve Alemdar, 2002: 188). Yerel basın bağlamında değerlendirildiğinde ise insanlar; yaşadıkları yere ilişkin yerel gündemi takip edebilmek, yerel gündemi oluşturan çeşitli olaylar, konular, sorunlar vb. hakkında bilgi sahibi olabilmek ve bunları anlayabilmek, kanaat edinebilmek, prestij sağlayabilmek, mahallede, kahvede, sohbet ortamlarında konuşulan yerel konulara ilişkin söz söyleyebilmek gibi çeşitli amaçlarla yerel gazete okumaya yönelebilmekte ve

bu doğrultuda kendi gereksinimleri açısından en doyurucu olarak gördükleri yerel gazete ya da yerel gazeteleri tercih edebilmektedirler.

Vural'ın (1998: 17) belirttiği üzere, öncelikle kendi yaşadıkları kentteki sorunların çözülmesini arzu eden insanlar; bir sese, sözcüye, gözlemciye ve takipçiye gereksinim duymakta ve bu durumu gerçekleştiren en önemli unsurlardan biri olarak da yerel basın ortaya çıkmaktadır. İşte bu noktada yerel kamuoyunun, söz konusu çerçeve içerisinde, yerel basın tarafından kentte ortaya çıkan sorunlar, yaşanan olaylar ve gündemde olan konular hakkında doğru ve tam olarak bilgilendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca yerel basının; sorunların çözümü, olaylara açıklık getirilmesi ve yerel kamuoyunun konular hakkında aydınlatılması yönündeki faaliyetlerin gerek doğrudan gerçekleştirilmesi, gerekse bunlara yönelik girişimlerin sonuca ulaştırılmaları açısından takip edilmesi şeklinde son derece önemli bir vazifeyi de yerine getirmesi gerekmektedir.

Zira, Demiray da (1998: 4-5); “medya, halkın gözü ve kulağıdır” değerlendirmesinden hareketle, içinde bulunduğu yörenin ve o yöre halkının gözü, kulağı ve sesi olarak nitelendirilebilen yerel basının; yöre halkının her türlü sorunlarını ve bu sorunlara yönelik çözüm önerilerini gündeme getiren, yerel kamuoyunun tartışma forumu olan, yerel yönetimler ile yöre halkı ve merkezi yönetim arasında köprü işlevi gören, halkın gözü kulağı olduğu kadar, gerektiğinde yerel yönetimlerin dili de olabilen bir yapıya sahip olması gerektiğini kaydetmekte ve insanların, bu sayede küreselleşme girdabından bir nebze olsun uzaklaşabildiklerini vurgulamaktadır.

Netice itibariyle “Yerel Kamuoyunun Oluşumunda Yerel Basının Rolü -Trabzon Örneğinde Bir Araştırma-” adlı bu çalışmanın temel sorununu; bulunduğu ve faaliyet gösterdiği yörenin iletişim kurumu ve önemli bir kitle iletişim aracı olarak kabul edilen yerel basının, yerel kamuoyunun oluşması noktasında nasıl ve ne düzeyde bir rol oynadığı teşkil etmekte ve bu bağlamda yerel kamuoyu, yerel basın, yerel basının önemi, görevleri, sorumlulukları, işlevleri ve karşılaştığı sorunlar irdelenmektedir.

2. AMAÇ

Günümüzde kitle iletişim araçları, toplumsal yapı ve yaşantı içerisindeki konumları ve nitelikleri itibariyle mühim bir noktada bulunmaktadır. Son derece önemli bir kitle iletişim aracı olarak gösterilen basın da, söz konusu noktada uluslararası, ulusal ve yerel düzeylerde faaliyet göstermektedir. Konumuz açısından, kitle iletişimi içerisinde çeşitli olayların, sorunların, konuların, düşüncelerin ve kanaatlerin insan topluluklarına iletilmesinde kullanılan kitle iletişim araçları içinde yer alan yerel basın, kitle iletişimine ve gazetecilik mesleğine yönelik faaliyetleri, görevleri ve işlevleri lokal düzeyde yerel kamuoyuna yönelik olarak gerçekleştirmeye çalışmaktadır.

Yaygın basının, ulusal bazda sosyal, siyasal, kültürel ve entelektüel hayatta oynadığı rolü ve gerçekleştirdiği görevler ile işlevleri, lokal bir düzeyde ve çevrede mahiyeti, nitelikleri ve kapsamı doğrultusunda kendine özgü bir biçimde gerçekleştirmeye çalışan yerel basın (Bostancı, 1998: 170), bu durum itibariyle de yöresinin toplumsal iletişim kurumu ve önemli bir kitle iletişim aracı olarak addedilmektedir. Dolayısıyla yerel basının, bulunduğu yöre içerisinde gösterdiği faaliyetler, ifa etmeye çalıştığı görevler ve işlevler, yöre halkına ve yöreyi oluşturan diğer unsurlara, bir başka deyişle daha önce belirtildiği üzere yerel kamuoyuna yönelik olmaktadır.

Bu noktalardan hareketle çalışmanın temel amacını; “yerel kamuoyunun oluşumunda yerel basının rolünü; önemini, görevlerini, işlevlerini ve sorumluluklarını irdelemek ve ortaya koymak ve yerel basın ile yerel kamuoyu arasındaki ilişkilerin ne yönde ve hangi düzeyde olduğunu tespit etmek” oluşturmaktadır. Bu bağlamda Trabzon örneğinde yapılan araştırma ile yerel basına açılım sağlayabilmek ve yerel basının, yerel kamuoyunun oluşması noktasında ne şekilde ve hangi düzeylerde etkide bulunduğunun saptanmaya çalışılması amaçlanmaktadır. Bu bağlamda çalışmanın araştırma sorularını, şu sorular teşkil etmektedir:

1. Yerel kamuoyunun oluşumunda yerel basının rolü nedir?
2. Yerel basının hedef kitlesi, yerel basın organı yerel gazeteleri haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirmekte midir?
3. Yerel kamuoyunu oluşturan insanlar, yerel basında yayımlanan haberlerden etkilenmekte midir?
4. Yerel basında yayımlanan haberler neticesinde okur kitlesinin kanaatlerinde değişiklik olmakta mıdır?

Araştırma sorularına paralel olarak çalışma kapsamında ele alınan hipotezleri ise şu noktalar oluşturmaktadır:

1. Okur kitlenin, Trabzon'da yerel gazetelerin hedef kitlesini yönlendirici bir güce sahip olduğuna dair inancı yüksektir.
2. Trabzon'da yerel gazetelerin insanlarda ortak bir kanaatin oluşması noktasında okur kitle tarafından etkili olarak görülme oranı yüksektir.
3. Trabzon'da okur kitlenin yerel basın organı yerel gazeteleri haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirme oranı yüksektir.
4. Trabzon'da okur kitlenin, yerel gazeteleri kent yaşamına ilişkin konular bağlamında etkili olarak değerlendirme oranı yüksektir.
5. Yerel gazetelerden okunan haberler ve bilgiler neticesinde okur kitlenin kanaatlerinde değişiklik oranı orta düzeyde olmaktadır.

Nihayetinde, gerçekleştirilen çalışmada, belirtilen noktalar Trabzon örneği ele alınarak değerlendirilmektedir.

3. ÖNEM

Bir kentte, yörede yaşayan halk ve o kentin, yörenin idaresinde bulunan yerel yönetim unsurları için sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel, sanatsal vb. alanlar açısından ve kentte, yörede vuku bulan sorunlara çözüm üretilmesi, söz konusu sorunları ortaya çıkaran şartların düzeltilmesi ve ortadan kaldırılması noktalarında yerel kamuoyu, başat

bir mekanizma ve âdeta bir can damarı konumunda bulunmaktadır. Çünkü Sürmeli'nin (1998: 19) belirttiği üzere, bir kentin çarpık yapılanması, çevre kirliliği, yapılmayan yolları, aksayan hizmetleri, düzenli bir şekilde sanayileşmemesi, kalkınamaması, kentteki sosyal, kültürel ve ekonomik yapının gelişmemesi gibi sorunlar; yerel boyutlarda olduğu için doğal olarak en çok o kentte yaşayan insanları ilgilendirmekte, bir diğer deyişle yerel kamuoyunu oluşturan unsurları etkilemektedir. Bir diğer taraftan bir kentin, yörenin, ülke genelinde sesini duyurarak kendini gösterebilmesinin yolu da, gerekli bilgi donanımına sahip ve etkin bir yerel kamuoyunun varlığından geçmektedir.

Bulunduğu yöre içerisinde faaliyet gösteren bir kitle iletişim aracı olan yerel basın ise yerel kamuoyu ile birlikte aynı lokal boyutlar içinde bulunması ve bu yerel çevrede lokal düzeyde cereyan eden sorunları, olayları vb. kendisinin de bizzat yaşaması nedeniyle yerel kamuoyunun oluşması noktasında fonksiyonel olarak belirlemektedir (Sürmeli, 1998: 19). Bir başka açıdan yerel basın, yerel yönetimler ile yöre halkı arasındaki iletişimi sağlayarak, karşılıklı diyalogun aracı olabilen ve bu şekilde demokrasinin, yerleşip kökleşerek sağlıklı bir şekilde işleyebilmesinde mühim bir rolü bulunan bir kurum olması açısından da önem taşımaktadır (Gürel, 1999: 7).

Bu noktalardan hareketle; “Yerel Kamuoyunun Oluşumunda Yerel Basının Rolü -Trabzon Örneğinde Bir Araştırma-” adlı bu çalışma; yerel basının önemini, görevlerini, işlevlerini, sorumluluklarını ve karşılaştığı sorunları ortaya koyarak ve irdeleyerek, yerel kamuoyunun oluşmasındaki rolünü saptayacak olması açısından önem arz etmektedir. Ayrıca belirtilen açılardan yapılacak saptamaların, yerel basının konumu ile durumunu ortaya koyması ve bunun neticesinde daha iyi bir noktaya ulaşabilmesi açısından birtakım önerileri vurgulaması, çalışmanın bir başka önemli noktasını teşkil etmektedir.

4. VARSAYIMLAR

Çalışmada, şu noktalar birer varsayım olarak kabul edilmiştir:

a. Trabzon’da yayınlanan yerel gazeteler, yerel kamuoyunun oluşması noktasında önemli boyutlarda etkide ve katkıda bulunmaktadır.

b. Trabzon’da yayınlanan yerel gazetelerin hedef kitlesi, yerel gazeteleri etkin bir haber ve bilgi kaynağı olarak kullanmakta ve bu doğrultuda yerel gazetelerden yararlanmaktadır.

c. Trabzon’da yayınlanan yerel gazetelerin hitap ettiği hedef kitle, yerel basından etkilenmekte ve bunun sonucunda hedef kitleyi oluşturan kişilerin kanaatlerinde birtakım değişiklikler olmaktadır.

5. SINIRLILIKLAR

Çalışmanın içerdiği birtakım sınırlılıkları şu noktalar teşkil etmektedir:

a. Çalışmanın sorun ve amaç başlıkları altında belirtildiği üzere bu araştırma; yerel kamuoyunun oluşumunda yerel basının rolünü araştırmak ve ortaya koymak ile sınırlı tutulmakta ve bu bağlamda araştırmanın uygulama aşamasında Trabzon örneği ele alınmaktadır.

b. Çalışma, Trabzon kent merkezi ve bu merkezde yayınlanan yerel gazeteler ile sınırlı bulunmaktadır.

c. Çalışmanın uygulama aşamasında Trabzon örneği için gerçekleştirilen anket çalışması, anketin uygulanacağı hedef kitle açısından Trabzon kent merkezinde yaşayan insanlar ile sınırlı tutulmuştur.

6. YÖNTEM

“Yerel Kamuoyunun Oluşumunda Yerel Basının Rolü -Trabzon Örneğinde Bir Araştırma-” adlı bu çalışmanın teorik kısmında kuramsal bir yapı oluşturulması amacıyla esas olarak literatür taraması yöntemi kullanılmak suretiyle çeşitli kitaplardan,

tez çalışmalarından, süreli yayınlardan; dergilerden, gazetelerden, makalelerden, kamu kurumları ile özel kuruluşların belge ve dokümanlarından yararlanılmıştır. Bu kaynakların yanı sıra internet ortamında konu ile irtibatlı bilgi, belge, makale vb. içeriklerin yer aldığı çeşitli web sitelerinin sayfalarından da faydalanılmıştır.

Çalışma kapsamında Trabzon Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü ile görüşmeler yapılarak yerel gazeteler ve söz konusu yerel gazetelerin resmi ilan gelirleri hakkında bilgi ve doküman alınmıştır. Trabzon kent profilinin ortaya konulması amacıyla çeşitli kitaplardan ve valiliğin web sitesinden yararlanılmasının yanında Trabzon Devlet İstatistik Enstitüsü Bölge Müdürlüğü'nün kütüphanesinden ve buradan alınan belge ve verilerden de faydalanılmıştır. Ayrıca Trabzon Basın Enformasyon İl Müdürlüğü ile görüşülerek yerel basına ilişkin kaynaklar temin edilmiştir. Çalışmada, Trabzon kent merkezinde yayınlanmaları suretiyle eksen alınan yerel gazetelere ilişkin bilgiler ise, söz konusu yerel gazetelerin genel yayın müdürü, genel koordinatör ve yazı işleri müdürü konumundaki yetkilileri ile görüşülmesi neticesinde elde edilmiştir.

Çalışmanın Trabzon örneğindeki araştırma kapsamında ise uygulamaya yönelik olarak anket tekniği kullanılmıştır. Anket uygulamasında örneklemin tespiti için; tanımlanan evrende her elemanın seçilecek örnekte yer alma olasılığının eşit ve bağımsız olduğu basit tesadüfi örnekleme yöntemi uygulanmıştır. Buna göre Trabzon kent merkezinde 09.05.2005 - 14.05.2005 tarihleri arasında araştırmacının da içinde yer aldığı dört anketör ile basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 300 kişi üzerinde anket gerçekleştirilmiştir. Anketin uygulanacağı örneklem için kişi sayısının 300 olarak belirlenmesi; araştırma evreninin kapsamını teşkil eden Trabzon kent merkezindeki nüfusun 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre 214.999 olması ve buna koşut olarak Trabzon Devlet İstatistik Enstitüsü Bölge Müdürlüğü'nden Trabzon kent merkezini evren olarak tanımlayan çalışmalar için 300 kişiye uygulanması yönünde alınan görüş doğrultusunda olmuştur.

6.1. Evren ve Örneklem

Evren: Bu çalışmada, Trabzon kent merkezinde yaşayan okuryazar nüfus, araştırmanın evrenini teşkil etmekte ve belirtilen konum kapsamında yerel gazeteler aracılığı ile etkilendiği varsayılan okur kitlesi hedef kitle olmaktadır.

Örneklem: Çalışmanın uygulama kapsamında gerçekleştirilen anket tekniği için yukarıda tanımlanan evren içerisinde basit tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen 300 kişi araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır.

6.2. Verilerin Toplanması, İşlenmesi ve Çözümlemesi

Çalışmada kuramsal bir yapı oluşturabilmek için literatür taraması yöntemiyle konuya ilişkin olarak çeşitli kaynaklar kullanılmış ve Trabzon yerel basınının mevcut durumunu ortaya koyabilmek için günlük olarak yayınlanan yerel gazetelerin ve bunun yanı sıra resmi kurumların yetkilileri ile görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. Çalışmanın uygulama boyutunda ise veri toplama tekniği olarak anket seçilmiş ve bu doğrultuda 46 sorudan oluşan bir anket formu hazırlanmıştır.

Anket içerisinde yer alan 46 sorudan 45'i kapalı uçlu sorulardan ve deneklerin yaşlarını öğrenmeye yönelik 1 soru da açık uçlu sorudan oluşmaktadır. Anketin yapısı şu şekilde bir görünüm arz etmektedir: Buna göre ilk olarak anketin girişinde iki satırlık bir açıklama yazısı yer almaktadır. Anket formu deneklerin düzenli olarak ulusal gazete okuyup okumadıklarına ilişkin 1. soru ile başlamakta ve ardından 2. sorudan 40. soru da dahil olmak üzere yerel basın organı yerel gazetelere ilişkin sorular ve ifadeler ile devam etmektedir. Burada 2. sorudan başlayan ve 20. soru dahil olarak devam eden sorular yerel gazetelere yönelik sorulardan oluşmaktadır. Sonrasında 21. soru ile başlayıp 40. soru dahil devam eden bölüm ise bir tablo içerisinde yerleştirilmiş olup yerel gazete okumaya yönelik ifadelerden oluşmaktadır. Son olarak 41. soru ile başlayan ve son soru olan 46. soruyu da kapsayan kısım ise ankete katılanların sosyo-demografik özelliklerini öğrenmeye yönelik sorulardan oluşmaktadır.

Anket, 09.05.2005 – 14.05.2005 tarihleri arasında araştırmacının da dahil olduğu dört anketör ile Trabzon kent merkezinde 300 kişi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Çalışmanın uygulama aşaması kapsamında anket tekniği ile elde edilen verilerin

analizinde ise istatistiksel paket programı olan SPSS programı kullanılmıştır. Anketlerden elde edilen veriler, bilgisayarda SPSS programında numaralama biçiminde kodlanmış ve işlenmiştir. Veriler üzerinde yine aynı program içerisinde yer alan analiz türlerinden frekans analizi, ki-kare testi (chi-square test X^2) ve Friedman testi kullanılmıştır.

Frekans analizi, her bir verinin yinelenme sayısını göstermek amacıyla kullanılmaktadır (Karasar, 2004: 209). Frekans analizinde; değişken ya da değişkenlere ilişkin değerlerin veya puanların dağılımına ait özellikler betimlenmekte ve buna yönelik olarak da veriler, sayı ve yüzde halinde sunulmaktadır (Büyüköztürk, 2002: 21). Bir diğer analiz yöntemi olan ki-kare testi, iki kategorik değişken arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını tespit etmek için kullanılmaktadır. Buna göre; “iki sınıflamalı değişken düzeylerine göre oluşan gözlemlerde gözlenen sayılarla-değerlerle, beklenen sayıların-değerlerin birbirlerinden anlamlı bir şekilde farklılık gösterip göstermediği” test edilmektedir (Büyüköztürk, 2002: 142). Bu noktada araştırmada X^2 değerinin sonucuna yüzde kaç olasılıkla güvenileceğini belirten güven düzeyi olarak davranış araştırmalarında en sık tercih edilen güven düzeyi olan $p = .05$ değeri kullanılmaktadır. Söz konusu değerin seçimi ise % 5’lik bir hata olasılığına olanak tanımak anlamına gelmektedir (Sencer, 1989: 598). Friedman testi ise iki veya daha fazla değişkenin dağılımının karşılaştırılması amacıyla kullanılan testlerden biridir. Burada deneklerin, değişkenler ile ilgili tutumları dereceli bir ölçekte belirlenmekte ve ölçülmektedir. Sonucun anlamlı bir ilişki ortaya koyması ise deneklerin söz konusu değişkenlere karşı tutumlarında fark olduğunu göstermektedir (Erdoğan, 2003: 399).

7. TANIMLAR

Basın: Belirli zaman aralıkları ile basılı olarak yayınlanan gazete ve dergi şeklindeki yayınların tümüne basın adı verilmektedir (Yüksel ve Gürcan, 2001: 5).

Yaygın Basın: Ülke genelini kapsayacak boyutlarda yayın faaliyeti içerisinde bulunan basına yaygın basın denilmektedir.

Yerel Basın: Ülke düzeyini kapsamayan, buna karşılık yalnızca yerel ölçekte yayın faaliyeti içerisinde bulunan basılı yayın organlarına yerel basın adı verilmektedir.

Yerel Gazete: Yerel düzeyde periyodik aralıklarla basılı olarak yayınlanan kitle iletişim aracıdır.

Kamuoyu: Kamuoyu, kamu yaşantısı ile ilgili tartışmalı bir sorun veya olay ya da konulara yönelik olarak bunlarla ilgili bulunan insanların sahip oldukları kanaatlerin anlatımı şeklinde tanımlanabilmektedir.

Yerel Kamuoyu: Yerel kamuoyu, kapsam itibarıyla yerel sınırlar çerçevesinde, herhangi bir olay, konu veya sorun karşısında, bu olay, konu veya sorun ile ilgili bulunan ve söz konusu yerel sınırlar içerisinde yaşayan insanların taşıdıkları kanaatlerin anlatımıdır.

İletişim: İnsanlar arası ilişkilerin var olması ve sürdürülmesi bağlamında duygu, düşünce ve bilgilerin çeşitli yollar ile aktarılması ve paylaşılması.

Yerel İletişim: Sınırları belirli bir yere ve çevresine ilişkin olarak, söz konusu yerel coğrafyada ve burada yaşayan insanlar arasında gerçekleşen iletişim.

Yöre: Bir bölgenin belli bir yer ve çevresini kapsayan, sınırları belirli bölümüne yöre adı verilmektedir (Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük 2, 1998: 2467).

Yerel: Bir bölgenin sınırları belirli bir yer ve çevresine ilişkin ve özgü olan.

Demokrasi: “Demokrasi, ilgili tarafların mümkün olan en fazla ve en nitelikli katılımını sağlayan kolektif kararlar alınmasını amaçlayan usuller içeren” ve “normatif sonuçları olan bir işleyiş kuralları sistemi” şeklinde tanımlanabilmektedir (Keane, 1999: 156-157).

BÖLÜM II

YEREL BASIN VE YEREL KAMUOYU

Yerel basın kavramı, Türkiye’de “Anadolu Basını” ya da “Taşra Basını” olarak da nitelendirilmektedir. Yücel (1999: 174), bu deyimlerin genellikle İstanbul dışında yayınlanan süreli yayımları anlatmak için kullanıldığını ifade etmektedir. Yerel basının tarihsel süreç içerisindeki konumu ve üstlendiği misyon itibariyle bu nitelendirmelerde doğruluk ve haklılık payı bulunmaktadır. Ancak değişen zaman ve koşullar neticesinde söz konusu nitelendirmelerle ilgili durumlar da değişmiştir.

Türk basınının kuruluş ve gelişme dönemi açısından “Taşra Basını” deyiminin haklı bir anlam taşıdığını belirten Ulus (1993: 77), günümüz Türk basınının nitelikleri çerçevesinde bu kullanımın geçerliliğini yitirdiğini söylemektedir. Ulus, bunun nedeni olarak İstanbul dışında yayımlandığı halde yaygın basın içinde yer alan gazetelerin bulunması ile yine İstanbul ve Ankara’da yayımlandığı halde, Türkiye ölçüsünde dağıtılıp okunmayan gazetelerin mevcut olmasını göstermektedir. Bu bakımdan Taşra basını terimi, konuyu açık seçik ortaya koymak açısından yeterli olmamakta ve bazı karışıklıklara neden olabilmektedir.

Şanlıer de (1992: 211), Basın Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü tarafından yayınlanan “Anadolu Basını 1990” adlı yayının içeriğini örnek göstererek, “Anadolu Basını” denildiği zaman bunun, Anadolu dışını bir başka deyişle Kırklareli, Edirne, Tekirdağ gibi Trakya’daki illeri de kapsadığını ifade etmektedir. Buna karşın, “Anadolu Basını” deyimini, İstanbul ve Ankara’da yayınlanıp da içerik ve nitelik olarak bu basın içerisinde yer alması gereken herhangi bir Anadolu gazetesini de kapsamamaktadır. Şanlıer, işte bu nedenlerden dolayı “Anadolu basını” ya da “taşra basını” deyimleri yerine “yerel basın” kavramının kullanılmasının daha doğru olacağına dikkat çekmektedir.

Eskiden yerel gazetelere “taşra gazeteleri” , ya da “Anadolu gazeteleri” ve daha eskiden de “Vilayet gazeteleri” denildiğini dile getiren Topuz da (2003: 381), bu deyimlerin zamanla anlamlarını yitirdiklerini vurgulamaktadır.

Yerel basın kavramını, “Anadolu basını” olarak nitelendiren ve onun, Ulusal Kurtuluş Savaşı’nın gazi basını olduğunu, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşunda harcı olan ve İrade-i Milliye ile Hâkimiyet-i Milliye’nin günümüzdeki temsilcisi olan basın olduğunu belirten Turan (1992: 92) ise bu nitelendirmesinin nedenini şu şekilde açıklamaktadır:

“ Yerel basın yerine bizim bilerek Anadolu basını dememizin temel felsefesi Anadolu sözcüğünde somutlaşan birleştiricilik, btnleştiricilik, bir başka deyişle ulusal birlik, ulusal bütünlük idealidir. ”

Milli Mücadele yıllarında, Kurtuluş Savaşı’nda, Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluşu sırasında ve sonrasında gerçekten çok büyük destekler ve gerçekleştirilen çok önemli görevler söz konusudur ve o dönemlerin şartları açısından ele alındığında “Anadolu basını” değerlendirmesi haklı bir yaklaşım olmaktadır. Ancak Vural’ın (1999: 113) belirttiği göre akademik bir çalışmada, evrensel kavramların kullanılması uygun bir yaklaşım olacağı için çalışmada “Yerel basın” kavramı kullanılmaktadır.

Çalışmanın “Yerel Basın ve Yerel Kamuoyu” başlıklı ikinci bölümünde ilk olarak yerel basın kavramı, çeşitli tanımlamaları ile sunulmakta ve bu şekilde kavram, ayrıntıları ile açıklanarak, mütalaa edilmektedir. İkinici husus olarak, yerel basının hedef kitlesi ve haber kaynakları değerlendirilerek ortaya konulmaya çalışılmakta ve sonrasında yerel basının önemi, demokrasi ile yerel basının temel özellikleri açısından irdelenmektedir.

1. KAVRAM OLARAK YEREL BASIN

Günümüz koşulları çerçevesinde gazeteler, çok geniş alanlara dağıtım yapabildikleri ve bu amaçla yayımlandıkları gibi, belirli bir yöre halkına ulaşmak ve o

yörenin yerel konularıyla ilgilenmek gayesiyle de yayınlanmaktadırlar. Bu bağlamda, belirli bir yörede yayınlanan basın, yerel basın olarak adlandırılmakta ve yerel kamuoyuna yönelik hareket alanı içindeki iletişim araçları, topyekûn olarak yerel basın adı ile nitelendirilmektedir (Bodur, 1997: 38; Vural, 1999: 41).

Uluslararası İngilizce sözlüklerde yerel basın; “Yalnızca belirli bir bölgede yayımlanan ve okunan, ulusal haberlerden farklı olarak, yerel haberlerin ve konuların yer aldığı gazeteler ya da “Genel olarak kasaba veya şehirde yaşayan insanları ilgilendiren haberlerin yer aldığı ve o şehirde yayımlanan gazeteler” olarak tanımlanmaktadır (Vural, 1999: 41).

Girgin (2001: 161), yerel basını; “Bölgenin ve bölgede yaşayanların her türlü sorununu ve bu sorunların karşısında üretilebilecek çözüm önerilerini gündeme getiren, tartışan, yerel yönetim ile merkezi yönetim arasında köprü işlevi gören, halkın gözü kulağı olduğu kadar, yerel yönetimin dili de olabilen bir işleyişle, kişileri küreselleşme girdabından biraz olsun alıkoyabilen” bir araç olarak nitelendirmektedir. Girgin (1997: 39), bir başka yapıtında da, haber açısından yayımlandığı yöredeki olaylara ağırlık veren, kendi yöresinin kalkınması ve gelişmesi için çaba harcayan ve ulusal konularda kamuoyu oluşturan yayın organlarını, yerel basın olarak tanımlamaktadır.

Vural (1999: 44), İstanbul dışındaki kent, kasaba ve köylerde, buldukları yöre ile sınırlı etkinlik gösteren, hedef kitlesini yalnızca yörede yaşayan insanların oluşturduğu ve sınırlı sayıda okura sahip basın kuruluşlarını yerel basın olarak nitelendirirken; kavramı ve kapsamını belirleme açısından yerel basını; “Sınırları dar ve tanımlanmış bir yörede- ki bu yöre yalnızca bir kent ya da kasaba da olabilir- o yöre halkını bilgilendirmeye (haberdar etmeye), eğitmeye, eğlendirmeye ve yöre kamuoyununun serbest oluşumunu sağlamaya yönelik yayıncılık faaliyeti içinde bulunan, aynı zamanda yöre halkının iletişim kurumu özelliğini taşıyan araç ya da araçlar bütünüdür. ” şeklinde tanımlamaktadır.

Gürcan ve Yüksel (2001: 7), yerel basını; “Ülke geneli yerine daha dar dağıtımla bir ya da birkaç il/ilçedeki okura ulaşan, belirli il ya da bölgeye ilişkin haberlerin yoğunlukta bulunduğu basılı periyodik yayınların bütünü” olarak tanımlamakta ve yerel

basın örneklerinde il, ilçe ya da bölgelere yönelik sorunların gündeme getirilip tartışıldığını ifade etmektedirler.

Kayacan (1996: 74), yerel basını, demokrasiye mahallî düzeyde katkıda bulunmak, yerel sorunları araştırmak ve aktarmakla görevli kurumlar olarak nitelendirirken; yerel basını, yerel yönetimler için vazgeçilmez bir teminat ve yerel gazeteleri de ülke demokrasinin temel taşları olarak göstermektedir. Bu noktadan hareketle yerel basın, haber bakımından yayınlandığı yöredeki olaylara ağırlık veren, yerel sorunları objektif ve doğru bir şekilde dile getirerek, yöresinde kamuoyu açısından etkili olabilen, yörenin kalkınması ve gelişmesi için çaba sarfeden, kendi mahallindeki sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasal gelişmeleri sağlıklı bir şekilde okurlarına aktarabilen yayın organları olarak tanımlanmaktadır (Kayacan, 1996: 57).

Bu noktada yerel basının kapsamı ve işlevi ortaya konulmakta ve yerel basın bir kurum olarak değerlendirilerek, demokrasi odaklı bir yaklaşımla yerel basına açılım getirilmektedir. Gerçekten günümüzde demokratik sistemlerin işleyişinde basının görev ve işlevleri ile son derece önemli bir role sahip olduğu ve yerel bazda ele alındığında da bu rolü yerel basının üstlendiği yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Zira, konumuz açısından değerlendirildiğinde yerel basın, bulunduğu yerdeki hedef kitleleri ile yakın bir iletişim ve etkileşim içerisinde olması suretiyle yerel kamuoyu için en etkin ve önemli konumdaki iletişim aracı olmaktadır.

Ünal (1996: 1068), yerel basını; “Yurdun muhtelif yerlerinde özellikle büyük kentler dışındaki yerleşim birimlerinde il, ilçe ve beldelerde günlük, haftalık veya daha fazla aralıklarla yayınlanan, yayınladıkları mahallin haber, havadis ve sorunlarını dile getiren, halkın istediklerini ilgililere aksettirmeyi hedefleyen yazılı basın organlarıdır.” şeklinde tanımlamaktadır. Ünal, bu tanımlamasındaki yaklaşımıyla yerel basını, büyük kentler dışındaki yerleşim birimleri ile sınırlandırmaktadır. Ancak büyük kentlerde yayınlanıp da, ülke genelini değil de, sadece buldukları il ve çevresini kapsamı içine alan basın organları bulunmaktadır ki bunlar, büyük kentlerde yer almalarına rağmen yerel basın olarak değerlendirilmektedirler. Ayrıca yerel basının, yalnızca haber ve havadis aktaran bir araç olarak görülmemesi, bunun yanı sıra “yetkililere aksettirme”

şeklinde nitelendirilen işlevi ile yetinilmeyerek, daha ileri düzeylerde derinlemesine ele alınması gerekmektedir. Çünkü yerel basın; halkın istediklerini ilgililere iletmenin yanında olayların perde arkasını araştıran, çeşitli konularda halkı bilgilendiren, olayların peşini bırakmayarak denetleme fonksiyonunu yerine getiren, sorunlara kalıcı çözümler üretilmesini sağlayan, bu üretim sürecine aktif bir şekilde katkıda bulunan ve bu sayede yerel halk ile yerel yönetim arasındaki köprü vazifesini tam ve doğru bir şekilde gerçekleştiren bir konseptte sahip olmalıdır.

Bülbül (2001: 10); “Bir yerleşim biriminde hazırlanıp basılan, dağıtımı sadece basıldığı yerde yapılan, o yerleşim biriminde olup bitenleri, önemli olayları, her türlü etkinlikleri, genel bilgileri; haber, diğer yazınsal türler, fotoğraf ve görüntüleri ile yansıtan basını” yerel basın olarak tanımlamaktadır. Yerel basın, yöresel sorunları daha ağırlıklı gündeme getirmekte ve dağıtım bakımından da daha dar bir alanı kapsamaktadır. Sahip olduğu bu nitelikler ile yerel basın, yayınlandığı yerleşim biriminin konuşan dili, gören gözü ve işiten kulağı olarak değerlendirilmektedir.

Demirkent (1999: 75-76) ise yerel basının, bütün hizmetini yayınlandığı şehre yönelik olarak yapması gerektiğini ve şehrin varlığını koruduğu takdirde ülkenin bütünlüğünde bir önem kazandığını ifade etmektedir. Bu bağlamda yerel basın, öncelikle kendi yöresinin örf ve âdetlerini, kültürünü, folklorunu, yiyeceğini ve dünya anlayışını koruyup yansıtmalıdır.

Yerel basın, kitle iletişim araçlarının yaygın olmadığı ve dolayısıyla televizyonun bilinmediği, radyonun duyulmadığı, gazetelerin ulaşmadığı bölgelerin bulunduğu dönemlerde yörelerinin dünyaya açılan penceresi konumunda hizmet gören çok önemli bir unsur olmuştur. Teknolojinin ve şartların gelişmesi ile birlikte çok uzak mesafelerin dahi yakın olduğu, alternatiflerin çeşitlilik sınırlarını zorladığı günümüzde ise haberin kapsamı açısından fevkalade büyüyen dünya nedeniyle, yaygın basının gerekli ve yeterli derecede ilgilenemediği yöreler için yerel basın, çevrenin ve yöre halkının âdeta gözü, kulağı ve dili konumunda bulunmaktadır. Bu bakımdan kamuoyu oluşumunda da ilk halka görevini yapan yerel basın, kitle iletişim araçları içerisinde yerel bağlamda bir öncü olarak değerlendirilebilmektedir (İzgi, 1992: 81).

Bu niteliklerin yanı sıra yerel basın, yaygın basının fazlaca ilgilenemediği ya da üzerinde fazla durmadığı yerel haber, sorun ve yorumlar dışında, en basit biçimde yöredeki faaliyetler, sinema programları, nöbetçi eczaneler, bölgesel hava durumu, yöreye özgü çeşitli sosyal, siyasal ve doğal olayların zamanı, yeri, içeriği gibi hususları duyurarak da vazgeçilmez bir hizmet sunmakta ve böylelikle yöre halkının günlük yaşamını düzenlemesine katkıda bulunmaktadır (Yüksel, 1992: 61).

Söz konusu nitelikleri, kapsamı ve konumu itibariyle yerel basın, bulunduğu yerde yaşayan insanların, kendi yörelerinde ve bölgelerinde meydana gelen ekonomik, sosyal ve kültürel olaylar hakkında bilgiler edinebilmelerine ve bunların neticesinde vatandaşların, kendi yörelerindeki olaylara katılımlarına veya olaylar, sorunlar ve konular hakkında yorum yapma imkânı bulabilmelerine vesile olmaktadır (Schönbohm, 1999: 11).

Nihayetinde yerel basın ile ilgili olarak ortaya konulan tanımların ve niteliklerin bir sentezi şu şekilde ortaya çıkmaktadır. Buna göre yerel basın; sınırları belirli bir yörede bulunan ve faaliyet gösteren, gazetecilik mesleğinin gerektirdiği görevleri ve işlevleri bu yörede ifa eden ve bu doğrultuda sorumluluklar taşıyan, yöre halkının gözü, kulağı, dili olurken aynı zamanda yerel kamuoyunun oluşmasına katkılarda bulunan, yerel yönetimleri denetleyen, yaptığı haberler ve faaliyetler neticesinde gerek yöredeki insanlar ve gruplar arasında, gerekse yöre halkı ile yerel yönetimler arasında iletişim ve koordinasyonun sağlanmasına, yöredeki sosyal hayatın düzenlenmesine yardımcı olan, özellikle yörede halkın politik bilinçlenmesinde ve siyasal hayata katılımında önemli roller üstlenerek, demokrasinin özümsemesine ve sağlıklı bir şekilde işleyebilmesine elzem katkılarda bulunan kitle iletişim araçlarıdır.

2. YEREL BASININ HEDEF KİTLESİ VE HABER KAYNAKLARI

Yerel basın, yaygın basına göre dar kapsamlı bir hedef kitlesine seslenmektedir. Dolayısıyla yerel basının hedef kitlesi, yaygın basına göre homojen bir yapı arz

etmektedir (Bodur, 1997: 39). Yerel basın, yöre halkıyla doğrudan içiçe yaşadığı ve bulunduğu yerde meydana gelen olaylara çok yakın olduğu için ulaşabildiği ve yöresini ilgilendiren tüm konuları hedef kitlesine iletebilmektedir (Girgin, 2001: 162).

Kitlelerin toplumsal farklılıkları ile kitle iletişim araçlarının nitelikleri dikkate alındığında; bir kitle iletişim aracı olan yerel basının başarısı da hedef kitlesi bir başka ifadeyle seslendiği kamuoyu üzerindeki etkinliğine bağlı bulunmaktadır. Yerel basının hedef kitlesi ise bulunduğu yörenin yerel halkı ile o yörenin içine çeşitli göçler sonucu yerleşen değişik kültürel yapıdaki insanlardan oluşmaktadır. Bu farklılıklar, yerel basının hedef kitle olarak seçtiği kitleyi iyi bir şekilde tanımasını zorunlu kılmaktadır. Çünkü yerel basının başarısı ve etkinliği, yerel kamuoyu ve yerel yönetim üzerindeki etkisiyle doğru orantılıdır (Bodur, 1997: 40).

Bu bağlamda, yerel basının hedef kitlesi olarak; bu basın kuruluşlarının etkinliklerine, araştırmalarına, haber, yorum ve sunduğu görüntüler ile verdiği diğer bilgilere karşı duyarlı olan grupları gösteren ve bu grupların aynı zamanda kamuoyunu oluşturduğunu belirten Vural (1999: 111), bu hedef kitleyi şu şekilde sıralamaktadır:

- “ 1) Aboneler ve gazeteyi satın alanlar.
- 2) Yörede yaşayanlar.
- 3) Valilik, Emniyet Müdürlüğü ve Belediye, Nüfus-Tapu-Vergi gibi kamu kurumları.
- 4) Haber, araştırma ve yorum üretiminde rolü ya da aracılığı olan gruplar.
(Haber-istihbarat-bilgi kaynakları, eğitim, istatistik, ekonomi, kültürel, sanatsal ve sportif etkinlik kurumları, gazete çalışanları gibi)
- 5) Meslek örgütleri.
- 6) Siyasi partiler, sendikalar, dernekler.
- 7) Rekabette olduğu diğer yayın kuruluşları.
- 8) Reklam verenler. ”

Haberlerin mümkün olduğunca kaynağından doğru olarak toplanması, gerekli durumlarda haber kaynaklarının korunması ve haber kaynaklarına saygı gösterilmesi gerektiğini vurgulayan Aydın (1992: 35) ise yerel basının haber kaynaklarını şöyle sıralamaktadır:

“ a) Valilik, b) Belediye başkanlığı, c) İl genel meclisi, d) Belediye meclisi, e) İlçe meclisi, f) Çeşitli müdürlükler, g) Emniyet müdürlüğü ve adliye, h) Jandarma ve silahlı kuvvetlere ait birlikler, ı) Odalar, birlikler, dernekler ve özel sektör kuruluşları, j)Kültür, sanat ve eğlence yerleri, k) Eğitim kurumları, l) Spor kulüpleri ve tesisleri, m) Uluslararası kuruluşların temsilcilikleri, n) Yabancı ülkelerin temsilcilikleri veya konsoloslukları vb...”

Cangöz de (2003: 105), yerel düzleme bakıldığında yerel basının en önemli haber kaynaklarını; “Valilik, belediyeler, ticaret ve sanayi odaları, kentin ileri gelen işverenleri ve bürokratları, siyasi partilerin yerel şubeleri ve yöneticileri, yerel güvenlik birimleri amirleri gibi ekonomik/siyasal güç merkezleri”nin oluşturduğunu ifade etmektedir.

Yerel haber kaynakları, nitelikleri itibariyle yerel basının hedef kitlesi de olmaktadır. Yerel basın; hedef kitlesi, haber kaynakları ve seslendiği kamuoyu olarak belirtilen gruplar, gerek yerel basın tarafından sunulan iletiler açısından, gerekse yörede meydana gelen gelişmeler açısından yerel basın ile bir etkileşim içerisinde. Bir başka deyişle yerel basın, tüm bu grupları etkilerken aynı zamanda bu gruplardan etkilenmektedir.

Bu noktalardan hareketle; Temple'nin (2004: 5), Cox ve Morgan'dan aktardığı üzere gerek haber kaynakları, gerekse hedef kitle bağlamında ele alındığında yerel basın ile yerel kurum ve kuruluşlar arasında “ortakyaşar, bir diğer deyişle simbiyotik bir ilişki” bulunmaktadır ve dolayısıyla söz konusu unsurlar, sık sık aynı ilgi alanlarını ve arka planları paylaşırlar.

Ancak Cangöz'ün (2003: 106) vurguladığı üzere, hâlihazırdaki durum içerisinde yerel basın dikkat edilmesi gereken en önemli noktalardan bir tanesi; sadece ekonomik, politik veya toplumsal güç sahiplerini yansıtan yerel siyasal-ekonomik seçkinler merkezli bir habercilik anlayışını yerine yöre halkına ve onların sorunlarına da yeterince temsil hakkı tanıyan objektif ve adil bir habercilik anlayışını işletmesi gerektiğidir. Çünkü karşılıklı etkenlik ve organik ilişkiler çerçevesinde yöreye yönelik

olumlu bir sentezin ortaya çıkabilmesi için bu şekilde bir habercilik anlayışı uygun düşmektedir.

Netice itibariyle yerel basın, yöre ile ilgili tüm durumlarda, o toplum içindeki bütün unsurların katılımını eşit ve tarafsız bir şekilde sağlaması gerekmektedir. Çünkü hem demokratik, hem de toplumsal bir kurum olma özelliğini ortaya koyabilmesi bu doğrultuda mümkün olabilmektedir.

3. ÖNEMİ AÇISINDAN YEREL BASIN

Günümüzde dünya düzeni değerlendirilirken sıkça kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıkan globalleşme ya da diğer adıyla küreselleşme; insanların, imajların, malların, paranın, fikirlerin ve bilginin küresel bir düzlemde akışını ifade etmekte ve bazı kuramcılar küreselleşmeyi, dünya kültürünün aynışması, tek tipleşmesi olarak açıklamaktadırlar (Lull, 2001: 243).

Globalleşme süreci içerisinde, uluslararası ekonominin yeniden yapılandırılması, ekonomik avantajın sağlanması ve idamesinde enformasyonun son derece mühim bir role sahip olduğu kabul edilen bir gerçektir. Enformasyon aktarımının en hızlı ve etkili yolu, iletişim teknolojilerini kullanmak olduğu için iletişim teknolojileri ve kitle iletişim araçları olmaksızın bir globalleşme sürecinden söz edilememektedir. Ancak bir tarafta durum böyle iken, diğer taraftan kimi yöreler, görünürde global ilişkiler içerisinde yer almalarına rağmen, aslında yerele dönüş eğilimi göstermekte ve global ilişkilerden koparak kendi içlerine kapanmaktadırlar (Aktaran Işık, 2001: 78).

Durumu konumuz açısından değerlendirecek olursak, böyle bir vaziyet içinde en etkin araçlardan biri olarak yerel basını göstermek yanlış bir yaklaşım olmayacaktır. Çünkü global olana tepki mahiyetindeki hareket neticesinde yerel olana yönelim ve gereksinme artacak ve bu sayede yerel basın, kendi hedef kitlesi üzerinde daha etkili olacaktır. Nitekim bir etkileşim içerisinde gerçekleşen bu süreçte yerel basın da, yerel halkın en önemli iletişim aracı olarak gösterilmektedir.

Vural da (1996: 1063), küreselleşme süreci içerisindeki yerele yönelim hareketini doğrularken, bu sürece girmiş bireylerin, uzun vadede yakın çevrelerine karşı bir soyutlanma ve yabancılaşma yaşayabildiklerini ve bunun neticesinde de yerel kültüre ve yerel çevreye daha fazla ihtiyaç duyabildiklerini belirtmektedir. Bu bağlamda, insanlar, daha lokal ilişkiler yaşadığı çevreye, kültüre ve topluluğa daha yakın bir bağlılık ve ortaklık duygusu ile yaklaşmaktadırlar. İşte bu aşama ve şartlar içerisinde yerel basın, bireylerin en büyük yardımcısı ve başat kaynağı olmaktadır. Çünkü yerel basın, misyonu ve işlevleri itibarıyla ait olduğu yerin toplumsal, ekonomik, kültürel ve siyasal yapısını ortaya koymakta ve bu şekilde bireylere, “yaşanan yer” duygusu ile bu yere karşı “aidiyet” duygusunu kazandırmaktadır.

Yerelleşmenin arzu edilmesinin nedeni olarak, küreselleşmenin yol açtığı olumsuzlukların giderilmesini ve daha demokratik bir yönetimin oluşturulmasını gösteren Al (2002: 189-190) ise demokratik yönetim için yerel özerklik ve güçlü yerel yönetimlerin öngörüldüğünü dile getirmektedir. Al, ayrıca yerelleşme sayesinde küreselleşmenin ortaya çıkardığı tekdüzeliğe ve merkezî yapılanmaya karşı esneklik ve farklılığın oluşacağını da ifade etmektedir.

Görüldüğü üzere bir yanda dünyayı “evrensel bir köy” haline dönüştüren bir bütünleşme süreci, diğer yanda ise konumu itibarıyla yerel basına duyulan ihtiyacı ve dolayısıyla yerel basının önemini had safhaya çıkartan bir yerelleşme süreci eşzamanlı olarak yaşanmaktadır.

Yerel Basının önemi bağlamında, yerele yönelik hareketinin bir başka boyutunda, Türkiye’de merkezi ekonomik, siyasi, kültürel, sanatsal ve iletişimsel anlayış terk edilerek, merkezde toplanmış yetkilerin ülkenin ve çağın koşullarına uygun bir şekilde, yerel yönetimlere aktarılması gerektiği düşüncesi ağırlık kazanmaktadır. Çünkü Türkiye’de meydana gelen aksaklıklar ve bunların sonucundaki tıkanıklıkların temelinde, yerel anlamda büyüyen sorunlara, merkezî yönetimin somut ve daimî çözümler üretmemesi ve bu sorunlar ile uğraşırken hem ekonomik açıdan olumsuz etkilenmesi hem de zaman kaybına uğraması yatmaktadır. Netice itibarıyla, sorunları, kalıcı çözümler üreterek ortadan kaldırmak ve bu şekilde gelişmeyi hızlandırmak için

yerel yönetimlerin artık çağa ve ülkenin gereksinmelerine göre nitelikli kadrolarla, akılcı ve işlevsel organizasyonlarla, ekonomik açıdan güçlendirilmiş bir yapıya kavuşturulmaları gerekmektedir (Girgin, 2001: 162-163).

Ülkemizde son dönemlerde, yerel yönetimleri güçlendirmek ve ön plana çıkarmak için birtakım çalışmalar yapılmaktadır. İşte bu noktada, en önemli vazife yerel basına düşmektedir. Çünkü basın için halkın gören gözü, işiten kulağı ve konuşan dili denildiği gibi, yerel basın için de, bulunduğu yerdeki yerel halkın gören gözü, işiten kulağı ve konuşan dili nitelendirilmesini yapmak son derece doğal ve yerinde bir yaklaşım olacaktır. Yerel basın, bu süreçte üstlendiği rolün önemini çok iyi bir şekilde kavrayarak, görev ve sorumlulukların bilinci içerisinde hareket ettiği takdirde hem bölgesinin ya da yöresinin ve bu bağlamda ülkesinin gelişimine ileri düzeylerde katkıda bulunacak hem de kendi gelişimini sağlayarak, konumunu ve etkinliğini güçlendirecektir.

3.1. Demokrasi ve Yerel Basın

Sezgin (1996: 1076), sadece demokraside katılımcılığın yayılması açısından yüklendiği işlevin bile yerel basını yeteri kadar saygın ve gerekli yaptığını dile getirmektedir. Bu bakış açısından hareketle, yerel basının mahiyeti itibariyle demokrasi açısından gerekli bir unsur olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu bağlamda, demokrasi açısından yerel basının nasıl bir öneme sahip olduğunu tespit edebilmek ve vurgulamak için öncelikle demokrasi kavramının irdelenmesi gerekmektedir. Çünkü yaklaşım biçiminde, demokrasi eksen alınmakta ve bu noktadan hareketle yerel basının önemi değerlendirilmektedir.

Ayrıca Kalender'in (1999: 52) belirttiği üzere demokrasi kavramı, muhtelif çevrelerde çok farklı anlamlarda kullanılabilen ve bu doğrultuda da farklı uygulama alanlarının ortaya çıkardığı "çerçeve bir kavram" olarak karşımıza çıkmaktadır. Çerçeve kavram nitelendirmesine göre de herkes, kavrama kendi düşüncesine göre bir anlam yüklemektedir.

Erdoğan'ın da (1999: 204) ifade ettiği gibi insanlar birçok durumda kendilerine göre iyi olanı tanımlamak veya kendi önerilerine çekicilik kazandırmak için demokrasi

kavramına başvurmakta ve bir sisteme sırf onu onayladığı için “demokratik” deme eğilimi taşımaktadırlar. Dolayısıyla bu durum sonucunda, insanların tercihleri ve kişisel görüşleri, demokrasinin kendisi hakkındaki bilgiyi gölgede bırakmakta ve birtakım sorunlar ortaya çıkmaktadır.

Netice itibariyle, kavramın farklı niyetler doğrultusunda farklı kullanımları yüzünden belirsiz bir hal alması ve konumuzun yerel basın olması nedeniyle özellikle bu açıdan demokrasi kavramının ve demokrasinin temel niteliklerinin mütalaa edilmesi gerekmektedir.

3.1.1. Demokrasi Kavramı ve Demokrasinin Nitelikleri

İlk defa M.Ö. V. yüzyılda Yunanlı tarihçi Herodot tarafından kullanılan demokrasi kavramı, Grekçe’de halk anlamına gelen “demos” ve yönetmek-hükmetmek anlamında olan “kratein” sözcüklerinden oluşan birleşik bir kelimedir (Erdoğan, 1999: 205). Bu açıklamayla birlikte, kapsamlı bir şekilde ele alındığında demokrasi; “Kamu siyasetine ilişkin önemli sorunlar hakkındaki temel belirleyici kararları bütün halkın pozitif veya negatif olarak aldığı ve almaya yetkili olduğu bir siyasal sistem” olarak tanımlanmaktadır (Holden, 1999: 206).

Keane (1999: 156-157), demokrasinin; “normatif sonuçları olan bir işleyiş kuralları sistemi” olarak anlaşılması gerektiğini söylemektedir. Bu kurallar, kimin kolektif kararları vermeye yetkili olduğunu ve bu kararların hangi usûllerle alınacağını belirlemektedirler. Bu demokratik usûller ise yetişkinlere eşit ve evrensel oy hakkının sağlanması, çoğunluk yönetimi, azınlık haklarının güvence altına alınması ve böylece kolektif kararların, bu kararları vermeye yetkili olanların büyük bir bölümünce onaylanmasının garanti altına alınması, hukuk devleti, toplantı, ifade ve diğer özgürlüklerin anayasal güvence altına alınması olarak sıralanmaktadır.

Demokrasinin bir program değil de, bir yöntem olduğunu vurgulayan ve demokrasiyi çözüm aramanın yolu olarak nitelendiren Turan (1992: 90), demokrasiyi gerçeklerle beraber yaşamayı öğrenme ve uzlaşma sanatı olarak tanımlamaktadır. Bu

noktada demokrasiyi diğeri rejimlerden ayıran en önemli özelliği ise demokrasinin bireylerin ve toplumların yüksek ve ahlakî değerlerine endeksli olmasıdır. İşte demokrasinin derinliği ve içeriği bu özelliğinden kaynaklanmaktadır.

Dâver (1972: 185-186), demokratik rejimlerin gerekliliklerini belirtirken kanun önünde eşitlik ilkesini, hürriyetlerin kanun teminatı yoluyla korunmasını ve hukuk devletinin gereğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, demokrasinin temel felsefesine göre birey, vatandaş bir amaç; hükümet ve devlet ise fertlerin gelişmesini sağlayan bir araç olarak addedilmektedir. Dâver, ayrıca, demokrasinin güç bir rejim olduğunu ve demokrasinin kusurlarının, sistemin kendisinden çok , yöneticilerle ve halkın siyasal eğitimiyle ilgili olduğunu kaydetmektedir.

Yerel basın açısından bu durumu değerlendirecek olursak, yöneticiler nezdinde yerel basının denetim ve eleştiri fonksiyonunun, halk açısından ise bilgilendirme ve eğitim fonksiyonlarının devreye girmesi gerektiğini ve bunun sonucunda yerel basının tabandan genele yayılacak bir “bilgilenme” ve “bilinçlenme” sağlayarak, demokrasi için elzem bir katkıyı yerine getireceğini söyleyebiliriz.

Çukurçayır (2000: 14-22) ise demokratik değerler sisteminin önemli nitelikleri olarak halk egemenliği, özgürlük, eşitlik, çoğulculuk ilkesi, çatışma ve uzlaşma, özgür tartışma ve bir tolerans ortamı ile katılım unsuruna işaret etmektedir.

Vural (1996: 1055), demokrasi kavramının sadece oy vermek, seçmek, seçilmek ve parlamentoya girmek şeklinde değerlendirilmemesi gerektiğine dikkat çekerken; Manisalı da (2001: 132), demokrasinin geniş halk kitleleri, ulusun mutluluğu ve ekonomik refahı için gerekli olduğunu belirtmekte ve demokrasinin gerçekten işletilebilmesi için toplumsal demokrasi eksikliğini giderilmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Bu bağlamda, yerel bazda ele aldığımızda, yine yerel basın, hedef kitlesine sunduğu hizmetler ve imkânlar çerçevesinde kendisinden daha fazla yararlanılmasını sağlayarak, katılım unsurunun hem niceliğini hem de niteliğini arttırmaktadır.

Son olarak Dahl (1996: 429-430), demokrasinin, koruyucu bir sisteme doğru gidişinin önlenmesi açısından muhtemel bir çözümün bazı unsurlarını şu şekilde sıralamaktadır:

“- Siyasal gündem hakkındaki enformasyonun düzey ve biçim bakımından uygun ve erişilebilir en iyi bilgiyi tam olarak yansıtan bir biçimde bütün yurttaşlar tarafından elde edilebilirliğini sağlamak,

- Siyasal gündem hakkında yukarıdaki enformasyonun sağlanmış olduğu konuları etkilemek.

- Siyasal gündem ve siyasal tartışmalara anlamlı bir biçimde katılmak. “

Dahl, bu olanakları mümkün kılan vasıtayı telekomünikasyon olarak göstermektedir. Vurgulamalar, yerel basın açısından yapılacak olursa, yöre halkı yerel basın vasıtasıyla yörelere ilişkin enformasyonu belirli düzeylerde elde edebilmektedir.

Ayrıca, yerel basın sayesinde insanlar, kendi sorunlarını yörelere gündeme yansıtma fırsatı bulabilmekte ve daha fazla ve etkin katılım olanağı elde edebilmektedirler. Bu noktada ise gerek yerel basının olanakları çerçevesinde vazifelerini bilinçli bir şekilde yerine getirmesi, gerekse vatandaşların görev ve sorumluluklarının bilinci içerisinde hareket etmeleri gerekmektedir.

3.1.2. Demokrasi Açısından Yerel Basının Önemi

Basın, günümüzde halkın bilgilendirilmesi, kamuoyunun sağlıklı oluşumu, denetleme, eğitime ve eğlendirme gibi konularda son derece önemli fonksiyonlar üstlenen demokratik kurumlardan bir tanesidir. Demokrasinin yaygınlaşması, tam anlamıyla işleyebilmesi ve demokratik bir toplumun oluşabilmesi için vatandaşların öncelikle bilgilendirilmeleri gerekmektedir. Çünkü demokrasinin bir kültür meselesi olması dolayısıyla insanın demokratik temel hak ve özgürlüklerine sahip çıkabilmesi için belli konular hakkında bilgi edinmesi gerekmektedir (Kalender, 1999: 55-57).

Çağdaş demokratik sistemlerde, vatandaşların devlet yaşantısında meydana gelen olayları öğrenmek-bilmek hakkı söz konusudur. Demokratik siyasal sistemler, “açıklık

rejimi” olarak kabul edildikleri için insanların günlük yaşamla ilgili her konuda bilgi edinmeleri, öğrendikleri konularda yorum, inceleme ve eleştirilerde bulunmaları en doğal haklarıdır. Bu hakkın gerçekleştirilebilmesi için olayların halka duyurulması gerekmektedir. Ancak öğrenme-bilme hakkı olayların sadece duyurulması ile gerçekleştirilmiş olmamaktadır. Olaylarla ilgili eleştiri ve incelemelerin yapılması da, o toplumda yaşayan kişilerin öğrenme ve bilmek haklarının gerçekleştirilmesi açısından zorunlu öğelerdir. Kapsamı bu şekilde ortaya konulan “duyuru” olanağını en geniş ve etken biçimde gerçekleştiren ise basındır (Akarcalı, 1989: 266).

Yerel basın da, yöre halkının en etkili kitle iletişim aracı olarak, onların öğrenme ve bilme hakkını kullanmalarını sağlamaktadır. Yerel basın organları, yöresiyle ilgili her türlü olay hakkında halka bilgi vererek, olayların perde arkasını irdeleyerek ve sorunları ortadan kaldırmaya yönelik faaliyetleriyle söz konusu “duyuru” olanağını etkin bir biçimde gerçekleştirmeye çalışmaktadırlar.

Vatandaşlar, bilgi sahibi olmadan, oy verme davranışını ve yönetime istenilen anlamda katılımı da bilinçli bir şekilde gerçekleştirememektedirler. Bu durum, ulusal ve yerel anlamdaki denetlemelerin işleyişine engel olmaktadır. Özellikle demokrasinin bir gereği olarak kabul edilen seçim dönemlerinde yaygın basın, genel konuları ele almakta, ancak mahallî olarak bütün adaylara, uygulanan politikalara ve icraatlara değinememektedir. Zira, bunu gerçekleştirebilmek son derece zordur. Bu noktada, söz konusu boşluğu yerel basın doldurmaktadır. Yerel basın, seçim dönemlerinde milletvekilleri hakkında bilgiler vermekte, icraatları eleştirmekte ve mahallî politikalarla ilgili birçok malzemeyi halka sunmaktadır. Sonuçta yerel basının bilgilendirmesi doğrultusunda, demokrasinin en önemli unsurlarından bir tanesi olan oy kullanma fonksiyonu yerine getirilmekte ve bu noktada yerel basın, demokratik sürecin sağlıklı işlemesine katkıda bulunmaktadır (Kalender, 1999: 57-58).

Yine çağdaş özgürlükçü demokrasilerde, demokratik devlet düşüncesinin tüm önemli toplumsal ve siyasal güçlerin katkısıyla gerçekleşebileceği ve seçimlerden sonra da bu kamusal görevin açılımını yansıtan halkın bilgilendirilmesi, bu şekilde denetimin sürdürülmesi ve katılımın sürekli olarak sağlanmasının devam ettirilmesi gerektiği

kabul edilmektedir. Çünkü bugünün özgürlükçü demokrasilerinde devlet yönetimini elinde bulunduranların, toplumsal ve siyasal güçler tarafından sürekli olarak denetlenmesiyle sağlıklı bir demokratik düzenin sağlanabileceğine inanılmaktadır. Bu bağlamda, demokratik hukuk devletinde basın böyle bir fonksiyonu bulunmaktadır ve yerel bazda da yerel basın, bu tür bir fonksiyonu üstlenerek yerine getirmektedir (İçel, 1998: 97).

Demokrasinin temel dayanak noktalarından olan “katılım” konusunda Mutlu (2004) ise yerel basının, bulunduğu yöredeki halkın, o toplumun sorunlarına katılmasını kolaylaştırabilecek mekanizmaları geliştirebildiğini söylemektedir. Dolayısıyla yerel basın, bulunduğu mekanda farklı görüşlerin birbirini anlaması ve eleştirmesi için gereken forumu sağlamaktadır. Çünkü o yörenin insanları, orada kendi seslerini bulmakta ve kendi görüntülerini görmektedirler. Bu sayede insanlarda, “Ben bu toplumun içinde varım, ben bu toplumun bir parçasıyım, yurttaşım.” düşüncesi de gelişmektedir. Mutlu, bu noktadan hareketle önce mahallî mekanlarda yurttaşlık ve katılımı, daha sonra ise merkezde yurttaşlık ve katılımı uygun görmektedir.

Çevre ve Orman Bakanı Osman Pepe (<http://www.cevreorman.gov.tr/konusmalar/170504.doc>, 2004) Kocaeli Gazetesi’nin 30. kuruluş yıl dönümünde yaptığı konuşmada demokrasilerde basının çok önemli olduğunu vurgulayarak, şunları söylemektedir:

“Ulusal basın yazılı ve görsel olarak görevlerini yaparlar. Ama dünyanın gelişmiş demokrasilerinde şehir gazetelerinin, yerel basının önemi çok fazladır. Çünkü demokrasinin gücü kök salmışlığı ancak ve ancak yerelleşme ile ifade edilir. Bugün demokratik adımlar atmak isteyen ülkelerin üzerinde hassasiyetle durduğu şey merkezden değil, yerelden yönetimdir. Yerel basının yerel halkın düşüncelerini, eleştirilerini en güçlü şekilde önce yerel yöneticilere, oradan da ülkeyi yönetenlere aktarma, demokrasinin önünü açma açısından çok önemli bir işlevi olduğunu düşünüyorum. Bunu hepimiz fark ediyoruz.”

Basın sektörü, tekelleşme olgusu açısından ele alındığında da, günümüzde bu olgunun en had safhaya ulaştığı ve sektörün belli grupların tekelinde olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Kısaca mevcut sistemin işleyişinin ve gücün tek elde toplanması

olarak nitelendirebileceğimiz tekelleşme olgusu, demokrasinin temel taşlarından olan çok seslilik unsurunu tehlikeye atmaktadır. Bir başka ifadeyle insanların, basın organlarına eşit şartlar altında erişimi, kendilerini diğerleriyle eşit oranda yansıtmaları ve dolayısıyla ifade özgürlükleri tehlikeye girmektedir.

“Demokratik-Katılma Kitle İletişim Kuramı” açıklanırken kitle iletişim araçlarının tekel durumuna geçmesiyle birlikte, bu araçların, kamu yararına hizmet etme görevlerini gereğince yerine getiremeyecekleri ve bu durumun, küçük grupların bu araçlara ulaşımını engelleyeceği ifade edilmektedir. Tekelleşmenin önüne geçilebilmesi için ise kitle iletişim araçlarının, bölge düzeylerini dikkate alan, halkın büyük grupları yanında küçük gruplarının da ulaşımına imkân veren bir yapıda düzenlenmesi gerekmektedir. Dolayısıyla buradan hareketle söyleyebiliriz ki, yerel basının güçlü bir konuma ulaştırılması, tekelleşmenin tehlikeye soktuğu, demokrasinin vazgeçilmezlerinden olan çok seslilik unsurunu sağlamaya vesile olmaktadır (Vural, 1994: 31-32).

Zira Alemdar da (1992: 88), demokratik bir toplumun çoğulcu ve çok sesli bir toplum olması halinde yerel basının, bütün sınırlılıklara ve kısıtlı olanaklara rağmen bu çoğulculuğu sağlamada önemli bir vasıta olduğunu dile getirmektedir. Uygulamada elbette ki birtakım sınırlılıklar ve kısıtlılıklar ile karşılaşmaktadır. Ancak Türkiye’de yerel basının değişik periyotlarda ülkenin değişik yerlerinde yaptıkları yayınlar, demokrasinin sağlanmasında ve gelişmesinde ciddi bir güvence oluşturmaktadır.

Demokrasinin yerleşmesi ve kök salması bağlamında da yerel basının rolü ve önemi oldukça fazladır. Çünkü demokrasinin beşiği, yerel yönetimlerden başlamaktadır. Yerel yönetimlerde, o yöredeki yönetim ile halk arasındaki birebir iletişim doğru olarak sağlanır ve halk, yöresini yönetenler hakkında doğru bilgi edinirse, siyasal tercihlerini de doğru yapacaktır. İşte bu noktada yerel basın, halkın istek ve sorunlarını yerel yönetimlere daha kestirme yollardan yansıtabilmektedir. Yerel basının bu işlevini tarafsız ve bağımsız bir şekilde yerine getirmesi ve işini bilgi açısından kuvvetli bir şekilde yaparak halkı doğru bilgilendirmesi son derece önemli olmaktadır. Çünkü yapılan yanlışlıklar, demokrasinin de yanılmasına ve sapmasına neden olabilmektedir.

Dolayısıyla halkın doğru bilgilendirilmesi ölçüsünde demokrasinin sağlıklı işleme şansı da artmaktadır (Gürel, 1999: 13).

Yerel basın demokrasi açısından bir başka önemi alt kültürleri, yeni kültürleri ve kültürel gelişmeleri duyurmasıdır. Her bölgenin kendine özgü değerleri bulunmakta ve bu değerler, halen varlığını sürdürmektedir. Yaygın basında, bu değerlere ayrıntılı olarak yer verilmesi her zaman mümkün olmamaktadır. Oysa yerel basın, yerel kültürün tanıtılmasında ve gelecek kuşaklara aktarılmasında çok önemli bir fonksiyon icra etmektedir. Bu bağlamda yerel basın, demokratik toplumlarda kitle iletişim araçlarının üstlenmiş olduğu devamlılık fonksiyonuna hizmet etmekte ve demokrasinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Kalender, 1999: 58).

Demirkent de (2003: 236), gazete alma alışkanlığının ülkemizde giderek azaldığını, bu durumun, dünyanın en önemli sorunlarından biri haline gelerek, genç kuşakların gazete alma ve okuma alışkanlığından mahrum yetiştiklerini belirtmekte ve bu karamsar gelişmeyi önleyebilmek için yerel basına önem verilmesi gerektiğine dikkat çekmektedir.

Keane (1999: 164), demokrasinin asıl üstünlüğünün her zaman toplumsal anlaşmayı ya da iyi kararları garantilemesi olmadığını söylemektedir. Asıl üstünlük ise demokrasinin, belirli kararlardan etkilenen yurttaşlara, bu kararların niteliği ve istenmeyen sonuçları hakkındaki yargılarını “yeniden gözden geçirebilme” olanağı vermesidir.

Yerel bazda düşündüğümüz zaman, yerel basın, olayların öncesini ve sonrasını yerel halka yansıtarak gerçeği gözler önüne sermeli ve böylece yerel halkın, “yeniden gözden geçirebilme” olanağını kullanmasını mümkün kılmalıdır. Çünkü Rigel’in de (2004) ifade ettiği şekilde yerel basın, bölge insanlarına yakınlığı nedeniyle onların sorunlarını yakından izleme şansına sahiptir. Ayrıca yerel basın tarafından haber kaynağı olarak yerel yöneticilerin yanı sıra halkın kullanımı daha kolaydır ve olaylar çözümleninceye kadar izlenebilmektedir.

Sürecin daha sonraki aşamasında ise yerel basın organları, vatandaşların düşünce ve kanaatlerini ifade edebilmelerine olanak sağlamalı ve sorunları yöneticilere ulaştırarak bir köprü görevini ifa etmelidir. Zira, Kalender'in (1999: 59) belirttiği üzere, demokrasiler açısından yerel basının önemli bir fonksiyonu, yönetilenler ile yönetenler arasında bir köprü vazifesini üstlenmesidir. Yöneticilerin bütün problemlere ulaşması mümkün olmadığı gibi, ulusal basının da mahallî sorunları tüm detaylarıyla işlemesi oldukça zordur. Dolayısıyla yerel basın, bu noktada devreye girerek mahallî sorunlara dikkat çekmektedir. Netice itibariyle de yöneticiler, vatandaşların sorunları ile ilgili olarak basın organlarında haberler gündeme geldiği zaman daha dikkatli olmaya ve sorunları bir an önce ortadan kaldırmaya çalışmaktadırlar.

Vural da (1996: 1055), demokrasiyi besleyen en önemli kanallardan bir tanesi olarak toplumu çeşitli meseleler hakkında bilgilendiren, onları haberdar eden, bireylerin şahsi düşünce ve bakış açılarını özgür bırakarak, kamuoyunun serbest ve sağlıklı bir şekilde oluşmasına zemin hazırlayan kurum olarak basını göstermektedir. Basın ise özgür ve sorumlu bir yapıya sahip olmalıdır. Çünkü demokrasilerde dördüncü güç olarak konumlandırılması buna bağlıdır. Buna binaen yerel basının da belirtilen yapıya sahip olması gerekmektedir. Çünkü gerek yaygın basın, gerekse yerel basın özgür ve sorumlu bir yapı içerisinde olmadan, demokrasiden, insan haklarından, toplumsal ve bireysel özgürlüklerden söz edilmesi mümkün olmamaktadır. Bir diğer deyişle basının özgürlüğe ve sorumluluğa mazhar olması, demokratik bir toplumda bireylerin haber alma, doğru bilgi edinme özgürlüğünün bir teminatı ve koruyucusudur. Demokrasinin kurumsallaşıp kökleşmesine yardımcı olan yerel basın, yerel olma özelliğinden dolayı yurttaşlık bilincinin artmasına da benzer şekilde yardımcı olmaktadır.

Son olarak Yalın (2004) ise demokrasinin unsurları açısından yerel basının önemini şu noktalarda vurgulamaktadır:

“- Türkiye'de demokratik çok sesliliğin gelişmesinde ve kamuoyunun serbestçe oluşmasında birincil derecede önem taşır...

- Kültürel ve yerel mirasın korunmasında önemli rol oynar...
- Sivil Toplum Örgütlerinin gelişmesinde ve etkinliğini sağlamada önem taşır...
- Yerel Yönetimlerin kamuoyu adına denetlenmesinde en önemli unsurdur...

- Coğunluğun koruyucusu olma özelliğine sahiptir...”

Sonuç olarak, yerel basının ifa ettiği fonksiyonlar, demokrasinin özümsemesi ve yerelden genele doğru bir nitelikte gelişebilmesi için itici bir faktör olarak önemli katkılar sağlamaktadır. Bu bağlamda yerel basın, üstlendiği rolü çok iyi bir şekilde idrak etmesi ve rolünün gereklerini bilinçli bir şekilde yerine getirmesi gerekmektedir. Dolayısıyla gerek basın, gerek vatandaşların ve gerekse yönetim unsurlarının sorumluluk odaklı hareket ettiği bir ortam içerisinde demokrasinin, nimetlerini tüm toplum katmanlarına yansıtması ve gelişmesi kaçınılmaz olmaktadır.

3.2. Temel Özellikleri Açısından Yerel Basının Önemi

Yerel basın, sahip olduğu özellikler bakımından yaygın basına göre ayrı bir yeri ve önemi bulunmaktadır. Türk Dil Kurumu sözlüğünde (1998: 2437), yerel sözcüğü; “belirli bir yer ile ilgili olan, mahallî, mevzî, lokal” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu anlamlardan anlaşılacağı üzere yerel basın, bulunduğu yerin sorunlarını, mahallî konuları ön plana çıkarmakta ve bunlara çözüm üretmeye çalışmaktadır. Yerel basının temel özelliği olarak yayımlandığı yörede, bireylerin sorunlarını çözmelerine yardımcı olmak, insanlar arasındaki ilişkilerin olumlu yönde gelişmesini sağlamak, yerel düzeydeki kamuoyunun oluşmasına katkıda bulunmak, yerel yönetimleri denetlemek ve eleştirmek gösterilmektedir. Yerel basın, bu anlamda belirtilen fonksiyonları ifa ederek bir kamu görevi gerçekleştirmektedir (Girgin, 2001: 161).

Yerel iletişim çevre koşulları içinde yerel gazeteler, kitle iletişim araçları açısından en önemli anahtar unsurlardır (Vural, 1996: 1061). Bu bağlamda, yerel basın, yöre insanları arasında iletişimi sağlarken, seslendiği kitleye daha sıcak ve birebir mesajlar gönderebilmektedir. Bu durumun neticesinde de bir taraftan yöre insanının toplumsallaşmasını, diğer taraftan da hemşehri kimliğini güçlendirerek, yaşadığı çevreye katılımını sağlamaktadır (Vural, 1999: 114).

Bodur'un (1997: 39) belirttiği üzere ise yaygın basının birkaç satırda geçtiği yöresel haberleri, yerel basının en ince ayrıntısına kadar vermesi, yerel basının yaygın

basından ayrılan önemli bir özelliği olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum, yerel basın, yöresi için en etkin kitle iletişim aracı olduğunu da kanıtlamaktadır.

Yerel basın, halkı bilgilendirirken günlük yaşamı düzenleyici bir etkiye de sahiptir. Özellikle yerel gazeteler içerisinde, vatandaşların günlük hayatlarında kullanabilecekleri, belirli zamanlarda da çok gerekli olan bazı bilgiler bulunmaktadır. Hastanelerin, otellerin, sinemaların, belirli kamu kuruluşlarının telefonları, hava tahmin raporları verilmekte ve bu tür bilgiler aracılığıyla yerel basın, yöre insanına, günlük hayatlarında kendilerine lazım olabilecek pratik bilgileri ulaştırmaktadır.

Yerel basının toplumsal konularda veya toplum için son derece önem taşıyan durumlarda, bir seferberlik ilan etmek suretiyle, halkı harekete geçirmek açısından son derece önemli bir özelliği de bulunmaktadır. Öyle ki yöreyi ilgilendiren deprem, sel, yangın gibi bazı olumsuz durumlarda ya da kan bağıışı, organ kampanyası, bağıış kampanyası gibi toplum yararı söz konusu olan durumlarda yerel basın, insanları örgütleyerek, bu noktalara kanalize edebilmektedir. Ayrıca savaş durumlarında da, yerel basının bu özelliği son derece önem taşımaktadır (Kalender, 1999: 59).

Kayacan (1996: 82), yerel basının, yerel bir iletişim ağı içinde büyük ölçüde abone sistemine bağılı olarak çalıştığını ve bu nedenle tiraj kaygısı taşımadığını belirtirken, yerel basının özelliklerini de şu şekilde sıralamaktadır:

“ - Çalışmaları küçük çaplı bulunduğundan, çevre ile olan ilişkileri gereği adil, objektif ve dengeli olmak zorundadır.

- Gerek politik, gerek sosyal, gerek ekonomik konuların en ince detaylarına girmesi nedeni ile buldukları yörelerde büyük etkiye sahiptirler.

- Tirajları küçük olmasına rağmen, yerel gazeteleri basıldığı sayıdan çok daha fazla insan okur, yazılanları o yöredeki herkes konuşur.

- Büyük şirketlerin tiraj + kâr hesaplarından uzak buldukları için daha fazla güvenilirlik taşırlar. ”

Tüm bu özellikler değerlendirildiğinde yerel basın kuruluşlarının, politik alanda kamuoyunun aydınlatılmasında ve serbest bir şekilde oluşumunda büyük görevler

üstlendikleri ortaya çıkmaktadır. Bunun yanı sıra yerel basın, yöre halkının sosyal ve kültürel anlamdaki en önemli kitle iletişim aracı olduğu ve ekonomik konularda da yörelerinin sesini, sorunlarını yansıttığı gerçeği karşımıza çıkmaktadır. Netice itibariyle sahip olduğu özellikler ile yerel basın, toplumun ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel özelliklerini yansıtan bir ayna işlevi görmektedir.

Yerel basın organları, bunların yanı sıra yöredeki kamusal çalışmaların, yatırımların ve icraatların takipçisi ve denetçisi de olmaktadır. Yöre halkının beklentilerini ve sorunlarını yerel yönetimlere yansıtan, kısacası yöre halkının sesi olan yerel basın organları, bu şekilde yöre halkı ile yönetim arasında diyalog kurulmasını da sağlamaktadır. Son olarak yerel basın organları tarafından yapılan yayınlara ve haberlere, zaman zaman yaygın basında da yer verilmektedir. Yiğenoğlu da (1992: 10), yerel basının halkla iç içe yaşadığı için bölgede gelişen olaylara çok daha yakın olduğunu, bölgeyi ve halkını iyi tanıdığını ve bu yönü itibariyle yaygın basının kılcal damarları konumunda olduğunu ifade etmektedir. Bu bakımdan, Girgin'in de (2001: 161) belirttiği üzere yerel basın, bu yönüyle ülke basınına malzeme sağlayan bir nitelik taşımakta ve onları uyarıcı görevler görmektedir.

4. YEREL KAMUOYU

Çalışmanın bu başlığı kapsamında öncelikle kamuoyu kavramını oluşturan unsurlar ile kamuoyu kavramına değinilmekte ve sonrasında yerel kamuoyuna açılım getirilmeye çalışılmaktadır.

4.1. Kamuoyu Kavramı ve Unsurları

Kamuoyu kavramı, kapsam ve yapı itibariyle kamu ve oy unsurlarından oluşmaktadır. Kamuoyu kavramının bu temel yapısını oluşturan kamu ve oy unsurlarının yanı sıra kamuoyunun belirli bir süreç dâhilinde gerçekleşmesi hasebiyle süreç de söz konusu yapıya ek bir unsur olarak değerlendirilebilmektedir. Bu yapı içerisinde karşımıza ilk olarak çıkan kamu unsuru, bireylerin şekilsiz bir toplamını ifade etmediği gibi aynı zamanda bireylerin sayısal toplamını da ifade etmemekte ve bunların

ötesinde bir anlam ihtiva etmektedir. Kamu unsurunun taşıdığı bu anlam, bireylerin belirli deneyimleri, sorunları, gelenekleri ve yaşam koşullarını paylaşmaları sonucunda ortaya çıkan bir ortaklaşılığa işaret etmektedir. Ancak söz konusu ortaklaşılık, küçük bir toplulukta bile yekpare bir yapı oluşturmamakta ve sosyal sınıflara, ekonomik ilgilere, dinsel inançlara, kültürel donanımlara, siyasal ve ideolojik bağlantılara vb. bağlı olarak değişkenlikler ortaya çıkabilmektedir (MacBride, 1993: 217).

Bektaş (2000: 44), kamu kelimesinin; umumî, herkese ait-alenî ve halk kelimelerinin üçünü birden kapsadığını ve dolayısıyla kamu unsurunun her üç anlamı da bünyesinde taşıyan teknik bir terim olarak anlaşılması gerektiğine dikkat çekmektedir. Buna göre kolektif bir deyim özelliği taşıyan kamu terimi, aynı zamanda belirli niteliklere sahip bir toplumsal gruba atıfta bulunmaktadır. Kamu kavramının, “grup” ile eş anlamlı kullanımı noktasında sosyal bilimcilerin mutabık olduğunu kaydeden Bektaş (2000: 44-45), bu doğrultuda kamu kavramının; “belli bir sorunla karşılaşmış, bu sorun etrafında toplanmış bireylerden oluşan bir grup” şeklinde tanımlandığını belirtmektedir.

Söz konusu grup içinde yer alan kişiler, karşılaşılan sorunun çözümü hususunda çeşitli görüşlere ve kanaatlere sahip olarak soruna bir çözüm yolu bulma noktasında birbirleriyle görüşmeye ve tartışmaya girmekle birlikte (Aktaran Sezer, 1972: 3), grup üyeleri arasında doğrudan doğruya fiziksel bir ilişkinin zorunluluğu da bulunmamaktadır (Sezer, 1972: 3).

Kamu kavramının, günümüzde sosyal bilimciler tarafından “grup” ile eş anlamlı olarak kullanıldığını doğrulayan Atabek de (2002: 224), grubun en önemli iki niteliği olarak “karşılıklı etkileşim” ve “süreklilik” özelliklerini göstermekte ve bir grubun, kamu olarak değerlendirilebilmesi için gerekli olan vasıfları şu şekilde ortaya koymaktadır:

- “ a- Kamu bir sorun etrafında geçen iletişim sayesinde varolur.
- b- Kamuyu oluşturan bireyler her zaman sıkı bir şekilde organize olmazlar.
- c- Kamu, aktif ve pasif üyelerden oluşan katmanlara sahiptir.
- d- Kamu geliştikçe büyüklüğü ve şekli de değişir.

e- Kamu, sorunla birlikte ortaya çıkar ve sorunla birlikte kaybolur. Kamu, belirli bir olay veya sorun etrafında belirli bir zamanda oluşan gruptur. Bazen az sayıda katılımı ile oluşabilen kamu bazen de toplumun genelini ilgilendiren konular etrafında geniş katılımı ile oluşur. ”

Vural'ın (1999: 59-60) belirttiği üzere ise kamu kavramı ve eş anlamı olarak ele alınan grup içerisinde, görüşme ve tartışma süreçleri sonucunda ortaya çıkan bilinç, toplum içindeki üyelerde kendiliğinden oluşmamaktadır. Belirli bir ortaklığa dayanan söz konusu bilincin sağlanması için kamuyu-grubu oluşturan kitlelerin birtakım mesajları alması ve bilgilenmesi gerekmektedir. Bireylerin, kendilerine uygun mesaj akışı ve bilgi donanımını edinmelerinden sonra ise öncelikle kendileri gibi olan diğer bireylerin varlıklarından haberdar olmaları ve bundan sonraki aşamada da söz konusu kişileri bulabilmeleri ve böylelikle kamuyu-grubu oluşturabilmeleri gerekmektedir. İşte bu noktada, belirtilen şartların temininde kitle iletişim araçları bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır.

Kamu kavramını oluşturan ikinci unsur olarak karşımıza çıkan oy unsurundan; rasyonel, kesin, pozitif bilgiye dayanan bir fikrin yerine, az çok belirli bir eğilimin, bir görüşün, daha doğru bir deyişle bir “kanaat”ın anlaşılması gerekmektedir (Kapani, 2004: 147). Bu bağlamda oy kavramı, tartışmalı bir konu ve sorun üzerine ifade edilen kanaat, düşünce anlamına gelmektedir (Bektaş, 2000: 49). Ayrıca tartışmalı bir sorun karşısında bu yönde ilgisi bulunan bir grup içerisinde değişik kanaatler bir başka ifadeyle oylar ortaya çıkmaktadır (Kapani, 2004: 147).

Lewis (2001: 15) ise konu ile ilgili olarak Platon'un kanaat (oy) ve bilgi arasındaki ayrımını ele almakta ve bunu yaparken de kanaat unsuruna açılım sağlamaktadır. Buna göre kanaatlerin geliştirildiği ve inşa edildiği sosyal yaşam içerisinde kanaat ve bilgi birbirine karıştırılmaktadır. Platon'un kanaat ve bilgi arasındaki söz konusu ayrımı, bu unsurların, özellikleri gibi oldukça farklı pratikler olduğunu da göstermektedir. Bilgi, felsefeden gelirken; kanaatler, daha ziyade sosyal yaşamın her gününün geçici-süreksiz anlatımları olarak karşımıza çıkmaktadır. Bir diğer taraftan bilgi, gerçekliği kanıtlanabilir bir özellik taşıırken; kanaatlerin gerçekliği

kanıtlanabilir değildir. Genellikle politik veya ahlakî terimlerde sınıflandırılan kanaatler, insanların kesin olarak inandıkları şeylere dayanmaktadır.

Kamuoyunun son bir unsuru olarak ele alınan süreç unsurunda ise dikkat edilmesi gereken nokta; kamuoyunun, bir taraftan bir grup içindeki kanaatlerin kapsamını ifade ederken, diğer taraftan söz konusu kanaatlerin oluşum sürecini de ifade ettiğidir (Aktaran Sezer, 1972: 7).

Bu süreç içerisinde grubu meydana getiren bireyler, kamuoyu oluşturulmak istenen konu, sorun ile ilgili olarak görüşmekte, tartışmakta ve birtakım sentezler yapmaktadırlar. İşte grup üyelerinin, söz konusu çerçevede tüm bu değerlendirmeleri yapmaları kamuoyunun süreç unsurunu oluşturmaktadır (Aslanel, 1993: 8).

Ortaya konulan unsurların bileşimi neticesinde Sezer (1972: 5) kamuoyunu; “kamu yaşantısı ile ilgili olan tartışmalı bir sorun karşısında, bu sorunla ilgilenen kişiler grubunun veya gruplarının taşıdıkları kanaatlerin anlatımlarıdır” şeklinde tanımlamaktadır. Söz konusu anlatımlar, hem çoğunluk hem de azınlık kanaatlerini ifade etmekte ve grubu oluşturan bireylerin tartışma ve etkileşme süreçlerinin bir ürünü olarak ortaya çıkmaktadır.

4.2. Kamuoyunun Yerel Düzeyde Oluşumu: Yerel Kamuoyu

Kamuoyu oluşması noktasında, uluslararası ve ulusal arenada gerçekleşen kamuoyunun yanı sıra yerel düzeylere yönelik olarak da bir kamuoyu oluşumu söz konusu olmaktadır. Bu kamuoyu, sınırları belirli bir yörede ve ağırlıklı olarak söz konusu yöre ile yöre halkını ilgilendiren sorunlar, olaylar ve konular üzerine oluşması itibarıyla ülke geneline göre daha dar bir kapsam taşımakta ve lokal bir düzeyde gerçekleşmesi açısından yerel kamuoyu olarak adlandırılmaktadır.

Dâver (1972: 256-257), “kısmî kamuoyu”ndan söz ederken konumuz açısından bunun belli bir coğrafi bölge ve benzerleri için de geçerli olabileceğini belirtmektedir. Dolayısıyla bu kısmîlik, coğrafi bir bölgenin yanı sıra bir yöreye yönelik olarak da oluşabileceğinden aynı zamanda yerel kamuoyuna da işaret edilmiş olmaktadır. Bu

yaklaşım, yerel kamuoyunun ülke geneli düzeyindeki kamuoyuna göre kapsamını ortaya koyması açısından da önemli olmaktadır.

Yerel kamuoyunun, aynı zamanda uluslararası ve ulusal kamuoyunun bir parçası olduğunu ve bu düzeylerde oluşan kamuoyu içerisinde yerel kamuoyunu oluşturan kitlenin de bulunduğunu belirten Vural (1999: 71), bir diğer taraftan yerel kamuoyunun farkını şu saptamaları ile ortaya koymaktadır:

“ Ancak yerel kamuoyu, bunlardan farklı ve bağımsız olarak daha dar alanda, daha lokal ölçülerde, yörede yaşayanların birbirlerinden ve yörelerindeki hemen her gelişmeden doğrudan ve hayli yüksek oranda etkilenmeleri ile oluşan bir ortaklık, bütünlük ve yararlanma grubudur. Bu kamuoyunun sınırları ve hareket alanı bellidir, beklentiler son derece somut olarak ortadadır, etkilenme düzeyi az ya da çok hemen hemen eşit düzeydedir. Yerel kamuoyunda bireysel çıkarlar daha yakından ilişki içindedir. Bu nedenle de ortaya çıkan ya da çıkabilecek tepki ya da ses o düzeyde güçlüdür. Bir başka deyişle yerel kamuoyu aslında diğer oluşan gruplaşmalara göre çok daha etkili ve güçlü bir özellik taşımaktadır. Bireyler olayın doğrudan içinde yer almaktadır. Kısa zamanda ve net sonuçlar beklenmektedir. ”

Bulduğu konum ve sahip olduğu nitelik itibarıyla bir yöre içerisinde, o yörenin iletişim kurumu özelliğini taşıyan yerel basın, yayın etkinliği içinde bulunduğu kent ya da bölgede yerel kamuoyunun oluşmasında en etkili ve işlevsel kurumlardan bir tanesi olarak değerlendirilmektedir (Vural, 1999: 71-71). Çünkü yerel basın, öncelikli ve ağırlıklı olarak yöresini ilgilendiren konulara, sorunlara, olaylara vb. yer vererek halkın ilgisini çekmek ve yöre halkını bilgilendirmek durumunda olduğu için belirli bir yerel coğrafyada yaşayan insanlara yönelik olarak, bulunduğu mekana ilişkin enformasyon gereksinimini temin eden bir iletişim aracı ve ortamı olarak faaliyet göstermektedir (Küçükkarakaş ve Yıldız, 2004).

Yerel kamuoyunun oluşmasında sahip olduğu tarihsel misyon itibarıyla de işlevini etkili bir biçimde yerine getiren (Vural, 1999: 72) yerel basın; yaygın basının güçlü olmadığı dönemlerde yörelerin, bölgelerin dışarıya açılan penceresi ve aynı zamanda

ülke genelini ve merkezlerini takip eden gözü, kulağı olarak hizmet vermiştir (Bostancı, 1998: 172).

Günümüzde yerel kamuoyunun net ve etkin bir biçimde oluşabildiği konuların başında kentin spor kulüplerinin başarısı ve verdikleri mücadeleler gösterilmektedir (Vural, 1999: 72). Bir yörenin ya da bölgenin sporda iddiaları varsa, yerel basın bu noktada söz konusu iddiaların sözcülüğünü üstlendiğini ve başarıyı teşvik etmek suretiyle yerel halkın desteğini sağlamaya çalıştığını ifade eden Bostancı (1998: 174), bu duruma örnek olarak da; Trabzon, Kocaeli, Mersin ve Adana futbol takımlarının birinci lige yükselme mücadeleleri ve dönemlerinde yerel gazetelerin satış yönünden en parlak devirlerini yaşamalarını göstermektedir. Bu bağlamda spor kulüplerinin, şehirlerin simgeleri ve heyecan kaynakları olduğunu vurgulayan Demirkent de (2000: 171-172); herkesin, kendi takımının başarılı olmasını istemesi dolayısıyla yerel basının spordan güç aldığını ve aynı zamanda spor kulüplerinin de arkalarında güçlü bir destek bulduklarını dile getirmektedir. İşte bu güç, yerel basının, yerel kamuoyu oluşumundaki rolünden kaynaklanmaktadır.

4.3. Yaygın ve Yerel Basının Kamuoyu Oluşumuna Katkısı

Günümüzde etkileri önemli noktalara ulaşan kitle iletişim araçlarının, kamuoyunun oluşmasında son derece mühim unsurlardan bir tanesi konumunda buldukları genellikle kabul edilmektedir. Bireylerin sosyal, siyasal ve kültürel tutumlarını okul çağından başlayarak etkisi altına alan ve bu etkisini diğer başka unsurlarla birlikte tüm bir yaşam boyunca belirli noktalarda az ya da çok olarak hissettiren temel bir kamuoyu oluşturma kaynağı da kitle iletişim araçlarının yayınlarıdır (Bektaş, 2000: 92).

Kitle iletişim araçları içerisinde en önemliler arasında basının da bulunduğunu kaydeden Bektaş (2000: 130); basının, kamuoyu oluşumundaki rolü ile ilgili olarak şunları söylemektedir:

“ Basını dar anlamda “gazete” olarak ele alacak olursak, gazetelerin yakın ve uzak geçmişin ya da günün haber ve olaylarının verilmesinde, kanaat ve fikirlerin geniş halk

kitlelerine ulaştırılmasında, ülkenin ana davaları üzerinde halkın dikkatini toplamada ve okuyucuların genel kültürünü arttırmada son derece önemli rol oynadıkları açıktır. ”

Basının, gerek uluslararası, gerek ulusal ve gerekse yerel arenada “kamuoyunu oluşturmak” görevleri arasında gösterilmektedir. Kamuoyunun oluşum sürecinde karşılıklı etkileşimin söz konusu olması bağlamında halk, sorunlarına sahip çıkılmasını arzu ettiği gibi zaman zaman yönetimlerin de istekleri olmaktadır. İşte bu noktada, konuları, olayları, sorunları alarak işleyen ve günlük hayatta ön plana getiren basın, fikirlerin ve kanaatlerin oluşmasında bir aracı konumunda bulunmaktadır. Bir başka deyişle basın, kamuoyunun oluşum sürecine katkıda bulunmaktadır (Demirkent, 2003: 410).

Yaygın basının ulusal düzeyde sosyal, kültürel, siyasi ve entelektüel hayatta oynadığı rolü, lokal düzeyde ifa ederek lokal bir çevredeki kamusalılığın platformu olan, fikirlerin, kanaatlerin ve tutumların sirküle olmasını sağlayan (Bostancı, 1998: 170) yerel basın da, bulunduğu yörenin toplumsal iletişim kurumu ve kitle iletişim aracı olması dolayısıyla yerel kamuoyuna yönelik hareket alanı içerisinde belirli faaliyetler ve süreçler ile fikirlerin ve kanaatlerin oluşmasına yardımcı olmak suretiyle yerel kamuoyunun oluşum sürecine katkıda bulunmaktadır.

Gerek yaygın basının ve gerekse yerel basının, belirtilen doğrultularda kamuoyu oluşturması için birtakım noktalara dikkat edilmesi gerekmektedir. Demirkent (2003: 410-411), söz konusu noktaları şu şekilde açıklamaktadır:

“ - Öncelikle; basın yönetimin her düzeydeki haberleri ile meşgul olmalıdır. Eleştiri yapabilmek için yönetimin olaylarına yer verdiği gibi, onların sözcülerine de sütunlarını açmalıdır.

- Basının kamuoyunu oluşturması için yukarıda sıralama maksadı aramalı, olayların arkasındaki gerçeklere uzanabilmelidir. Böylece, resmi gazetecilikten uzaklaşarak, halka hizmet yolu bulunmalıdır.

- Gazeteler yerel haberler kadar, ulusal ve beynelmilel olaylara da eğilmeli, dünyada ve ülkede olup bitenleri yansıtmalıdır. Ancak; bunları yaparken, okur ilişkisini

sürdürebilmek için, gazetenin yayımlandığı şehirde olup bitenleri görmezlikten gelme hakkı yoktur.

- Basın; olayları verirken, okuruna belli mesajları iletmek zorundadır. Muhteva kadar, görünüm ve mizanpaj da önem kazanmaktadır. Gazete kolay okunabilmeli, olaylar önemine göre sınıflandırılarak boyutlanmalıdır.

- Bütün bunlar kamuoyu oluşturulması için yeterli olmayabilir. O zaman da yazarların gücüne ihtiyaç vardır. Gazetenin görüşü açık ve mantık ölçüleri içinde sunulmalı, görüş çeşitliliği yaratılmalı, tartışma ortamı yaratılmalıdır. O kadar ki, yazarların düşünceleri yeterli görünmezse; ya okur mektuplarına yer verilmeli veya anketlerle halkın düşünceleri yansıtılmalıdır.

- Ve nihayet gazete kamuoyunu oluştururken, inandırıcı olduğu kadar dürüst davranmalıdır. Aksi halde, okurun güveni sarsılır. Haberin önyargıdan uzak bir şekilde kaleme alınması gerekir. Çıkar çatışmaları geri plana itilmeli, yoğun kitlelere samimi bir şekilde yaklaşılmalıdır. ”

Kamuoyunun oluşumuna katkı sürecinde dikkat edilmesi gereken bu niteliklerin doğrultusunda yerel basın, yöre halkına ve onların sorunlarına yeterince temsil hakkı tanıyan dengeli bir habercilik anlayışı içerisinde hareket etmesi gerektiğini belirten Cangöz de (2003: 106), bunun bir yolu olarak yerel basının, yöre halkının sorunlarını dile getirebilmesi için fırsatlar yaratması gerektiğini ifade etmektedir. Bu durumun kapsamı ise söz konusu sorunların sadece duyurulmakla kalmayıp, aynı zamanda bu sorunlar için çözüm önerilerinin geliştirilip, tartışılmasının sağlanması şeklinde olmalıdır. Böyle bir durum da, hedef kitlesine daha kolay ulaşabilen ve hedef kitlesi ile çok daha fazla etkileşim içinde bulunan yerel basın tarafından sağlanabilir.

Zira bir kentin âdeta belleği konumunda bulunan, yöredeki gelişmeleri izleyen, eski öyküleri yeniden bulup çıkaran, yerel yöneticilerin icraatlarını ve siyasetçilerin de vaatlerini tutup tutmadıklarını takip eden (Schneider ve Raue, 2000: 1999) yerel basın; öncelikle kendi yayın bölgesine ve yöresine ait birikimlere ağırlık vererek, burada haber iletimi konusunda pek çok kitle iletişim aracından farklı olarak daha fazla ayrıntıya inebilmekte ve insanları kendi yöreleriyle, çevreleriyle ilgili olarak daha fazla bilgilendirebilmektedir (Schlapp, 2000: 16).

BÖLÜM III

GÖREVLERİ - SORUMLULUKLARI VE İŞLEVLERİ

AÇISINDAN YEREL BASIN

Yerel basının toplum hayatında çok önemli bir misyonu bulunmaktadır. Yerel basın kuruluşları olan yerel gazeteler, yayınladıkları şehirlerin ve hatta ilçelerin insanları ile içiçedir ve onlardan bir parçadır. Yerel basın, şehrinin bütün sorunları ile yoğrulmakta ve hedef kitle ile ilişkisi çoğu kez, aile yakınlığı ve münasebeti boyutlarına kadar varmaktadır. Yaygın basın ise daha çok genel konular üzerine yoğunlaştığı için bu noktalara bir türlü ulaşamamaktadır (Usman, 1996: 1080).

Yerel basın, bu doğrultuda “içimizden biri” olarak ve hedef kitlesi tarafından da bu şekilde algılanarak, toplumunun aynası olma, toplumunu yansıtma, bir bütün itibarıyla yöresinin “konuşan dili, gören gözü ve işiten kulağı” olma misyonunu üstlenmektedir.

Yerel basının böyle bir misyona sahip olması da kaçınılmazdır. Çünkü yerel basın organları, yöresiyle ve yöresinin insanlarıyla yaşayan yayın organlarıdır. Dolayısıyla yerel basın ve mensupları, buldukları yörenin havasını teneffüs etmekte, sorunlarıyla içiçe yaşamakta, kederleri ve sevinçleriyle yöre halkı ile ortak bir yaşantı içerisinde olmaktadır. Bu bağlamda yerel basının, yöre halkının duygularını, düşüncelerini, sorunlarını daha bir sıcaklıkla yaşayıp, yansıtmaları, tartışmaları ve bunlara çözüm yolları göstererek, çare üretmeye çalışmaları son derece doğal ve yerinde bir yaklaşım olmaktadır (Kayacan, 1996: 68).

Yerel basın, Kurtuluş Savaşı’nda ve Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasında da hayati öneme sahip bir misyonu üstlenmiş ve bu misyonu başarılı bir şekilde yerine getirmiştir.

Bu bakımdan Türkiye Cumhuriyeti’nde Kurtuluş Savaşı’ndan gelen bir yerel basın anlayışı bulunmaktadır. Bu anlayış çerçevesinde yerel basın, ulusal bütünlük içerisinde her şart ve güçlük altında yörede yaşayanlara ve onların sorunlarına sahip çıkmıştır ve

çıkılmaktadır. Türkiye’de demokrasiye geçildikten sonra yerel basın ayrı bir anlam kazanmıştır. Yerel basın, bütün demokratik hareketlerde bir öncülük misyonu üstlenmiştir (İnönü, 1992: 25-26).

Yerel basının, devlet-vatandaş ilişkilerinin sağlıklı yürütülmesinde etkin bir vazife gerçekleştirdiğine dikkat çeken Ergenekon (1992: 49), yerel basının Milli Mücadele’den bu yana devamlı devletin ve ulusun yanında yer aldığını, en zor şartlarda dahi millî birlik ve beraberliğin sağlanmasında ve sürdürülmesinde yılmadan mücadele ettiğini ifade etmektedir.

Yerel basının, aynı zamanda Kurtuluş Savaşı basını olarak değerlendirilmesi gerektiğini dile getiren Akcan da (1996: 1073), bu konuda şunları söylemektedir:

“ 1919 yılında Büyük kurtarıcı Mustafa Kemal’in başlattığı kurtuluş savaşında O’nun görüş ve düşüncelerini Türk kamuoyuna yerel olarak yayımlanan Anadolu basını ilemiştir. Örneğin Adana’da, Konya’da, Erzurum’da, Kastamonu’da, Amasya’da, Bartın’da ve bilhassa 14 Eylül 1919’da Mustafa Kemal’in emir ve direktifleriyle yayın hayatına giren İrade-i Milliye gazeteleri bu kutsal görevi yerine getiren Anadolu basınıdır. ”

Yerel basının ve mensuplarının son derece önemli olduğunu vurgulayan Yurdağül ise (1996: 1078), Kurtuluş Savaşı’nda dönemin zor şartları altında, birçok mahrumiyet ve imkânsızlıklar içinde yerel basının, yöresine, halkına hizmet için çırpındığını ve çok büyük görevler başardığını ifade etmektedir.

Yerel basın, üstlenmiş olduğu görevleri yerine getirirken, ulusal bütünlük ve birlik ilkesinde asla taviz vermemiştir. Nitekim Atatürk, yerel basını üstlendiği yüce görevi başarısından ötürü “fazilet adaları” olarak adlandırmıştır. Bu bağlamda yerel basın, demokrasi anlayışının yerleşip kökleşmesinde, çok partili parlamenter rejimin ve katılımcı demokrasinin tabana yayılmasında kamu görevi yapmış ve yapmaktadır. Yerel basın ayrıca, devletle vatandaş arasındaki diyalogun kurulmasında ve sağlıklı bir şekilde sürdürülmesinde önemli katkılarda bulunmuş ve halen de bulunmaktadır (Girgin, 1997: 39).

Görüldüğü üzere yerel basın, Türkiye’de tarihsel gelişim süreci içerisinde ilk varolduğu günden bu yana devlet unsuru ile canlı ve güçlü bir ilişki içinde olmuş ve bu doğrultuda bir misyonu icra etmiştir (Vural, 1998: 2782). Yerel basın, bugünkü konumuyla da demokrasi anlayışının yerleşmesinde, çok partili parlamenter rejimin, çoğulcu katılımın tabana yayılmasında önemli bir kamu görevi yapmaktadır. Ayrıca devlet ile vatandaş arasında bir diyalog ve uyum köprüsü kurulmasını sağlayarak, çift yönlü bir etkileşim ortamı oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Turan, 1992: 92).

Bunların yanı sıra yerel basını ortaya çıkaran şartlara değinen Bostancı (1998: 173-174) ise yerel bir gazetenin yayımlanmasındaki saikleri şu şekilde sıralamakta ve bir bakıma bunlar, yerel basının görevleri ile işlevlerine de atıfta bulunmaktadır:

“ En başta, o bölgede yaşayan insanları, kendi bölgelerindeki olaylar, gelişmeler hakkında haberdar kılmak. Çünkü İstanbul basını “herkese” hitap etme dolayısıyla bölgelere yeterince yer ayıramaz. Boşluk mahalli basının enformasyonu ile doldurulur.

Bölgeye ilişkin sorunları kamusalılaştırmak, kolektif iradenin taleplerini yönetici erke bildirmek.

Ankara ve İstanbul gibi siyaset ve ticaretin ulusal-popüler çevreleriyle ilişki kurmak; bölgeden bu merkezi yerlere gitmiş ve ulusal figürler haline gelmiş “hemşehriler” varsa bunları bölge çıkarları için manipüle etmede “biz” bilincinin öznesi olarak tutum almak. Bir anlamda bölgenin ulusal ölçekteki sektörlere katılımına kendi kulvarında aracılık yapmak.

Taşrada bulunan bölge sakinlerine sızlarıyla ilgili haberleri, gelişmeleri iletme, onların özlem ve meraklarını giderme.

Bölgesel ölçekte fikir, kültür, sanat, edebiyat faaliyetleri için bir okul görevi görmek, bu alanlarla ilgili potansiyelleri harekete geçirmek, insanları üretici kılmak. Ayrıca bazen mahalli basında yer alan yazılar etkisini tüm ülkeye taşıyabilir.

Sporda bölgenin iddiaları varsa, bu iddiaların medyatik sözcülüğünü üstlenmek, başarıyı teşvik etmek, ahaliyi bir destek unsuru olarak organize etmek.

Bölge ölçeğinde yürütülen siyasal mücadelede aktif rol üstlenmek; bölgesel politik figürlerin sözcülüğünü yapmak, kamu nezdinde imajlarını güçlendirmek, prestijlerini arttırmak için çalışmak. ”

Genel bir değerlendirmeden sonra, çalışmanın “Görevleri, Sorumlulukları ve İşlevleri Açısından Yerel Basın” başlıklı nc bölümünde yerel basının, görevleri, sorumlulukları ve işlevleri ele alınarak ortaya konulmaktadır.

1. GÖREVLER

Toplumsal bir kurum olarak nitelendirilen basın, gerek ulusal düzeyde, gerekse yerel düzeyde birtakım görevleri ifa etmektedir. Bu noktada yaygın basın ile yerel basın arasındaki fark, kapsamları ve muhtevaları itibariyle ortaya çıkmaktadır. Yaygın basın, olayları dünya ve ülke çapında değerlendirmekte, buna istinaden hedef kitlesi olarak geniş kitleleri gz önünde bulundurmakta ve içeriğini de bu doğrultuda oluşturmaktadır.

Yerel basın ise kapsamı itibariyle bulunduğu yörenin olaylarını ve sorunlarını ön plana çıkarmakta, hedef kitle olarak bir bütün halinde yöresine hitap etmekte ve içeriğini de yerel düzeyde oluşturmaktadır. Dolayısıyla bir bütün olarak basın, belirli görevleri yerine getirmektedir. İşte yaygın basın, bu belirli görevleri ulusal düzeyde yerine getirmekte; yerel basın ise bu görevleri yerel düzeyde ifa etmektedir. Bu bağlamda öncelikle belirli görüşler doğrultusunda genel olarak basının görevlerini değerlendirmek yerinde bir yaklaşım olmaktadır.

Basının genel olarak görevlerini değerlendirme bağlamında, Atatürk’ün, basını “milletin müşterek sesi” olarak nitelendirdiği belirten Başkut (1967: 7), onun basın üzerine şu tanımlamasını vermektedir:

“ Bir milleti tenvir ve irşatta, bir millete muhtaç olduğu fikrî gıdayı vermekte, hulsa bir milletin hedefi saadet olan istikameti mşterekede yürümesini teminde matbuat, başlı başına bir kuvvet, bir mektep, bir rehberdir. ”

Atatürk yapmış olduğu bu tanımlama ile basına bazı görevleri de atfetmiştir. Bu tanımlamada öncelikle milletlerin ortak hedefi olan toplumsal kalkınmaya ulaşmasında basının görevine dikkat çekilmekte ve basın, bu doğrultuda başlı başına bir gç olarak

kabul edilmektedir. Burada basının bir mektep vazifesi de üstlendiği ortaya konulmaktadır. Nasıl ki okul, eğitim ve öğretim hizmeti yapıyor ise basın da, insanları fikrî bazda aydınlatan bir okul olarak görev yapmaktadır. Ayrıca tanımlamada basın bir rehber olarak değerlendirilmektedir. Bu noktadan hareketle de basın, milletin sesi olmakta, halkı aydınlatmakta ve halka yol göstermektedir.

Öke'nin (1994: 160) yaptığı aktarmaya göre Bernard Berelson ve Morris Janowitz, toplum tarafından basına verilen görevi şöyle tanımlamaktadırlar:

- “ a) Anamlı bir çerçeve içinde günün olaylarını, doğru, tam ve mantikî bir biçimde sunma,
- b) Kanaat ve eleştirilerin değiş tokuş edildiği bir forum olma,
- c) Toplum içindeki grupların kanaatlerini ve tavırlarını birbirine duyurabilecekleri bir araç olma,
- e) Toplumun amaçlarını ve değerlerini sunma ve açıklama yöntemi olma,
- f) Basının yansıttığı bilgi, düşünce ve duygu akımları ile toplumun bütün üyelerine erişebilme. ”

Görüldüğü üzere bu yaklaşımda basın; haber verme görevi ile bu görevini tam ve doğru olarak gerçekleştirmesi gerektiği, çeşitli görüşlerin tartışma olanağı bulduğu bir forum olma özelliği, toplumun sesi olma ve toplumu yansıtmaya görevi ile düşünce ve duygu yapısı açısından toplumun tüm katmanlarına erişerek, gelişimine katkıda bulunma görevi ortaya konulmaktadır.

Basının ana görevi olarak haberlerin toplanması ve yayılmasını gösteren İnuğur (2002: 23), bir basın organı olan gazetenin hem bir haber aracı olduğunu, hem halkı eğittiğini, hem kamuoyu oluşturduğunu ve hem de kamuoyuna yön verdiğini belirtmekte ve iki önemli görevini şu şekilde açıklamaktadır:

- “ a) Gazete kamu ihtiyaçlarını, kamu yararına uygun bir biçimde kamuoyuna ve yöneticilere duyuran haber aracıdır. Bu göreviyle bir kamu hizmeti yapmaktadır.
- b) Diğer taraftan yöneticilerin kamu ihtiyaçlarını karşılamak amacı ile aldıkları tedbirleri vatandaşa zamanında ulaştırır. Bu yönü ile de genel yönetime yardımcı bir araçtır ve yine kamu hizmeti görmüş olur. ”

İlkiz (2004) ise basının görevleri ve bu görevler doğrultusunda basın yapması gerekenler konusunda şunları dile getirmektedir:

“ Basının görevi, toplumu, çok daha doğru bir deyimle genel yararları ilgilendiren ya da ilgilendirmesi gereken tüm olaylar hakkında halkı, objektif ve gerçekleri yansıtacak biçimde aydınlatmak, çeşitli sorunlarda kamuoyunu düşündürmeye sevk edecek tarzda tartışmalar açmak, onu, toplumsal ve siyasal oluşumlar üzerinde doğru ve gerçeğe uygun bilgiler ile donatmak, yöneticileri eleştirmek ve tüm insanlığın sorunları bakımından bilinçlendirmektir. O halde, basın, halka ulaştırılmasında kamu yararı bulunan haberleri zamanında ve gereken ayrıntıları ile doğru olarak toplayıp, topluma ulaştırdığı, böylece kamuoyunun serbestçe oluşumunu sağladığı ve kamu gücünü elinde tutanlar üzerinde, toplumun denetimine aracı olduğu sürece bir kamu görevi niteliğindeki fonksiyonunu eksiksiz yerine getirmiş sayılacaktır. ”

Öke (1994: 158-159), Lazarsfeld ve Merton'un basın açısından iki önemli toplumsal görev üzerinde durduklarını dile getirmektedir. Bunlardan birisi statü kazandırıcı görev, diğeri ise ahlakî görevdir. Statü kazandırıcı görevde basın, dikkatini bazı kişisel sorunlar, örgütler ve hareketler üzerinde toplayarak veya dikkatini onlardan kaçırarak, prestij kazandırmakta ve otoriteyi güçlendirmektedir. Ahlakî görevde ise basın, toplumsal kuralların güçlendirilmesi için sapmaları halkın gözleri önüne sermektedir.

Öke (1994: 159), Lasswell'in bu görevlendirmeyi şöyle tasnif ettiğini belirtmektedir:

“ Birinci görev çevrenin gözlemlenmesi; kitle iletişim araçları böylelikle çevrede bulunan ve topluluğu etkileyen tehlike ve imkânları ortaya koyar. İkinci görev, açıklayıcılık ya da yorumculuk, haber araçlarının, haberleri, okuyucu kitlesinin davranışlarını eşgüdecek bir biçimde seçmesi, değerlendirmesi ve yorumlaması. Kimi konuların dikkate sunulurken kimilerinin de dikkatten uzak tutulması. Üçüncü görev, toplumsal mirasın bir kuşaktan öbürüne iletilmesi. ”

Erdoğan ve Alemdar'ın (2002: 135-136) aktardıklarına göre de Schramm, bu görevleri siyasal, ekonomik ve genel toplumsal sisteme şöyle bağlamaktadır:

“ Gözetleme: Siyasal sistemde bilgi toplama; ekonomik sistemde kaynaklar ve alışverişte haber verme; genel toplumsal sistemde toplumsal kurallar, roller hakkında bilgi ve haber verme ve bunun kabulü ya da reddi,

Karşılıklı bağlılık sağlama: Siyasal sistemde bilginin yorumu, politikanın yapımı, yayımı ve uygulanması; ekonomik sistemde ekonomi ile ilgili enformasyonun yorumu, ekonomik politikanın kararlaştırılması, pazarın denetimi; genel toplumsal sistemde halkın anlayış ve isteklerinin eşgüdümü, toplumsal denetim operasyonu,

Toplumsal mirasın aktarılması: Siyasal sistemde yasaların ve âdetlerin aktarılması; ekonomik sistemde ekonomik davranışı açıklamak; genel toplumsal sistemde toplumsal normların ve rol kalıplarının toplumun yeni üyelerine aktarılması,

Eğlence: Politik ve ekonomik sistemlerde <eğlence> yok; genel toplumsal sistemde boş vakit geçirme, gerçek sorunlardan ve işten kurtulma, raslantıyla öğrenim ve toplumsallaşma. ”

Bu anlayış çerçevesinde, basının gözetleme, açıklama ve yorum yapması doğrultusunda denetleme ve eleştiri ile haber verme görevlerine dikkat çekilmektedir. Basın, toplumsal, siyasal ve ekonomik alanlarda haberler vererek hem bu alanların düzenlenmesine katkıda bulunmakta ve hem de bu alanları denetlemektedir. Aynı zamanda basının, siyasal, sosyal ve ekonomik hayatlar içinde toplumsal mirasın aktarılmasını sağlama görevine değinilmektedir. Ayrıca basının, eğlendirme görevi üzerinde durularak, bu sayede insanları hayatın sorunlarından uzaklaştırabildiği belirtilmektedir.

Başkut (1967: 11), basını sosyal bir müessese olarak ele almakta ve basının dört büyük işi olduğunu belirterek, bunları şu şekilde sıralamaktadır:

- a) Haber vermek,
- b) Öğretmek, tetkik etmek, doğru yolu göstermek,
- c) Vakit geçirtmek,
- d) İlan için, dolayısıyla ticarî, iktisadî, ve sınaî inkişaf için müsait zemin temin etmek. ”

Günümüzde basının bir dizi kamusal göreve sahip olması nedeniyle toplumsal yapılanma sürecinde vazgeçilmez olduğunu kaydeden Bodur (1997: 23-24) ise bu kamusal görevleri haber verme, denetim ve eleştiri ile kamuoyunu açıklama ve oluşturma olarak ifade etmektedir. Günümüz toplumsal yapılarında kamusal olarak adlandırılan bu görevler ise devlet tarafından gerçekleştirilen resmî görevlerden ayrılmaktadır.

İçel de (1998: 98), basının kamusal görevleri olduğunu doğrulamakta ve yerine getirilmesi gereken bu kamusal görevlerin bir yandan basın faaliyetinin özelliklerinden, diğer yandan ise özgürlükçü demokrasinin niteliğinden ortaya çıktığını belirtmektedir. Devlet, basın faaliyetine ne derece az katılırsa, basının kamusal görevleri o derece önem kazanmaktadır. Dolayısıyla kamusal görevlerin tam anlamı ile ve gerçeğe uygun olarak yerine getirilebilmesi için basının devletin her türlü baskısından uzak kalması gerekmektedir. Diğer bir deyişle basın faaliyetinin kamusal bir görev olması vesilesiyle devletin kendi çıkarlarına uygun biçimde basına görevler yüklemesi söz konusu olmamalıdır. İçel (1998: 98-103), basının bu kamusal görevlerini; “haber verme” , “denetim ve eleştiri” , “kamuoyunu oluşturma ve açıklama” ile “eğitim” ve “diyalog” görevleri şeklinde sıralamaktadır.

Yine Öke'nin (1994: 160-161) yaptığı aktarmaya göre Prof. Johnstone ve arkadaşları, Amerikan toplumunun basına verdiği görevi ya da ona biçtiği kimliği şöyle tanımlamaktadırlar:

“ a) Gazeteci toplumdaki örgütlü ya da örgütsüz, eğitilmiş ya da eğitimsiz çeşitli meslek gruplarından ve toplum katmanlarından doğal liderleri belirleyen, onları ön plana çıkaran, kamuoyuna tanıtan ve bu liderlerin kişiliği ile düşüncesi ile kendilerini topluma daha yakından tanıtmaya imkân verendir.

b) Gazeteci, toplumdaki güç odaklarını ortaya çıkaran ve onları topluma tanıtan kişidir.

c) Gerektiğinde toplumun moral bekliliğini yapan kişidir.

d) Gazeteci, toplumsal gelişmelerin barometresidir. Muhtemel toplumsal olayları koklayan, onları önceden haber veren bir barometredir.

e) Gazeteci dış politikada baskı unsurudur.

f) Gazeteci bir sosyal dedektiftir. Usulsüzlükleri, yolsuzlukları toplum adına izleyen, açıklayan, kanıtları toplayan, adalet mekanizmalarının harekete geçmesini sağlayan, haksızlıkları ifşa eden bir dedektiftir.

g) Gazeteci ulusun ve toplumun inşacıdır. Toplumun hem ekonomik, hem kültürel, hem siyasal platformda daha yeni, daha ileri, daha çağdaş kurumlara sahip olabilmesini sağlamak için uğraşan, mücadele eden, olması gerekeni sergileyen, mevcutla yetinmeyen yenilikçi ve inşacıdır. ”

Erdoğan ve Alemdar’ın (2002: 138) yaptığı aktarmaya göre McQuail de, iletişim araçlarının görevlerini beş temel kategoride şu şekilde sıralamaktadır:

“ 1) Enformasyon görevi: Dünyadaki ve toplumdaki durumlar ve olaylar hakkında bilgi sağlamak; güç ilişkilerini göstermek (çıkar grupları ve örgütleri arası ilişkiler); yenilikleri, uyumu ve gelişmeyi kolaylaştırma.

2) Karşılıklı bağlılık sağlamak görevi: Enformasyon ve olayların anlamı hakkında açıklama ve yorum yapma; yerleşmiş kurallar ve egemenlik için destek sağlamak; toplumsallaşma; farklı etkinlikleri ayarlama; fikir veya oybirliği sağlama; öncelikler sırasını saptama ve bağımlı toplumsal duruma işaret etme.

3) Devamlılık sağlama görevi: Egemen kültürü ifade etme ve alt kültürler ve yeni kültürel gelişmeleri tanıma; değerler ortaklığını işleme ve tutma.

4) Eğlence, avuntu, hoş vakit geçirme günlük baskılardan uzak, dinlenme olanakları sağlama.

5) Harekete geçirme (seferber etme) görevi: Siyasal, savaş, ekonomik kalkınma, iş ve bazen din alanında toplumsal amaçlar için kampanya yapma. ”

Özdiker (2004) ise kitle iletişim araçlarının, toplumsal yapı içerisinde önemli rolleri olduğunu vurgulamakta ve bu araçların, genel ve ortak görevlerini şu şekilde sıralanabileceğini belirtmektedir:

“(a) Haber vermek, eğitmek, eğlendirmek, (b) Kamuoyu oluşturmak, (c) Dışımızda cereyan eden olayları görmek, duymak, algılamak, (d) Siyasal sürece katılma ve denetlemeyi sağlama, (e) Toplum birimleri arasında gerekli ilişkilerin kurulmasına imkân hazırlamak suretiyle milli birlik ve beraberliği sağlamak, (f) Kültürün nesilden

nesile intikalini sağlamak, (g) Mal ve hizmetlerin tanıtılmasına ve satılmasına yardım etmek, (h) Toplum içi ve toplumlararası kültür ve alışverişine yardımcı olmak, ... ”

Bunların yanı sıra Çukurova Gazeteciler Cemiyeti tarafından düzenlenen Yerel Basın Kurultayı’nda hazırlanan Uzmanlık Komisyonu Raporları’nda (1992: 9-10), yerel basının üç temel görevi olduğuna dikkat çekilmektedir. Buna göre yerel basının birinci görevi, kamu hizmetlerini sağlıklı ve doğru bir biçimde halka duyurmak için devlet-yurttaş işbirliği ilişkisini sağlamak ve devam ettirmektir. İkinci görevi, yerel yönetim ile yurttaş ilişkilerini düzenlemek ve yapılan hizmetleri kamu adına denetlemektir. Yerel basının üçüncü görevi ise ulusal iradenin doğru ve isabetli tecellisi için demokrasi anlayışını yerleştirip kökleştirmektir. Bu bağlamda yerel basın organlarının, kamu hizmetlerini halka duyurabilmesi için haber verme ve bilgilendirme görevini icra etmesi gerekmektedir. İkincisinde belirtildiğine göre yerel basının, siyasi iktidarı ve yapılan uygulamaları denetleme ve eleştiri görevi ortaya çıkmaktadır. Son olarak da yerel basının, demokrasinin sağlıklı işlemesi ve gelişerek yerleşmesi açısından kamuoyunun doğru bir şekilde vücuda gelebilmesi için ifa ettiği görev ortaya çıkmaktadır.

Netice itibariyle gerek yaygın basının ve gerekse yerel basının görevleri, kapsayıcı olmaları itibariyle de temelde “haber verme görevi”, “denetim ve eleştiri görevi”, “eğitme ve eğlendirme görevi” ve “kamuoyunu oluşturma ve açıklama görevi” başlıkları üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu noktadan hareketle, belirtilen görevler bağlamında yerel basının görevlerine açılım getirmek yerinde bir yaklaşım olacaktır.

1.1. Haber Verme Görevi

Haber verme görevi, basının en önemli ve temel görevidir. Toplumsal bir kurum olarak toplumun iletişim yapısı içinde kendisine özgü merkezi bir konuma sahip olan basın, haber verme görevini yerine getirirken, topluma çeşitli girdileri, olgular ve değer yargıları arasında çeşitli bağıntılar kurarak, devamlı olarak sunmaktadır. Basın, haber verme işlevini toplumsal, siyasal, ekonomik, sanatsal ve bilimsel alanlarda

gerçekleştirirken, aynı zamanda bazen uyuşumcu, bazen de eleştiriyle yüklü olarak çeşitli olguların ve değerlerin toplumda yerleştirilmesini sağlamaktadır.

Basın, haber verme göreviyle topluma belirli yönlerde fikir değişikliği getirerek, yeni tutumların yerleşmesini sağlarken, aynı zamanda siyasal karar alma süreçlerinde de bazı fikirlerin değiştirilmesinde ve şekillenmesinde önemli roller üstlenmektedir. Diğer yandan yine haber verme görevi çerçevesinde, toplumun ekonomik yapısının işleyişiyle ilgili olarak malların tanıtımına da yönelmektedir. Malların tanıtımı yoluyla, ekonomik sistem hakkında bilinçlendirme, tanıtma ve malı satın alma yönünde ikna etmeye yönelme, haber verme görevi içinde gerçekleşmektedir. Bu bakımdan basın, haber verme görevi ile bir bakıma ekonomik yaşama katkı sağlama görevi de görmektedir. Görüldüğü üzere basın, haber verme görevi ile insanları siyasal ve ekonomik açıdan bilinçlendirme yanında zaman zaman ikna etme fonksiyonuyla da yüklü olabilmektedir (Tokgöz, 2003: 109-110).

Basın, görevleri doğrultusunda insanlara bilgi iletmekte ve bu bilgiler de, haberlerden oluşmaktadır. Haber verme görevinin önemi ise, kamusal ilişkiler üzerinde hüküm vermede, genellikle kriter olarak haberlerin değerlendirilmesinden kaynaklanmaktadır. Haber verme görevi, gazetecilik ahlakı ve sorumluluğuyla çok yakından ilişkilidir. Bu durumda, haberlerin tam olarak yansıtılmaması veya hatalı ya da kasıtlı olarak yanlış yansıtılması, insanların kamusal ilişkiler hakkındaki hükümlerini saptırabilmektedir. Basın, haber verme görevini doğru bir şekilde yerine getirdiği takdirde bundan doğrudan yararlanan bireylerin yanı sıra toplum da fayda elde edecektir. Ancak bu durumun tersine, kamuyu yanıltıcı nitelikte verilen haberler ya da nitelsiz haberler hem toplumsal ve zihinsel gelişmeyi geciktirmekte ve hem de önemli bir sosyal maliyet oluşturmaktadır (Berksoy, 1993: 218).

Haber verme görevi, klasik manada basın özgürlüğü çerçevesinde bir hak olarak kabul edilmektedir. Bu hakkın kullanılabilmesi için özgürlüğün var olduğu bir ortamda halkın, basın tarafından doğrudan bilgilendirilmesi gerekmektedir. İşte bu noktada özgürce gerçekleştirilen haber verme görevi, ancak gerçeği yansıtma yükümlülüğü ile birlikte yerine getirilmelidir (Demirkent, 2000: 407). Nitekim, toplumsal bir

sorumluluk taşınması nedeniyle basın, haber verme görevini yerine getirirken yönlendirmelerden kaçınması, maksatlı davranmaması, değerlendirmelerini sağlıklı ve ciddi bir şekilde yapması gerekmektedir. Çünkü yapılan iş, mesleğin saygınlığı ile paralellik arz ettiği için bu noktalardaki ihmaller, mesleğin yıpranmasına yol açmaktadır (Demirkent, 2000: 47).

Basının kamusal görevlerinin başında yer alan haber verme görevinin doğru ve güvenilir habercilik anlayışı çerçevesinde gerçekleştirilmesi, sağlıklı bir toplumun oluşumu açısından da son derece önem taşımaktadır. Çünkü bu habercilik anlayışının tersine işletilmesi durumunda, tek yanlı ve yanlış haberlerle donatılan bireylerin alacakları kararların sağlıklı olmayacağı açıktır (Bodur, 1997: 23).

Modern demokrasi açısından da basının, haber verme görevini, hiçbir engelle uğramadan yerine getirmesi ve haberleri tüm kapsamıyla nakledebilmesi özgürlükçü düzen yönünden yaşamsal bir öneme sahiptir. Çünkü özgürlükçü hukuk devleti, gücünü vatandaşlarının iradesinden almaktadır. Dolayısıyla seçmen vatandaş; yetersiz, tek yanlı veya yanlış bilgi edinirse oyunu gerektiği gibi kullanamamakta ve bu durum da doğrudan doğruya devleti tehlikeye sokmaktadır (İçel, 1998: 98-99). Bu açıdan basının, haber verme görevini hiçbir engelle karşılaşmadan tam ve doğru bir şekilde yerine getirmesi gerekmektedir.

Yerel basın ise haber verme görevi doğrultusunda ağırlıklı olarak yöresini dikkate almakta ve yöresinde cereyan eden olayları ve sorunları yöre halkına duyurmaktadır. Yerel basının haber verme görevini yerine getirirken hiçbir çıkar gözetmeden ya da tarafgir olmadan, doğruluk ve gerçeklik ilkeleri içinde hareket ederek, halkı bilgilendirmesi gerekmektedir.

Yerel basın organları, politik alanda da yöresinin ve yöre halkının geleceği açısından son derece önemli bir konumda bulunan seçimlerde, haber verme görevini tam olarak doğru ve objektif bir biçimde gerçekleştirmeli ve kendi siyasi ve kişisel kanaatlerini olayın dışında tutmalıdır. Çünkü insanların doğru tercihler yapabilmeleri için doğru bilgilere vakıf olmaları gerekmektedir. Yerel basın, daha sonra da bu

görevini aynı nitelikler doğrultusunda devam ettirmeli, yerel yönetimlerin icraatlarını halka haber vermeli ve sorunları gündeme getirerek, bunların çözümüne ışık tutmalıdır. Zira Kayacan da (1996: 395), yerel basın, bölgelerine yapılan yatırımları günü gününe izlediğini ve yörenin ve yöre halkının sorunlarını sürekli gündemde tutarak vazgeçilmezliğini ortaya koyduğunu belirtmektedir. İşte yerel basın da, basının kamu görevlerinden en temeli olarak gösterilen “haber verme görevi” sayesinde yerel bazda belirtilen nitelikleri ortaya koyabilmektedir.

Yerel basın organları tarafından sunulan haberler, yaygın basına göre daha dar bir kapsam içerisinde, yakın çevrede tartışılacağı ve bu yerdeki kamuoyunu etkileyeceği için olay-gerçek ilişkisinin dikkatli kurulması gerekmektedir. Nitekim, yerel basında en çok tekzip edilen haberleri, bu hassas ilişki kurulmadan yayınlanan haberler oluşturmaktadır (Aydın, 1992: 31).

Sonuç olarak yerel basın, haber verme görevini, somut gerçeklik ve doğruluk kriterleri üzerine kurarak ifa ettiği takdirde bir yandan toplumsallaşma sürecinin sağlıklı bir şekilde işlemesine katkıda bulunarak, yöre halkının sosyal, ekonomik, kültürel, siyasal vb. alanlarda olumlu bir seyirde ilerlemesini sağlayacak, diğer taraftan ise yöresinin toplumsal bir kurumu ve en etkili kitle iletişim aracı olması vesilesiyle kendi gelişimini de gerçekleştirmiş olacaktır.

1.2. Denetim ve Eleştiri Görevi

Demokratik rejimlerde basının bir diğer temel görevi, kamu adına gözetim rolünü üstlenmesi doğrultusunda denetim ve eleştiri fonksiyonu icra etmesidir. Demokrasinin bir gereği olan ilk üç güç yasama, yürütme ve yargı erkleridir ve bunlardan sonra dördüncü güç olarak basın gösterilmektedir. Basın, diğer üç gücü halkın gözcüsü olarak denetlemektedir. Dördüncü güç nitelendirmesi yapılan basın, bu doğrultuda kendi başına halkın gözü ve kulağı olan, doğruyu ve haklıyı temsil eden, siyasal gücü bir bakıma teftiş eden ve gözetleyen bir kurum olarak addedilmektedir. Basın, üstlendiği bu görevi, toplumun üretim ilişkileri yapısı dışında bir başka ifadeyle bu ilişkilerin belirleyiciliğinden bağımsız olarak gerçekleştirmektedir (Erdoğan, 1999: 33-34).

Demokrasinin temel unsurlarından bir tanesi olarak nitelendirilen bu siyasal denetim, karşılıklı bilgi akışını gerektirmekte; bu görev ise günümüzde büyük ölçüde kitle iletişim araçları tarafından yerine getirilmektedir. Sistemin temeli, açık ve doğru bilgi akışına ve sağlıklı enformasyona dayanmakta olup, bu bilgi akışı ve enformasyonun niteliği ve içeriğinin kalitesi, demokratik denetim ve ahlak açısından önemli bir ölçü teşkil etmektedir (Oktay, 1993: 77).

Denetimin yanı sıra demokratik rejimin güvencelerinden birisi de, vatandaşların eleştirel katkılarıdır. Bu noktada vatandaşlarının eleştirel katkılarını yansıtabilmelerinin aracı ve sözcüsü yine basın olmaktadır (Akarcalı, 1989: 267).

Halkın temsilcisi olarak kabul edilmesi nedeniyle birtakım sorumluluklar yüklenen basın, denetim ve eleştiri görevini yerine getirirken, hükümetin aksayan yönlerini, icraatlarındaki eksiklik ve yanlışlıklarını kamuoyuna duyurmakta ve onu bilgilendirmektedir (Karakoç, 2002: 157).

Basın, kendisine yüklenen sosyal misyon gereği, kamunun çıkarlarını korumak, savunmak zorundadır ve bu nedenle denetim ve eleştiri görevini tam ve doğru bir şekilde yerine getirmek durumundadır. Bu bağlamda basın, politikacıların hükümet olma gücünü, devleti yönetenleri ve tüm bunların uygulamalarını izlemeli, bir anlamda denetlemeli ve saptamalarını sorumlu olduğu topluma aktarmalıdır. Basın, bununla da yetinmeyerek, toplumun taleplerini ve eğilimlerini de yöneticilere yansıtmalıdır. Toplumsal bir güce sahip olan ve aynı zamanda toplumsal bir kurum olarak nitelendirilen basına bu güç, yine toplum tarafından verilmektedir (Vural, 1999: 86).

Atılğan (2004) ise basının; siyasal otoriteyi, siyasal erki onlardan bağımsız olarak denetleme ve eleştirme hakkına sahip olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda basının denetim ve eleştiri görevi, siyasal erkin kamusal yaşamdaki hatalarını gözler önüne sermek, onları bu konuda uyarmak ve âdeta bilirkişilik yapmak şeklinde özetlenebilmektedir. Çünkü halk, toplumsal irade ile ilgili görüşlerini belirli zamanlarda yapılan seçimlerde ifade edebilmektedir. Diğer zamanlarda ise isteklerini,

düşüncelerini, yanlış gördüklerini basın yolu ile duyurabilmekte ve bu şekilde siyasal otoriteye mesaj gönderebilmektedir.

Basının denetim ve eleştiriye gücü yeten bir araç olması ise onun kamusal yaşantıdaki kusurlu davranışları etkili bir biçimde sergileyebilme özelliğinin yanı sıra sahip olduğu uzmanlar aracılığı ile devlet mekanizması üstünde ve ekonomik hayat alanında bir bilirkişi vazifesi yapabilmesinden kaynaklanmaktadır. Basının, denetim ve eleştiri görevini yerine getirirken kişi, kurum ve makam farkı gözetmeyerek, tüm devlet yönetimini ve bunların icraatlarını denetlemesi gerekmektedir (İçel, 1998: 100).

Denetim ve eleştiri görevini öncelikle yerel düzeyde gerçekleştiren yerel basın da; bu görevini ifa ederken, yerel yönetimlerin uygulamaları ve bunlarla bağlantılı çeşitli konular hakkında yöre halkına haber ve bilgi vermekte, sorunlara çözüm üretilip üretilmediğini takip etmekte, yapılan yanlışlıklar ve eksiklikler varsa bunları halka duyurmakta, bunların düzeltilmesi için çaba göstermekte, yapılan icraat ve faaliyetlerde halkın istek ve beklentilerinin dikkate alınıp alınmadığını denetlemektedir.

Denetim görevini bu şekilde yerine getiren yerel basın, eğer devam eden aksaklık ya da düzeltilmeyen hatalar varsa, bu seferde eleştiri görevini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda yerel basın organları, yöre halkının olumsuzluklar hakkındaki eleştirilerini yöneticilere yansıtmakta ve gereken yapılan kadar eleştiri görevine devam etmektedir. Yöre halkının, olumsuzlukları direkt olarak yönetime aktarması, hem zor olabilmekte ve hem de bu gerçekleşse bile zayıf ya da etkisiz kalabilmektedir. Bu noktada yerel basının devreye girerek denetim ve eleştiri mekanizmasını tam ve doğru bir şekilde işletmesi ise “harekete geçilmesini” ve “gerekenin yapılmasını” hızlandırmaktadır. Netice itibariyle yerel basın, denetim ve eleştiri görevi ile demokrasinin mahallî düzeyde takipçisi olmaktadır.

1.3. Eğitme ve Eğlendirme Görevi

Basın organları, haber ve bilgi verirken aynı zamanda fikirlerin, değerlerin aktarımını yapmakta ve bu şekilde insanların toplumsallaşma süreci ile eğitimine önemli katkılar sağlamaktadırlar (Tokgöz, 2003: 110).

Bu durumda basın, aynı zamanda hedef kitlesinin eğitimi fonksiyonunu da yerine getirmektedir. Teknik ve ekonomik gelişmelere uygun olarak vatandaşların eğitimi fonksiyonu, basına âdeta yetişkinlerin okulu niteliğini kazandırmakta ve böylelikle bir kamusal görev olmaktadır (İçel, 1998: 102).

Basın, eğitim görevi ile kültürel yaşamın zenginleştirilmesine ve kültürel mirasın aktarılmasına da katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda, bir kitle iletişim aracı olarak basın, sahip olduğu iletişim gücü sayesinde farklı düşünce ve kültür yapılarını kaynaştırmakta, kültürel alışveriş ortamı sağlayarak bu farklı yapıları birbirlerinden haberdar etmekte, bu sayede hem kültürel açıdan toplumu zenginleştirme ve çeşitlendirme yönünde aracı olmakta ve hem de toplumun eğitilmesine katkıda bulunmaktadır (Vural, 1999: 108).

Basın, haber verme fonksiyonu sayesinde psikolojik ve toplumsal değerleri içeren eğlendirme ve dinlendirme görevini icra ederken, bu görevi doğrultusunda insanları, hayatın ağır şartlarından ve bunaltıcı sorunlarından uzaklaştırmakta, gamdan ve sıkıntıdan arındırarak, onları hayal dünyasına itmede etkili olmaktadır. Kişileri rahatlatma, uyulrtmaya yönelmekle birlikte, boş zamanların değerlendirilmesinde bu tür haberlere yönelme hemen hemen her ülkede büyük bir yer tutmaktadır (Tokgöz, 2003: 110-111). İnsanların boş zamanlarını değerlendirebilmeleri için onlara çeşitli alternatifler sunan basın organlarında yer alan yazı, fotoğraf ve bulmaca gibi birtakım unsurlar da eğlendirme ve eğitme görevine yönelik olarak ortaya çıkmaktadır. Günümüzde de insanlar, basın organlarının eğlendirme amacıyla yaptıkları yayınlara büyük oranda ilgi göstermektedirler (Karakoç, 2002: 157).

İçel'in (1998: 15) aktardığı üzere burada dikkat edilmesi gereken nokta; eğlendirme görevi icra edilirken, bunun da kamusal bir görev olduğunun unutulmaması, bu bilinç içerisinde hareket edilmesi ve eğlendirimin dahi halkın eğitilmesine yönelik

olması gerektiğidir. Zira, bu ilkenin gözardı edilerek, eğlendirme görevi bağlamında aşırılığa kaçılmasının ve insanların çeşitli duygusal eğilimlerinin sömürülerek tamamen ticarî kazanç güdülmesinin topluma büyük zararlar verebileceği şüphe götürmez bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yerel basın ise eğitime görevi kapsamında çeşitli etkinlikler düzenleyebilmekte ve özellikle yerel kültürlerin varlığının korunmasına ve sürdürülmesine önemli katkılarda bulunmaktadır. Yerel basın organları, eğlendirme amaçlı unsurlara yer verdikleri gibi bazen bu amaçla yöresinde düzenlenen faaliyetleri duyurmakta ve bunlara katkıda bulunmakta, bazen de bu tarz etkinliklerin düzenlenmesine bizzat kendileri vesile olmaktadırlar.

1.4. Kamuoyunu Oluşturma ve Açıklama Görevi

Günümüzde kitle iletişim kurumu ve dolayısıyla kitle iletişim araçları, toplumsal yapı ve hayat içerisinde başat bir konuma ulaşmıştır. İnsanlar, günlük yaşamlarında kendi deneyimlerinin dışında kalan olaylardan ve gelişmelerden kitle iletişim araçları vasıtasıyla haberdar olmakta, bu olaylar ve gelişmeler hakkında kitle iletişim araçlarının kendilerine aktardığı biçimde ve oranda bilgi sahibi olmaktadırlar (Kaya, 1999: 24). Bu bağlamda bir kitle iletişim aracı olan ve toplumsal bir kurum olarak kabul edilen basın, çok önemli bir niteliğe sahip olan “kamuoyunu oluşturma ve açıklama” görevini ifa etmektedir.

Çoğunluk ve azınlık kanaatlerinin anlatımını kapsayan, bu kanaatlerin oluşma sürecini ifade eden ve bunların tartışma ve karşılıklı etkileşme sürecinin bir son ürünü olan (Sezer, 1972: 5-7) kamuoyu, demokratik rejimlerde çok yönlü etkiler altında oluşmakta ve kamuoyunun, siyasal iktidarların aldıkları kararları etkilediği ilkesi genel kabul görmektedir. Bu nedenle demokratik sistemlerde siyasal iktidarlar, kamuoyuna büyük önem vermeli ve onun özgürce oluşumuna olanak sağlamadılar (Atabek, 2002: 233).

Etkili bir kitle iletişim aracı olan basın, kamuoyunun oluşmasında çok önemli ve etkin bir role sahiptir. Basın, itici bir güç olarak kamuoyunun oluşmasına yardım etmekte ve giderek onu yönlendirmektedir. Bu noktada basının, birtakım öngörüşlerin doğrudan savunmasını ve propagandasını yapmadan, vatandaşların kendi başlarına belli durumlar için belli görüşler geliştirmesine katkıda bulunması gerekmektedir (Bodur, 1997: 25).

Basının çok önemli bir sosyal olgu olduğunu ve demokratik devletlerde dördüncü kuvvet olarak nitelendirildiğini belirten Duverger (1999: 100-101), basının kamuoyu konusunda en iyi belge olduğuna işaret etmektedir. Bu açıdan basın, kamuoyunu yansıttığı kadar onu biçimlendirme eğilimi de taşımaktadır. Bu durum, okuyucularını hoşnut etmeyi amaç edinen ticarî basın için olduğu gibi, özellikle siyasal basın için çok daha geçerlidir. Ayrıca, insanlar gazetelerde okudukları görüşlere çoğu kez katılmasalar dahi bu etkinin varlığı söz konusudur.

İçel de (1998: 101-102), Löffler ve Dereli'den yaptığı aktarmada basının kamuoyunun oluşmasına yardım ettiğini ve kamuoyunu yönlendirdiğini doğrulamaktadır. Bu durumda dikkat edilmesi gereken nokta ise kamuoyu sürecinin, halktan devlet organlarına doğru bir seyir izlemesidir. Ayrıca basının, kamuoyunun itici gücü olmasını, kamuoyuna katkı şeklinde anlamak gerekir. Çünkü kamuoyunu oluşturan sadece basın olmayıp, bunun yanı sıra başka unsurlar da bulunmaktadır.

Kamuoyunun oluşumunda basının en etkili araçlardan biri olduğunu, ancak basının tek başına ve tek yönlü bir kamuoyu oluşturma aracı olmadığını ve daha başka etkenlerin de var olduğunu vurgulayan Vural (1999: 45) ise bu konuda şunları söylemektedir:

“ Basın tek başına kamuoyu oluşturamaz. Kamuoyunun serbest oluşmasını sağlar. Söylem biçimlerindeki bu farklılığa dikkat etmek de yarar görülmektedir. Zira, tersi durumda ‘basın bir toplumsal kurum olarak tek başına kamuoyu oluşturur’ demek, basının tek yanlı haber ve yorum akışı ile okuyucu ya da izleyiciye başka hiçbir şans tanımadan onu gütmesi anlamına gelebilir. Bu ise toplumsal yapıya uymayan,

zorlanması durumunda da demokratik yapı için tehlikeli sonuçlar doğurabilecek bir yaklaşım olabilir. ”

İnuğur da (1999: 104), basının kamuoyunu oluşturma ve açıklama görevi ile bağlantılı olarak Atatürk'ün basınla ilgili şu düşünceleri dile getirdiğini aktarmaktadır:

“ Bir insan topluluğunu sevk ve idare eden insanlar için, insan topluluklarının talihi üzerine hüküm vermek mevkiinde bulunan dostlar veya düşmanlar için ölçü, bu insan topluluğunun kamuoyundan anlaşılan kabiliyet ve kıymettir. Bundan dolayı uluslar, kamuoyunu dünyaya tanıtmak zorundadır. Bütün dünya kamuoyunu tanımak ise hayatın gereklerinin tanzimi için şüphesiz lâzımdır.

Bu hususta ise mevcut vasıtaların birinci ve en önemlisi Basın'dır. ”

Görüldüğü üzere Türkiye Cumhuriyeti'nin önderi Atatürk de, basının “kamuoyu” konusundaki etkinliğine dikkat çekerek, basının bu konuda en önemli vasıta olduğunu belirtmekte ve böylelikle basına verdiği önemi ve değeri ortaya koymaktadır.

Basın, belirli bir konuda kamuoyunun oluşmasına katkıda bulunmanın yanı sıra oluşan kamuoyunun açıklanması görevini de yerine getirmekte ve toplumun iradesi basın tarafından açıklanmaktadır (Karakoç, 2002: 157; Bodur, 1997: 24).

Siyasi iktidarlar, basın aracılığı ile kamuoyundan gelen talepler, tepkiler ve kamuoyunun beklentileri doğrultusunda uyguladıkları politikalarda, aldıkları kararlarda ve yaptıkları icraatlarda, değişikliklere ya da yeni düzenlemelere gidebilirler. Basın, kamuoyunu oluşturma ve açıklama görevini, kamuoyunu oluşturan toplum üyeleri de kendi üzerlerine düşen görevleri tam, doğru ve bilinçli bir şekilde yerine getirdiği takdirde, ülkede yanlış ve keyfi kararların alınması, toplumun yapısına uymayan politikaların ortaya konulması ve toplumun beklentilerini karşılamayan icraatların yapılmasını güçleştirecektir. Sonuçta ise hem toplum, hem de toplumu yönetenler doğru kararlar alacak ve daha rahat bir yaşam ortamı bulacaklardır (Vural, 1999: 62).

İçel de (1998: 101), Löffler'den yaptığı aktarmada, basının kamuoyunu açıklama görevinin aynı zamanda rejim yönünden bir emniyet sübapı niteliğini taşıdığını

belirtmektedir. Çünkü bu şekilde, halktan gelen bütün tepkiler, zamanında saptanarak devlet yönetiminden sorumlu olan makamların ve kişilerin dikkati çekilmektedir. Devletin politikası açısından böyle önemli bir görevin ancak tarafsız ve özgür basın tarafından yerine getirilebileceği açıktır.

Görüldüğü üzere basın tarafından bilgilendirilen vatandaşların, yine basın aracılığıyla görüşlerini açıklamaları yoluyla ortaya çıkan kamuoyu görüşü sayesinde hükümet ve belirli karar mekanizmaları, kamuoyu görüşleri doğrultusunda yönlendirilmektedir. Böylece halkın kendi kendini yönetme ilkesine dayanan demokrasi fikri meşruiyet kazanmaktadır (Atabek, 2002: 231). Bu açıdan bakıldığında, demokrasilerde, hükümetlerin kamuoyuna bağlı oldukları ortaya çıkmaktadır.

Bilindiği üzere demokraside bir otorite vardır ve bu otorite, halkı temsil eden çoğunluğun iradesiyle iktidara gelmektedir. Fakat halkın bu iradeyi elinde tutabilmesi ve bunu memleketin hayrına kullanabilmesi için her şey hakkında doğru ve dürüst bir şekilde haber alması gerekmektedir. Halkın hadiseleri takip edebilmesi, ne gibi hareketlerden ne gibi neticelerin doğabileceğini kavrayabilmesi ise kendi kendini idare edebilmesi açısından elzemdir. Bunun neticesinde demokrasi açısından çok önemli bir güç olarak addedilen kamuoyu unsuru oluşmaktadır. Zira kamuoyu unsuru olmadan demokrasinin de olamayacağı kabul edilmektedir (Başkut, 1967: 53-54).

Basın ise kamuoyunun oluşumu noktasında halk üzerinde tesir icra etmektedir (Başkut, 1967: 11). Çünkü basındaki haberler, herşeyden önce, özellikle günümüz dünyasında ekonomik, siyasal ve sosyal hayatı etkilemekte ve böylelikle sosyal bir müessese olan basın, topluma yön vermektedir (İnuğur, 2002: 21). Ancak şunu belirtmek gerekir ki, basın da, halkın tesirinden kurtulamamakta ve daima ona bağlı kalmaktadır. Dolayısıyla basın, kamuoyunun oluşumuna katkı sağladığı gibi aynı zamanda bu kamuoyundan kendisi de etkilenmektedir (Başkut, 1967: 11; İnuğur, 2002: 21).

Kamuoyunu oluşturma ve açıklama görevi doğrultusunda yerel basın ise öncelikle bulunduğu yeri ilgilendiren konular ve olaylar üzerinde yerel kamuoyunun oluşum

sürecine en önemli katkıyı sağlayan çok önemli bir vasıta olmaktadır. Yerel basın organları, buldukları yerde halkın kitle iletişim aracı olmaları dolayısıyla yaptıkları yayınlar ve haberler ile insanları, yöreyi ilgilendiren belirli olaylar ya da yöre sorunları üzerinde çok rahat bir şekilde örgütleyebilmekte ve bu yönde bir kamuoyunun oluşumuna en büyük katkıyı sağlayabilmektedirler. Ayrıca Aydın'ın (1992: 29) belirttiği üzere gerek yaygın basın ve gerekse yerel basın, bir başka ifadeyle bir bütün olarak basın, haber verirken, kişilerin üzerinde düşünmelerini sağlama yönünden çeşitli sorunları gündeme getirmekte, bu şekilde gündem oluşturma ve saptama fonksiyonu da icra etmektedir. İşte bu açıdan basın, kamuoyu oluşumuna yardımcı olmaktadır.

Yerel basın organları daha sonra, oluşumunda büyük rol oynadığı bu kamuoyunun sesini yerel yönetime duyurmakta ve bu şekilde de yönetimin, kamuoyunun, o kamuoyunu oluşturan yöre halkının beklentilerini dikkate almasını sağlamaktadır. Yerel basın; ekonomik, siyasal, kültürel, sanatsal ve daha birçok alanda bu görevini doğru bir şekilde yerine getirdiği ve vatandaşların da duyarlı ve bilinçli olduğu oranda hem yerel bazda kazanımlar sağlanacak, hem de yerel kamuoyunun aynı zamanda ulusal kamuoyunun bir parçası olması itibariyle parçadan bütüne uzanan bir yansıma neticesinde ülke çapında olumlu gelişmeler ortaya çıkacaktır.

Sonuç olarak, yerel basın organları olan yerel gazeteler, ifa ettikleri görevler bağlamında kendi yörelerinin, kültürlerinin nitelikli gazeteleri olmaları ölçüsünde; saygın ve etkili olmakta, demokratikleşmede, eğitimde, kültürde, toplumsal yapının sağlıklı gelişmesinde ve kalkınmada önemli katkılarda bulunmaktadırlar (Yiğenoğlu, 1992: 10).

2. SORUMLULUKLAR

Basın; haber verme, denetleme, eğitime, eğlendirme, kamuoyunu oluşturma ve açıklama görevlerini yürütürken siyasal partiler gibi kamusal bir görev yapmaktadır. Bu itibarla basın da, siyasal partilerin yaptığı gibi siyasal iradenin oluşmasında etkili bir vasıta olabilmektedir. Siyasi partiler ile basın arasındaki fark ise; siyasal partilerin parlamento, hükümet gibi devlet organlarına katılabilmelerine karşılık, basının devlet

aygıtı karşısında bağımsız ve özgür bir erk oluşturmasından kaynaklanmaktadır. Ancak basın bu nitelikte bir güç oluşturması, devlet içinde devlet olduğu, devlete karşı sorumsuz olduğu anlamına gelmemektedir. Basın da, toplumun bir parçası olan her vatandaş gibi hukuk düzenine bağımlı olmaktadır (İçel, 1998: 104-105).

Bu durum ve şartlardan hareketle, icra ettiği görevler “kamusal” nitelik taşıyan ve sosyal bir kurum olarak kabul edilen basının, öncelikle haberlerini yansıttığı topluma ve kamu organlarına karşı yasalarla belirlenmiş sorumlulukları bulunmaktadır. Ayrıca katılımcı ve çoğulcu demokrasi anlayışı içerisinde devlet, basına kendi kendini denetleme ya da diğer adıyla özdenetim sorumluluğunu da yüklemiştir (Bülbül, 2001: 63).

Basının, demokratik toplumlarda yasama, yürütme ve yargı erklerinden sonra dördüncü güç olarak gösterilmesi nedeniyle sorumluluklarının en güçlü ifadesinin, toplumsal dengelerde dördüncü güç olarak yerine getirdiği görev ve işlevlerde ortaya çıktığını belirten Yüksel ve Gürcan da (2001: 6), basının sorumlulukları kapsamında şunları ifade etmektedirler:

“ Basının sorumluluklarından ilki toplumun resmi organları tarafından belirlenmiş ve kanunlarla çizilmiş sorumluluklarına dayanır. Devlete karşı bu sorumluluğun yanında, basın işletmelerini diğer işletmelerden farklı kılan toplumsal ya da kamusal sorumlulukları ikinci sıradadır. Üçüncü sırada ise kendi kendine kabullendirilmiş sorumluluklardan söz edilebilir. Gazeteci asıl ya da gerçek sorumluluğunu okuyucuya karşı hisseder. ”

Bir diğer taraftan, gazetecilik mesleğini ifa eden kitle iletişim araçlarından biri olan basının, halkın kendi olanaklarıyla ulaşamaması nedeniyle çeşitli konular ve olaylar ile ilgili haberleri ve bilgileri, tüm gerçekliğiyle doğru ve tarafsız bir biçimde halka iletmesi gerekmekte ve bu, onun temel sorumluluğunu oluşturmaktadır. Söz konusu sorumluluk, demokratik rejimlerin sağlıklı bir şekilde işlemesi açısından da yaşamsal bir öneme sahip olmaktadır. Çünkü halk, bütün gerçekleri; ülke yöneticilerinin ya da yerel yöneticilerin yaptıklarını, yanlışlarını tam ve doğru olarak öğrenmezse ve doğrular hakkında eksiksiz bilgileri tarafsız bir biçimde edinmezse; siyasal tepkilerini

ve zamanı geldiğinde siyasal tercihlerini sağlıklı, doğru bir biçimde yapamayacaktır. Bu durum ise demokrasinin yozlaşmasına sebebiyet verecektir (Gürel, 1996: 253).

Gürel (1996: 253-254), bu bağlamda gazetecilik mesleğinin sorumluluk anlayışını aşındıran ya da sorumluluk bilinciyle bağdaşmayan ve konumuz itibarıyla basın açısından vurguladığımız nedenleri şu şekilde sıralamaktadır:

- “ 1. Meslek ilkelerinin ihmali
2. Araştırma gazeteciliğinin ihmali
3. Meslek içi eğitim yokluğu
4. Özeleştirici yokluğu ya da sapması
5. Haber kaynaklarıyla ilişkiler
6. Habercilik anlayışındaki değişim
7. Raiting tutkusu
8. Dile özensizlik
9. Örgütsüzlük
10. Yanlış istihdam politikası
11. Tekelleşme
12. Promosyon
13. Rejime darbeler ”

Sonuç olarak basının, üzerinde önemle durması ve faaliyetlerini bu doğrultuda yerine getirmesi gerektiği birtakım sorumlulukları bulunmaktadır. Yaygın basının, bu sorumlulukları ulusal düzeyde yerine getirmesi gerekirken, yerel basın ise bunları yerel bağlamda gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Dolayısıyla yaygın basın ile yerel basının, söz konusu kapsam doğrultusundaki sorumluluklarının bilinci içerisinde hareket etmesi gerekmektedir. Bu bağlamda sorumluluklar çerçevesinde; “yasal sorumluluk”, “topluma karşı sorumluluk”, “hıyerarşik sorumluluk” ve “bireysel sorumluluk” başlıkları altında ele alınmaktadır.

2.1. Yasal Sorumluluk

Günümüzde özgürlükçü demokratik sistemler içerisinde bütün önemli toplumsal güçlerin, siyasal iradenin oluşmasında önemli katkıları olduğu ve bu katkıların, kamusal görev niteliği taşıdığı kabul edilmektedir. Bunun yanı sıra kamusal görevler, devletin ifa ettiği resmî devlet görevlerinden ayrılmakta ve böylece kamusal görevlere ilişkin tekelcilik esası reddedilmektedir. Siyasal iradenin oluşumunda rol oynayan önemli unsurlardan bir tanesi olan basın faaliyetleri de, kamusal nitelikte görevler olup, resmî devlet görevi niteliği taşımamaktadır. Basının, kamusal görevlerini sağlıklı bir şekilde yerine getirebilmesi için ise kendisine Anayasa tarafından güvence sağlanmıştır (İçel, 1998: 103-105).

Türk Basın Hukuku'nda basın suçları bakımından özel bir sorumluluk ve yargılama rejimi kabul edilmektedir. İşte bu, basının yasal sorumluluğunu belirlemektedir. Söz konusu rejimlerin amacı ise özgür ve sorumluluk sahibi bir basına ulaşma düşüncesidir (Çukurova Gazeteciler Cemiyeti-Uzmanlık Komisyonu Raporları, 1992: 55).

Yaygın basın, demokratik temsil kurumunun işleyebilmesi için gerekli ortamı sağlamaya çalışıp, siyasal kadrolarla halk arasındaki demokratik iletişim kanallarını oluşturmaya gayret ederken; yerel basın da tabandan merkeze, yerelden genele doğru demokratik temsil kurumunun işleyebilmesi için ve yerel yönetim ile yöre halkı arasındaki demokratik iletişim kanallarını oluşturabilmek için çalışmaktadır. Bu bakımdan bir bütün olarak basın, siyasal mekanizmanın ve demokratik sürecin bizzat içinde yer almakta, önemli sorumluluklar üstlenmekte ve kamusal görevler icra etmektedir (Oktay, 1993: 85).

Kamusal görevleri doğrultusunda, kamuoyunun sesini ve tutumunu yönetici kadrolara duyurarak uyarı görevi yapmak ve halkın siyasal kültürünü yükselterek demokratik kurumlara duyulan inancı pekiştirmek yine demokratik rejimler içerisinde faaliyet gösteren basının önemli sorumlulukları arasında yer almaktadır (Oktay, 1993: 86).

Basın, bir diğer kamu görevi açısından sahip olduğu bağımsızlık ve prestij özellikleri ile devlet mekanizmasını en iyi ve etkin biçimde denetleyebilecek güç olarak nitelendirilmektedir. Bu nedenle basın; yasama, yürütme ve yargı erkleri karşısında onlardan tamamen bağımsız bir kontrol gücü olarak toplum adına denetleme ve eleştirme konusunda yine çok önemli bir sorumluluğu bulunmaktadır (İçel, 1998: 106).

Demokratik rejimlerde, basın özgürlüğü mühim bir unsurdur; ancak basın rejimi, salt basın özgürlüğünden ibaret olmayıp, bu özgürlüğün sorumluluk bilinci içerisinde kullanılmasını da gerektirmektedir. Zira basın özgürlüğünden hiçbir sınır tanımaksızın yararlanılmak istenmesi ve bu hürriyetin kötüye kullanılması özgürlükçü demokrasinin özüne de aykırı olmaktadır (Öztürk, 1992: 187-188). Dolayısıyla basın hürriyetinin fiilen var olabilmesi için devletin tamamen pasif kalarak, bu kurumu kendi haline bırakması yeterli olmamakta; bununla birlikte basının ihtiyaçlarını karşılayacak pozitif müdahalelerde de bulunması gerekmektedir (Dönmezer, 1996: 248). Bu noktada basının birtakım yasal sorumlulukları söz konusu olmakta ve bunlar, basına yönelik olarak düzenlenmektedir.

Yasal sorumluluk konusu bağlamında devletin, iletişim alanını düzenlediğini belirten Atılğan (1992: 143) ise bu konuda devletin faaliyet ve sorumluluklarını da şöyle sıralamaktadır:

- “ 1. İletişim alanını belirleyen genel normatif düzenlemeyi yapmak; yasal çerçeveyi çizmek, hak ve sorumlulukları belirlemek.
2. İletişim alanında kamusal hizmetlerin gerektirdiği kaynakları bulmak ve kullanımlarını düzenlemek.
3. Ülke içinde kitle iletişim kuruluşlarına sahip olma ve bunlar yoluyla faaliyette bulunmanın genel koşullarını saptamak.
4. Kitle iletişim araçlarının etkinlikte bulunması için gerekli teknik altyapılar ve ayrıcalıklar ile ilgili düzenlemeleri gerçekleştirmek.
5. Toplumda yer alan kurumsal iletişim kanallarının denetimini sağlamak, bir kamu hizmeti olarak iletişim olanaklarından toplum üyelerinin yararlanma koşullarını gözetmek ve bu hakkın kötüye kullanılmasını önlemek. ”

Netice itibariyle özgürlükçü demokratik rejimin sağlıklı bir şekilde devamı ve bunun sağlanmasına katkıda bulunmaya yönelik olarak basının kamusal görevlerini tam ve doğru bir biçimde ifa edebilmesi için özgür bir basının varlığı zorunlu bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. İşte bu noktada, belirtilen çerçevede kamusal görevlerin yerine getirilebilmesi açısından basının yasal sorumlulukları ortaya çıkmaktadır. Çünkü özgür bir basının vücuda gelebilmesi ve varlığını sürdürebilmesi, bunu gerçekleştirmeye yönelik bir sorumluluk ve yargılama rejiminin varlığıyla mümkündür. Bu nedenle basın özgürlüğünü düzenlemekte olan hukukî metinler, bir yandan basının özgür bir şekilde faaliyetlerini sürdürmesine olanak sağlayan hükümleri içeren, diğer yandan da bireylerin hak ve özgürlükleriyle, toplumun menfaatleri konusunda basının sorumluluk taşımalarını mümkün kılacak sistemler getirmelidir. Bu nitelikleri taşıyan dengeli bir yapının oluşturulmasını ise o ülkenin sosyal bünyesi, sosyal ve hukukî gerçeği belirlemektedir (Çukurova Gazeteciler Cemiyeti-Uzmanlık Komisyonu Raporları, 1992: 55).

2.2. Topluma Karşı Sorumluluk

Basının icra ettiği haber verme, eğitime, eğlendirme, denetleme, eleştirme, kamuoyunu oluşturma ve açıklama görevleri, kamusal görevler olarak değerlendirilmekte ve bu noktadan hareketle basın, toplumsal bir kurum olarak addedilmektedir. Kamusal görevler icra eden toplumsal bir kurumun, topluma karşı sorumlulukları bulunması da kaçınılmaz olmaktadır.

Bu bağlamda toplumun beklentilerine karşı sorumlu olan basın, hedef kitlelerin gereksinimlerine özen göstermek ve onlara karşı duyarlı olmak zorundadır. Bu zorunluluğun kapsamında aynı zamanda görev anlayışı da yer almaktadır. Toplumsal sorumluluk olarak değerlendirilebilecek bu olgu, gazeteciliğin temel ilkelerinden birini de yansıtmaktadır (Bülbül, 2001: 63). Ayrıca kamuoyunda görev üstlenen tüm unsurlar, aynı zamanda sorumluluk da üstlenmektedirler. Bu noktada kamuoyunun oluşumunda ve yansıtılmasında önemli bir rolü bulunan basın da, topluma karşı sorumluluk sahibi olmalıdır. Bu sorumlulukların başında insanları inandırmak ve onlara kendini kabul

ettirmek gelmektedir. Eğer basın, istediklerini yapmaya kalkışır veya toplumu yok farzederse, gün gelir kendisi de yok olur (Demirkent, 2000: 356).

Basının, doğru ve tam haber verme yanında “kamu tartışmalarının ortak taşıyıcısı” olması gerektiğini vurgulayan Girgin (2000: 126), Amerikan Basın Özgürlüğü Komisyonu Raporu’nda, “Basının, toplumu oluşturan grupları temsil edebilecek nitelikte bir görünüm çizmesi sorumluluğu” konusunda şu görüşlere yer verildiğini aktarmaktadır:

“ İnsanlar çoklukla, elverişli ya da elverişsiz görümlere göre karar verirler. (Araçların) çizdiği görümler, toplumsal grupları gerçekçi biçimde yansıtamazlarsa, yanlış yargılara yol açarlar. Herhangi bir sosyal grup hakkındaki gerçekler, o grubun zayıf ve kötü taraflarını dışarıda bırakmayacağı gibi, değerlerini, amaçlarını ve insanlık yönünü de içermelidir. Komisyon, belli bir grubun yaşantısıyla ilgili gerçekler ortaya konulduğunda, o gruba karşı, zamanla saygı ve anlayışın gelişeceği inancındadır. ”

Görüldüğü üzere bu anlayış çerçevesinde basın, topluma haber verirken gerçekleri sunması ve bu gerçekleri de bütün yönleriyle ortaya koyması gerektiğine dikkat çekilmektedir. Ayrıca basının, “kamu tartışmalarının ortak taşıyıcısı” olmak suretiyle bir toplumdaki bütün önemli görüşleri ve çıkarları, objektif ve tarafsız bir biçimde temsil etmesinin gerekli olduğu gerçeği yadsınamaz bir biçimde karşımıza çıkmaktadır. Basının, bu gerçeğin önemini kavraması ve bu doğrultuda toplumun tüm kesimlerinin, görüşlerini ortaya koymasına imkân sağlaması gerekmektedir. Zira basın, topluma karşı sorumluluğunda toplumun belli kesimlerine değil, tüm kesimlerine karşı sorumludur ve bunun bilinci içerisinde hareket etmesi gerekmektedir.

Yerel basın da, topluma karşı sorumluluk anlayışı içerisinde öncelikle kendi yöresine ve yöre halkına karşı sorumludur. Yerel basın organlarının, bu sorumluluk anlayışını ortaya koyması gerekmektedir. Çünkü yerel basın, yerel halkın gözü, kulağı ve sesidir. Aynı zamanda yöre halkının moral kaynağı olan yerel basın, bu nedenlerle, yöre halkının kendisiyle ve çevresiyle barışık, ilgili, bilgili ve yetkilileri yönlendirici yaşamasını sağlamakla yükümlüdür ve bu bağlamda önemli bir misyonu üstünde taşıyan bir kurum olmaktadır (Vural, 1992: 192).

Toplumsal sorumluluk anlayışının benimsenmesindeki temel amaç ise kitle iletişim araçlarının “dördüncü güç” statüsünden kaynaklanmaktadır. Bu doğrultuda, bir kitle iletişim aracı olan basın, gerek ulusal ve gerekse yerel bazda topluma karşı sorumlulukları bağlamında yükümlülükleri ile ilgili olarak şu noktalara vurgulama yapılabilmektedir: Buna göre, basın, haber ve bilgi verirken doğru ve nesnel bir biçimde davranmalıdır. Kamusal hizmet yapan gazeteciler de, mesleklerini icra ederken gerçeklikten ve doğruluktan sapmamalıdır. Zira, toplumsal sorumluluk; yansız ve eşit davranmayı, insanların kişilik haklarına ve özel yaşamlarına saygılı olmayı gerektirmektedir. Bir ikinci nokta olarak, basın, kamusal görevlerini ve işlevlerini yerine getirirken özgürce varolabilmelidir. Söz konusu özgürlüğün düzenlenmesi gerektiği için de, basın, kendi kendini düzenleyebilmelidir. Bu doğrultuda, basın, hem ulusal, hem de yerel düzeyde nitelikli içerik üretiminin gerçekleşmesini sağlayacak meslek anlayışını güvence altına almalıdır. Bu güvencenin oluşabilmesi için belirlenen kurallara ve ahlak yasasına uyulması gerekmektedir. Ancak ahlak ve meslek kodlarına uyulmaması durumunda ise söz konusu kuralların kamu adına yapılacak müdahalelerin araçlarını belirlemesi doğrultusunda bunun denetimini yapacak kamusal müdahalelerin sindirilmesi gerekmektedir (Kaya, 1999: 29). Sonuç olarak basın, kamusal görevlere sahip olduğunun bilinci içerisinde hareket ettiği takdirde ve bu görevlerini toplumu gözeterek doğru bir şekilde yerine getirdiği oranda topluma karşı sorumluluklarını da ideal bir şekilde yerine getirmiş olacaktır.

Bunların yanı sıra basın, topluma karşı sorumluluğu konusu ile bağlantılı olarak “Sosyal Sorumluluk Kuramı” adıyla bir kuram da geliştirilmiştir. Dolayısıyla “topluma karşı sorumluluk” konusu içerisinde Sosyal Sorumluluk Kuramı’na da değinilmesi yararlı görülmektedir.

2.2.1. Sosyal Sorumluluk Kuramı

Sosyal Sorumluluk Kuramı, köken itibariyle Amerika Birleşik Devletleri’nde, Basın Özgürlüğü Komisyonu’nun çalışmaları neticesinde ortaya çıkmış ve geliştirilmiştir. Sosyal Sorumluluk Kuramı, basının; bilgilendirme, satış ve eğlendirme görevlerini yürütürken aynı zamanda çatışmayı tartışmaya döndürmekle de görevli

olduğunu ileri sürmektedir. Kuram, önemli bir şey söyleyecek olan herkesin, medyada görüşlerini söylemesine izin verilmesi gerektiğini belirtirken; basının görevlerini yerine getirmemesi durumunda birilerinin ona bu görevleri yerine getirmesini söylemesi gerektiğini vurgulamaktadır (Severin ve Tankard, 1994: 505).

Robert Hutchins tarafından kurulan ve “Hutchins Komisyonu” olarak adlandırılan komisyonun hazırladığı “Hür ve Sorumlu Bir Basın” adlı rapor ile birlikte sosyal sorumluluk terimi Amerikan medya literatürüne girmekle kalmamış, bugün dahi basın alanında etik ve felsefi tartışmalarda egemen bir konu olarak yer etmiştir. Basının bağımsız olmakla birlikte, topluma karşı sorumlulukları olduğu ilkesine dayanan kuram, bu açıdan basına kontrollü bir özgürlük tanımaktadır. Bu bakımdan kitle iletişim araçlarına sahip olanlar ve bu araçları işletenler, toplumun beklentilerini ve isteklerini dikkate alarak, toplumsal amaç ve beklentileri yansıtmalı, üretici ve tüketicilerle birlikte politik görüşleri de dengeli bir biçimde aktarmalıdır. Basın, toplum içindeki her türlü görüşün açıklanmasına fırsat vermelidir. Özellikle demokrasinin varlığını sürdürebilmesi doğrultusunda kitle iletişim araçlarının, topluma karşı önemli sorumlulukları bulunduğu gerçeği unutulmamalıdır.

Sosyal Sorumluluk Kuramı'nın temel prensipleri şu şekilde sıralanabilmektedir: (McQuail, 1994: 128).

- Basın, topluma karşı belirli görevleri kabul etmeli ve bunların neticesindeki sorumluluklarını yerine getirmelidir.

- Bu görevler yerine getirilirken, gerçeklik, doğruluk, nesnellik, dengenin oluşturulması, yüksek veya profesyonel öğreticilik standartlarının gözetilmesi gerekmektedir.

- Basın, bu görevleri kabul edip uygularken, kanunlar ve yerleşmiş kurumlar çerçevesinde kendi kendini düzenleyici olmalıdır.

- Basın, bir bütün itibarıyla çoğulcu olmalıdır ve toplumların farklılıklarını değişik görüşlere yer vererek ve cevap verme hakkını tanıyarak yansıtmalıdır.

- Toplumun yüksek performans standartlarını beklemeye hakkı vardır ve basın, halkın iyiliğini sağlamak için müdahaleye izin verebilmelidir.

Basının; kamuoyu, basın konseyleri, reklamcılar ve sivil toplum örgütlerince gözetim altında tutulması gerektiğini savunan kuram, bu şekilde yayın denetimini yayıncı, halk ve yargıya bırakmaktadır (Işık, 2002: 33). Sonuçta Sosyal Sorumluluk Kuramı da, basının bir bütün olarak gerek ulusal, gerekse yerel düzeyde topluma karşı sorumlulukları olduğu anlayışından yola çıkmaktadır.

2.3. Hiyerarşik Sorumluluk

Sorumluluk bilinci, basın mensuplarının önce kendilerinden başlamaktadır. Bu nedenle basın mensuplarının, çalışacakları basın-yayın kuruluşlarıyla etik ilke ve kurallarına bağlı kalacakları konusunda anlaşmaları gerekmektedir (Bülbül, 2001: 63).

Her kurumun kendine özgü nitelikleri ve kuralları olduğu gibi basın organlarının da seslendikleri ya da seslenmeyi amaçladıkları hedef kitle doğrultusunda yayın politikaları, kuralları ve ilkeleri bulunmaktadır. Burada dikkat edilmesi gereken nokta; tüm bu unsurların, etik ilke ve kurallarıyla, topluma karşı olan sorumluluklar ve toplum yararı ile bağdaşması ve bunların neticesinde basının kamusal görevlerinin en doğru biçimde işletilmesini sağlayacak nitelikte olması gerektiğidir.

Oktay'ın (1993: 87-88) aktardığı üzere demokratik sistemin dayandığı hür seçimler ve siyasal kadroların halka hesap verme yükümlülüğü, kitle iletişim araçlarının sağladığı açıklık, bilgilendirme ve demokratik eğitim vasıtasıyla yerine getirilmektedir. İşte burada kitle iletişim araçları olan basın kuruluşları da, çok önemli kurumsal sorumluluklar üstlenmektedirler. Dolayısıyla basın organizasyonunun belirtilen nitelikler doğrultusunda gerçekleştirilmesi sorumluluğunun yükü ise basın kuruluşlarının yöneticilerine ve buralarda çalışan üst düzey kadrolara düşmektedir.

Sonuç olarak böyle bir oluşum yapısı ve niteliği taşıyan basın kuruluşlarında çalışanların, hiyerarşik sorumluluk ve düzen içerisinde işyerlerine karşı sorumlu olmaları ve belirlenen etik kurallarına, davranış kurallarına ve yayın politikalarına uyarak çalışmalarını yapmaları gerekmektedir.

2.4. Bireysel Sorumluluk

Basın çalışanları olan gazetecilerin, kamu görevlerini en doğru biçimde yerine getirmek amacıyla her türlü baskıdan, çıkar çatışmalarından ve kasıtlı taraf tutma niyetinden uzak kalarak, haber ve yorumlarını olayların bünyesindeki gerçeklikten ayrılmadan vermeleri; demokratik ahlak ve kurallar çerçevesinde olan tüm görüşlere dengeli bir biçimde yer ve zaman ayırmaları; mesleki ilişkilerde kişisel ilişkileri ve bağılıkları birbirine karıştırmamaları; insanlara siyasal kadroları denetleme ve sağlıklı bir şekilde seçim yapma imkânı verecek doğru bilgi ve enformasyonu sağlamaları gerekmektedir. Bunlar, gerek meslek ahlakı ve gerekse demokratik sistemin işleyişi açısından son derece önemli sorumluluklar arasında yer almaktadır (Oktay, 1993: 87).

Bu derece önemli olan sorumluluklar neticesinde “bireysel sorumluluk” ilkesi ön plana çıkmaktadır. Bireysel sorumluluk çerçevesinde basın çalışanları, önce kendi vicdanlarına karşı sorumludurlar ve bu sorumluluklarını yerine getirdikleri zaman birinci görevlerini yapmış olmaktadırlar (Bülbül, 1999: 91). Bu açıdan bireysel sorumluluğun özünde, basın mensuplarının kendi kendilerine onayladıkları, benimsedikleri ve özümstedikleri sorumluluk ilkeleri bulunmaktadır. Bireysel sorumluluk neticesinde aynı zamanda basının kendi kendini denetlemesi anlamına gelen özdenetim olgusu da ortaya çıkmaktadır (Bülbül, 2001: 63).

Basın, bireysel sorumluluk ilkesi doğrultusunda özdenetim mekanizmasını doğru bir biçimde işlettiği zaman ise hem kendisine dışarıdan müdahale edilmesi durumunu en az düzeye indirgemiş olacak, hem de topluma sunduğu hizmetleri ve kamusal görevlerini en iyi şekilde gerçekleştirme olanağı bulacaktır. Bu bağlamda bireysel sorumluluk, bir bütün olarak basının, kendi faydasına olmakta ve kendi kendini denetleyebilmesi açısından bir ön süreç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Dolayısıyla basın çalışanları bireysel sorumluluk anlayışı içerisinde mesleğin ahlakî kural ve teamülleri doğrultusunda hareket etmeli ve hem kurumsal, hem de meslekî düzeyde mesleğinin seviyesini yükseltecek etik ve davranış kurallarının oluşumuna katkıda bulunmalıdır (Oktay, 1993: 88).

Türkiye Gazeteciler Cemiyeti tarafından 1998 yılında kamuoyuna açıklanan “Türkiye Gazetecileri Hak ve Sorumluluk Bildirgesi’nde”de, bireysel sorumluluk kapsamı çerçevesinde gazetecilik mesleğinin sorumlulukları şu açılardan ortaya konulmaktadır (Yüksel ve Gürcan, 2001: 188-189):

“ - Gazeteci, basın özgürlüğünü, halkın doğru haber alma, bilgi edinme hakkı adına dürüst biçimde kullanır. Bu amaçlar her türlü sansür ve oto sansürle mücadele etmeli, halkı da bu yönde bilgilendirmelidir.

- Gazetecinin halka karşı sorumluluğu, başta işverenine ve kamu otoritelerine karşı olmak üzere, öteki tüm sorumluluklarından önce gelir.

- Bilgi ve haber ile özgür düşünce, herhangi bir ticari mal ve hizmetten farklı olarak toplumsal bir nitelik taşır. Gazeteci, iletmiş haber ve bilginin sorumluluğunu üstlenir ve paylaşır.

- Gazetecinin özgürlüğünün içeriğini ve sınırlarını, öncelikle sorumlulukları ile meslek ilkeleri belirler. ”

Bu açıdan, basın mensuplarının, insanlara, haberleri ve bilgileri aktarırken abartmaya kaçmadan, dürüst olarak doğruluk ile gerçekliği benimseyerek, insanların duygularını hiçbir biçimde tahrik etme çabası gütmeyen, nesnel bir yaklaşım sergilemeleri ve yorumlar ile eleştirileri de aynı ilke ve kriterlere göre yapmakla sorumlu olduklarını her zaman için göz önünde bulundurmaları gerekmektedir. Çünkü vurgulanan nitelikleri bünyesinde taşıyan bir sorumluluk anlayışı, özgürlüğün temel güvencesi olmaktadır. Bununla birlikte, hiçbir özgürlük kamunun desteği olmadan varlığını sürdüremeyeceği için hem yaygın basının, hem de yerel basının ve mensuplarının güvenilirliklerini sağlaması ve bunun, halk tarafından da kabul edilmiş olması gerekmektedir (Dönmezer, 1996: 248).

Bireysel sorumluluk anlayışı, ortaya çıkardığı olumlu sonuçlar bakımından yaygın basın için olduğu kadar ve hatta daha çok yerel basın açısından da önemli bir değer olmaktadır. Çünkü insanlar açısından yaygın basının kendi içinde birçok alternatifi bulunmaktadır ve insanlar, belirtilen niteliklere sahip olmayanları bırakıp, diğer alternatiflere yönelebilmektedirler. Ancak yerel basın, nicelik açısından belirli ve sınırlı bir görünüm arz etmektedir. Dolayısıyla yerel basının, yöre halkının en etkili kitle

iletişim aracı olması vesilesiyle yerel basın mensuplarının bireysel sorumluluk sahibi olmaları ve görevlerini, bu sorumluluğun içlerine işlemeyle gerçekleştirmeleri; yöre, yöre halkı ve yerel basının kendisi açısından önemli kazançlar sağlayacaktır.

Gerek yaygın basının ve gerekse yerel basının, tüm bu sorumlulukların yanı sıra ve aynı zamanda bunların kapsamı içinde değerlendirilebilecek diğer bazı sorumlulukları da bulunmaktadır.

Bu noktadan hareketle basın, halkı aydınlatması bağlamında toplumun gören gözen, konuşan dili ve duyan kulağı olmalıdır. Basın kuruluşları ve mensupları; doğruluk, gerçeklik ilkelerinden ve objektiflik kriterlerinden hiçbir zaman ayrılmamalıdır. Haber kaynaklarına karşı duyarlı ve saygılı bir yaklaşım sergilenmelidir. Son olarak basın, devleti ve içinde bulunduğu toplumu desteklemeli ve bu suretle yıkıcılığa, anarşiye ve kaosa prim vermemelidir (Bülbül, 2001: 64).

Sonuç olarak sorumluluklar çerçevesinde ele alınan unsurların, birbirleriyle iç içe bulunduğu, birbirlerini tamamladığı ve bir etkileşim ve bütünlük görünümü arz edecek nitelikte gerçekleşmesi gerektiği ortaya çıkmaktadır.

3. İŞLEVLER

Basının, bir kitle iletişim aracı ve sosyal bir müessese olarak ulusal ve yerel düzeyde birtakım işlevleri yerine getirmesi gerekmektedir. Basının işlevlerini; ulusal düzeyde yaygın basının, yerel bazda ise yerel basının ortaya koyması beklenmektedir. Bu konuda belirtilmesi gereken nokta; basının bir bütün olarak, işlevlerinin değişken bir nitelik arz etmediği, ancak buldukları yer ve konum itibariyle farklı imkânlar çerçevesinde yaygın ve yerel basının, bu işlevleri kapsam ve içerik açısından farklı biçimde yerine getirdiğidir. Dolayısıyla basının işlevleri, yaygın basının olduğu gibi aynı zamanda yerel basının da işlevleri olmaktadır. Ancak bir diğer taraftan Gezgin'in (1998: 9-10) ifade ettiği üzere burada belirtilmesi gereken husus; sahip olduğu birtakım yapısal nitelikler itibariyle yerel basının, bazı ince noktalarda zaman zaman kendine özgü bir kimlik kazanması ve işlevlerini bu ince ayrımlar üzerinden ifa etmeye

çalışmasıdır. Yerel basının taşıdığı belirtilen yapısal özellikler ise kullanılan teknoloji, okur sayısı, hitap edilen hedef kitlenin daha homojen bir yapı arz etmesi, bulunulan yörenin ve o yöre halkının daha yakından tanınması, yörenin sorunlarının bizzat yaşanması ve dolayısıyla en ince detayları ile bilinmesi vb. şeklinde kendilerini göstermektedirler. Nihayetinde ise söz konusu ince noktaların bulunması ile birlikte, hedeflenen sorumluluklar ve işlevler açısından yerel basının, yaygın basından keskin çizgilerle ayrılmaması daha yerinde bir yaklaşım olarak görülmektedir.

Günümüzde birçok kitle iletişim aracı, gazetecilik mesleğinde görev alırken, bu gazetecilik örgütleri içinde yer alan basın da önemli bir konumda bulunmaktadır (Tokgöz, 2003: 102). Basın, görevleri içinde ele alınan haber verme sayesinde toplumsal işlevlerin yanı sıra bazı psiko-sosyal işlevler de üstlenmektedir (Tokgöz, 2003: 109). Basın, yakın ve uzak çevrelerde olup bitenleri haber vererek dünyayı tanımlamaya çalışırken; insanların çeşitli sorunlarının çözülmesine yardımcı olmakta, zaman zaman eğlence gereksinmelerini karşılamakta ve toplumda satılan malların tanıtımını da büyük ölçüde yapmaktadır. Propaganda, eğlence, reklam yapma gibi sıralanabilecek işlevler, basının toplumsal bir kurum olması sebebiyle toplumsal yapı içinde gerçekleştirilmektedir (Tokgöz, 2003: 101).

Toplumdaki kanallar arasında aracı rolüyle basının sahip olduğu işlevler, genel olarak “bağlamak”, “yol göstermek” ve “yorumlamak” gibi etkinliklerle ilgili bulunmaktadır. Bu bağlamda enformasyonun ve parçalarının anlaşılmasına yardımcı olmak için yorum verme, toplumun devamlılığı ve kimliği için kültürel değerlerin ve sembollerin dışı vurumu, eğlendirme kapsamında ödül, rahatlama ve tansiyonun azalmasını sağlayarak insanların, hayatın gerçek sorunlarına uyum sağlamasını ve toplumların parçalanmaktan kaçınmasını sağlamak, basının işlevleri arasında değerlendirilmektedir. Bunların yanı sıra kitle iletişim araçlarının mobilize etme işlevi, diğer bir anlatımla insanları, toplumu harekete geçirme işlevi olduğu da belirtilmektedir (McQuail, 1994: 75).

McQuail (1994: 76), bu doğrultuda kitle iletişim araçlarının toplum için gerçekleştirdiği işlevleri; “enformasyon” , “korelasyon” , “devamlılık” , “eğlence” ve “seferberlik” başlıkları altında sıralamakta ve bunların açılımını şu şekilde yapmaktadır:

“ 1) ENFORMASYON

- toplumdaki ve dünyadaki olaylar ve şartlar hakkında bilgi sağlamak.
- güç ilişkilerine işaret etmek.
- yenilik, uyum ve ilerlemeyi kolaylaştırmak.

2) KORELASYON (Bağıntı)

- olayların ve enformasyonun anlamını açıklamak ve yorumlamak.
- kurulu otorite ve normlar için destek sağlamak.
- sosyalleştirmek.
- ayrı etkinlikleri koordine etmek.
- paylaşma oluşturmak.
- öncelik ve belli göreceli statüleri düzenlemek.

3) DEVAMLILIK

- baskın kültürü ifade etmek ve alt kültürleri ve yeni kültürel gelişimleri tanımak.
- değerlerin yaygınlığını ilerletmek ve sürdürmek.

4) EĞLENCE

- zevk, oyalanma sağlama ve rahatlama aracı.
- sosyal tansiyonu azaltma.

5) SEFERBERLİK

- siyaset, savaş, ekonomik gelişme, çalışma ve bazen din küresinde toplumsal hedefler için savaşmak. ”

Demokratik bir sistem içerisinde medya ile ilgili birtakım beklentiler bulunmakta ve bu doğrultuda medyanın, siyasal sistem için bir dizi işlevi yerine getirmesi istenmektedir. Basının, kitle iletişim araçlarının içerisinde yer alması ve konumuz açısından yerel basın da, basının önemli bir parçası olması nedeniyle söz konusu işlevler, basın ve dolayısıyla yerel basın için de geçerli olabilmektedir. Buna göre, bu işlevler çerçevesinde ilk olarak toplumsal ve siyasal çevrenin gözetimi doğrultusunda vatandaşların refahını olumlu ya da olumsuz biçimde etkileyecek gelişmelerin haber verilmesi gerekmektedir. İkinci olarak, basının, anlamlı gündem koyma amacıyla günün önemli sorunlarını, sorunları gündeme getiren ve çözebilecek olan güçleri de

içercek biçimde saptaması gerekmektedir. Üçüncü işlev doğrultusunda, siyasetçiler ile diğer baskı ve çıkar gruplarının sözcülerinin anlaşılır ve aydınlatıcı görüşlerini aktarmaları için basın, diğer kitle iletişim araçlarıyla birlikte bir platform oluşturması gerekmektedir. Dördüncü işleve göre, hem çeşitli görüş açıları arasında, hem de yönetenler ile yönetilenler arasında diyalog kurulması için yardımcı olunması gerekmektedir. Beşinci işlevde, resmî görevlilerin ellerindeki gücü nasıl kullandıklarına dair hesap vermeleri için mekanizmalar oluşturulması gerekmektedir. Bir diğer işlev çerçevesinde vatandaşların, siyasal güçleri yalnızca izlemek ve haklarında konuşmaktan çok; öğrenmeleri, tercih yapmaları ve siyasal sürece katılmaları için teşvik edilmesi gerekmektedir. Basının; kendi bağımsızlığını, dürüstlüğünü ve insanlara hizmet etme yeteneğini ortadan kaldırmaya yönelik girişimlere ilkeli bir biçimde karşı koyması bir başka işlevini oluşturmaktadır. Son işlev olarak ise basın kuruluşlarının, hedef kitlelerini, kendi siyasal çevrelerini anlamlandırabilen ve potansiyel olarak duyarlı davranan kişiler olarak görmesi ve onlara saygı göstermesi gerekmektedir (Gurevitch ve Blumler, 2002: 264-265).

MacBride (1993: 15), iletişimin, bütün toplumsal sistemlerdeki belli başlı işlevlerini; “habercilik, toplumsallaştırma, motivasyon, tartışma ve diyalog, eğitim, kültürel geliştirme, eğlence ve bütünleştirme” olarak sıralamaktadır. MacBride, bu durumu ortaya koyarken, iletişimin; “ yalnızca haber ve mesaj değişimi değil, aynı zamanda düşünce, olgu ve veri iletim ve değişiminin tamamını içine alan bireysel ve toplu etkinlikleri de kapsayan en geniş anlamında alındığını” vurgulamaktadır. Bu noktadan hareketle düşünüldüğü zaman, günümüz dünyasında kitle iletişim araçlarının insanlar, gruplar ve toplumlar arasında iletişimi sağlayan en etkili toplumsal iletişim kurumu olmaları vesilesiyle söz konusu işlevlerin aynı zamanda kitle iletişim araçlarının ve konumuz açısından da, kitle iletişim araçları içerisinde yer alan basının işlevleri olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır. İşte bu noktada, basın, söz konusu işlevleri bulunduğu konum ve sahip olduğu nitelikler itibariyle ulusal, bölgesel ya da yerel düzeyde ifa etmektedir.

Yaygın basın için de geçerliliği bulunmakla birlikte, ağırlıklı olarak yerel basın açısından daha fazla ön plana çıkan birtakım işlevlerden söz eden Gezgin (1998: 11-

13), bunları şöyle açıklamaktadır: Buna göre yerel basın, öncelikle yöre halkı ile kamu kuruluşları arasında devlet-yurttaş ilişkisini gözeten bir iletişim köprüsü oluşturmalıdır. İkinci olarak yerel basın, yerel yönetimler ile yurttaşlar arasında bir ilişki ağı kurmalıdır. Üçüncü olarak yerel basın, siyasal katılımın sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesine yardımcı olarak demokrasinin özümsemesine ve yaygınlaşmasına katkıda bulunmalıdır. Bu noktalara ilaveten kültürel gelişimin sağlanması açısından da yerel basına önemli işler düşmektedir.

Girgin de (1997: 60) yerel ve bölgesel basının ideal işlevlerini şu şekilde sıralamaktadır:

- “ 1. Devlet etkinliklerini duyurmalıdır.
2. Hükümet icraatını bildirmelidir.
3. Yerel kamu hizmetlerinin duyurulmasına çaba göstermelidir.
4. Yerel özel ve kamu kuruluşları ile görevlerinin denetçisi olmalıdır.
5. Belirli konularda kamuoyu oluşmasına katkıda bulunmalıdır.
6. Eğitim görevi üstlenmelidir.
7. Yerel yönetim-yurttaş ilişkilerinin gelişmesini etkilemelidir.
8. Yurttaşların kültür düzeylerinin yükselmesini sağlamalıdır.
9. Demokrasi kültürünün yerleşmesi ve gelişmesine yardımcı olmalıdır.
10. Dinlendirici ve eğlendirici yönleri bulunmalıdır. ”

Son olarak Sürmeli (1998: 19-20) ise yerel basının üç temel fonksiyonundan söz edilebileceğine işaret etmekte ve bunları şu şekilde açıklamaktadır:

“ Birincisi, kamuoyu hizmetlerini sağlıklı ve doğru biçimde halka duyurmak için devlet-yurttaş işbirliği ilişkisini sağlamak ve devam ettirmek. Bu özellik ulusal basın için de geçerlidir ve ulusal basın bunu zaten yapmaktadır.

İkincisi, ulusal iradenin doğru ve isabetli tecellisi için demokrasi terbiyesini yerleştirip kökleştirmek. Ulusal basın tarafından bu da gerçekleştirilmektedir.

Üçüncü fonksiyon ise, yerel yönetimle yurttaş ilişkilerini düzenlemek ve yapılan hizmetleri kamu adına denetlemek. Yerel basının kendine özgü durumu da asıl olarak bu üçüncü maddede tanımlanmıştır. Yerelliğin temelinde yatan, yerelliği ön plana çıkartan unsur da budur. ”

Sonuç itibariyle basının ulusal ve yerel düzeyde değişmeyen işlevselliğiyle (Vural, 1999: 44) paralel olarak belirtilen tüm bu işlevler doğrultusunda yerel basının işlevleri şu başlıklar altında ortaya konularak irdelenmektedir.

3.1. Bilgilendirme İşlevi

Basının, gerek ulusal ve gerekse yerel düzeyde değişmeyen özelliğinin toplumsal bir iletişim kurumu olduğunu söyleyebilmek mümkündür. Yaygın basın, bireylere içinde yaşanılan toplum ve ülke hakkında haberler verirken, yerel basında yöre çapında bunu gerçekleştirmektedir. Böylece, bir bütün olarak basın, insanların gelişen olaylarla ilgili olarak bilgi sahibi olmalarını sağlamaktadır. Kitle iletişimi, insanların geleceğine tek başına etken değildir; ancak bir kitle iletişim aracı olan basın tarafından insanların çeşitli olaylar, konular ve sorunlar hakkında bilgilendirilmesi basının son derece önemli bir işlevi olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü iletişimin, sağlıklı bir yönde gerçekleşebilmesi ve doğru sonuçlar getirebilmesi için temelde doğru bilgilere vakıf olunması gerekmektedir. Bu bağlamda bölgesel, yerel ve uluslararası düzeyde sorunların çoğu zaman yanlış bilgi sahibi olunması ve bunun sonucunda gerçekleşen noksan ve yanlış yöndeki iletişimden daha doğrusu iletişimsizlikten doğabileceği bir gerçektir (Gezgin, 2004).

Reinhard (1999: 94), bir gazete için en önemli görevleri; “okur için bilgi ormanı içerisinden geçitler açabilmek, onlara dünya çapındaki ve lokal olayların perde arkalarını gösterebilmek ve günlük işlerinin daha zahmetsizce üstesinden gelebilmeleri için karar destekleri ve yaşantı yardımları sunmak” şeklinde sıralamaktadır. İşte yerel gazeteler için de söz konusu noktalarda bilgilendirme işlevinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Bilgilendirme işlevi, demokrasi açısından da önemli bir role ve konuma sahiptir. Demokrasi, halkın nasıl yaşamak istediğine kendisinin karar verdiği rejimler olarak da tanımlanmaktadır. Ulusal ve yerel düzeyde basının demokrasi ile olan bağı da bu noktada ortaya çıkmaktadır. Vatandaşların, nasıl yaşamak istediklerine karar verirken her konuda doğru ve tam olarak bilgilendirilmiş olmaları ve böylelikle gerekli

durumlarda bilerek tepkilerde bulunmaları gerekmektedir. Yaygın ve yerel basın, bu bilgilendirme işlevini sorumluluklarının bilinci içerisinde yerine getirebildiği ölçüde demokratik bir toplumun varlığından da o oranda söz edilebilmektedir.

Ayrıca İçel'in (1998: 13) aktardığı üzere vatandaşların, devlet yönetimine katılma haklarını uygun ve etkin bir biçimde kullanabilmeleri için her konu hakkında doğru ve eksiksiz bir biçimde bilgi sahibi olmaları, bilgilendirilmeleri ve bunun için de kitle iletişim araçlarından yararlanmaları gerekmektedir. İşte bu kitle iletişim araçları içerisinde yer alan basın da, bilgilendirme işlevi ile halkın, yönetime katılım sağlamasına katkıda bulunmaktadır.

Demokratik toplumlarda gazetecilik yapan basın kuruluşlarının da, bu doğrultuda her zaman ve tüm şartlar altında doğru bilgilere yer vermeleri gerekmektedir. Çünkü bilgilendirmenin yerini perdelemenin ve gizlemenin; doğru söylemenin yerini de yarıltmanın ve yalan söylemenin aldığı toplumlar, demokratik olmaktan giderek uzaklaşmaktadır. Dolayısıyla bilgilendirme işlevi ve bu işlevin tam ve doğru olarak gerçekleştirilmesinin demokratik sistem açısından yaşamsal bir öneme sahip olduğu gerçeği karşımıza çıkmaktadır (<http://www.cgd.org.tr/default.asp?file=yayinlar.asp>, 2004).

Bu bağlamda yerel basın organları ve mensupları da, gazetecilik mesleğinin etik kuralları ile sorumluluklarının bilinci içerisinde bilgilendirme işlevlerini icra etmelidirler. Çünkü yerel basın ve mensupları da, aynı zamanda buldukları yörenin bir parçası ve yaşayanlarıdır. Dolayısıyla bilgilendirme işlevinin tam manasıyla yerine getirilmesi, hem yöreden ülke geneline doğru uzanacak bir demokratikleşme hareketinin ve hem de gerek yaygın basın, gerekse yerel basın ve çalışanları için olumlu gelişmelerin öncüsü olacaktır.

3.2. Demokrasiye Katkı İşlevi

Yerel basının, tüm görev ve işlevleri doğrultusunda son derece önemli ve vazgeçilmez diğer bir işlevi de demokrasiye yaptığı katkıdır. İçel'in de (1998: 98)

belirttiği üzere basın bir bütün olarak ulusal ve yerel düzeyde yerine getirmesi gereken kamusal görevler, bir yandan basın faaliyetinin özelliklerinden, diğer yandan ise özgürlükçü demokrasinin niteliğinden kaynaklanmaktadır. Özellikle, verilen haberler sayesinde yapılan bilgilendirme sonucunda demokrasiye katkı işlevini sağlayan unsurlar açığa çıkmaktadır. Zira, hem yaygın basın, hem de yerel basın, vatandaşların doğru bilgilerle ve eleştirel olabilme vasıflarıyla donatılmalarına katkıda bulunabildikleri ölçüde işlevlerini yerine getirebilmiş sayılmaktadırlar. Doğru bilgilendirilmiş, eleştirel olabilen vatandaşlar ve dolayısıyla bunun gerçekleşmesine yardımcı olan yaygın ve yerel basın da, demokrasilerin belkemiği konumunda bulunmaktadır (<http://www.cgd.org.tr/default.asp?file=yayinlar.asp>, 2004).

Çok sesliğin ve dolayısıyla demokrasinin yaygın biçimde yerleşip kök salmasında yerel basının büyük önem taşıdığını belirten Güreli (2004: 170); bu durumu şu şekilde vurgulamaktadır:

“ Bağımsız ve güçlü bir yerel basın, bir yandan tekelleşmenin sultasını kırmak için bir seçenek olarak varsayılıyorsa, bir yandan da yerel birimlerde halkla yönetim arasında iletişimi sağlaması bakımından demokrasinin vazgeçilmez unsuru olma şansına sahip bulunuyor. ”

Günümüzde kitle iletişim araçları ile gerçekleştirilen kitle iletişimi süreci, aynı zamanda siyasal sürecin içerisinde de etkinlik gösteren temel öğelerden bir tanesi olmaktadır. Siyasal süreç içerisinde siyasete katılma eylemi ise demokrasi açısından mühim ve gerekli bir şart olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu noktada, siyasete katılma, siyasal sistem içinde halkın doğrudan ya da dolaylı biçimde yöneticilerin seçimini ve kararlarını etkilemesini amaçlayan eylemlerinin bütünüdür (Atılgan, 1992: 141-142).

Bu ilişkiler örgüsü içerisinde yerel basın, demokrasi açısından mühim ve gerekli bir şart olarak nitelendirilen siyasal katılım unsurunun sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesine yardımcı olmaktadır. Yerel basın organları, yörelerinin en etkili kitle iletişim araçları olarak özellikle seçim dönemleri ve daha sonra diğer zamanlarda da yaptıkları yayınlar ve faaliyetler neticesinde halkın ilgisini uyandırarak, canlı tutarak,

onlara haberler ve bilgiler vererek katılımın hem niteliğinin, hem de niceliğinin artmasına vesile olmaktadır. Doğal olarak, siyasal katılımın niteliğini arttırmak, bir diğer deyişle bunun, vatandaşlar tarafından bilinçli ve doğru bir şekilde yapılabilmesini sağlamak için yerel basın, objektiflik ve gerçeklik kriterlerini göz önünde bulundurması gerekmektedir. Neticede yerel basın, bu şekilde siyasal katılımın ve bununla birlikte çoğulculuk esasının sağlanmasına önemli noktalarda tesir ederek demokrasiye katkı işlevinin önemli bir boyutunu ortaya koymaktadır.

Yerel halkın, yerel siyasal sürece katılımına yardımcı olan yerel basın, bunu gerçekleştirirken kendisi de yerel siyasal sürece katılmaktadır. Varol (1983-1985: 268), yerel basının yerel siyasal sürece iki biçimde katıldığını ifade etmektedir. Buna göre yerel basın, ilk olarak yerel tartışma ve çatışmalardan yöre sakinlerini olabildiğince haberdar ederek ve bilgilendirerek, onların yerel sorunlara ilişkin tavır ve davranışlarının belirlenmesine katkıda bulunmak suretiyle yerel siyasal sürece katılabilmektedir. İkinci olarak ise yerel gazetecilerin yerel siyaset ile çok yakından ilişkili olabilmelerinin yanı sıra, yönetimin veya yönetime karşı olanların, karar alma ve uygulama sürecinde basın yoluyla kamuoyunun istedikleri doğrultuda oluşmasını sağlamaya çalışmaları neticesinde yerel basın, söz konusu sürece katılabilmektedir.

Varol (1986: 269), bu doğrultuda yerel basının; “ tarafların çatışma nedenlerini duyurma, destek sağlama veya rakipleri yıpratma aracı olma yoluyla da olsa, kentlilerin daha büyük kısmının yerel siyasal süreçte olup bitenlerden haberdar olmalarını sağlayarak, onu az çok dolaylı biçimde etkileyebilmelerine ve denetleyebilmelerine katkı yaptığını” belirtmektedir. Bu bağlamda, “tek sesli” olmayan bir yerel basının, yerel siyasetin demokratikleşmesine katkısı, daha çok dolaylı bir katkı olarak ortaya çıkmaktadır.

Demokrasiye katkı işlevini bu şekilde ortaya koyabilen yerel basın, aynı zamanda yerel düzeydeki muhalefet ilişkilerini de kapsamaktadır. Dolayısıyla siyasal sistemin rekabetçi durumu karşısında “tek sesli” olmayan yerel basın organlarının da, muhalefetin sesi olma işlevini yerine getirebilmesi söz konusu olmaktadır (Varol, 1983-1985: 266).

Yerel basın, demokrasiye katkı bağlamında ortaya koyduğu söz konusu başat unsurun yanı sıra sivil toplum örgütlerinin güçlenmesine yardımcı olarak, yerel yönetimlerin denetlenmesine katkıda bulunarak, demokrasinin sağlıklı bir şekilde işleyebilmesinin önünde bir engel teşkil eden tekelleşme olgusunun yerel bazda önüne geçerek, kültürel mirasın ve farklılıkların korunmasını sağlayarak ve vatandaşlarda yurttaşlık bilincinin artmasına yardımcı olarak da demokratik sisteme ve demokrasiye katkılarda bulunmaktadır.

Howard da (2004), yerel basının, yerel yaşamın paha biçilmez bir rehberi olmasının yanı sıra yerel basın organı olan yerel gazetelerin de, araştırmacı gazeteciliğin sorumluluğunun bilinci içerisinde âdeta bir bekçi konumunda hareket ederek, yerel yönetimleri ve yerel politikacıları bir anlamda denetlediklerini ve onlara, hesap verme yükümlülüklerini sürekli olarak hatırlattıklarını ifade etmektedir. Howard, bu bağlamda yerel basının, yerel gazetelerin demokrasinin zorunlu bir parçası olduğunu vurgulamaktadır.

Yerel gazeteciliğin en güçlü olduğu ülke olarak Amerika'yı gösteren ve bu durumun, Amerikan demokrasisinin güçlenmesine önemli katkılar sağladığını belirten Demirkent de (2000: 171-173), demokrasi için yerel basına ihtiyaç olduğunu vurgulamaktadır. Demirkent, bunun yanı sıra alanda yaşanan sorunların, temelde basının köksüzlüğünden kaynaklandığını, âdeta köksüz bir ağaç halini andıran bu durumu, yerel basının önleyebileceğini ve bu bağlamda yerel basının, demokrasinin kökü olduğunu ifade etmektedir.

Yerel basın, tüm bu etkilerin birleşmesi neticesinde demokrasinin kurumsallaşıp kökleşmesine yardımcı olmaktadır. Tüm bunlar için yerel basının her açıdan güçlü bir yapıda ve konumda olması gerekmektedir. Yerel basının güçlü olmaması ise vatandaşların kendi sorunlarını öğrenmelerini, seslerini duyurmalarını, dertlerini anlatabilmelerini engellemektedir.

Son olarak vurgulanması gereken nokta; özgürlükçü, çok sesli, saydam, katılımcı ve açılımcı demokrasi anlayışının, konuşan, tartışan, uzlaşan ve barış içinde olan

vatandaşlar ve toplumsal bir yapı oluşturmayı amaç edinmiş olmasıdır (Turan, 1992: 91). Bu bağlamda ifade özgürlüğü ve basın özgürlüğü, demokrasilerin teminatı ve “olmazsa olmaz” koşulları arasında yer almaktadır. Demokrasi olmadan ifade ve basın özgürlüğü olamayacağı gibi, bunlar olmadan da demokrasi olamayacaktır (<http://www.cgd.org.tr/default.asp?file=yayinlar.asp>, 2004).

Ayrıca özgür bir basın, vatandaşların kararlarını verebilmeleri için gerekli bilgileri daha rahat bir şekilde sağlamakta, iktidarı elinde bulunduranların, yurttaşlara karşı siyasal sorumluluklarını hatırlatmakta ve böylelikle demokratik anlayışın işlemesine katkıda bulunmaktadır. Aynı şekilde yerel basın da, yerel yönetimlerin yöre halkına karşı sorumluluklarını hatırlatmakta ve yöre halkının çıkarları, sorunları, kaygıları ve beklentileri ile ilişkili olarak neler yapıldığı noktasında bir anlamda yerel yönetimleri denetlemeye yönelik çalışmalarda bulunabilmektedir.

O halde, halkın haber alma hakkı ve özgürlüğü doğrultusunda özgür ve çoğulcu bir basın, gerek ulusal, gerekse yerel düzeyde demokrasi felsefesinin ve kültürünün özümsemesinde ve benimsenmesinde etkin bir rol oynayacak ve demokrasinin varlığını sürdürmesi noktasında teminatlardan bir tanesi olacaktır (Turan, 1992: 91).

3.3. Köprü İşlevi

Demokratik bir toplumda basının, demokratik siyaset içerisinde hayatî bir köprü işlevi gördüğü değerlendirilmektedir. Bunun nedeni olarak, siyasal dünya ile vatandaşların bu dünyayı algılayışları arasında büyük farklılıklar bulunabilmesine karşın, vatandaşların yaşamlarını birçok açıdan etkileyebilen siyasal dünyanın, vatandaşlarca genelde uzak, karmaşık ve sıkıcı olarak görülebilmesi gösterilir. İşte bu noktada basının, bu kompleks arenadaki gelişmeleri vatandaşların anlayabileceği biçimlerde aktarabildiğine gönderme yapılmaktadır (Gurevitch ve Blumler, 2002: 269).

Yerel basın da, ağırlıklı olarak bulunduğu yöre ile ilgili olarak ve bu yöredeki hedef kitesini ilgilendirecek sosyo-ekonomik, siyasal ve kültürel içerikli haberler üretip yayınlarken; mahallî meselelerin, sorunların çözülmesi, merkezî ve yerel idareye

duyurulması yolunda bir köprü işlevi üstlenmektedir (Cillov, 2002: 108). Bir diğer taraftan ise vatandaşlar, yaşadıkları kentte vuku bulan yerel politik konulara ve karar alma süreçlerine yerel basın yoluyla katılabilmekte ve böylelikle yerel basın, vatandaşlar ile yerel yöneticiler ve siyasetçiler arasında bu yönde bir köprü rolü oynayabilmektedir. İşte bu noktada, yöre halkının yaşamını doğrudan etkileyen yerel politikalar konusunda vatandaşların farklı yaklaşımlara, beklentilere sahip olabileceği göz ardı edilmemeli ve yerel basın, söz konusu köprü işlevini bu farklılıkları dikkate alarak yansıtacak bir şekilde ortaya koyabilmelidir (Gencel Bek, 2003: 142-144).

Atılğan (2004), en önemli basın organı olan gazetenin halkla devlet arasında âdeta bir köprü oluşturduğunu belirtmektedir. Bu doğrultuda, basın, halkın görüşlerini, beklentilerini siyasi otoriteye iletirken; siyasi otoritenin halktan beklediklerini de halka iletmekte ve böylelikle arada bir bağ ve diyalog kurarak âdeta bir köprü işlevi görmektedir.

Aziz de (2003: 42-43), kitle iletişim araçlarının, siyasal aktörler ile hedef kitle arasında bir aracı konumunda olduğunu doğrulamaktadır. Bir kitle iletişim aracı olan basın da, sadece ileten kanal olarak görev yapmamakta, çeşitli konular hakkındaki iletileri alarak, bunları olgunlaştırmakta, yeniden yorumlamakta ve sonuçta siyasal aktörlere ve hedef kitleye sunmaktadır. Bu noktadan hareketle, iletişim iki yönlü olmakta ve bu doğrultuda gerek ulusal, gerekse yerel düzeyde siyasal aktörlerden gelen iletiler yalnızca hedef kitleye ulaştırılmamakta; aynı zamanda vatandaşların mesajları da gazeteciler aracılığı ile gündeme getirilerek siyasal aktörlere aktarılmaktadır. Bu anlamda, iki taraflı bir işlev gerçekleştirilmektedir.

Vatandaşlar, çoğu kez beklentilerini, isteklerini, sorunlarını ve eleştirilerini yöneticilere yüzyüze iletişim içinde söylemekten çekinmekte ve bunları, basın yoluyla yansıtmaktadırlar. Yönetenler de, aynı şekilde çoğu kararlarını, icraatlarını ve uyarılarını basın aracılığıyla halka aktarmaktadırlar. Özellikle yörelerde, insanlar hizmetlerin ulaşmaması ya da aksamaması, suların akmaması, yolların bozuk olması ve kenti ilgilendiren diğer konular ile ilgili sorunları belediye başkanlarına ve diğer yetkililere bizzat ulaşarak değil de, yerel basın aracılığıyla iletmeyi yeğlemektedirler.

Bu nedenle basın, gerek ulusal, gerekse yerel düzeyde bir köprü işlevi görerek, iletişim zincirinin en önemli halkalarından birini oluşturmaktadır (Bülbül, 2001: 65).

3.4. Uyarı İşlevi

Bir ulusun, içinde bulunduğu anı ve geleceğini yönlendirebilmesinin en temel ve güçlü ögesi, yöneticilerinden hesap sorabilme iradesidir. Ancak bu şekilde bilgilerle donatılmış ve söz konusu iradeye sahip toplumlar gerçekten güç sahibi ve egemen olabilmektedirler. Ayrıca, demokrasi açısından düşünüldüğü zaman da, yönetenlerin, toplum adına sorumluluk aldığı ve bunun gereklerini yerine getirmek durumunda oldukları sonucu ortaya çıkmaktadır. Aksi durumlar söz konusu olduğunda ise halk, hesap sorabilme iradesini kullanarak, gerekenlerin yapılması için uyarılarda bulunabilmelidir (Yıldız, 2004: 11). İşte bu noktada, kitle iletişim araçları devreye girmektedir ve konumuz açısından da bir kitle iletişim aracı olan yerel basının uyarı işlevi ortaya çıkmaktadır.

Yaygın basın, genel anlamda yönetilenler adına yönetenleri; yerel basın da yöre halkı adına yerel yönetimleri denetleme ve eleştiri görevini ifa ederken, vatandaşların hesap sorabilme iradelerinin sağlıklı bir şekilde oluşabilmesine ve kendini gösterebilmesine katkıda bulunmakta ve bu doğrultuda bir uyarı işlevi yerine getirmektedir.

Bir bütün itibarıyla basının, uyarı işlevi açısından ilk ve en önemli ayağı olarak nitelendirilebilecek bu boyutta; siyasal iktidarlar, yerel yönetimler uyguladıkları yanlış politikalar, yaptıkları yanlış icraatlar neticesinde halkın istek ve beklentilerine uygun doğrultuda yapılan haberler ve çeşitli faaliyetler sayesinde uyarılmakta ve söz konusu işlevin bu boyutu bu yönde gerçekleştirilmektedir.

Uyarı işlevinin diğer bir boyutunda ise zaman zaman zararlı, tehlikeli olan ya da böyle sonuçlara yol açma ihtimali olan çeşitli durumlar hakkında genelde kamuyu yönetenler, yerelde ise yerel yönetimler tarafından belirli uyarılar, kitle iletişim

araçlarından bir tanesi olan basın aracılığıyla yapılabilmektedir. Bu boyutta ise söz konusu işlev, yapılan uyarıların halka duyurulması şeklinde tecelli etmektedir.

Neticede, niteliği itibariyle uyarı işlevi; eksikliklerin giderilmesi, yanlışlıkların düzeltilmesi, olumsuzlukların önüne geçilebilmesi, vatandaşların talep, sorun ve beklentilerinin dikkate alınması açısından kamu yararına sonuçlara varılmasına yardımcı olmakta ve böylelikle sosyal bir boyut da kazanmaktadır (Bülbül, 2001: 65).

3.5. Kültürel Mirasın Aktarılmasına ve Kültürün Gelişmesine Katkı İşlevi

Milletlerin, tarih süreci içerisinde edindikleri zengin bir kültür birikimi bulunmaktadır ve bu kültürel mirasın korunması, varlığının devam ettirilmesi ve geliştirilmesi gerekmektedir. Bu bağlamda basın, kültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılmasında ve kültürel unsurların geliştirilmesinde katkı işlevi gören bir kitle iletişim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Gerek yaygın basın ve gerekse yerel basın, söz konusu bu işlevini; bilgi, değerler ve toplumsal kurallar gibi kültürün içerisinde yer alan çeşitli unsurların bir kuşaktan diğerine ya da toplumun bireylerinden, topluma yeni katılanlara iletilmesine yardımcı olarak yerine getirmeye çalışmaktadır (Severin ve Tankard, 1994: 514).

Ayrıca, bir kitle iletişim aracı olan basın, kültürel mirasın aktarılmasına ve kültürün gelişmesine katkı işlevi çerçevesinde geçmişin mirasının korunması için sanatsal ve kültürel yapıtların yayılmasına, insanlardaki düş gücünün ve yaratıcılığın harekete geçirilerek, kültürel ufukların genişlemesine de yardımcı olmalıdır (MacBride, 1993: 15).

Yerel basın, bunun yanı sıra bulunduğu yörede gerçekleştirdiği kültürel içerikli etkinlikler ile yerel kültürlerin yaşamasına, kültürel zenginliğin sağlanmasına ve bu doğrultuda millî kültürün çeşitli alt kültür öğeleri ile beslenerek, zenginleşmesine ve gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Dolayısıyla Vural'ın (1996: 1065) belirttiği üzere yerel basın; yöre halkının varlığını, kimliğini, yaşam biçimini ve kültürel kimliğini

koruyarak, yöreye ve yöre halkına, bütün içinde saygın bir konum kazandırmak yükümlülüğünü üstlenmektedir.

3.6. Toplumsallaştırma İşlevi

İnsanlar, yapıları ve doğaları gereği toplumsal birer varlıktırlar. Toplumsal birer varlık olmaları sebebiyle insanlar, toplum hayatındaki yerleşik ve kurulu düzen içerisinde bir anlamda kendilerini tanımlayabilmenin yollarını aramakta ve içinde buldukları toplumun bir parçası haline gelmeye çalışmaktadırlar (Güz, 1996: 674). Bu süreç, bir bütün olarak toplumsallaşma süreci olarak ifade edilmekte ve bu noktadan hareketle insanların, yaşadıkları kültürel ortamların kendilerinden neler beklediğini ve diğer bireylerle uyum içinde yaşamının öğrenilmesini kapsamaktadır (Demir ve Acar, 1991: 332).

Yaşam boyu devam eden ve insanların, üyesi oldukları toplumların beklentilerine uyum sağlayan davranışları öğrendiği, oluşturduğu ve değiştirdiği bir etkileşimi içeren toplumsallaşma sürecine yönelik olarak günümüz dünyasında toplumsal olayların ve normların insanlara ulaştırılmasının ve aktarılmasının çok önemli bir yolu olarak kitle iletişim araçları gösterilmektedir (İsen ve Batmaz, 2002: 22; Alkan, 1979: 143). Günümüzde toplumsallaştırma işlevi konusunda kitle iletişim araçlarının etkinlikleri ve nitelikleri itibariyle aileden, okuldan, yakın arkadaş gruplarından ve çevreden daha fazla ön plana çıktıkları görülmektedir. İşte bu çok önemli işlevleri nedeniyle kitle iletişim araçlarının, kendi denetimlerini mutlak bir biçimde gerçekleştirmeleri gerekmektedir (Özer, 2004). Bu bağlamda, basının da, toplumsallaştırma işlevi doğrultusunda gerek ulusal, gerekse yerel düzeyde vatandaşların içinde yaşadıkları toplumla bütünleşmelerine, kamusal yaşama etkin ve bilinçli bir şekilde katılmalarına ve toplumsal birleşmeye yardımcı olacak ortak bilgi ve düşünce fonunun oluşturulmasına katkıda bulunması gerekmektedir (MacBride, 1993: 15).

Yerel basının da, bulunduğu yörenin en etkili kitle iletişim araçları içerisinde yer alması ve yöresinin toplumsal kurumu olması vesilesiyle yöre halkı, burada ağırlıklı olarak bulunduğu yöre ile ilgili konuları, kendi sorunlarını, beklentilerini kısacası kendi

sesini görmektedir. Dolayısıyla yerel basın, bireylerin buldukları yörenin ve toplumun bir parçası olduklarını, aidiyet duygularını vurgulamakta ve pekiştirmektedir.

Zira Vural da (1996: 1063), yerel basının, vatandaşların lokal yaşamındaki en büyük yardımcısı ve başvuru kaynağı olduğunu, yakın bir bağlılık ve ortaklık duygusu içerisinde yerel kültürün ve çevrenin çok önemli bir toplumsallaşma vasıtası olarak kabul edildiğini vurgulamaktadır. Vural, bu bağlamda yerel basının; “yayınladığı haberler, fotoğraflar, ele aldığı sorunlar, kentnin ihtiyaçları, kentteki 24 saat kültürel ve sosyal etkinliklere ilişkin aktardığı bilgilerle, bireye ‘yaşanan yer’ duygusunu, yaşadığı yerin bir parçası olduğu düşüncesini kazandırdığını” ifade etmektedir.

3.7. Motivasyon İşlevi

Günümüzde halkın bilgi ve kanılarını düzenlemeden siyasal, sosyal ve ekonomik alanlarda bir varlık ve başarı gösterebilmesi olanaksız gözükmektedir. Kitle haberleşme araçları, halkın görüşlerinin oluşmasında ve düzenlenmesinde sağladıkları çok önemli ve etkili katkılar neticesinde toplumsal amaçlar, konular ve sorunlar üzerinde insanları motive ederek bunu gerçekleştirebilmektedir (İçel, 1998: 12).

Motivasyon işlevi; her toplumun, o andaki amaçları ve ulaşacağı hedefleri izlemesinin sağlanması, vatandaşların ortak amaçlar etrafında birleşmesi ve bunların gerçekleştirilebilmesi için uyarılması ve harekete geçirilmesi yönünde cereyan etmektedir (MacBride, 1993: 15).

Bu bağlamda bir kentte, yörede yaşayan vatandaşların gündelik hayatlarını önemli ölçülerde etkileyen ve dolayısıyla ilgilendiren güvenlik, sağlık, eğitim, kültür, ulaşım, çevre, spor vb. konuların tümünü kapsayan yerel politikalar üzerinde vatandaşların da söz sahibi olarak katılımında bulunabilmeleri son derece mühim bir faktör olmaktadır. Tam bu noktada ise yerel basın, vatandaşları motive edebilmek ve harekete geçirebilmek potansiyeline sahip bulunmaktadır (Gencel Bek, 2003: 142).

Neticede yerel basın, bu işlev kapsamında yörelerinin en etkili kitle iletişim aracı olarak kabul edilmesi ve yöre halkı ile ortak ve yakın bir ilişki içerisinde olması sebebiyle yöre ile ilgili çeşitli konular ve sorunlar üzerinde halkı, motive edebilmekte ve halkın harekete geçmesini sağlayabilmektedir.

3.8. Tartışma Zeminine Katkı İşlevi

Özgürlükçü demokratik sistemlerde, kamusal çıkarlara ilişkin bütün konuların ve sorunların toplumsal yarar açısından açıkça tartışılması gerekli görülmektedir. Çünkü tartışma içerisinde çeşitli fikirlerin ortaya konulması ve bunların irdelenmesi neticesinde toplum yararına en uygun olan fikirler ya da bunların olumlu yönlerinin bir araya gelerek oluşturduğu sentezler ortaya çıkabilmektedir (İçel, 1998: 13). Böyle bir tartışma ortamının vücuda gelebilmesi için öncelikle insanların siyasal, sosyal, ekonomik vb. konular ve sorunlar hakkında gerekli ve doğru bilgi donanımına sahip olmaları gerekmektedir. Bu sürecin içerisinde söz konusu olan konular, olaylar ve sorunlar ile ilgili geniş ve derinlemesine haber ve bilgi sunabilme imkânına sahip olan basın da, dolaylı bir şekilde toplumu olumlu yönlere götürecektir nitelikte olması gereken bir tartışma ortamının oluşmasına zemin hazırlayabilmektedir.

Bu işlev doğrultusunda uzlaşmanın sağlanmasına yardımcı olunması, kamusal sorunların aydınlığa kavuşturulması için gerekli bilgilerin sağlanması ve çeşitli fikirlerin değiş tokuşunun yapılabilmesi, bütün yerel, ulusal ve diğer kapsamlardaki sorunlarda kamu yararının ve katılımının gerçekleştirilmesi hususlarında diğer kitle iletişim araçları gibi basın da, belirli noktalarda katkılarda bulunmaktadır (MacBride, 1993: 15).

Yerel basın da, belirtilen nitelikleri bünyesinde barındıran bir tartışma ortamına zemin oluşturulmasında, bulunduğu yöre içerisinde söz konusu tesirleri gerçekleştirebilmektedir. Bu bağlamda, yerel basın, yöre halkının ve yörede faaliyet gösteren grupların fikirlerini, kanaatlerini ve tutumlarını birbirlerine duyurabilmelerine ve aynı zamanda bunların değişiminin ve etkileşiminin sağlanabileceği bir forum oluşturulmasına yardımcı olmaktadır.

3.9. Bütünleştirme İşlevi

Basın, toplumun iletişim kanalları arasında yer alırken, toplumu oluşturan bireylerin ve o toplum içerisindeki grupların karşılıklı olarak birbirlerini tanımalarını, anlamalarını, birbirlerinin koşullarını, beklentilerini, bakış açılarını ve görüşlerini kavramaya çalışmalarını sağlayarak, toplumu oluşturan unsurların yakınlaşmasına ve bütünsel bir birliktelik arz etmesine diğer kitle iletişim araçlarıyla birlikte yardımcı olmaya çalışmaktadır (MacBride, 1993: 15).

Gerçekten de günümüzün karmaşık toplum yapıları içerisinde birbirleriyle ilişki kurmakta güçlük çeken kesimler arasındaki bağlantının kurulmasında kitle iletişim araçları etkin bir rol oynamaktadırlar (Tokgöz, 2003: 114). Bir kitle iletişim aracı olan basın da, diğer işlevlerini ve görevlerini tam ve doğru olarak yerine getirdiği takdirde, aslında bütünleştirme işlevine de katkı sağlamış olmaktadır.

Bütünleştirme işlevi kapsamında ortaya konulan etkileri, yerel düzlemde de yerel basın gerçekleştirmeye çalışmaktadır. Yerel basın organları, ele aldığı çeşitli olaylar, konular ve sorunlar ile yöre halkının ortak bir yaşam paydası içerisinde bulunduğunu vurgulamakta ve yöre halkı arasındaki ilişkilerin gelişmesine yardımcı olmaktadır.

3.10. Ekonomik Hayata Katkı İşlevi

Basın, bir diğer işlevi kapsamında toplumun ekonomik yapısının işleyişiyle ilgili olarak malların tanıtımına da yönelmekte ve böylelikle ekonomik hayata, dinamizm ve devinirlik kazandırarak, bu yönde bir katkı işlevi görmektedir. Vatandaşların, ekonomik sistem hakkında bilinçlendirilmesi ve reklam aracılığıyla malların tanıtımı ile satın alınmalarına yönelik ikna faaliyetleri, ekonomik hayata katkı işlevi doğrultusunda ortaya çıkmaktadır (Tokgöz, 2003: 110).

Yerel basın organları da, yörelerinde ya da bölgelerinde düzenlenen ekonomik etkinlikleri halka duyurdukları gibi, bu etkinlikler ile ilgili tanıtıcı bilgilere de yer vermektedirler. Yine aynı şekilde, yerel basın kuruluşları, yörelerinde faaliyet gösteren çeşitli işletmelerin mallarının ve hizmetlerinin tanıtılmasına yönelik olarak reklamlara

yer vererek, ekonomik yapının ve işleyişin canlanmasına ve hareketlilik kazanmasına yardımcı olmaya çalışmaktadırlar. Basın, her düzeyde ekonomik hayata katkı işlevini icra ederken kamusal bir hizmet gerçekleştirdiğini, toplumsal bir kurum olarak toplumun menfaatlerini ve yararını gözetmesi gerektiğini hiçbir zaman unutmamalı ve bu bağlamda toplumun ve unsurlarının korunması için gerekli olan dengeleri çok iyi bir şekilde sağlamalıdır.

Tüm bu işlevlerin yanı sıra yerel basın, yöresinde meydana gelen olayları bütün yönleriyle ele alarak, bunları haber ve diğer yazınsal türleriyle yöre halkına yansıtma ve olayların perde arkasına değinmeye gayret ederek halkı aydınlatma açısından da işlevsel boyutlarda katkıda bulunmaktadır. Ayrıca basının, genel olarak prestij sahip bir kurum olmasının yanında yerel basının, yöresinin en etkili kitle iletişim aracı olması dolayısıyla söz konusu prestijin kendini daha fazla gösterdiği düşünüldüğünde bir bütün olarak basının, toplumsal imajın ve prestijin güçlenmesi bağlamında da önemli katkılarda bulunabileceği ortaya çıkmaktadır (Bülbül, 2001: 66).

Netice itibarıyla bütün bu işlevler, birbirleriyle bağlantılı bir biçimde birbirlerini etkileyici ve tamamlayıcı bir nitelik arz etmektedirler. Dolayısıyla yerel basın tarafından söz konusu işlevlerin, birbirleri üzerindeki etkileri dikkate alınarak ve bu bakımdan her birine ayrı ayrı önem verilerek icra edilmesi yerel toplumlar açısından yaşamsal öneme sahip bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır (Özer, 2004).

BÖLÜM IV

SORUNLARI AÇISINDAN YEREL BASIN

Yerel basın, bulunduğu toplum ve çevre içerisinde toplumsal bir kurum ve çok önemli etkilere sahip etkin bir kitle iletişim aracı olmasına binaen görevlerini ve işlevlerini yerine getirmeye çalışırken geçmişte yaşadığı ve etkilendiği ve günümüzde de varlığını sürdüren birtakım sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır.

Vural (1996: 1066), muhtelif alanlarda ortaya çıkan son derece önemli olan ve derin boyutları bulunan bu sorunlar ile ilgili olarak şunları söylemektedir:

“ Bunların en belli başlıları; haberlerin toplanması sırasında ortaya çıkan sorunlar, teknik ve ihtiyaç duyulan malzemelere ilişkin sorunlar, ekonomik sorunlar, yerel yönetim mekanizmaları ile yaşanan sorunlar, biçimsel ve içeriksel nitelik sorunları, vasıflı eleman çalıştırma sorunu, dağıtım ve motivasyona ilişkin sorunlardır. ”

Vural (1997: 141), ortaya koyduğu bu sorunların yanı sıra tiraj unsurunun da, uzun yıllar ekonomik sıkıntılar içerisinde bulunan gerek yerel basın ve gerekse yaygın basın için önemli bir sorun olarak kabul edildiğini vurgulamakta ve devamında şunları ifade etmektedir:

“ Ulusal gazeteler yaptıkları tüm lotarya ve promosyon çabalarına karşılık, tirajlarında birkaç yüzbinlik artış yapabiliyorken, yerel basının öteden beri içinde bulunduğu mali yetersizlikler böylesi bir kazanca da olanak tanımamaktadır. Bununla birlikte resmi ilanların haricinde devletten ayrıcalıklı bir mali yardım görmeyen ve bunun yanı sıra kalifiye eleman istihdamında da bazı güçlükler içerisinde olan yerel basına ilişkin genel bir değerlendirme yapılması gerekirse, yerel basının kendi olanaklarıyla bir şeyler yapmaya çalıştığı gerçeğinden söz etmek mümkündür. ”

Yerel basın ve yaygın basının genelde aynı sorunlar ile karşılaşmakla birlikte yerel basının özeldede bazı mühim sorunları da bulunduğunu belirten Köse (1992: 56-57), sorunların yerel basında daha küçük rakamlarla, yaygın basında ise trilyonlarla ifade

edildiğini vurgulamakta ve yerel basının özelde karşılaştığı sorunları şu şekilde sıralamaktadır:

- “ - Yetişkin, Bilgili Personel Sıkıntısı,
- Teknolojik Bilgi ve Araç-Gereç Sıkıntısı,
- Ekonomik Sorunlar,
- Yerel veya Bölgesel Sorunlar,
- Örgütlenememe. ”

Yerel basın organları, sorunları kapsamı içerisinde, özellikle haber alma servislerindeki kadroların hem nicelik, hem de nitelik itibarıyla yetersizliklerinden dolayı haber alma ve toplama konusunda sıkıntılar yaşamaktadırlar. Yerel basın, yeterli düzeyde gelir sağlayamaması nedeniyle ekonomik zorluklar içinde bulunması da aksaklıklara ve olumsuzluklara yol açan önemli bir sorun olmaktadır. Bu durumun sebeplerinden biri olarak yeterli ilan gelirinin sağlanamaması gösterilmektedir. Bu bağlamda, artan hayat pahalılığı, hem yerel basını, hem de yerel basının hitap ettiği hedef kitleyi olumsuz bir biçimde etkilemektedir. Neticede yerel basın, ekonomik zorluklar yaşarken, her eve bir de yerel gazetenin girmesi zorlaşmaktadır. Yerel basının bir diğer sorunu olarak da, yerel basın mensuplarının sosyal güvenceden yoksun oluşları gösterilmektedir. Dolayısıyla söz konusu mahrumiyet içerisinde sürekli endişe ve kaygı duyguları taşıyan gazetecilerin haber üretme aşamalarında verimli olamamaları gibi bir sonuç ortaya çıkabilmektedir (Boztaş, 1992: 139-140).

Yerel basın sorunlarının, hem kendi dışından, hem de kendi bünyesinden kaynaklandığını ve yerel basının, bu durumun farkında olmanın sağlayacağı bilinç ile hareket ederek tüm sorunlarının üzerine gitmesi gerektiğini vurgulayan Arabacıoğlu da (1992: 135-138), bu sorunları şöyle sıralamaktadır:

- “ 1. Yerel Basın, vatandaşlar tarafından, sanki yeterince benimsenmemektedir.
2. Dağıtım gücüyle tabana yayılma mümkün olamamaktadır.
3. Bunlara bağlı olarak, satış ve ilan alma yeterli olamamaktadır.
4. Bunların sonucu olarak da, gazete veya dergi maddi sıkıntıdan kurtulamamaktadır. ”

Yerel basının temel ve önemli sorunları içerisinde gösterilen haber temininde karşılaşılan zorlukların yanı sıra yazılan yazılar, yapılan haberler ve eleştirilerden sonra yerel basın mensuplarının ortaya çıkan olumsuz sonuçlar ile karşı karşıya kalmaları da işin bir başka boyutunu oluşturmaktadır. İşte bu noktada, Akcan (1986: 67-68), yerel basın mensuplarının zor şartlar altında çalıştıklarını, bu bakımdan yerel basının, basın içerisinde sorunları en çok olan kesimi oluşturduğunu vurgulamakta ve bu sorunları; “teknolojik gelişme, ekonomik güçlenme, eğitim ve hayat güvencesi” ile ilgili sorunlar olarak sıralamaktadır.

Akcan (1986: 69-72), ayrıca, Anadolu Basın Birliği'nin, yerel basının sorunlarını; “genel sorunlar, yasalarla ilgili sorunlar ve özel sorunlar” olmak üzere üç ana başlık altında ele aldığını belirtmektedir. Buna göre, yerel basının genel sorunlarını; modern teknolojiye ulaşılması, hammadde temini ve istihdam sorunları oluşturmaktadır. Yasalarla ilgili sorunlar çerçevesinde de ilan ücretleri ve resmi ilan konuları ele alınırken; özel sorunlar kapsamında ise özellikle küçük yerleşim birimlerinde resmi kuruluşlardan haber almadaki zorluklar ile hizmet içi eğitim yoksunlukları üzerinde durulmaktadır.

Yerel basının pek çok sorunu olduğunu ve bu nedenle haber alma ve toplamada, araç-gereç temininde ve yerel basın mensuplarının sosyal güvencelerinin sağlanması hususunda bir düzlüğe kavuşturulması gerektiğini dile getiren Yurdağül de (1996: 1079), bu konuda şunları söylemektedir:

“ Üç satırlık resmi ilandan tutunuz, birkaç top kâğıt için zaman zaman sıkıntıya düşen meslektaşlarımızın sosyal hayatlarının garantiye alınabilmesi, mesleklerini daha güvenli, huzurlu ve sağlıklı sürdürebilmeleri için alınması gereken birtakım acil tedbirlere ihtiyaç vardır. Siyasi iktidarlar, renkli basına gösterdikleri hamiliği, himayeyi yerel basından da esirgememelidirler. ”

Yerel basın organları olan yerel gazeteler, ekonomik zorluklar karşısında mücadele ederken, gelirleri genel olarak giderlerini karşılayamamaktadır. Günümüzde yeni teknolojilerin olanaklarından ve nimetlerinden faydalanan yerel gazeteler olmakla birlikte yerel gazetelerin büyük çoğunluğu, eski teknolojileri kullanmakta ve bu nedenle

teknik açıdan yetersiz ve zayıf bir görünüm arz etmektedirler. Sonuçta teknolojik alt yapıya sahip olabilmek için ekonomik açıdan güçlü olunması ve söz konusu teknolojik olanaklar elde edildikten sonra da bunların uygun ve etkin bir biçimde kullanılabilmesi için gerekli eğitimin sağlanması gerekmektedir. Bu durum, sorunların, birbirleriyle bağlantılı bir yapıya sahip olduklarını ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, Yiğenoğlu da (1992: 9-10), yerel basın; “teknolojik donanım, ekonomi, ana girdiler, örgütlenme, sosyal güvenlik ve en önemlisi içerik yönünden bir dizi sorunu” olduğunu ifade etmektedir.

Yerel basının, kendi bünyesinde değişik sorunları bulunduğunu, bunların içinde, bölgelere, yörelere ve hatta gazeteden gazeteye göre değişen sorunlar olduğu gibi, genel nitelikte olan sorunların da var olduğunu dile getiren Kayacan (1996: 412) ise söz konusu sorunları; “ahlaki sorunlar, ekonomik sorunlar ve makine ve teçhizat sorunları” olarak sıralamaktadır. Bunların yanı sıra, yerel basının; çalışanların sorunu, haber almada karşılaşılan sorunlar, kâğıt sorunu, kredi sorunu ve yaygın basın karşısındaki sorunları gibi çeşitli sorunları da bulunmaktadır.

Son olarak, Alyanak da (1992: 143), yerel basının başta gelen sorunları olarak; kâğıt temini, resmi ilan ve basın kartı konularında karşılaşılan sıkıntıları göstermekte ve bunların neticesinde yerel basına, ucuz faizli tesis kredisi sağlanmasının yerinde bir yaklaşım olacağını vurgulamaktadır.

Ekonomik sıkıntılar ve baskılar ile bunlara bağlı olarak ortaya çıkan sorunlar, yaygın basının bölge sayfaları ya da ekleri çıkarmaları, yerel basının kendi fizikî sorunları, eksiklikleri ve bozuk kadro yapılanmalarına karşın yerel basın organları olan yerel gazeteler, yayımlandıkları yerlerde halkın sesi, gözü ve kulağı olmaya devam etmekte ve bu doğrultuda buldukları yörenin son derece önemli kitle iletişim araçları olarak görevlerini ve işlevlerini yerine getirmeye çalışmaktadırlar (Faraç, 1999: 24-25).

Sonuç olarak yapılan genel değerlendirme ve saptamalardan sonra çalışmanın “Sorunları Açısından Yerel Basın” başlıklı dördüncü bölümünde yerel basının sorunları, belirli başlıklar altında ele alınarak ortaya konulmaktadır.

1. Profesyonel Kadro Eksikliği ve Naylor Kadro Sorunu

Yapılması gereken bir iş, yerine getirilmesi gereken bir görev ya da çözülmesi gereken sorunlar karşısında bunların, belirli bir düzen içerisinde gerçekleştirilmesi ve sonuca bağlanması açısından söz konusu unsurları yerine getirecek olan “kadro” faktörü, çok önemli bir etmen olarak karşımıza çıkmakta ve işin organizasyonunu, gidişatını, başarısını ve kalitesini önemli ölçülerde etkilemektedir. Yerel basın açısından da kadro faktörü bir sorun olarak ortaya çıkmakta ve profesyonel kadro eksikliği ve naylor kadrolar ile kendini göstermektedir.

Profesyonel kadro eksikliği, gerek içerik ve nitelik, gerekse baskı kalitesi açısından kendini hissettirmektedir (Girgin, 1997: 43). Bu bakımdan, yerel basın organlarında çalışan ve çalışacak olan mesleki ilgilere sahip fikir işçilerinin ve diğer personelin gerekli eğitim ve öğretim süreçlerinden geçmesi gerekmektedir (Ünal, 1996: 1069). Zira, yerel gazetelerin aldıkları personelin, gerekli eğitimden yoksun olarak haberlere, röportajlara gönderilmesi ve aynı şekilde teknik personelin de söz konusu şartlar altında çalışması birtakım aksaklıkların ve yanlışlıkların ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Çünkü haber alınacak yerlerdeki kişilerle diyalogların yeterince işlenmemesi, haberi oluşturan temel unsurların kaçırılması ya da bunlara dikkat edilmemesi ile teknik açıdan baskı, dizgi ve başlıklarda ortaya çıkan hatalar yerel basın mensuplarının eğitimsizliğinden kaynaklanmaktadır (Boztaş, 1992: 139).

Günümüzde profesyonel kadro eksikliği konusundaki durum, yapılan çeşitli etkinlikler ve faaliyetler neticesinde daha olumlu bir görünüm arz etmektedir. Özellikle basın meslek kuruluşları, devletin çeşitli kurumları ve çeşitli vakıfların işbirliği çerçevesinde yerel basına yönelik olarak birçok konuda paneller ve meslek içi eğitim seminerleri düzenlenmektedir. Yerel basına yönelik olarak yapılan çeşitli organizasyonlara, konularının uzmanı olan kişiler, bilim adamları, akademisyenler ve mesleğin duayenleri olarak kabul edilen gazeteciler katılmakta ve bilgi birikimleri ile mesleki tecrübelerini yerel basın mensuplarına aktarmaya çalışmaktadırlar. Bu durum, profesyonel kadro eksikliği sorununun etkilerinin azaltılmasına önemli ölçülerde katkıda bulunmakta ve yerel basın mensuplarının görevlerini ve işlevlerini daha bilinçli bir şekilde icra etmelerine vesile olmaktadır.

Kadro sorununun bir diğerk boyutunu oluşturan naylon kadrolar hususunda Girgin (1997: 42), şunları ifade etmektedir:

“ Anadolu’da yayımlanan gazetelerin önemli bir bölümünün sahip ve yazı işleri müdürlerinin soyadları aynıdır. Kadrolarında yer alan fikir işçilerinin büyük bölümü ise gazete sahiplerinin ya yakını, ya da işyerlerinde çalıştırdıkları kalfalar, mürettiplerdir. Bunların fiilen gazetecilik yapmadıkları genelde bilinir. Ayrıca gazete sahipleri bu kişiler için beyanname imzalayarak, sarı basın kartı almalarına öncülük etmektedirler.

Bazı gazete sahipleri, fiilen gazetecilik yapmayan kişilerin primlerini 30 günden değil, 5-10 günlük gösterebilmektedirler. Bazı gazete sahipleri de, gazetelerine yazı yazmayan kişileri yazı yazmış gibi göstererek telif ücreti ödediklerini beyan etmekte ve bunları gider olarak hesaplarına işlemektedirler. ”

Yerel basın kuruluşları olan bazı yerel gazetelerin, kâğıt üzerinde geniş bir muhabir kadrosuna sahip olduklarını göstermekle birlikte, bu durumun çoğuz zaman gerçeğı yansıtmadığını ifade eden Tokgöz de (1981: 283), bu tarz gazetelerin habercilik yönünden zayıf kaldıklarını vurgulamaktadır. Tokgöz, ayrıca, söz konusu gazetelerin belirli yerlere abone olarak haber temin ettiklerini ve bazılarının da, çok düşük ücretlerle stajyer muhabirler çalıştırmak suretiyle naylon gazetecilik olgusunu körüklediklerini belirtmekte ve naylon kadro konusunda şunları dile getirmektedir:

“ Bu kümede yer alan gazetelerin belki en önemli özellikleri belli bir muhabir kadrosu çalıştırır ve çalıştırmakta olduklarını gösterir olmalarıdır. Yalnız bu özellikleri çoğuz kez kâğıt üzerindedir, gerçeğuz uymamaktadır. Basın İlan Kurumundan ilan alabilmek için bu gazeteler, haber kadrolarında en az 12 sarı kartlı muhabir çalıştırmak durumundadırlar. Bu koşulu yerine getirmek için, sarı basın kartı sahibi kişileri kadrolarında gerçekten çalıştırmamakla beraber, onlara açıktan prim ödeyerek, bu kişilerin sarı basın kartlarından yararlanmaktadırlar. Böylelikle, sarı basın kartı yönünden Kurumun koşulları yerine getirildiğinden, resmi ilana hak kazanmaktadırlar.”

Yücel de (1999: 175), bu durumu doğrulamakta ve bölgelere ayrılan ilan kontenjanlarından pay alabilmek amacıyla “naylon gazete” denilen yeni bir yerel basın türünün ortaya çıktığını ifade etmektedir.

Günümüzde genel olarak kadro sorunu açısından daha iç açıcı ve olumlu bir tablo oluşmasının yanı sıra Akcan'ın (1996: 1074) belirttiği üzere haberlerin toplanmasından, gazetenin çıkmasına ve dağıtımına kadar birçok işlemin az sayıda yerel basın mensubu tarafından yapıldığı yerel gazeteler bulunmakta ve söz konusu yerel gazeteler, bu durumlarına rağmen doğru ve imkânları çerçevelerinde süratli haber verebilmeleri açısından yörelerinde etkili olabilmektedirler.

2. Gelir Kaynakları ve Ekonomik Sorunlar

Yasa, tüzük ve yönetmelik gereği yayınlanması zorunlu olan ve reklam niteliği taşımayan ilanların, özel idarelerin, belediyelerin, köylerin, İktisadi Devlet Teşekkülleri'nin ilanları ile Devlet İhale Kanunu'na göre verilmesi gereken ihale ilanlarının tümüne “resmi ilanlar” denilmektedir (Topuz, 2003: 383). Resmi ilanların dağıtımını, Basın İlan Kurumu üstlenmekte ve bu doğrultuda kurumun amacı resmi ilanlar konusunda iktidarın keyfi hareketlerini önlemek, besleme gazeteciliğe son vermek ve kalite ölçüleri içerisinde resmi ilan dağıtımını düzene sokmak olarak gösterilmektedir (Yücel, 1999: 175). Genelde yerel gazetelere verilen resmi ilanlar, yerel basının önemli gelir kaynaklarını oluşturmakla birlikte, ölüm, doğum, evlenme, toplantı ilanlarından da belirli oranlarda gelir elde edilmektedir (Topuz, 2003: 383-384).

Yerel basının en önemli gelir kaynakları arasında gösterilen resmi ilanlar konusunda da birtakım sorunlar ortaya çıkmakta ve bu da, yerel basını ekonomik açıdan olumsuz yönde etkilemektedir. Girgin (1997: 42-43), asıl işi gazetecilik olmayan birtakım çevrelerin resmi ilan pastasından pay alabilmek amacıyla bu işe giriştiklerini vurgulamakta ve bu konuda şu saptamalarda bulunmaktadır:

“ Bir matbaacı gazete yayınlayarak, gazetenin avantajıyla resmi kuruluşlardan matbaa işini alma şansını yakalayınca, öteki matbaacılar da aynı yöntemi uygulamaya başlamaktadırlar. Böylece gazete sayısı artınca, resmi ilan pastasından düşen pay küçülmekte ve yeni darboğazlara girilmektedir. ”

Yerel gazetelerin önemli kazanç yollarından olan resmi ilanlar konusunda Çolpan da (1992: 91), normalde matbu işler yapan ve arta kalan zamanda da ek olarak gazete

çıkaran kişilerin resmi ilanlar alabildiğini belirtmektedir. Dolayısıyla asıl mesleği gazetecilik olan ve bu doğrultuda sadece gazete yayımlamakla uğraşan kişiler, sıradan diğer ilanlarla yetinmek durumunda kalabilmektedirler. Ayrıca, Kayacan'ın (1996: 412) belirttiği üzere siyasi, ekonomik ve sosyal açıdan itibar ve çıkar sağlamak isteyen kişilerin, sırf bu nedenle yetersiz sermaye ile nitelikten yoksun olarak yerel gazete çıkarma imkânına sahip olmaları da, gazete enflasyonuna neden olmakta ve bu da, gelirlerin dağılımındaki olumsuz durumu körüklemektedir. Sonuçta söz konusu durumlar, yerel basın organları olan yerel gazetelerin ekonomik açıdan sıkıntılar ve sorunlar yaşamasına neden olmaktadır.

Resmi ilanların, yerel gazetelerin önemli bir gelir kaynağı olması nedeniyle doğru bir biçimde ve aksatılmadan dağıtılması gerektiğine dikkat çeken Şentürk (1992: 93) ise Basın İlan Kurumu bulunan illerde resmi ilanların hakça dağıtılması işinin deneyimli görevliler sayesinde yerine getirildiğini belirtmektedir. Basın İlan Kurumu bulunmayan il ve ilçelerde ise resmi ilanların, kaymakamlık sekreteryasında bu konuda deneyimi ve eğitimi olmayan herhangi bir görevli tarafından dağıtılmasının eşit dağıtım açısından sıkıntılar yarattığını vurgulayan Şentürk, resmi ilanların dağıtımını konusunda şunları söylemektedir:

“ Aslında resmi ilanların yerel gazetelerin niteliğine göre dağıtılması en isabetli sistemdir. Her gün 6-7 yerel haber üreterek yayımlayan bir yerel gazete ile iktibas haberlerle çıkan gazete eş değerde tutulmakta, bu da korsan gazeteciliğe çanak tutma anlamına gelmektedir. Resmi ilanlar gazetelerin niteliğine göre dağıtılsa, bu da en iyi özendirici sistem halini alacaktır. Yani testiyi kıranla, suyu getiren bir tutulmamalıdır. ”

Durumun bu olumsuz görünümüne karşılık işin diğer boyutunda sanayileşmiş, büyüme hızını arttırmış kimi kentlerde yayımlanan ve ofset teknolojiye sahip olan yerel gazetelerin ekonomik açıdan daha rahat bir konumda olduklarını vurgulayan Vural (1999: 157), konu ile ilgili olarak şunları ifade etmektedir:

“ Resmi ilana bağımlılıkları olmayan bu gazetelerin gerçek anlamda gazetecilik yaptıklarını, gazete satışından kazanç elde ettiklerini ve özel reklam ve ilanlardan çok büyük gelirleri olduğunu söylemek mümkündür. Bu ve diğer yerel gazetelerin ilan-

reklam gelirleri üç kaynaktan gelmektedir. Bunlardan birincisi, Basın İlan Kurumu aracılığıyla verilen resmi, özel ilan ve reklamlar. İkincisi, Kamu kurum ve kuruluşlarının duyuru ve tanıtım amacı taşıyan ilan ve reklamları. Üçüncüsü de özel reklam firmaları veya özel kuruluşlar tarafından verilen ilan ve reklamlar. Tüm ilanlar ve reklamlar gazetelerin gerçek gelir kaynağıdır ve gazetelerin hatta diğer basın organlarının ayakta kalabilmeleri bu ilan ve reklam gelirlerine bağlıdır. Bu ilan ve reklam gelirleri içinde en az gelir resmi ilan ve reklamlardan sağlanmaktadır. Buna rağmen bu ilanlara bağımlılık ve bu konudaki tartışma hiç eksik olmamaktadır. Ancak özel ilan gelirlerini arkasına almış, gazetesini temiz hazırlayıp, sunan ve okutan gazetelerin resmi ilanlara bağımlılığının olmadığı da görülmektedir. ”

Kayacan da (1996: 292), yerel gazetecilik yapmanın, ekonomik konulardan kaynaklanan bazı sıkıntıları doğurduğunu belirtmekle birlikte, özellikle ticari hayatın ve sanayi ile ilgili alanların gelişerek, önemli mesafelerin katedildiği bazı yerleşim birimlerinde yayımlanan yerel gazetelerin ise ilan ve reklam yönünden sıkıntı çekmediklerinin görüldüğünü dile getirmektedir. Kayacan, ayrıca, bu durumu anlatmak için söz konusu yerlerde; “İlan ve reklam okunan gazeteye verilir.” şeklinde bir sloganın dahi geliştirildiğini ifade etmektedir.

Bu noktadan hareketle, gelirlerini yeterli düzeylerde sağlayarak ekonomik durumunu iyi bir şekilde düzenleyebilen yerel basın organlarının, gazetecilik mesleğinin gerektirdiği görevleri ve işlevleri doğru bir biçimde yerine getirebildikleri gerçeği karşımıza çıkmaktadır.

Yerel basının, ekonomik açıdan karşılaştığı bir başka sorun olarak, gazetelerin temel hammaddesi olarak nitelenen kâğıt gereksinmesinin temininde karşılaşılan zorluklar gösterilmektedir. Gazete kâğıdının temini, yerel basın için zor olmaktadır. SEKA'ya ait fabrikalardan alınan kâğıdın nakliyesinde ve fabrikadan çıkışında bazı hallerde güçlüklerle karşılaşılmasının yanı sıra yerel gazetelerin, tonlarca gazete kâğıdı almaya da ekonomik açıdan güçleri yetememektedir. Bu bakımdan, yerel gazetelerin, birkaç balya kâğıt alabilmeleri ve bunları zor şartlar altında nakledebilmeleri nedeniyle SEKA'nın belli bölgelerde satış mağazası açması veya Devlet Malzeme Ofisi

bürolarında bu satışların gerçekleştirilmesinin organize edilmesi gerektiği uygun bir yaklaşım olarak görülmektedir (Akcan, 1986: 70).

Ayrıca, Vural da (1999: 155) Kavaklı'dan yaptığı aktarmada, 24 Ocak Kararları ile SEKA'nın gazete kâğıdından sübvansiyonu kaldırması neticesinde kâğıt temininde zaten sıkıntı yaşayan yerel basın için durumun daha da zorlaştığını belirtmektedir. Yerel gazeteler, SEKA'dan toptan kâğıt alma imkânına sahip olmadıkları için kâğıdı piyasadan zamlı olarak almak zorunda kalabilmektedirler. Bunun yanı sıra her yerleşim biriminde pahalı da olsa gazete kâğıdı bulunabilmesinin zor olması ve bu durumun, diğer malzemelerde de kendini göstermesi yerel gazeteler için olumsuzluklara neden olmaktadır. Vural yaptığı aktarmada, aynı zamanda, yerel gazetelerin, farklı ölçülerde kâğıt kullanmaları sebebiyle SEKA'ya "kesim bedeli" adı altında ayrıca bir ücret ödemeleri neticesinde ikinci kez mağdur edildiklerini vurgulamaktadır. İşte bu açıdan, aldığı kâğıt ile sadece gazetecilik mesleğini ifa etmeye çalışan yerel basına, sübvansiyon uygulanması gerektiğine dikkat çekilmektedir.

Ekonomik sorunlar kapsamında sektörleşememe de, önemli sıkıntıları beraberinde getirmektedir. Türkiye'de yerel basın, orta ve küçük çaplı işletmelerin elinde olduğu için sektör özelliği kazanamamış ve bu nedenle ekonomik sorunlar ile karşı karşıya kalmıştır (Çukurova Gazeteciler Cemiyeti-Uzmanlık Komisyonu Raporları, 1992: 7). Sektörleşememe ve örgütlenememe neticesinde dağınık ve tek tek hareket edildiği için yerel basın da, bu durumdan nasibini almaktadır. Özellikle vadeli alışırlar yapılması nedeniyle yüksek maliyetle çalışılması, önemli kalemlere harcanması gereken paraların vade farklarına ve faizlere gitmesine neden olmakta ve bu durum, yerel basını ekonomik olarak zorlamaktadır (Çukurova Gazeteciler Cemiyeti-Uzmanlık Komisyonu Raporları, 1992: 17).

Bunların yanı sıra en basit ekonomik faaliyetlerin dahi bir fizibilite çalışması ve pazar araştırması gerektirdiği gerçeğine karşılık, temel faaliyeti gazete yayımcılığı olan bazı yerel basın kuruluşlarının, yüzeysel bir yaklaşım sergileyerek, bir ön çalışma içinde bulunmadan işe koyulmaları, ileriki zamanlarda ekonomik zorluklar içine sürüklenmelerine neden olmaktadır. Genelde işletme sermayesi yeterli derecede

olmadan, yetersiz altyapı ile işe başlanması müesseseseleşme sürecinin tamamlanmasını sekteye uğratmakta ve bunun sonucunda birtakım aksaklıklar yaşanmaktadır. Ayrıca gerekli ve yeterli işletme sermayesi ve iyi bir altyapı ile faaliyete başlayanların bir kısmı da, uzun vadeli plan ve programlar yapamadıkları için sorunlar yaşayabilmektedirler (Çukurova Gazeteciler Cemiyeti-Uzmanlık Komisyonu Raporları, 1992: 7).

Sonuç olarak, ekonomik sorunlar çerçevesinde belirtilmesi gereken nokta; yaşanan ekonomik sıkıntıların ve zorlukların, bir çorap sökücü gibi diğer sorunları da beraberinde getirdiği ve bunlara önemli ölçüde etkilerde bulunduğuudur.

3. Teknolojik Donanım ve Altyapı

Günümüzde teknolojik olanaklar, başdöndürücü bir hızla ve sürekli olarak gelişmekte ve teknoloji, önemli boyutlara ulaşarak her alanda etkin bir faktör olarak kendini göstermektedir. Basın için de son derece önemli olan teknolojik gelişmeler çerçevesinde yaygın basın, teknolojik donanım ve altyapıyı elde edebilmekte ve bunları, en ince ayrıntısına kadar kullanabilmektedirler. Bu bağlamda, sahip olunan teknolojik olanaklar, yapılan işlerin, icra edilen görevlerin ve işlevlerin daha hızlı, etkili ve verimli olabilmesi noktalarında son derece etkili bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır.

Yerel basın için ise durum, elde bulunan imkânlar ve sahip olunan nitelikler çerçevesinde yetersiz ya da daha yavaş bir görünüm arz edebilmektedir. Teknolojik donanım ve altyapı imkânlarının olması ya da olmaması neticesinde yerel basının, olumlu ya da olumsuz biçimlerde etkilendiğini dile getiren Vural (1999: 146), teknolojinin yerel basın açısından önemini şu şekilde vurgulamaktadır:

“ Yerel basın artık sahip olduğu teknoloji kadar yayılabilme, etkileyebilme, okunabilme, kamuoyunun aracı olabilme olanağına sahiptir. Bir diğer deyişle teknolojiye hâkim olabilme ve onu kullanabilme gücü, yerel basının da gücü anlamına gelmektedir. Değişen dünya ve Türkiye’de doğal olarak toplumlar ve kamuoyu da temiz, nitelikli, okunabilen, güzel tasarımlanmış, kaliteli fotoğraf görüntüsünün yer aldığı gazeteler arzulamakta, bu gazeteleri tercih etmektedir. Bu gazetelerin etki gücü

de böylelikle artmakta, verilmek istenen mesajlar da gelişmiş teknolojinin yardımıyla, iyi hazırlanmış, çekici ve güzel paketler içinde sunulmaktadır. ”

Yerel gazete sahipleri içerisinde özellikle asıl işi gazetecilik olmayan matbaacıların bir bölümü, gazete yayımlamak için teknik bir altyapı oluşturmadan matbaadaki mevcut baskı ve dizgi sistemleriyle bu işe girebilmektedirler. Bu durum ise daha sonraki zamanlarda çeşitli açılardan sorunlara ve olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Ayrıca eldeki teknolojinin yetersizliği de, gazetelerin sayfa düzeninden baskı ve dağıtımına kadar bir dizi olumsuzluğu beraberinde getirmektedir (Girgin, 1997: 42-43).

Basın açısından ofset baskı ile bilgisayar sistemleri ve teknolojileri, son derece önemli teknolojik faktörler olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel gazeteler açısından bir ofset baskı tesisinin kurulması büyük bir yatırım niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda, yerel basın içerisinde, teknolojik gelişmeyle ilgili önemli mesafeler katederek, teknolojik olanaklardan yararlananlar olduğu gibi yerinde sayanlar da az değildir. Bunlar da, temelde ekonomik sorunlardan kaynaklanmakta ve bu bakımdan öncelikle ekonomik sıkıntıların aşılması gerekmektedir. Bununla birlikte, birçok il ve ilçede ofset baskı tekniğine geçilmesi sonucunda yerel basın için gazetecilik açısından önemli gelişmeler görülmekte ve hissedilmektedir (Kayacan, 1996: 296-297).

Çukurova Gazeteciler Cemiyeti tarafından hazırlanan Uzmanlık Komisyonu Raporları'nda (1992: 13), yerel gazetelerdeki ofsetleşme eğiliminin şu üç şekilde görüldüğü belirtilmektedir:

“ 1. 1969'dan beri ofsetleşmenin çeşitli aşamalarını tamamlamış İstanbul kaynaklı gazetelerin sermaye koyarak, Anadolu'da basımevi kurmaları ve yerel gazetenin sermayesine ortak olmaları şeklinde görülmektedir.

2. Ofset teknolojisine geçmek için sermaye ve basımevlerinin kuruluşu yerel olarak sağlanmaktadır.

3. Yerel gazeteler ofset teknolojisine sahip diğer il merkezlerinde basılma yoluna gidilmektedir. Bu eğilimi benimseyen gazete sayısı giderek artmaktadır. ”

Buna göre, birinci eğilimde; bazı yaygın gazeteler, yerel basının ofsetleşme sürecine geçişine, yerel gazetelere sermaye koyarak, basımevine ortak olarak öncülük etmişler ve daha sonra bu girişimlerinden uzaklaşmışlardır. Sonuçta ise yerel gazeteler, ofset basımevlerini çalıştırır duruma gelmişlerdir. İkinci eğilimde; özellikle endüstrileşmenin geliştiği yerlerde yerel basın, ofset baskı tekniğini kendisi benimsemiş ve bu süreci, hızlandırmıştır. Son olarak ise yerel gazetelerin, ekonomik yoksunluklarından dolayı sermaye bulamamaları nedeniyle gazetelerinin daha iyi basılabilmelerini sağlamak amacıyla diğer il merkezlerine yönelme durumu söz konusu olmuştur (Çukurova Gazeteciler Cemiyeti-Uzmanlık Komisyonu Raporları, 1992: 14).

Sonuç olarak, yerel basın organları tarafından ofset baskı tekniğine geçiş ve bu tekniğin kullanımını giderek yaygınlaşmış ve bu açıdan, teknolojik donanım ve altyapı yetersizlikleri belirli oranlarda giderilmeye başlanmıştır. Ayrıca, günümüzde ekonomik güçleri yerinde olan yerel gazetelerde, haberlerin yazılması, düzeltilmesi, sayfa tasarımı ve diğer bazı alanlarda bilgisayarlardan ve bilgisayarın sunduğu teknolojilerden faydalandığı gözlenmektedir. Teknolojik donanım ve altyapı faktörünün ehemmiyeti itibarıyla yerel basının, imkânları ve şartları dâhilinde teknolojiden ve onun sunduğu kolaylıklardan faydalanması kaçınılmaz bir görünüm arz etmektedir. Zira Reinhard'ın (1999: 92-93) vurguladığı üzere yeni teknolojilere gerekli ve yeterli derecede önem verilmemesi, orta vadede piyasa etkinliğinin kaybolması tehlikesini doğurabilecektir.

4. Yönetim ve Örgüt Yapısı

Yerel basın organlarında, çalışan sayısının azlığı ve gazetecilik mesleği ifa edilirken çeşitli nedenlerle yaşanan aksaklıklar, yönetim ve örgüt yapılarının tam oluşamamasına ve bu yapılarda, sorunlar yaşanmasına neden olabilmektedir.

Yerel basında genellikle az sayıda çalışan bulunmakla birlikte, yönetim kadrosu da, bazen yönetim kurulu başkanı ve sorumlu yazı işleri müdürü ile sınırlı kalabilmektedir. Söz konusu olan az sayıda gazete çalışanları, haberden, fotoğraf çekimi ve sayfa tasarımı gibi birçok işi üstlenmekte ve aynı zamanda yöneticilik de yapabilmektedirler. Bunlar ise büyük çoğunlukla gazetecilik eğitimi görmemiş olan

kişilerden oluşmaktadır (Bodur, 1997: 114). Gazetelerin kapanmalarının çeşitli nedenleri bulunmakla birlikte, kapanan gazetelerin temelde bir işletme olarak iyi yönetilememelerinin gösterilmesine (1997: 116) binaen yerel basın organlarının, gelişmeye açık olmaları, kendi yetki ve sorumluluklarını net bir biçimde bilen ve bunları başarılı bir şekilde uygulamaya yansıtabilen yöneticiler ile değişime sürekli olarak uyum sağlayabilmeleri gerekmektedir. Sözü edilen yöneticilerin aynı zamanda, gazetecilik eğitimi ve yeteneği ile yönetim bilgisi donanımını bünyelerinde birlikte taşımaları ve bunları bağdaştırmaları gerekmektedir. Çünkü bu kişiler, çalışanları yönetmenin ilerisinde gazetecilik ile daha çok uğraşacaklar ve bu iki unsur sayesinde sorunların üstesinden gelebileceklerdir (1997: 100-104).

Bulunduğu yörede toplumsal bir görev üstlenen yerel basın için örgüt ve örgüt yapısının geliştirilmesi de ehemmiyet taşıyan bir konu olmaktadır. Çünkü yerel basın, bulunduğu yörede toplumsal değişimlere uyulmasında ve daha birçok önemli konuda öncülük edecek sosyal bir kurum olarak kendini göstermektedir. Örgüt yapıları çerçevesinde özellikle matbaa öncelikli çalışan bazı yerel basın organlarında, çoğu zaman basın çalışanları ile gazetecilerin iç içe bulunması nedeniyle örgütlenme sorunlarının ötesinde örgüt olamama sorunu ön plana çıkmaktadır (Bodur, 1997: 92-98).

Yerel gazetelerde çalışan kişilerin, yakın ilişkiler içinde olması ve ast-üst arasında hem yetki basamakları, hem de yerleşim üniteleri açısından uzak olunmaması nedeniyle ilişkiler, zamanla biçimsellikten çıkmakta ve bu yönde ağırlık kazanmaktadır. Biçimsel olmayan ilişkiler ise zamanla otorite boşluğuna sebebiyet verebilmektedir (1997: 115). Bu bağlamda, yapılan işlerin ve görevlerin kontrolünün verimli olabilmesi bakımından ve sorumluluk verilecek ya da kabullenecek bir birimin bulunmasının gerekli olması açısından belirli bir alt-üst ilişkisinin oluşturulmasına özen gösterilmesi gerekmektedir (1997: 80).

Görüldüğü üzere yerel basın kuruluşlarında, yönetim ve örgüt yapılarının iyi bir şekilde kurulmaması ve organize edilmemesi neticesinde birtakım aksaklıklar yaşanmakta ve hatta bu durum, kapanmaya kadar gidebilmektedir. Dolayısıyla yerel

basının, yönetim ve örgüt yapısı hususunda, belirtilen niteliklere dikkat ederek, buna uygun bir yaklaşım ortaya koyması gerekmektedir.

5. Tiraj Faktörü

Tiraj faktörü; yerel gazetelerin yayın yaşamlarını sürdürebilmeleri, yayın bakımından etkili olabilmeleri ve bu doğrultuda varlıklarını, yöreye duyurabilmeleri açısından yaşamsal öneme sahip bir unsur olarak karşımıza çıkmaktadır. Gazetelerin tirajı; nüfus, ulaşım, dağıtım ve hedef kitleyi oluşturan okur etkenleri ile yakından ilgili bulunmaktadır. Gazetelerin etkinliği, inandırıcılığı, güvenilirliği, doğruluğu ve hizmet anlayışı satış miktarını olumlu ya da olumsuz yönde etkilemektedir. Yerel olarak yayımlanan gazetelerde, bu gazetelerin sahip oldukları nitelikler ve okurlarına sundukları içerikler doğrultusunda tiraj faktörü olumlu ya da olumsuz biçimlerde etkili olabilmektedir. Gazetelerin baskı sayısını gösteren tiraja, dağıtımda yaşanan güçlükler ve aksaklıklar ile okurların ilgilerinin azlığı ya da yetersizliği de eklenince hem ekonomik açıdan, hem de etkili olabilme açısından sorunlar yaşanmaktadır. Örneğin 1 milyona yakın nüfusu bulunan bir kentte, tirajı 50-100 arasında değişen bir yerel gazetenin etkili olabilmesi söz konusu değildir ve bu yerel gazete için çeşitli açılardan olumsuzlukların ortaya çıkması kaçınılmaz olmaktadır. Bu bakımdan, yerel gazeteler için tiraj yüksekliği ile dağıtımın sağlıklı bir şekilde gerçekleştirilip, okunmanın sağlanması ve böylelikle kendini topluma tanıtabilmek son derece önemli olmaktadır (Kayacan, 1996: 304-305).

Çukurova Gazeteciler Cemiyeti tarafından düzenlenen Yerel Basın Kurultayı'nın sonucunda hazırlanan Uzmanlık Komisyonları Raporları'nda (1992: 23-26), yerel basının tiraj kaybına etki eden faktörler şu şekilde sıralanmaktadır:

“ 1. Okuyucu sayısındaki azalmaya (veya nüfus artışına karşılık, okuyucu sayısının artmayışına) rağmen, yerel gazete sayısının her geçen gün artması ve pazar paylarının azalması.

2. Yerel gazetelerde fiyat politikaları ve yaygın basın kuruluşlarının promosyon uygulamaları.

3. Yaygın basın kuruluşlarının bölgeye hitap eden ekler vermesi ve yerel gazetelerde telekomünikasyon eksiklikleri.
4. Yerel gazetelerin belli amaçlar doğrultusunda yönlendirilmesi.
5. Yerel gazetelerin tanıtım, pazarlama ve dağıtım eksiklikleri.
6. Görsel basının hızlı gelişimi ve özel TV kanallarındaki artış. ”

Görüldüğü üzere tiraj düşüklüğünün belirli nedenleri bulunmaktadır. Bunların yanı sıra zaten sınırlı sayıda okuyucu kitlesine hitap edilmesinin yanında okuma alışkanlığının da düşük olması söz konusu durumu körüklemektedir. Ancak Kayacan (1996: 306), yerel basının toplumsal sorunlara duyarlı, özgür düşünceli olduğu ve çağdaş gazetecilik anlayışını benimseyerek hareket ettiği oranda okurlarından gereken ilgiyi mutlaka göreceğini ifade etmektedir. Bu noktada, okuyucu tarafından aranılabilirliğin sağlanabilmesi için, haberlerde ve yorumlarda dikkatli ve titiz olunması, ekonomik imkânların el verdiği ölçüde teknolojinin takip edilmesi, ofset baskı ile diğer dizgi ve baskı tekniklerinin kullanılarak, okuyucuların ilgisini çezebedecek estetik tasarımların ortaya konulması tiraj kaybını önleyebilmekte ve böylelikle, tirajı arttırmak mümkün olabilmektedir.

Bu noktadan hareketle, tiraj faktörü konusunda ekonomik etkenlerin yanı sıra hedef kitleyi oluşturan okuyucu unsurunun da başat bir role sahip olduğu görülmektedir. Okurların, yerel basın için varlık nedeni ve yaşamsal bir kaynak olduğunu ve yerel bir gazeteyi, gazete etkinliği içinde tutarak güçlü kıldıklarını ve yaşattıklarını vurgulayan Vural da (1999: 158), bu konuda şunları söylemektedir:

“ Yerel basının okur ile ilişkileri, okuru ile bütünleşmesi, okurunun beklentilerine cevap verebilmesi, okurunu tatmin etmesi ve okurunun sahip çıktığı bir kurum olması, yerel basını etkileyen, güçlü ve başarılı kılan en önemli dış faktörlerden biri olarak kabul edilebilir. Bunun yanı sıra, sahip olunan okur sayısı bir gazetenin sahip olduğu saygınlık anlamına da gelmektedir. Okurun sayısal çokluğu, satışlar açısından da önemli bir gelir kapısı olmakla birlikte aynı zamanda bu sayının çokluğu ya da azlığı, reklam ve ilan gelirlerinin gazeteye yönelmesinde de etkin olduğu bilinen bir gerçektir.”

Günümüzde tiraj konusunda sorunlar yaşanmakla birlikte, önemli başarılar ve sonuçlar da elde edilmektedir. Bu konuda, Girgin (2001: 190), yerel gazetelerin tirajları ile ilgili şu verileri aktarmaktadır:

“ Olay-17.500-günlük (Bursa), Bursa Hâkimiyet-12.000-günlük (Bursa), Doğu'dan Haber-10.000-haftalık (Erzurum), Ege Ses-10.000-günlük (Uşak), Olay-9.000-günlük (Gaziantep), Mersin Bulvar-8.000-haftalık (İçel), Sakarya-6.500-günlük (Sakarya), Gündem-6.200-haftada iki gün (Safranbolu-Zonguldak), Süper Kayseri Ekspres-5.000-15 günde bir (Kayseri), Yeni İleri-5.000-günlük (Antalya), Doğu Ses-5.000-aylık (Elazığ), Merhaba-5.000-günlük (Konya), Hürdoğan-5.000-günlük (Sivas), İlginin Sesi-5.000-aylık (Trabzon), İnanış-5.000-günlük (Zonguldak), Karabük Ekspres-5.000-haftalık (Karabük-Zonguldak). ”

Görüldüğü üzere yerel gazetelerin tirajları ile ilgili olarak aktarılan bu veriler, belirli şartların oluşması suretiyle tiraj konusunda olumlu gelişmelerin kaydedildiğini göstermektedir. Gün geçtikçe, yerel basın organlarının, gerek kendi imkânları, gerekse destekler sayesinde ekonomik durumlarını giderek iyileştirmeleri ve teknolojinin sunduğu olanaklardan daha fazla yararlanmaları neticesinde hem kendileri, hem de okurları için daha iyi şartlar oluşturabilmeleri ölçüsünde tiraj konusunda sorunların çözümü kolaylaşacak ve gelişmelerin önü açılacaktır.

Sonuç olarak, tirajın artmasına ya da azalmasına okur, ekonomik olanaklar, teknolojik imkânlar, yerel gazetelerin yayınlandıkları yerdeki nüfus oranı, yerel gazetenin yapısı ve nitelikleri ile dağıtım sistemi gibi bir dizi faktör etkide bulunmaktadır. Bu açıdan, belirtilen noktaların üzerinde önemle durulması gerekmektedir.

6. Yaygın Basının Bölge Sayfaları

Yaygın basın içerisinde yer alan gazeteler, bölgelere yönelik olarak sayfalara yer verebilmekte ya da özel ekler çıkartabilmektedirler. Bu durum çerçevesinde hangi bölgeye yönelik olarak söz konusu uygulama gerçekleştiriliyorsa, o bölge içerisinde yer alan kentler ve diğer yerleşim birimleriyle ilgili haberlere ve bilgilere yer verilmekte ve

bu da, yerel gazeteler için okur, tiraj, etki, tercih edilme vb. hususlar açısından ve bunların birleşiminde ekonomik açıdan olumsuzluklara neden olabilmektedir. Şöyle ki, yaygın basın içerisinde yer alan bir gazeteyi alan kişi, bunun yanında kendi bölgesi ve yöresi ile ilgili sayfalara ya da özel eklere ulaştığında ayrıca bir de yerel gazete almayı yeğlemeyebilmektedir. Bu durumda ise yerel gazeteler, belirtilen noktalarda sorunlar ile karşı karşıya kalmaktadırlar. Ancak doğrudan o yörede yaşayarak, o yörenin ve yöre halkının sorunlarını, beklentilerini daha iyi bilen ve birebir yaşayan ve yörede meydana gelen gelişmeleri derinlemesine ele alarak yöresinin en etkili kitle iletişim aracı olma vasfına sahip yerel basının, bunu sadece bir ek formatında uygulayan yaygın basından farkı açık bir şekilde ortaya çıkmaktadır. Okurların da, çeşitli zorluklar içerisinde, imkânları ölçüsünde şartların en iyisini sağlamaya gayret ederek, söz konusu niteliklere sahip bir hizmeti ortaya koymaya çalışan yerel gazetelerin hakkını vermeleri ve kendi sesleri, kulakları ve dilleri olan yerel basını, üvey evlat konumuna düşürmemek için üzerlerine düşeni yapmaları gerekmektedir.

Yüreğir (1992: 55), yaygın basının, yerel basının yerine geçebilmek için çeşitli deneylerde bulunduğunu ve bu amaçla özel ekler vererek, özel sayfalar düzenlediğini belirtirken; yaygın basın organlarının bölge sayfaları çıkarmalarının ve tiraj artırımı amacıyla çeşitli faaliyetlerde bulunmalarının yerel gazeteciliği olumsuz yönde etkilediğini vurgulayan Özke de (1992: 107), bu durum neticesinde yerel gazetelerin ekonomik sorunlarla karşılaştıklarını ve tercih edilmeyen bazılarının da yayın hayatına son vermek zorunda kalabildiklerini dile getirmektedir.

Son olarak, Girgin (1997: 41) ise bu durumun nedenleri üzerinde durmakta ve “ulaşım olanaklarının artması, modern teknolojinin kullanılması, gazete hazırlama ve basma sürelerinin kısalması, kültürel gelişme nedeniyle içeriklerinin çeşitlenmesi, yeni dağıtım sistemlerinin kullanılması gibi nedenlerle” yaygın basındaki gazetelerin, bölge sayfaları yapmaya başladıklarını ve bu durumdan, yerel basının olumsuz yönde etkilendiğini ifade etmektedir.

Netice itibarıyla, bu tablo karşısında zayıf duruma düşmemek, kaybolup gitmemek için yerel gazetelerin de, tercih sebebi olabilmek amacıyla içerik, teknik,

nitelik, estetik, ilgi çekicilik, kalite gibi çeşitli unsurlar açısından kendilerini geliştirmeleri gerekmektedir. Zira, eldeki imkânlarını en verimli şekilde kullanarak, bu unsurları belirli oranlarda sağlayan bir yerel basın, okurlar tarafından tercih edilme şansı ve etkileme gücü de artmaktadır.

7. Yerel Basın Mensuplarının Sorunları

Yerel basın mensupları; haberler ile ilgili gerekli bilgi ve verilerin toplanmasında, fotoğrafların çekilmesinde, haberlerin yazılmasında ve üretim aşamalarında çalışan, yöre halkının sorunlarını, beklentilerini kaleme alan, teknik imkânlar neticesinde bu unsurların oluşturduğu gazetelerin tasarımını hazırlayan kişiler olarak kilit noktalarda bulunmakta ve bu doğrultuda bir gazete için en önemli unsurlardan bir tanesi olan içeriğin oluşmasında son derece mühim ve etkin bir rol oynamaktadırlar. Genel olarak düşünüldüğü zaman, insanların, buldukları konumlarda işlerini sağlıklı bir şekilde yapabilmeleri için kendileri için de birtakım şartların oluşması gerekmektedir. Yaşanılan sıkıntıların ve aksaklıkların ise yapılan işlere yansması kaçınılmaz olmaktadır. Bu bağlamda, yerel basın mensuplarının da, birtakım sorunlarla karşı karşıya kalmaları performanslarını etkilemekte ve olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir.

Yerel basın çalışanlarının sorunlarının önemli boyutlarda olduğunu vurgulayan Tutar (1993: 114), bu sorunların başlıcaları olarak yerel basın mensuplarının ücretlerinin düşük olmasını, teknik imkânlarının azlığını ve eğitim sorunlarını göstermektedir.

Yerel gazetelerde çalışan kişilerin çoğu genelde düşük ücretler almakta ve sigortasız çalıştıkları için iş güvencesi ile sosyal güvenceden yoksun kalmaktadırlar. Tipi (1992: 22), bu duruma sebep olarak; günümüzde eline her fotoğraf makinesi alan kişinin gazeteci olmak istemesini ve gazetelerdeki yetkililerin de, gazetecilikle uzaktan yakından ilgisi bulunmayan kişilere gazeteci sıfatını vermesini göstermektedir. Bu durumun önüne geçilmesi için ise öncelikle gazeteyi çıkaranların veya gazete

sahiplerinin gazetecilik mesleğinden gelmiş kişilerden oluşması daha uygun bir yaklaşım olmaktadır.

Bu bağlamda, yerel basın mensuplarının sosyal güvenceden yoksun olduklarını ifade eden Boztaş da (1992: 140), bu durum neticesinde; “hasta olursam ne olur” , “yarın işsiz kalırsam ne yaparım” gibi kaygılar taşıyan yerel basın mensuplarının sürekli bu endişe içerisinde yeterince verimli olamayabileceklerine işaret etmektedir.

Sosyal güvence konusuna dikkat çeken Ünal (1996: 1069) ise yerel gazetecilerin, zorlu koşullar altında büyük bir özveri ve fedakârlık ile gazetecilik mesleğinin görevlerini, işlevlerini ve sorumluluklarını yerine getirdiklerini ifade etmekte ve buna istinaden sosyal güvencelerinin sağlanması gerektiğini dile getirmektedir. Ünal, bunun yanı sıra yerel gazetecilerin konut sorunu olduğunu ve yine yerel gazeteciler için sosyal ve kültürel içerikli birtakım tesislerin yapılması gerektiğini vurgulamaktadır. Buna göre sosyal bir nitelik taşıyan konut sorununun çözümüne yardımcı olunması bağlamında yasal imkânların ve gerekli desteğin sağlanması gerekmektedir. Bir diğer noktada, bütün bir yıl, hatta yıllarca yorucu bir çalışma temposu geçiren yerel gazetecilerin, yorucu meslek hayatında dinlenme, moral depolama, bütünleşme fırsatlarına kavuşabilmeleri amacıyla sosyal, kültürel ve eğitime yönelik faaliyetlerin yapılabileceği birtakım tesislerin yapılması yerinde bir yaklaşım olacaktır.

Ayrıca, yerel basın mensupları için bir başka husus da, Sarı Basın Kartı konusudur. Zaten birtakım sıkıntılar ve zorluklar yaşayan yerel basın mensuplarının, önemli kolaylıklar sağlayan Sarı Basın Kartı olanağından yeterli düzeyde yararlanabilmesi için bazı önlemlerin alınması gerekmektedir. Ancak bu konuda, gazetecilik mesleği açısından titiz davranılması gerekmektedir. Zira, gazeteciliği kendisine iş olarak edinmiş, yaşamını basına adanmış olan yerel basın mensupları, Sarı Basın Kartı alamayabilirlerken ya da bu konuda güçlükler yaşarken; basın ve gazetecilik ile uzaktan yakından ilgisi bulunmayan kişiler, bu olanakla ödüllendirilmektedirler. Söz konusu bu adaletsizliğe meydan verilmemesi için bu konuda ince elenip sık dokunması gerekmektedir (Öztürk, 1992: 152).

Yerel basın mensupları, haber için gerekli bilgileri alma konusunda da bazı sıkıntılar yaşayabilmektedirler. Özellikle küçük yerleşim bölgelerinde, resmi kuruluşlardan bilgi alınmasında sorunlar yaşanabilmektedir. Akcan da (1986: 71), bu konuda, birçok yöneticinin “Devlet memurlarının beyanat veremeyeceği” şemsiyesi altına girip, doğru ve geniş bilgi vermekten çekindiklerini belirtmektedir. Bu durum ise zaman zaman önemli yanlışlıklara ve kamuoyunun aydınlatılamamasına sebebiyet verebilmektedir.

Bunların yanı sıra son derece önemli olan bir diğer nokta; yerel basın mensuplarının eğitimi konusudur. Bu konuyla ilgili olarak yerel gazetelerde çalışan basın mensuplarına gerekli eğitim ve öğretim imkânları sağlanmalı ve devletin de yardımıyla yerel basın mensuplarının yurt içi ve yurt dışı eğitimine olanak verilmelidir (Ünal, 1996: 1069; Akcan, 1996: 1074). Öztürk de (1992: 153), bu konuda, “toplumsal bir yapı içinde insanlar arasında bağlantıyı sağlayarak toplumu ayakta tutan, bireye toplumsal bir varlık olduğunu anımsatan Yerel Basının, bu işlevini daha iyi yerine getirebilmesi için” yerel basın mensuplarının, gerek gazetecilik mesleğinin özü ve ifası açısından bilgilerin, gerekse teknolojik donanımın kullanımı ile tasarıma yönelik teknik ve estetik bilgilerin ele alındığı mesleki eğitim ve hizmet içi eğitim kurslarına katılmalarının sağlanması gerektiğini vurgulamaktadır. Sonuçta gerek gazetecilik mesleği açısından gerekli bilgi donanımını edinmiş ve gerekse teknik bilgi ve becerileri gelişmiş olan yerel basın mensuplarının, gazetelerini hem içerik, hem de tasarım ve estetik açısından okuyucuların beklentilerine cevap verebilecek niteliklere kavuşturabilmeleri söz konusu olmaktadır (Tipi, 1992: 22).

Vural (1999: 151), tüm bunların ışığında, konu ile ilgili olarak yerel gazeteler için içinde bulunulan çalışma koşullarının, gazetelerin niteliğini belirleyen en önemli faktörlerden bir tanesi olduğunu vurgulamakta ve şunları dile getirmektedir:

“ Çalışma koşulları özellikle, gazete çalışanlarının morali, çalışma heyecanı, kendilerini geliştirme istekleri, nitelikli çalışmalar yapmaları ve gazetecilik ilkelerine bağlı kalmaları gibi konularda etkili olmaktadır. ”

Sonuç olarak, yerel basın mensuplarının belirtilen sorunları ve bunların neticesinde ortaya çıkan olumsuz durumlar, gerekli unsurların işbirliği ve desteği çerçevesinde ne kadar az söz konusu olursa ve çalışma koşulları ne kadar iyileştirilirse; yerel basın mensuplarının o oranda kendilerini geliştirebilmeleri ve halka, daha kaliteli, daha nitelikli bir yerel gazete sunabilmeleri söz konusu olmaktadır.

8. Yerel Yönetim Faktörü

Yerel yönetimler, yerel basının temel hedef kitleleri ve haber kaynakları içerisinde yer almaktadır. Yerel yönetimler, bu nitelikleri ve yapıları itibariyle yerel basın organlarını; çalışma koşulları, içeriğin niteliği ve kısmen de olsa sahip olacağı ekonomik güç açılarından olumlu ya da olumsuz biçimlerde etkileyebilmektedirler. Yerel basının, yerel yönetim ile ilişkisini yerel basın organlarının kendi iç yapıları ve aynı zamanda yerel yönetimlerin yaklaşımları belirlemektedir (Vural, 1999: 159-160).

Yerel yönetimler, yerel basın organlarının kendileri ile iyi ilişkiler kurmalarını ve bu doğrultuda kendileri ile ilgili olumsuzlukların halka yansıtılmamasını, kendilerine yönelik eleştiriler yapılmamasını isteyebilmektedirler. Bunun yanı sıra çoğu kez kendileri de, yerel basın ile iyi ilişkiler kurulması için gayret sarfetmektedirler. Ancak toplumsal bir kurum olması ve kamusal görevler üstlenmesi vesilesiyle yerel basın, denetim ve eleştiri görevi bağlamında kamuoyunun her konuda bilgilendirilmesini, aydınlatılmasını ve yaptıkları yanlış icraatlar ile eksik, hatalı uygulamalarından dolayı yerel yönetimlere yönelik bir uyarı işlevini gerçekleştirmeleri sonucunda kendilerinin aleyhinde olan olumsuzluklar ile karşılaşabilmektedirler. Bu noktada, bir anlamda “kendilerine dokunulan” yerel yönetim mekanizmalarındaki güç odakları, ellerindeki yetkileri kullanarak yerel basın organlarına çeşitli konularda sorunlar çıkarabilmektedirler.

Bu bağlamda, yerel basının, bazı durumlarda yerel yönetimlerin keyfi tutumlarından kaynaklanan sorunlar ve kısıtlamalar yaşadığını dile getiren Öztürk (1992: 151), bunun yanında, yine yerel yönetimlerin dayattığı birtakım güçlükler ile

karşı karşıya kalındığına dikkat çekmektedir. Bunun sonucunda ise yerel basın, yasal haklarını ve basın özgürlüğünü gerektiği şekilde kullanamamaktadır.

Alyanak (1992: 144-145), söz konusu duruma paralel olarak, Basın İlan Kurumu'nun şubesinin bulunmadığı illerde yerel basın organlarının, valilerin ve politikacıların baskıları altında kalabildiklerini belirtmektedir. Bu durum neticesinde, yetkileri elinde bulunduran mülki amirler, bu yetkilerini istedikleri gibi kullanabilmektedirler. Alyanak, işte bu noktada, yerel basının; kâğıt, resmi ilan ve basın kartı konularında yoğunlaşan baskılardan kurtarılması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca, Basın İlan Kurumu'nun şubelerinin bulunmadığı illerde de, şubelerin açılması yerinde bir yaklaşım olacaktır.

Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü'nün temsilciliklerinin bulunmadığı yerlerdeki ilan dağıtımlarında yanlışlıkların yapıldığını söyleyen Kayacan da (1996: 81), yerel basının, illerdeki Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlükleri'nden yeterli hizmeti alamadığına işaret etmektedir. Bununla birlikte, Vali, Kaymakam veya diğer yöneticilerden daha sıcak ilgi bekleyen yerel basın, hükümet üyelerinin düzenlediği basın toplantıları ile yurtdışı gezilerinde de temsil edilmek istemektedirler.

Yerel basının, bazı yerlerde valilerin resmi olmayan baskısı altında olduğunu kaydeden Tutar da (1993: 115-116), bu duruma binaen yerel gazetelerin, valiler ile iyi geçinmek zorunda olduklarını, iyi geçinmeyen gazetelerin ise hem haber yönünden, hem de ekonomik yönden zor duruma düştüklerini ifade etmektedir. Konunun devamında Tutar (1993: 116), şunları dile getirmektedir:

“ Bunu bilen gazeteler de, valilikle ilişkilerine özel bir önem verirler ve kolay kolay valileri karşılarına almak istemezler. Valileri karşılarına aldıkları zaman emniyet başta olmak üzere diğer kamu kuruluşlarından ne haber alabilirler, ne de reklam.

Bu uygulamalar gazetelerin gelişmesini ve büyümelerini engellemektedir. Ekonomik sansürler mahalli basını en büyük etkileyen engellerden biridir. ”

Konunun bir diğer boyutunda, yerel basının yöreleriyle ilgili sorunları dile getirmesinden dolayı yerel yöneticilerin rahatsızlık duymaları ve yerel basına karşı

olumsuz bir tavır içine girebilmeleri bulunmaktadır. Yerel basın organları olan yerel gazeteler, yöre halkının gözü, kulağı ve sesi oldukları için yörenin sorunlarıyla yakından ilgilenmekte ve “bir sokak lambasının yanmaması, çöpçünün geçmemesi, bekçinin gezmemesi, sağlık ocağına doktorun gitmemesi gibi” konuları yazmak ve halkın sorunlarını dile getirmek durumundadırlar. Bu noktada, Ünal (1996: 1070), yerel yöneticilerin, yerel sorunları dile getiren, gündeme taşıyan ve bu şekilde yerel yönetimdeki eksiklikleri, aksaklıkları, hataları gözler önüne seren yerel gazeteleri hedef alabildiklerini vurgulamakta ve devamında şunları söylemektedir:

“ Örneğin bir belediye başkanı, bakarsınız ki resmi ilanı keser, niye zira 1580 sayılı yasada eksiklik vardır. Yine devlet ihale yasasındaki emanet usulü ihaleyi yapanın takdirine bırakmıştır ilanın şeklini; yetkili, gazete veya gazeteciye kızmışsa işi emanete çevirir ve yerel basına âdeta aklınca ekonomik ambargo uygular. Bunun ne demokrasiyle ne de yöneticilik anlayışıyla bağdaşan yanı yoktur. ”

Yurdagül (1996: 1078) ise yerel basının, haklı bildiği konuları yazmak suretiyle halkın tercümanlığını yaptığı için çeşitli baskılara maruz kalabildiğine işaret etmekte ve şöyle devam etmektedir:

“ O kadar ki, resmi ilanı elinde bir koz olarak kullanan makam sahipleri gazete veya gazeteciye kendi emellerine alet etmek istemektedirler, bunun gayretini göstermektedirler. ”

Böyle bir durumun, kamusal görevler ifa eden, bu görevleri ifa ederken birtakım işlevleri yerine getiren ve toplumsal bir kurum olarak addedilen yerel basın için söz konusu dahi olmaması gerekmektedir. Zira, Öztürk (1992: 153), bu konuya temas ederek; “Hoşa gitsin gitmesin mahallin hakiki vukuatını gizlemek veyahut da uzakta olanları kandırmak için başka şekilde göstermeye çalışmak il gazeteleri için korudukları memleket menfaatlerine karşı affedilmez bir kabahat, tabir caizse büyük bir ihanet değil midir? ” söylemindeki vurgulamasıyla konunun önemine dikkat çekmektedir. O halde, yerel yönetim unsurlarının, yerel basın üzerinde keyfi uygulamalarla baskı yapmamaları, onları kendi isteklerine alet etmek için çaba sarfetmemeleri, çeşitli açılardan olumsuz etkileyerek, yerel basının görevlerini sağlıklı bir şekilde

gerçekleştirmelerine köstek olmamaları gerekmektedir. Çünkü yerel basın, diğer görevleri ile birlikte denetim ve eleştiri görevini tam ve doğru olarak icra ederek halkı aydınlatması ve yerel yönetimleri uyarı işlevi görmesi; hem yerel yönetimlerin daha iyi icraatlar yapabilmeleri, hem halkın sorunlarının daha hızlı bir şekilde çözülerek, yörelerin, bölgelerin olumlu gelişmelere doğru yol alabilmeleri, hem de bu yapı ve işleyişin ülkenin genelinde gerçekleşmesiyle ülkede; demokrasi, ekonomi, siyaset, kültürel vb. alanlarda daha ileri düzeylerde gelişmelerin yaşanması kaçınılmaz olmaktadır.

9. Coğrafi Özellikler ve Kentin Nitelikleri

Yerel basın organları olan yerel gazeteler, buldukları coğrafi bölgenin ve kentin çeşitli özelliklerinden de belirli yönlerde etkilenmektedirler. Bu noktada, bölgelere göre nüfus, farklı dağılımlar göstermekte ve aynı zamanda coğrafi koşullar da değişmektedir. Bunun yanı sıra yerel gazetelerin, buldukları kentlerdeki nüfus oranları da değişmekte ve yöreyi oluşturan insanlar da; farklı sosyal, ekonomik ve kültürel özellikler, farklı eğitim seviyeleri ile farklı siyasal görüşler ve beklentiler içerisinde bulunmaktadır. Dolayısıyla kentler de, bu insanların oluşturduğu yapılar olarak, bu doğrultularda bir görünüm sergilemektedirler. Sonuçta, coğrafi özelliklerden ve kentlerin niteliklerinden olumsuz yönde etkilenen yerel basın kuruluşları, bazı sorunlar yaşayabilmekte ya da varolan sorunlar, daha yoğun bir şekilde kendilerini gösterebilmektedirler.

Coğrafi özelliklerin, bir kentin sosyal, kültürel, ekonomik, demografik vb. yapılarını önemli ölçülerde etkilediği gerçeğinden hareketle; bulunduğu kentin ayrılmaz ve vazgeçilmez bir parçası olan, toplumsal bir kurum olarak kabul edilen ve buldukları yörelerin en etkili kitle iletişim araçları sayılan yerel basın organlarının da, coğrafi özelliklerden etkileneceği kuşku götürmemektedir.

Türkiye’de, mevcut yedi coğrafi bölge dikkate alındığında, gazete yayımlanması yönünden farklılıklar olduğunu belirten Tokgöz (1982: 284), bazı bölgelerin, gazete yayımlama açısından diğerlerinden önde gittiğine dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra, bu farklılığın, illere de yansıdığını vurgulayan Tokgöz (1981: 289), bazı illerde çıkan

gazete sayısının yüksek iken, bazılarında ise bu sayının düşük olduğunu ifade etmekte ve bu konuda, şunları aktarmaktadır:

“ Coğrafi özellikler bakımından batı-doğu, kuzey-güney doğrultusunda gazete yayımlama yönünden farklılıklar açıkça görülmektedir. Bazı coğrafi bölgeler diğerlerine oranla gazete yayımlanması bakımından önde gelmektedir. Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde bazı illerde çıkan gazete sayısı çok düşüktür. Marmara ve Ege Bölgesinde ise gazete sayısı yüksektir. Marmara ve Ege Bölgelerini gazete sayısı bakımından İç Anadolu, Akdeniz ve Karadeniz Bölgeleri izlemektedir.

Coğrafi özellikleri, ülkenin sosyo-ekonomik durumu bakımından bir değerlendirme ile incelediğimizde, ülkenin gelişmiş ve az gelişmiş yöreleri bakımından gazete sayısı yönünden bir farklılaşma olduğu görülebilmektedir. ”

Bu durumun gösterdiği ve anlaşıldığı üzere, yerel gazeteler, buldukları yerin coğrafi özelliklerinden olumlu ya da olumsuz biçimlerde etkilenebilmektedirler. Coğrafi özelliklerden kaynaklanan durum nedeniyle bazı yerlerde daha az sayıda yerel gazete yayımlanmaktadır. Yayımlanma fırsatı bulan yerel gazeteler ise bu durum neticesinde sorunlar yaşayabilmektedirler. Bu noktada coğrafi özelliklerin olumsuz yönde etkilediği yerel gazetelerin sorunları, söz konusu olumsuz durum ile birleşerek etkilerini daha fazla hissettirebilmektedirler.

Bu durum ile paralel bir şekilde, yerel basın; bulunduğu kentin sosyal, siyasal, ekonomik ve kültürel yapılarından da etkilenmesi ve bu etkilenmenin yönü neticesinde sorunlarının perçinlenmesi ya da hafiflemesi söz konusu olmaktadır.

Kentin söz konusu niteliklerinin, yerel basını etkileyen dış faktörler olarak kabul edilmesinin mümkün olduğunu belirten Vural (1996: 166-167), konu hakkında şunları dile getirmektedir:

“ Bir kentin muhafazakar ya da yeniliğe açık yapısı, nüfusunu oluşturan gençlik ya da yaşlılık, işçi, memur, esnaf, sanayici, öğrenci gibi oranları, sahip olduğu kurum ve kuruluşları, sahip olduğu üretime dönük yatırımları, tarihsel özellikleri, gelenekleri, okullaşma oranı, üniversite ve diğer okulların varlığı, sahip olduğu kültürel kurumlar ve ortamların oranı ve işleyiş düzeyleri, kentin ülke ekonomisine katkısı, kentin varsa

diğer başarıları ya da ögünç kaynakları, folklorik özellikleri ve bu özelliklerdeki çeşitlilik, göç alma ya da verme durumu gibi kentin yapısını oluşturan daha pek çok faktör biraraya geldiğinde kentin dokusunu, bu doku da kentin bir iletişim kurumu olarak yerel basınını etkileyen bir dış faktör olmaktadır. Bu faktörün de yerel basın bir kentteki başarısını, tutunmasını, kabullenebilirliğini, kamuoyu yaratma gücünü, satış, reklam ve ilan girdi oranlarını, okuru ile iletişimini etkilediğini söylemek mümkündür.”

Sonuç olarak, coğrafi özelliklerden kaynaklanan etkiler ile bir kentin, bütün itibariyle yapısını ortaya koyan nitelikleri, yerel basını olumlu ya da olumsuz yönlerde etkileyebilmektedirler. Çünkü yerel basın organları, söz konusu unsurların bileşiminde ortaya çıkan şartlar altında faaliyet göstermektedirler. Dolayısıyla coğrafi özelliklerin ve kentin niteliklerinin yeteri kadar iyi olanaklar sunamadığı yerlerde, söz konusu bu durum, yerel basın organlarının, sorunlar yaşamasına ya da zaten varolan sorunlarının pekişmesine sebebiyet verebilmektedir.

10. İçerik ve Nitelik Faktörü

Yerel basın için ortaya konulan ekonomik sorunlar, teknolojik imkânsızlıklar, yeterli derecede mesleki ve teknik eğitim almış, yetişmiş, uzmanlaşmış kadro yetersizliği, haberin bulunması, toplanması ve yazılması aşamalarında karşılaşılan zorluklar, yönetim ve örgüt yapısındaki aksaklıklar, yerel basın mensuplarının sorunları, kaygıları ve çalışma koşulları; belirtilen bu faktörlerden olumsuz yönde etkilenen bazı yerel gazetelerin gerek içerik, gerekse görsel nitelik yönünden zayıf kalmalarına yol açabilmektedir.

Çukurova Gazeteciler Cemiyeti tarafından düzenlenen Yerel Basın Kurultayı'nda hazırlanan Uzmanlık Komisyonları Raporları'nda (1992: 62), içeriğin zenginleştirilmesi için şu noktalara vurgu yapılmaktadır: Buna göre, bölge haberlerine daha çok yer verilmesi öncelikli bir çözüm olarak gösterilmektedir. İçeriği zenginleştirmenin bir diğer yolu da, yerel gazetelerin ajans hizmetlerinden daha fazla yararlanmalarıdır. Bunların yanı sıra okuyucuların ilgisini daha fazla çekebilecek, göze hitap eden şık ve zarif görsel tasarımların ortaya konulması için bu konuyla ilgilenen ve becerisi olan

personelerle de teknik eğitimin verilmesi, içeriğin görsel tasarım ile birleşerek gazetenin albenisini arttırmaktadır.

Günümüzdeki durum ve şartlar açısından sorunların tümüyle ortadan kalktığı söylenemese bile, önemli ölçülerde iyileşme ve gelişmelerin kaydedildiği de bir gerçek olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel gazeteler, imkânları çerçevesinde ortaya koydukları kaliteli ve nitelikli gazete doğrultusunda satışlarını arttırmanın yanı sıra ekonomik açıdan da sadece resmi ilanlara bağlı kalmamakta, aynı zamanda kentte çeşitli alanlarda faaliyet gösteren özel işletmelerin özel ilan ve reklamlarına da talip olmaktadır. Böylelikle yerel gazeteler, hem kendi içlerinde daha nitelikli bir gazete yayımlamak için çaba sarfetmekte, hem de ekonomik durumlarının düzelmesi ölçüsünde diğer sorunlarını da azaltabilmektedirler. Bir başka deyişle bu durum, diğer sorunların da azalması ya da çözülmesi için uygun ortamların oluşmasına vesile olurken, aynı zamanda yayım kalitesinin de artmasını sağlamaktadır. Bu konu ile ilgili olarak kayda değer gelişmelerin yaşandığını belirten Vural da (1999: 153), şunları dile getirmektedir:

“ Bugün Anadolu Ajansı dileyen tüm yerel gazetelere oldukça ucuz fiyatlarla haber sağlayabilir düzeye gelmiştir. Teknolojinin de gelişmesiyle birlikte hızlı ve kolay haber akışından artık dileyen yerel gazeteler yararlanabilmektedir. Önemli olan gazetelerin daha fazla ve nitelikli haber yayınlama kaygısına sahip olmaları ve bütçelerinden bir miktarı bu amaçlara ayırabilmeleridir. ”

Netice itibariyle ise olumlu yönde gelişmelerin yaşandığı bu durum ve şartlar içerisinde, yörelerinin en etkili kitle iletişim aracı ve toplumsal kurumu olan yerel basın organları, yörelerinde etkinliklerini arttırmakta, görevlerini ve bu görevlerinin çerçevesinde ortaya çıkan işlevlerini, sorumlulukların bilinci içerisinde daha iyi bir şekilde gerçekleştirebilmektedirler.

BÖLÜM V

YEREL BASININ ROLÜNÜN TRABZON ÖRNEĞİNDE İNCELENMESİ

“Yerel Basının Rolünün Trabzon Örneğinde İncelenmesi” başlıklı beşinci bölümde yerel kamuoyunun oluşmasında yerel basının rolünün incelenmesine yönelik olarak Trabzon’un örnek alınması itibariyle; Trabzon’un kent olarak coğrafi yapısı, tarihsel süreci, nüfus özellikleri, iş ve çalışma hayatı, gelir dağılım düzeyi ve eğitim düzeyi gibi Trabzon’un kent profilini ortaya koyacak bilgiler ele alınacaktır. Daha sonra Trabzon yerel basınının bugünkü mevcut durumu ortaya konularak irdelenmeye çalışılacaktır. Bu bölüm başlığı altında son olarak, yerel kamuoyunun oluşmasında yerel basının rolünün incelenmesine yönelik olarak yapılan uygulama çalışması ortaya konulacak ve değerlendirilecektir.

1. TRABZON KENT PROFİLİ

1.1. Trabzon’un Coğrafi Konumu

Karadeniz Bölgesi’nin doğusunda yer alan Trabzon ili, Doğu Karadeniz Dağları’nın oluşturduğu yayın ortasındaki Kalkanlı dağlık kütesinin kuzeye bakan yamaçlarında, 38° 30’- 40° 30’ doğu meridyenleri ile 40° 30’- 41° 30’ kuzey paralelleri arasında yer almaktadır. Kuzeyinde Karadeniz, güneyinde Gümüşhane ve Bayburt, doğusunda Rize, batısında Giresun ili bulunan ve gerçek alanı 4938 km², izdüşüm alanı ise 4498 km² olan Trabzon, alan genişliği bakımından da Türkiye il sıralamasında 68. sırada yer almaktadır (Kansız vd. , 2000: 30). %30’u dağlık, %60’ı da kıyıda içeriyeye doğru gittikçe yükselen bir eğilim gösteren il topraklarının, sadece %10’u düzlüktür (http://www.trabzon.gov.tr/html/genel_bilgiler.htm, 2004).

Doğu Karadeniz Bölgesi’nin orta kesiminde denizden tatlı bir meyille yükselen parçalı bir kıyı üzerinde bulunan Trabzon şehrinin kurulduğu alan Değirmendere’den Ayasofya Mahallesi kadar uzanmakta ve bu alan içerisinde şehir, deniz kenarından teraslar halinde yükselmektedir. Esas tarihi dokusu, Kuzgundere ile İmaret dereleri

arasında yer alan Trabzon, çevresi ile birlikte genel olarak kapalı bir kıyı şeridi oluşturmakta ve güneydeki Soğanlı, Zigana, Canik dağ dizisi şehrin, doğal sınırını teşkil ederken, doğusunu da Kafkas Dağları kapamaktadır. Ayrıca şehrin coğrafi açıdan bir başka özelliği de; yüksek dağ eteklerinden doğan akarsuların, birbirlerine paralel vadiler içinden akarak denize ulaşmalarıdır (Karpuz, 1990: 5).

Dağlarla çevrili olan bu kıyı kuşağı, dört mevsim ılıman ve çok yağmurlu bir iklime sahiptir ve yıllık ortalama sıcaklık da 14,6 derecedir. Trabzon şehri ve çevresinde iklimden dolayı zengin bir bitki örtüsü de bulunmaktadır (Karpuz, 1990: 5). Ayrıca Trabzon ilinin sınırları içerisinde Kemer, Kastan, Çakırgöl, Zigana ve Horos dağları yer almaktadır (http://www.trabzon.gov.tr/html/genel_bilgiler.htm, 2004).

1.2. Trabzon'un Tarihsel Süreci

Değirmendere, Kuzgundere ve Zağnos derelerinin, yerleşimi güneyden kuzeye doğru derin boğazlarla böldüğü Trabzon'da kent merkezi; kuzeyde denizden, güneyde ise Boztepe'nin üzerine kadar, düzgün olmayan teraslar halinde yükselmektedir. Tabakhane ve Zağnos dereleri arasında kalan ve düzgün olmayan yüksek bir masa formundaki alan üzerinde, kentin bilinen en eski yerleşim kalıntıları tespit edilmiştir. Böyle bir görünüm arz eden Trabzon için kentin adının eski Grekçe masa ya da trapez/yamuk biçimi karşılığı olan "trapezos" kelimesinden geldiği görüşü ağırlık kazanmaktadır (http://www.trabzon.gov.tr/html/genel_bilgiler.htm, 2004).

Anadolu'nun olduğu kadar dünyanın da en eski kentlerinden bir tanesi olan Trabzon; tarihsel süreç içerisinde birçok uygarlığın egemenliğine girmiş, imparatorluklara başkentlik yapmış ve çevresiyle birlikte tarihin bilinen dönemlerinde çok çeşitli mücadelelerin odak noktasını teşkil etmiştir. Tarihsel süreç içerisinde böylesi bir odak merkezi konumunda bulunan Trabzon, yapılan savaşlar ve yıkılan uygarlıklar ile tarih kitaplarında sıkça yer almış ve kimi zaman da edebiyat alanında yazarların ana temasını oluşturmuştur (Usta, 1999: 9).

İlk çağlardan itibaren bulunduğu bölgenin yegane ticaret merkezlerinden olan Trabzon'un, M.Ö. 7 yüzyılda, Karadeniz sahillerinde koloniler kuran Miletoslu kolonistler tarafından kurulduğu kabul edilmektedir. M.Ö. 547'den sonra Anadolu ile birlikte Karadeniz kıyıları da Perslerin kontrolüne girmiş (Karpuz, 1990: 6) ve Pers İmparatorluğu döneminde Kappadokya satraplığına bağlı olan Trabzon bölgesi, M.Ö. 360 yıllarında Kappadokya satraplığının ikiye bölünmesi üzerine merkezi Gaziura olan Pontos Kappadokyası satraplığı içinde yer almıştır (Kansız vd. , 2000: 58).

İskender'in M.Ö. 334 yılındaki doğu seferiyle de Pers hâkimiyeti noktalanmış ve sonrasında Trabzon, Pontus devletinin sınırları içerisinde kalmıştır. Anadolu'yu işgal etmek isteyen Roma ve Pontus savaşlarında M.Ö. 63'te Romalı komutan Pompeidus'un, Pontus kralı VI. Mithridates'i yenmesinden sonra Trabzon'da Roma dönemi başlamıştır (Kansız vd., 2000: 59; Karpuz, 1990: 6). Bu dönemde serbest şehir imtiyazına kavuşan Trabzon, geniş ölçüde imar edilmiş ve özellikle Trayan ile Hadrian zamanında tapınaklar, hipodrom, tiyatro, su kemerleri ve liman yapılarak şehir büyütülmüştür (Karpuz, 1990: 7).

Roma İmparatorluğu'nun 395'te ikiye bölünmesinden sonra Doğu Roma'nın sınırları içinde kalan Trabzon'da, Bizans egemenliği başlamıştır (Kayaoğlu vd. , 1997: 10). 1204 yılına gelindiğinde ise İstanbul'un Latinler tarafından işgal edilmesi üzerine Kafkasya'ya kaçan Alexios Komnen, Gürcülerden yardım alarak bağımsız bir devlet kurmuş ve Trabzon Rum devleti, Fatih Sultan Mehmet'in Trabzon'u fethine kadar varlığını sürdürmüştür (Karpuz, 1990: 9). Fatih Sultan Mehmet'in, 1461 yılında Trabzon'u fethederek Osmanlı İmparatorluğu'na katması ile birlikte Trabzon, âdeta bir "şehzadeler kenti"ne dönüşmüştür. Birinci Dünya Savaşı ile birlikte Osmanlı İmparatorluğu ve Ruslar'ın karşı saflarda yer alması üzerine Trabzon, 18 Nisan 1916 tarihinde Ruslar tarafından işgal edilmiştir. Savaşın sonunda ise Türkler ile Ruslar arasında yapılan özel bir anlaşma gereği Ruslar tarafından boşaltılan Trabzon, 24 Şubat 1918'de Rus işgalinden kurtulmuştur (Kayaoğlu vd. , 1997: 11).

Milli Mücadele sırasında da önemli bir konumda bulunan Trabzon yöresinde, düşmana karşı koymak ve bölgenin güvenliği sağlamak amacıyla bazı dernekler

kurulmuş (Kayaoğlu vd. , 1997: 11) ve özellikle Trabzon Müdafaai Hukuk Cemiyeti, orduya yapılan yardımlar ve milli mücadele heyecanın yaşatılmasıyla ilgili olarak birçok faaliyete öncülük etmiştir (Kansız vd. , 2000: 84).

Milli Mücadelenin kazanılmasında büyük gayretler göstermiş ve fedakârlıklara katlanmış olan Trabzon, Cumhuriyet'i de coşkuyla karşılamış (Kansız vd. , 2000: 90) ve Cumhuriyet ile birlikte serpilip gelişmiştir (Kayaoğlu vd. , 1997: 11). Tarihsel süreç içerisinde mühim tecrübeler yaşamış ve zengin birikimler edinerek bugünlere gelmiş olan Trabzon, bugün de modern Türkiye'nin önemli bir liman şehri, tarım, ticaret, kültür ve sanat merkezidir (Karpuz, 1990: 10).

1.3. Trabzon'un Nüfus Özellikleri

Trabzon ilinin 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçları itibariyle nüfusu; 975.137'dir. Şehir nüfusu; 478.954 (%49.12) ve köyler nüfusu 496.195 (%50.88) iken, merkez ilçe nüfusu ise 283.233'tür. 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına göre Trabzon, 81 il içerisinde toplam nüfus itibariyle 19'uncu, il merkez nüfusu açısından da 25'inci sırada yer almaktadır. Trabzon'un tarihsel süreç içerisinde 1927 yılından 2000 yılına kadar olan nüfus durumunu da aşağıdaki tablo ortaya koymaktadır:

Tablo 1: 1927'den 2000 Yılına Trabzon'da Nüfus Durumu

YIL	ERKEK	KADIN	ŞEHİR	KÖY	TOPLAM
1927	132.711	160.344	32.836	260.219	293.055
1935	166.514	194.165	40.093	320.586	360.679
1940	181.233	209.500	43.015	347.718	390.733
1945	184.632	210.752	40.243	355.141	395.384
1950	195.413	224.866	46.089	374.190	420.279
1955	214.478	247.771	59.781	402.468	462.249
1960	251.086	281.913	83.692	449.307	532.999
1965	281.583	314.199	108.492	487.290	595.782
1970	312.736	346.384	138.435	520.685	659.120
1975	354.636	364.372	171.570	547.438	719.008
1980	349.503	381.542	186.580	544.465	731.045
1985	380.147	406.047	239.553	546.641	786.194
1990	386.642	409.207	303.612	492.237	795.849
2000	486.957	488.180	478.954	496.183	975.137

Karadeniz Bölgesi içinde yer alan Trabzon, bölgedeki 14 il arasında 2000 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarının değerlendirilmesine göre nüfus çokluğu açısından Samsun'dan sonra ikinci sırada gelmektedir. Yine bu sonuçlar itibariyle nüfus artış hızı değerleri; Türkiye geneli için binde 18.28, Karadeniz Bölgesi için binde 3.65 ve Trabzon için binde 20.31 oranındadır. Trabzon'daki nüfus artış hızının, Türkiye geneline göre yüksek gözükmesinin nedeni olarak da; son yıllarda ilin ekonomisinde gözle görülür bir biçimde gerçekleşen canlılığın ve hareketliliğin, nüfusun geri dönmesine hız kazandırması gösterilmektedir (http://www.trabzon.gov.tr/html/genel_bilgiler.htm, 2004).

1.4. Trabzon'da İş ve Çalışma Hayatı

Trabzon'da 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarına göre 12 ve daha yukarı yaştaki nüfus içinde %58 olan işgücüne katılma oranı; cinsiyete göre önemli farklılıklar göstermekte ve bu oran, erkek nüfus için %67 iken, kadın nüfus için ise %50 olarak ortaya çıkmaktadır. Bir diğer taraftan Trabzon'da yaşayan işgücüne dahil 12 ve daha yukarı yaştaki 765.647 kişinin; 410.265 kişisi istihdam edilirken, 318.296'sı işgücünde olmayanlardan ve 37.086'sı işsizlerden oluşmaktadır.

2000 yılı genel nüfus sayımına göre Trabzon ilinde %8.3 olan işsizlik oranı; erkek nüfusta %10.2 ve kadın nüfusta %5.7 olurken, istihdam edilen 410.265 kişinin sektörlere göre dağılımına ilişkin tablo da şu şekilde olmaktadır:

Tablo 2: Trabzon'da 2000 Yılı İtibariyle İstihdam Edilen Nüfusun Sektörlere Göre Dağılımı

Tarım	263.843	%64
Hizmet	104.750	%26
Sanayi	21.882	%5
İnşaat	19.790	%5

İşgücünde olamayan 318.296 kişinin ise 18.623 kişinin, iş arayıp son üç ayda iş arama kanallarını kullanmayanlardan, 134.150'sinin öğrencilerden, 121.241'inin ev kadınlarından, 33.680'inin emeklilerden, 7447'sinin irat sahibinden ve 3155'inin de diğerlerinden oluştuğu da, 2000 yılı nüfus sayımı sonuçlarından ortaya çıkmaktadır.

Trabzon'da işsizlik sorunu, yıldan yıla artmakta ve nüfus artışına paralel olarak açılan iş sahaları da işsizliğin önlenmesi noktasında yeterli olamamaktadır. Konunun bir başka boyutunda ise tarım alanlarının, nüfus artışı nedeniyle parçalanması ve konut yapımına tahsis edilmesi ile köylerde meydana gelen geçim sıkıntısı da, şehir ve kasabalara göç teşkil etmekte ve bu durum neticesinde şehir ve kasabalardaki mevcut işsizlik büyümektedir.

Son olarak Trabzon'da, 2004 yılı Haziran ayı sonu itibariyle işverenlerden, yurt içi faaliyetlerinde toplam 329 açık iş alınmış ve aynı dönem içinde iş isteği ile yapılan 2193 müracaattan toplam 250 kişi işe yerleştirilmiştir. Halen kayıtlı işsiz sayısının 5383 kişi olduğu kuruma, yine aynı dönem itibariyle toplam 132 işsiz sakat müracaatı olmuş ve bunlardan 66'sı işe yerleştirilmiştir. Kurumda halen kayıtlı olan işsiz sakat sayısı ise 782'dir (http://www.trabzon.gov.tr/html/genel_bilgiler.htm, 2004).

1.5. Trabzon'da Gelir Dağılım Düzeyi

Trabzon'da gelir dağılım düzeyine bakıldığında kişi başına Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın cari fiyatlarla 2000 yılında 1.210.203.000 TL iken; 2001 yılı itibariyle bu rakamın 1.824.076.000 TL olduğu görülmektedir. Yine Trabzon için kişi başına düşen Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın cari fiyatlar açısından 2000 yılı için dolar bazındaki değeri 1927 dolar, 2001 yılı için değeri de 1506 dolar olarak karşımıza çıkmaktadır. İller itibariyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla değerlendirildiğinde ise Trabzon için cari fiyatlar üzerinden 2000 yılında 1.777.576.000 TL olan değer, 2001 yılında 1.809.313.000 TL olduğu görülmektedir (T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 2004: 29-37). Trabzon'da cari fiyatlarla Gayri Safi Yurtiçi Hasıla durumu; faaliyet kolu ve üretici fiyatlarına göre 2000 yılı itibariyle değerler, sektör payları ve gelişme hızı açısından şöyle bir tablo oluşturmaktadır (T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 2002: 63):

“	Değer	Sektör Payları	Gelişme hızı
	000.000 TL	%	%
1. Tarım	208 943 637	17.7	2.6
a. Çiftçilik ve hayvancılık	142 594 384	12.1	-1.0
b. Ormancılık	1 936 891	0.2	9.8
c. Balıkçılık	64 412 362	5.5	11.4
2. Sanayi	165 153 654	14.0	38.6
a. Madencilik ve taşocakçılığı	329 846	0.0	-78.7
b. İmalat Sanayii	155 502 657	13.2	39.7
c. Elektrik, gaz, su	9 321 151	0.8	47.6
3. İnşaat	79 258 919	6.7	93.9
4. Ticaret	241 698 071	18.2	70.6
a. Toptan ve perakende ticaret	180 858 759	15.4	67.7
b. Otel, lokanta hizmetleri	33 839 312	2.9	87.7
5. Ulaştırma ve haberleşme	199 361 916	16.9	69.6
6. Mali kuruluşlar	19 945 435	1.7	15.1
7. Konut Sahipliği	34 067 625	2.9	69.3
8. Serbest meslek ve hizmetler	29 616 338	2.5	62.4
9. (Eksi) İzafe banka hizmetleri	9 061 209	0.8	-1.0
10. Sektörler toplamı (1-9)	941 984 386	80.0	44.1
11. Devlet hizmetleri	221 542 462	18.8	49.5
12. Kâr amacı olmayan özel hizmet kuruluşları.....	398 687	0.0	70.6
13. Toplam (10+11+12)	1 163 925 535	98.8	45.1
14. İthalat vergisi	13 650 870	1.2	98.5
15. GSYİH (Alıcı Fiyatlarıyla)	1 177 576 405	100.0	45.6 ”

Trabzon'daki Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın sektörel payları, sabit fiyatlar üzerinden değerlendirildiğinde ise tarım sektörünün %15.9, sanayi sektörünün %19.3 ve hizmetler sektörünün de %64.8 olduğu ortaya çıkmaktadır (Kaymak vd. , 2003: 493-495). Konunun bir başka boyutunda 2000 yılı itibariyle Trabzon'da bina sayısının 96 698, konut sayısının ise 195 111 olduğu görülmektedir. Aynı şekilde 2000 yılında Trabzon'daki işyeri sayısı da 7288 olarak karşımıza çıkmaktadır (T.C. Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, 2001: 8-12).

1.6. Trabzon'da Eğitim Durumu

Trabzon'da, 2000 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre 6 ve daha yukarı yaştaki 874.962 kişiden oluşan nüfus içerisinde 439.142 kadından 356.316'sı okuma-yazma bilmekte ve bu oranın yüzde olarak karşılığı %83,13'e tekabül etmektedir. 435.820 erkekten ise 417.933'ü okuma-yazma bilirken, bu oranın yüzde olarak karşılığı da %95,88 olmaktadır. Bu duruma göre; okuma-yazma bilen kişilerin sayısı 774.249 ve yüzdesi %88,49 olurken; okuma-yazma bilmeyenlerin sayısı ise 100.702 ve yüzdelik oranı da %11,51 olarak ortaya çıkmaktadır. Aynı şekilde 2000 Genel Nüfus Sayımının ortaya çıkardığı sonuçlara göre 6 yaş ve üzeri okur-yazar nüfusun mezuniyet dağılımı şu şekilde bir grafik oluşturmaktadır (http://www.trabzon.gov.tr/html/genel_bilgiler.htm, 2004) :

Tablo 3: 2000 Yılı Genel Nüfus Sayımına Göre Trabzon'da 6 Yaş ve Üzeri Okur-Yazar Nüfusun Mezuniyet Dağılımı

Okuma Yazma Bilmeyen	%12
Bir Okul Bitirmeyen	%22
İlkokul	%36
Ortaokul ve Dengi Okul	%8
Lise ve Dengi Okul	%17
Yüksek Okul	%5

Eğitim durumu açısından son derece önemli bir unsur olarak da, 20 Mayıs 1955 tarihinde 6594 sayılı yasayla kurulan Karadeniz Teknik niversitesi karşımıza çıkmaktadır. Karadeniz Teknik niversitesi'nin kuruluş kanunu gerekçesinde; niversitenin “yalnız bilim üreten bir kurum değil, aynı zamanda hizmet vereceği geniş bölgenin bir araştırma merkezi ve laboratuvarı olması, bölgenin doğal kaynaklarının işlenmesinde, yöresel koşullara uygun kalkınmanın ve sağlıklı gelişmenin yollarının aranıp bulunmasında halka öncülük etmesi”nin amaçlanmış olduğu belirtilmektedir (Kansız vd. , 2000: 157).

Günümüz itibariyle nye'den Hopa'ya kadar Karadeniz kıyısı boyunca 19 Fakülte, 2 Yüksekokul, 1 Devlet Konservatuvarı, 13 Meslek Yüksekokulu ile yaklaşık 3500 akademik ve idari personeli ve 42 binin üzerinde öğrencisiyle Türkiye'nin en önemli ve en büyük üniversitelerinden bir tanesi olan Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon için son derece önemli bir sosyal, kültürel eğitim kurumu niteliği taşımaktadır (KT, 2003: 4).

2. TRABZON YEREL BASINI

Trabzon Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre hâlihazırdaki durum itibariyle yerel basın olarak Trabzon kent merkezinde günlük yayımlanan yerel gazeteler; “**Karadeniz, Karadeniz'den Günebakış, Karadeniz Haber, Türksesi, Bölgede Gündem, Kuzey Ekspres ve Hüryol**” adlı gazetelerdir. Bunların dışında Trabzon ve ilçelerinde haftalık, onbeş günlük, aylık, altı aylık gibi periyodlarla yayımlanan diğer yerel gazeteler ise; “**Sahil, Hizmet, Trabzon Haber, Akçaabat Yeni Haber (Akçaabat), Objektif Haber (Beşikdüzü), Bykliman Postası (Vakfikebir), Kuzey Anadolu (Of), Tonyahaber (Tonya), Gazetespor, Karadeniz Nabız, Merhaba Gazetesi, Karadeniz Yeni Mesaj, Günaydın Trabzon, Karadeniz'de Manşet, Trabzon Reklam (Seri ilan-reklam), Tours Merhaba (Turizm), Dosem Spor, Sürmene Birlik (Sürmene), İzci ve Vakfikebir 2000 (Vakfikebir)**” olarak sıralanmaktadır. Tüm bunlara ek olarak Trabzon Gazeteciler Cemiyeti tarafından bayramlarda Bayram gazetesi ve yine belirli özel günlerde

“**Manşet**” adlı tabloid boyutlarda bir gazete çıkarılırken, Trabzon Ticaret ve Sanayi Odası yayın organı olarak da “**Trabzon Ticaret**” adlı bir gazete yayımlanmaktadır.

Trabzon’da yerel düzeyde yayımlanan dergi ve bültenler; “**Mozaik (Yılda iki kez)**, **SSK Trabzon Bölge Hastanesi (Üç yılda bir)**, **MYCP (Ayda bir)**, **Karadeniz Postası (Üç ayda bir)**, **Akçaabat Sebat Spor (Ayda bir)**, **EMŞAD (Yılda bir)**, **KTÜ-TEMA (Altı ayda bir)**, **Pharma Karadeniz (Ayda bir)**, **Uluslararası Kulis (Ayda bir)**, **Trabzon Life (Ayda bir)**, **Ceng (Ayda bir)**, **İlteriş (Her ayın ilk haftası)**, **Öğrenci Derneği Bülteni (İki ayda bir)**, **Akçaköy (Yılda üç kere)**, **Akgün İletişim (Ayda bir)**, **Karadeniz Feneri (Ayda bir)**, **Trabzonspor Dergisi (Ayda bir)**, **Psi-Dan-Psikolojik Danışmanlık, Kültür ve Sanat Dergisi (Kırkbeş günde bir)**, **Kilim (Üç ayda bir) ve Aralık (Ayda bir)**” şeklinde sıralanmaktadır.

Trabzon’da yayın yapan yerel televizyonlar ve radyolar ise; “**Kadırga TV, Trabzon TV, Mavi TV-Radyo, Kuzey TV-Radyo, Zigana TV-Radyo, Bayrak FM, Radyo Aktif, Radyo T, Trabzon FM ve Yıldız FM**” adlı kuruluşlardan oluşmaktadır.

Çalışmada esas itibariyle Trabzon kent merkezinde günlük olarak yayımlanan yerel gazeteler eksen alındığı için “**Karadeniz, Karadeniz’den Günebakış, Karadeniz Haber, Kuzey Ekspres, Bölgede Gündem, Türksesi ve Hüryol**” gazeteleri hakkında bu bölümde temel bilgiler sunulmaktadır.

2.1. Karadeniz Gazetesi

Kuruluş Tarihi: 23 Nisan 1980.

Sahibi: Karadeniz Gazetecilik ve Matbaacılık Ltd. Şti. adına Türkay Yılmaz.

Genel Müdür: Osman Diyadin

Yayın Yönetmeni: Asım Kemal Güner. Yazı İşleri Müdürü: Ahmet Külekçi.

Bilfiil Çalışan Sayısı: 43 Kişi. Yayın Süresi: Günlük. Sayfa Sayısı: 14 / Sonraki tarihlerde gazetenin sayfa sayısı 20’ye çıkmıştır.

Yüzölçümü: 2.22 m².

Tirajı: Bayi, elden satış ve abonelerle birlikte ortalama 12.000.

Dizgi Çeşidi: Bilgisayar. Baskı Çeşidi: Ofset.

Bölgesel düzeyde bir hizmet sunan Karadeniz gazetesinin yönetim ve organizasyon yapısı, diğer bir deyişle künyesi şu şekilde teşkil etmektedir:

Sahibi

Genel Müdür

Mali ve İdari İşlerden Sorumlu Genel Müdür Yardımcısı

Reklam Müdürü

Yayın Yönetmeni

Dağıtım Müdürü

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Matbaa Müdürü

Spor Müdürü

Bilgi İşlem Müdürü

Haber Müdürü

Mali Danışman

Sayfa Editörü

Bürolar

Gazetede bu birimlere bağlı olarak 8 kişi yazı işleri kadrosunda, 8 kişi teknik kadroda, 6 kişi matbaa bölümünde ve 4 kişi de spor servisi kadrosunda çalışmaktadır. 15 köşe yazarının haftanın belli günlerinde yazı yazdığı Karadeniz gazetesinde, çalışanların eğitim durumu genel olarak lise düzeyindedir. Fiyatı 30 YKR - 300.000 TL olan gazetede, günde ortalama haber sayısı 80 ile 100 arasında değişmektedir. Gazetenin fiyatı sonraki tarihlerde 40 YKR'ye çıkmıştır. Gazetede, çalışanlara yönelik olarak her türlü imkânın, şartların uygunluğu ölçüsünde yerine getirildiği ve periyodik olarak her ayın başında çalışanlara maaşların verildiği belirtilmektedir.

Karadeniz gazetesinin, birimlerin bünyesinde yer aldığı bir binası bulunmaktadır. Gazetenin dizgisi, Karadeniz Gazetecilik ve Matbaacılık Ltd. Şti., baskısı Hürriyet Gazetesi ve Matbaacılık A.Ş. ve dağıtımını da Doğan Dağıtım Satış ve Pazarlama A.Ş. tarafından gerçekleştirilmektedir. Gazetenin, "www.karadenizgazete.com" adlı bir de web sitesi bulunmaktadır.

Karadeniz gazetesinin Genel Müdürü Osman Diyadin'den alınan bilgilere göre, genel yayın politikası ve ilkeleri doğrultusunda gazetenin, öncelikle Atatürk İlke ve

İnkılâplarına sonuna kadar bağlı olan ve bunlardan asla taviz vermeyen bir mantalite ile ulusal duruşu ortaya koyan bir anlayışı benimsediği ifade edilmektedir.

Yerel yönetim ile ilişkilerinin sağlıklı bir biçimde sürdürüldüğünü dile getiren Osman Diyadin, Karadeniz gazetesi ile ilgili olarak da şu bilgileri aktarmaktadır: Buna göre yeterli düzeydeki bir kadro ile çalışan gazetede, çağın en iyi şartlarını taşıyan bilgi işlem mekanizmasına sahip bir şekilde internet ağının kullanımının yanı sıra Anadolu Ajansı ve İHA aboneliği ile Türkiye'nin ve dünyanın haber akışı takip edilmeye çalışılmaktadır. Gazetenin bayi satışının, günlük ortalama 8000 ile 10.000 arasında değiştiği ve abone sayısının da 2000 olduğu belirtilmektedir. Gazetede, günlük olarak ortalama 2 tam sayfaya yakın reklam yayınlanmakta ve bu durum, resmi ilanlarla zaman zaman artmaktadır. Dağıtımına teslim edilen gazete sayısı, ortalama olarak 10.000 civarında olup, bu sayı her gün değişebilmektedir. Özellikle maç günlerinde ve dikkate değer güncel olayların önemli boyutlarda olduğu zamanlarda gazete tirajı artarken, bu sayı zaman zaman da azabilmektedir. Sorunlar bağlamında ise gazetelerin yaşamı için reklam girdilerinin, gazete tirajlarından daha önce gelmeye başladığı gerçeğinden hareketle, genel sorunun hiç kuşkusuz ekonomik olduğu vurgulanmaktadır. Bu çerçevede, reklam girdi potansiyellerinin beklenen düzeyde olmadığı belirtilirken, Karadeniz gazetesinin gazetecilik ve habercilik açısından üst seviyede bir hizmet sunduğu ifade edilmektedir.

2.2. Karadeniz'den Günebakış Gazetesi

Kuruluş Tarihi: 08.05.2000. İmtiyaz Sahibi ve Genel Müdür: Ali Öztürk.

Yazı İşleri Müdürü: Gökhan Dihkan. Bilfiil Çalışan Sayısı: 31 Kişi.

Yayın Süresi: Günlük. Sayfa Sayısı: 12 / Sonraki tarihlerde gazetenin sayfa sayısı 18'e çıkmıştır. Daha sonraki değişiklikte ise sayfa sayısının 16 olduğu görülmektedir. Yüzölçümü: 1.60 m². Tirajı: 5000.

Dizgi Çeşidi: Bilgisayar. Baskı Çeşidi: Webofset.

Trabzon kent merkezinde günlük olarak yayımlanan yerel gazetelerden bir tanesi olan Karadeniz'den Günebakış gazetesi, bölgesel bir nitelik de taşımasının yanı sıra

aynı zamanda İstanbul'da da basılıp dağıtılmaktadır. Gazetenin yönetim ve organizasyon yapısı, diğer bir deyişle künyesi şu şekildedir:

İmtiyaz Sahibi ve Genel Müdür
Yazı İşleri Müdürü Spor Müdürü
Temsilcilikler
Muhasebe Müdürü
Reklam Sorumlusu

Gazetenin künyesinde sonraki tarihlerde şu şekilde bazı değişiklikler olmuştur:

İmtiyaz Sahibi ve Genel Müdür
Yazı İşleri Müdürü Spor Müdürü Muhasebe Müdürü
Haber Koordinatörü
Sayfa Editörü
Temsilcilikler
Reklam Sorumlusu

Gazetede bu birimlere bağlı olarak yazı işleri kadrosunda 7, teknik kadroda 6 ve diğer kadrolarda 18 kişi çalışmaktadır. Çalışan kişilerden 8'i üniversite, 3 ilköğretim ve diğerleri de lise mezunudur. Günde ortalama 25 haberin yer aldığı gazetede, 14 köşe yazarı vardır ve gazetenin fiyatı da 30 YKR - 300.000 TL'dir. Gazete fiyatı daha sonra 40 YKR'ye çıkmıştır. Gazetede çalışanların hepsi maaşlı ve sigortalıdır. Çalışanlara ayrı bir ikramiyenin ödenmediği gazetede, haberlere gidişte ise yol parası ödenmektedir. Bunların yanı sıra haftada bir gün ve yılda yirmi gün izin imkânı sunulmaktadır.

Yönetimin ve diğer birimlerin yer aldığı bir bürosu bulunan Karadeniz'den Günebakış gazetesinin, matbaası bulunmayıp, Trabzon baskısı Arslan Güneydoğu Matbaacılık ve Kâğıtçılık A.Ş.'ye ve İstanbul baskısı da Milsen Basın San. A.Ş.'ye yaptırılmaktadır. Dağıtımı Yay-Sat tarafından yapılan gazetenin bir de web sitesi vardır ve sitenin adresi www.gunebakis.com.tr'dir.

Karadeniz'den Günebakış gazetesinin İmtiyaz Sahibi ve Genel Müdürü Ali Öztürk, genel yayın politikası ve ilkeleri doğrultusunda demokrasi, insan hakları, din ve vicdan özgürlüğünden yana bir anlayış benimsediklerini ve aynı zamanda her türlü baskıya karşı olduklarını belirtmektedir. Bunların yanı sıra gazetenin, yöresel sorunları ön plana çıkaran bir nitelik taşıdığı da vurgulanmaktadır.

Yerel yönetim ile ilişkilerinin iyi olmadığını belirten Ali Öztürk, Karadeniz'den Günebakış gazetesi ile ilgili olarak da şu bilgileri vermektedir: Buna göre yeterli bir kadro ile çalışılan gazetede, teknoloji oldukça iyi bir düzeyde kullanılmaktadır. Gazetenin bayi satışı 4200, abone sayısı ise 800'dür. Dağıtıma teslim edilen gazete sayısı İstanbul'da 5000, Trabzon'da 3000 olmak üzere toplam 8000'dir ve bununla birlikte gazetenin iade sayısı da 3000'dir. Son olarak verilen bilgiye göre Karadeniz Günebakış gazetesinde genel giderin %60'ı tirajdan, %25'i resmi ilanlardan, %10'u reklamlardan ve %5'i de güncel ilanlardan karşılanmaktadır.

2.3. Karadeniz Haber Gazetesi / Taka

Kuruluş Tarihi: 19.08.2002. Sahibi: Ahmet Sancak.

Genel Koordinatör: Salih Çamoğlu. Genel Koordinatör unvanı daha sonra değişerek Medya Grup Başkanı olmuştur. Medya Grup Başkanı: Salih Çamoğlu

Genel Yayın Müdürü: Yusuf Turgut. Bu unvanda değişmiş ve Koordinatör olmuştur. Koordinatör: Yusuf Turgut

Yazı İşleri Müdürü: Zihni Ağırman. Sorumlu Yazı İşleri Müdürü'nün sonraki sayılarda değiştiği görülmektedir. Buna göre Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Muharrem Mermertaş olmuştur.

Bilfiil Çalışan Sayısı: 28 Kişi.

Yayın Süresi: Günlük. Sayfa Sayısı: 12. Yüzölçümü: 2.5 m². Tirajı: 3500.

Dizgi Çeşidi: Bilgisayar. Baskı Çeşidi: Ofset (Rotatif Baskı).

Karadeniz Haber gazetesinin ismi 06.06.2005 tarihi itibarıyla "**Taka**" olarak değiştirilmiş ve sayfa sayısı da 20'ye çıkartılmıştır. Karadeniz Haber/Taka gazetesinin yönetim ve organizasyon yapısı, diğer bir deyişle künyesi şu şekilde oluşmaktadır:

Sahibi
Genel Koordinatör
Reklam Koordinatörü Genel Yayın Müdürü
Muhasebe Müdürü Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Dağıtım ve Abone Sorumlusu Spor Müdürü
Temsilciler

Gazetenin künyesinde sonraki tarihlerde şu şekilde bazı değişiklikler olmuştur:

Sahibi
Medya Grup Başkanı
Koordinatör
Reklam Sorumlusu Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Muhasebe Müdürü Spor Müdürü
Dağıtım ve Abone Sorumlusu Editörler
Sayfa
Bölge Haberleri
Temsilciler

Gazetede bu birimlere bağlı olarak yazı işleri kadrosunda 23, teknik kadroda ise 5 kişi görev yapmaktadır. Çalışanlardan 17 kişi üniversite mezunu iken, 11'i de lise mezunudur. Günde ortalama 80 haberin yer aldığı gazetede, 15 köşe yazarı vardır ve gazetenin fiyatı da 30 YKR - 300.000 TL'dir. Gazetenin değişen fiyatı da 40 YKR olmuştur. Gazete yetkilileri, Türkiye'de basın sektöründe çalışanlar hangi şartlar içerisinde çalışıyorsa, Karadeniz Haber/Taka gazetesinde de aynı koşulların geçerli olduğunu belirtmektedirler.

Karadeniz Haber/Taka gazetesinde, gazetenin hazırlanması ve idari işler tek bir merkezden yürütülmektedir. Matbaası olmayan gazetenin baskısı, Arslan Güneydoğu Matbaacılık Kâğıtçılık A.Ş., dağıtımını ise Doğan Dağıtım Satış ve Pazarlama tarafından gerçekleştirilmektedir. Bunların yanı sıra gazetenin, "www.karadenizhaber.com" adresli bir web sitesi de bulunmaktadır.

Gazetenin Genel Koordinatörü Salih Çamoğlu, genel yayın politikası ve ilkeleri doğrultusunda Türkiye'nin millî ve manevî değerleri üzerine oturtulmuş ve bölge insanlarının gelenek ve görenekleriyle özdeşleşmiş bir çizgiyi benimsediklerini ifade etmektedir.

Yerel yönetimler ile ilişkiler bağlamında yerele hitap eden bir gazete olarak yerel yönetimler ile ilişkilerin çok önemli olduğunu kaydeden Salih Çamoğlu, Karadeniz Haber gazetesi olarak bir yandan yerel yönetimlerin icraatlarını mercek altına alırken, diğer yandan da toplumun sesi olmaya özen gösterdiklerini dile getirmektedir. Çamoğlu, Karadeniz Haber gazetesi ile ilgili olarak şu bilgileri de aktarmaktadır: Buna göre 28 kişilik bir kadro ile çalışan gazetede, yazılım ve iletişim sektöründe kullanılmakta olan en son teknolojinin ve ofset tekniğinin kullanıldığı belirtilmektedir. Bayi satışı 2000, abone sayısı 1500 olan gazetenin yıllık 150 milyar resmi ilan geliri ve 100 milyar da özel ilan geliri olduğu ifade edilmektedir. Verilen bilgiye göre dağıtımına teslim edilen gazete sayısı 2500 iken, iade oranı ise %20 olarak gerçekleşmektedir. Son olarak sorunlar konusunda, ifa edilen habercilik işinin, maliyet ölçüsü olmayan bir hizmet sektörü olduğu vurgulanmakta ve dolayısıyla yerel bir gazete olarak sorunların ekonomik boyutuna dikkat çekilmektedir. Bu durumun düzelmesi için ise Türkiye'nin genel şartlarının düzelmesi gerektiği düşünülmektedir.

2.4. Kuzey Ekspres Gazetesi

Kuruluş Tarihi: 06.12.2004.

İmtiyaz Sahibi: Ekspres Gazetecilik Tic. Ltd. Şti. Adına Hasan Kurt.

Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü: Ahmet Şefik Mollamehmetoğlu / Gazetenin daha sonra değişen ve sadece Yazı İşleri Müdürü ibaresiyle gösterilen bu kısmın sorumlusu Hayrettin Bektaş olarak görülmektedir. Yapılan üçüncü bir değişiklikle bu bölümün Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Hakan Değirmenci şeklinde değiştiği görülmektedir.

Bilfiil Çalışan Sayısı: 12 Kişi. Yayın Süresi: Günlük. Sayfa Sayısı: 10 / Sonraki tarihlerde gazetenin sayfa sayısı 12'ye çıkmıştır. Kuzey Ekspres gazetesinin daha

sonraki tarihlerinde sayfa sayısının tekrar arttırılarak 16'ya çıkarıldığı görülmektedir.

Yüzölçümü: 1.82 m². Tirajı: 3000. Dizgi Çeşidi: Bilgisayar. Baskı Çeşidi: Rotatif.

Kuzey Ekspres gazetesi, daha önce 10 Şubat 1994 tarihinde kurulan ve Aralık 2004'e kadar 466 sayı çıkan Trabzon Ekspres adlı gazetenin devamı niteliğindedir. Gazetenin yönetim ve organizasyon yapısı, diğer bir deyişle künyesi şu şekildedir:

İmtiyaz Sahibi
Genel Yayın Yönetmeni ve Yazı İşleri Müdürü
Ekonomi Sorumlusu   Haber Sorumlusu
Spor Sorumlusu
İdare ve Dağıtım Sorumlusu   Bilgi İşlem Sorumlusu

Kuzey Ekspres gazetesinin künyesinde daha sonraki tarihlerde şu değişiklikler olmuştur:

İmtiyaz Sahibi
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Haber Müdürü
Spor Müdürü   Ekonomi Sorumlusu
Spor Md. Yardımcısı
Temsilcilikler

Gazetede bu birimlere bağlı olarak yazı işleri kadrosunda 9, teknik kadroda 4, dağıtımda 8 ve matbaada 1 kişi çalışmaktadır. Çalışanlar üniversite ve lise mezunlarından oluşmaktadır. Gazete, Anadolu Ajansına ve İHA'ya abone olup, ulusal ve yerel tüm haberlerden seçim yapılmaktadır. Gazetenin ürettiği haber, röportaj ve yorum sayısı ise 25-35 arasında değişmektedir. Gazetenin 25 civarında köşe yazarı bulunmakla birlikte, bu sayı değişmektedir ve gazetenin fiyatı da 25 YKR - 250.000 TL'dir. Gazetenin diğer değişikliklerine ilaveten değişen fiyatı da 30 YKR olmuştur.

Çalışanlara maaş, sigorta, prim, malzeme katkısı imkânları sunulmakta ve çalışanların gazete ile ilgili giderleri ödenmektedir.

Kuzey Ekspres gazetesinin, ayrı bir yönetim bürosu olup, baskısı da ayrı bir yerde yapılmaktadır. Gazetenin ayrıca kendi matbaası olmakla birlikte, baskı Arslan Gazetecilik Matbaacılık ve Kâğıtçılık A.Ş. tarafından gerçekleştirilmekte ve çıkış ise Türkiye Gazetesi Tesislerine (Arsin) yaptırılmaktadır. Kuzey Ekspres gazetesinin imtiyaz sahibi Hasan Kurt, genel yayın politikası ve ilkeleri doğrultusunda tarafsızlık ilkesi ile basın meslek ilkelerini vurgulamaktadır. Yerel yönetimler ile ilişkiler bağlamında ise gazetecilik çerçevesinde tarafsız ve eşit bir ilişkinin söz konusu olduğu kaydedilmektedir. Teknolojinin tüm unsurlarının kullanıldığını dile getiren Hasan Kurt, Kuzey Ekspres gazetesi ile ilgili şu bilgileri aktarmaktadır: Buna göre bayi satışı 650-850 ve abone sayısı 1850 civarında olan gazete, birkaç ay içerisinde Rize, Artvin, Giresun, Gümüşhane illerine de dağıtılacak ve söz konusu rakamlar netleşecektir. Bunların yanı sıra dağıtımına teslim edilen gazete sayısının 3000 ve iade oranı da %10 olduğu belirtilmektedir. Trabzon'un ilçelerine de dağıtılan gazete, İstanbul ve Ankara'daki abonelere de gönderilmektedir. Gazetenin bir de "www.k-ekspres.com" adresli internet sayfası bulunmaktadır. Kuzey Ekspres gazetesi, yayın hayatına yeni başladığı için henüz resmi ilan alamamaktadır. Bu bağlamda gazetenin tek sorunu olarak ekonomik soruna dikkat çekilmektedir.

2.5. Bölgede Gündem Gazetesi

Kuruluş Tarihi: 07.07.2001. İmtiyaz Sahibi: Nurettin Ünal.

Yazı İşleri Müdürü: Ahmet Avyacı. Bilfiil Çalışan Sayısı: 6 Kişi.

Yayın Süresi: Günlük. Sayfa Sayısı: 12 / Tabloid / Sonraki tarihlerde gazetenin sayfa sayısının 22'ye çıktığı görülmektedir. Daha sonraki tarihlerde gazetenin sayfa sayısının 18 olduğu görülmektedir. Yüzölçümü: 1.20 m².

Tirajı: 1000. Dizgi Çeşidi: Bilgisayar (Macintosh). Baskı Çeşidi: Ofset.

Tabloid boyutlarda yayımlanan Bölgede Gündem gazetesinin yönetim ve organizasyon yapısı, diğer bir deyişle künyesi şu şekilde oluşmaktadır:

İmtiyaz Sahibi
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Gazetenin yazı işleri kadrosunda 3 muhabir ve teknik kadrosunda da 3 kişi bulunmaktadır. Çalışanlar içerisinde yüksekokul ve lise mezunları bulunmaktadır. 3 tane köşe yazarı bulunan gazete, günde ortalama haber sayısı 50'dir ve gazetenin fiyatı da 15 YKR - 150.000 TL'dir. Sonraki tarihlerde gazetenin fiyatının da değişerek 10 YKR olduğu görülmektedir. Bir ofiste hazırlanan Bölgede Gündem gazetesinin, matbaası bulunmamakta ve baskı Trabzon'da Öztürk Ofset Matbaacılık tarafından gerçekleştirilmektedir. Bölgede Gündem gazetesinde, teknoloji kullanımı konusunda Macintosh ve bilgisayar aktif bir şekilde kullanılmakta ve fotoğraflar ise dijital kameralar ile elde edilmektedir. Gazetenin, "www.bolgedegundem.com.tr" adında bir web adresi de bulunmaktadır.

Bölgede Gündem gazetesi Yazı İşleri Müdürü Ahmet Ayvacı, genel yayın politikası ve ilkeleri doğrultusunda bölgenin ve Trabzon'un sorunlarını gündeme getirerek, demokratikleşmeye ve yerel kalkınmaya katkı sunmayı amaçladıklarını aktarmaktadır. Bununla birlikte, "Avrupa Birliği sürecindeki Türkiye'nin yerel zeminde AB kriterlerine uygun zihniyet dönüşümüne zemin hazırlamak ve insan haklarını esas alarak dini ve kültürel kimliğin yeniden üretilmesi" diğer bir hedef olarak gösterilmektedir.

Ahmet Ayvacı, yerel yönetimler ile ilişkiler konusunda ise devlet kurumları ve sivil toplum örgütlerinin, toplumsal yaşamın son derece önemli bir harcı oldukları anlayışından hareketle Bölgede Gündem gazetesinin, yerel toplumsal aktörleri en üst seviyede toplumsal bilince katmak zorunluluğunu esas ilke olarak gördüğünü kaydetmektedir. Bölgede Gündem gazetesi ile ilgili olarak da şu bilgiler aktarılmaktadır: Buna göre bayi satışı 300 olan gazetenin, abone sayısı 600-700 civarındadır. Gazetede, resmi ilanların yanı sıra özel sektör ilanları ve reklamlarına da yer verilmektedir. Ayrıca zaman zaman ulusal reklam ajanslarından da reklam alınmaktadır. Dağıtıma teslim edilen gazete sayısı 400 adet iken, iade oranı %20 olarak

gerçekleşmektedir. Sorunlar bağlamında ise yerel gazetelerin temel sorunu olarak yaygın basın oluşturduğu baskıya dikkat çekilmekte ve diğer bir sorun olarak da toplumun medyaya karşı taşıdığı güvensizliğe işaret edilmektedir. Bunların yanı sıra resmi görevlilerden bilgi alınması konusunda da sıkıntıların yaşandığı hatırlatılmaktadır.

2.6. Türksesi Gazetesi

Kuruluş Tarihi: 1975. İmtiyaz Sahibi: Erol Üzen.

Genel Yayın Müdürü: Aydın Akdeniz.

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Kaan Tarkan Üzen.

Bilfiil Çalışan Sayısı: 12 Kişi. Yayın Süresi: Günlük. Sayfa Sayısı: 8 / Sonraki tarihlerde gazetenin sayfa sayısının 12'ye çıktığı görülmektedir..

Yüzölçümü: 1.81 m². Tirajı: 2000. Dizgi Çeşidi: Bilgisayar. Baskı Çeşidi: Ofset.

Türksesi gazetesinin yönetim ve organizasyon yapısı, diğer bir deyişle künyesi şu şekilde bir görümün arz etmektedir:

İmtiyaz Sahibi
Genel Yayın Müdürü
Yazı İşleri Müdürü
İdari ve Mali İşler Müdürü

Gazetenin organizasyon yapısında sonraki tarihlerde şu değişiklikler olmuştur:

İmtiyaz Sahibi
Genel Müdür   Genel Yayın Müdürü
Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Spor Müdürü   Haber Müdürü
Temsilcilikler

Gazetede bu birimlere bağlı olarak yazı işleri kadrosunda 10, teknik kadroda 10 ve diğer kadrolarda 6 kişi çalışmaktadır. Gazetede çalışanların eğitim durumu lise

düzeyindedir. Günde ortalama haber sayısının 45 civarında olduğu gazetede 5 köşe yazarı vardır ve gazetenin fiyatı da 20 YKR - 200.000 TL'dir. Gazetenin fiyatı da sonrasında değişerek 10 YKR olmuştur. Bunların yanında çalışanlara sigorta imkânı sunulmaktadır.

Türksesi gazetesinin dizgisi ve baskısı yine kendi tesisleri olan Türksesi Gazetecilik ve Matbaacılık Tic. Ltd. Şti. tarafından yapılırken, dağıtım ise Merkez Dağıtım A.Ş. tarafından gerçekleştirilmektedir. Gazetede teknoloji kullanımı da iyi düzeydedir.

Gazete yetkililerinin aktardığı bilgilere göre bayi satışı 500 civarında olan Türksesi gazetesinin, abone sayısı 600'dür. Kadro durumunun yeterli bir düzeyde olduğu belirtilirken, dağıtımına teslim edilen gazete sayısı 750 ve iade oranı da %25 olarak belirtilmektedir. Genel yayın politikası ve ilkeleri doğrultusunda ise Türksesi gazetesinin, tarafsızlık ilkesini ve halkın yanında olan bir anlayışı benimsediği ve yerel yönetim ile ilişkilerde de bölge çıkarlarını gözetilen bir yaklaşım içerisinde olduğu aktarılmaktadır. Son olarak sorunlar kapsamında ekonomik sorunlara dikkat çekilmektedir.

2.7. Hüryol Gazetesi

Kuruluş Tarihi: 31.12.2004.

İmtiyaz Sahibi: Berk Ajans Ltd. Adına İmtiyaz Sahibi Ahmet Sancak.

Genel Yayın Müdürü: İ. Hakkı Emiroğlu / Gazetenin genel yayın müdürü kısmı sonraki tarihlerde gazeteden kaldırılmıştır.

Yazı İşleri Müdürü: Ahmet Yeşilçiçek / Aynı şekilde sorumlu Yazı İşleri Müdürü olarak değişen bu bölümün sorumlusu da Tahsin Şahin olmuştur. Daha sonra yapılan değişiklik ile Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Mehmet Feramuz Ayan olmuştur.

Bilfiil Çalışan Sayısı: 5 Kişi.

Yayın Süresi: Günlük. Sayfa Sayısı: 8. Daha sonra değişiklikte gazetenin sayfa sayısının 12 olduğu görülmektedir. Yüzölçümü: 1,45 m². Tirajı: 500.

Dizgi Çeşidi: Bilgisayar. Baskı Çeşidi: Ofset (Rotatif Baskı).

Hüryol gazetesinin sahibi ile Karadeniz Haber gazetesinin sahibi aynı kişidir. Günde ortalama haber sayısı 35 olan Hüryol gazetesinin fiyatı 20 YKR - 200.000 TL'dir. Kendine ait bir bürosu bulunan gazetenin, basımı Yomra'daki Arslan Matbaası tarafından yapılmakta ve dağıtımını da Yaysat gerçekleştirmektedir. Hüryol gazetesinin yönetim ve organizasyon yapısı şu şekildedir:

İmtiyaz Sahibi

Genel Yayın Müdürü

Yazı İşleri Müdürü

Müessese Müdürü

Reklam

Gazetede yapılan değişiklikler künyeye de şu şekilde yansımıştır:

İmtiyaz Sahibi

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Spor Müdürü

Hüryol gazetesinin yazı işleri müdürü, 24.08.2005 tarihi itibarıyla Tahsin Şahin olmuştur ve gazetenin künyesinden genel yayın müdürü çıkarılmıştır. Gazetede yazı işleri kadrosunda 2 kişi, 2 muhabir ve teknik kadro olarak bir dizgici çalışmakta ve bunun yanı sıra dört kişi de köşe yazısı yazmaktadır. Hüryol gazetesinde çalışanların 2'si lise, 3'ü ise üniversitesi mezunudur. Gazetenin "www.huryol.com" adlı bir web sitesi de bulunmaktadır.

Genel yayın politikası ve ilkeleri doğrultusunda gazetede toplumsal sorunlara öncelik verildiği, Türkiye'nin milli ve manevi değerlerini temel alan ve bölge insanını yansıtan bir anlayışın benimsendiği kaydedilmektedir. Hüryol gazetesi, teknoloji kullanımı konusunda Karadeniz Haber gazetesi ile aynı imkânları bünyesinde taşımaktadır. Dağıtımını teslim edilen gazete sayısı 1000 iken, gazetenin bayi satışı 400 ve abone sayısı da 100'dür. Özel ilanlar alan gazetenin resmi ilan alabilmesi için ise yeni kurulduğu için bir yılını doldurması ve istenen şartlara sahip olması gerekmektedir.

Sorunlar kapsamında ise gazetenin eleman sıkıntısı olduğu, dağıtım hususunda her yere dağıtılamadığı ve tanıtım açısından değerlendirildiğinde yeni bir gazete olması hasebiyle işin başında olduğu ortaya konulmaktadır.

Trabzon kent merkezinde günlük olarak yayımlanan yerel gazetelerin durumunun saptanması ve ortaya konmasından sonra söz konusu gazetelerin, resmi ilan alımlarına ilişkin durumun da değerlendirilmesi gerekmektedir. Çünkü Trabzon kent merkezinde günlük olarak yayımlanan ve bu bağlamda çalışma içerisinde de odak noktalarından bir tanesi olan yerel gazeteler için son derece önemli gelir kaynaklarından birini de resmi ilanlar teşkil etmektedir. Trabzon Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nden alınan bilgilere göre, resmi ilanların verilmesinde ve buna yönelik denetimlerin gerçekleştirilmesinde şöyle bir prosedür işlemektedir: Buna göre, normalde resmi ilanların dağıtımı konusunda, Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü ve bu kurumun illerdeki şubeleri görev yapmaktadır. Ancak Basın İlan Kurumu Genel Müdürlüğü'nün şubesinin bulunmadığı illerde bu görev Valilikler tarafından yürütülmektedir. Trabzon'da da söz konusu kurumun şubesi bulunmamakta ve resmi ilanların dağıtımı Valilik tarafından gerçekleştirilmekte ve bu durumun denetimi de yine Valilik tarafından yapılmaktadır. Bu doğrultuda Valilikçe, Basın Kontrol Kurulu oluşturulmaktadır. Basın Kontrol Kurulu ise illerde Vali tarafından atanan ve memur olması gereken bir başkan, bir öğretmen ve bunlara ek olarak çalışan gazeteciler arasından kura ile belirlenen bir gazeteci üyeden oluşmaktadır. Üç üyeden oluşan bu kurul, yılda en az bir defa olmak kaydıyla belirli aralıklarla resmi ilan alma talebinde bulunan ve resmi ilan alan gazeteleri denetlemektedir. Resmi ilan alma talebinde bulunan gazetelerin ise yasal olarak yayına başladıkları tarihten itibaren bir yıl sonunda yapılan son bir denetleme ile resmi ilan alıp alamayacağını tespiti yapılmakta ve durum, Vilayet makamına bildirilmektedir. Sonuçta Valilik de uygun gördüğü takdirde gazete resmi ilan almaya başlamaktadır.

Trabzon Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürü Salih Özkan ile yapılan görüşmede, Özkan; resmi ilanların Basın İlan Kurumu'nun Mevzuatına göre dağıtıldığını belirtmiş ve şu hususlara dikkat çekmiştir:

“ – Resmi ilanlar, aynı yerin Belediye sınırları içinde yayınlanmakta olan günlük gazeteler arasında aşağıdaki oranlara göre dağıtılır:

- Yüzölçümü 0.80 m²'den az olmayan gazeteler arasında eşit,
- 0.60 m²'den az olmayan gazetelere, yukarıdaki gazetelerin her birine düşen payın yarısı; 0.40 m²'den az olmayan gazetelere de üçte biri.
- Yüzölçümü 0.80 m²'lik gazete çıkmayan yerlerde 0.60 m²'den az olmayan gazetelere eşit olarak verilir. 0.40 m²'den az olmayan yerlerde ise 0.60 m²'liklere düşen payın yarısı kadar verilir.
- Bir yerde yayınlanan gazetelerin hepsi aynı kategoride ise bunlar arasında eşit oranda dağıtılır. ”

Özkan; Trabzon Vilayeti'nin il merkezinde belediye sınırları içerisinde hâlihazırda günlük olarak yayımlanmakta olan 6 gazetenin vasıflarının aynı olduğunu dile getirmekte, ancak Kuzey Ekspres adlı gazetenin yeni kurulmuş olmasından dolayı henüz resmi ilan alamadığını ve bir yıllık bekleme süresi olduğunu ifade etmektedir. Söz konusu durum, yeni kurulmuş bir gazete olan Hüryol için de geçerli olmaktadır. Sonuç itibariyle resmi ilanların; “**Karadeniz, Karadeniz'den Günebakış, Karadeniz Haber (Taka) , Bölgede Gündem ve Türksesi** ” gazeteleri arasında Basın İlan Kurumu Mevzuatı çerçevesinde zikredilen esaslara göre dengeli ve eşit bir biçimde dağıtıldığı belirtilmektedir. Yine Trabzon Valiliği Basın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü'nden alınan bilgiye göre söz konusu beş yerel gazetenin 2004 yılı resmi ilan paraları ise şu şekilde bir dağılım göstermektedir:

KARADENİZ GAZETESİ

2003'ten Devir: 375.300.000 TL
OCAK: 10.203.000.000 TL
ŞUBAT: 10.000.000.000 TL
MART: 16.983.000.000 TL
NİSAN: 15.440.250.000 TL
MAYIS: 17.467.500.000 TL
HAZİRAN: 18.187.875.000 TL
TEMMUZ: 19.771.000.000 TL
AĞUSTOS: 20.956.750.000 TL
EYLÜL: 21.067.250.000 TL
EKİM: 21.957.625.000 TL

TÜRKSESİ GAZETESİ

2003'ten Devir: 445.512.000 TL
OCAK: 11.619.400.000 TL
ŞUBAT: 8.494.700.000 TL
MART: 15.492.400.000 TL
NİSAN: 17.210.750.000 TL
MAYIS: 17.729.250.000 TL
HAZİRAN: 17.899.550.000 TL
TEMMUZ: 19.568.500.000 TL
AĞUSTOS: 19.387.200.000 TL
EYLÜL: 21.834.375.000 TL
EKİM: 23.243.250.000 TL

KASIM: 28.976.500.000 TL
ARALIK: 12.441.250.000 TL
TOPLAM: 213.452.000.000 TL

KASIM: 28.120.125.000 TL
ARALIK: 12.923.500.000 TL
TOPLAM: 213.523.000.000 TL

KARADENİZ'DEN GÜNEBAKIŞ

2003'ten Devir: 782.444.000 TL
OCAK: 11.513.600.000 TL
ŞUBAT: 8.937.600.000 TL
MART: 16.345.500.000 TL
NİSAN: 15.610.250.000 TL
MAYIS: 17.246.500.000 TL
HAZİRAN: 18.062.500.000 TL
TEMMUZ: 19.771.000.000 TL
AĞUSTOS: 22.652.500.000 TL
EYLÜL: 18.517.25.000 TL
EKİM: 22.831.000.000 TL
KASIM: 29.099.750.000 TL
ARALIK: 12.348.000.000 TL
TOPLAM: 213.453.950.000 TL

BÖLGEDE GÜNDEM

2003'ten Devir: -6.346.741.000 TL
OCAK: 14.688.000.000 TL
ŞUBAT: 10.864.000.000 TL
MART: 14.165.250.000 TL
NİSAN: 17.420.750.000 TL
MAYIS: 17.607.750.000 TL
HAZİRAN: 18.644.750.000 TL
TEMMUZ: 19.450.500.000 TL
AĞUSTOS: 20.961.000.000 TL
EYLÜL: 19.987.750.000 TL
EKİM: 22.548.375.000 TL
KASIM: 27.378.585.000 TL
ARALIK: 12.271.000 TL
TOPLAM: 215.967.710.000 TL

KARADENİZ HABER

2003'ten Devir: 923.535.000 TL
OCAK: 11.043.200.000 TL
ŞUBAT: 9.638.400.000 TL
MART: 15.654.875.000 TL
NİSAN: 16.175.500.000 TL
MAYIS: 18.115.625.000 TL
HAZİRAN: 17.454.750.000 TL
TEMMUZ: 19.796.500.000 TL
AĞUSTOS: 20.157.750 TL
EYLÜL: 20.587.000.000 TL
EKİM: 24.116.625.000 TL
KASIM: 27.587.500.000 TL
ARALIK: 12.602.275.000 TL
TOPLAM: 213.214.000.000 TL

2003 YILI GENEL TOPLAM

1.069.610.660.000

Tüm bu bilgilerin yanı sıra, bir diğer taraftan Sabah grubunun ve diğer bazı misafir grup yayınlarının dağıtımını yapan Merkez Dağıtım Paz. San. Tic. A.Ş.'den alınan bilgilere göre; dağıtım söz konusu şirket tarafından yapılan gazetelerin, Trabzon'da günlük ve hafta sonu ortalama satış rakamları ve bu veriler ışığında da aylık ortalama satış rakamları şu şekilde olmaktadır:

“ Gazeteler	Günlük	Hafta Sonu	Aylık
- Sabah	1300	2200	46.200
- Takvim	2000	3000	68.000
- Pasfotomaç	1500	2100	49.800
- Şok	800	1100	26.400
- Akşam	2400	3000	76.800
- Güneş	1000	1300	32.400
- Halk'a ve olaylara			
Tercüman	500	550	15.400
- Cumhuriyet	550	600	16.900
- Bulvar	400	450	12.400
- Tan	300	350	9400
- Yarış	800	1000	25.600
- Günboyu	20	25	640
- Birgün	250	300	7900
- Dokuzsütun	15	20	490
- Özgür Gündem	50	70	1660
- Anayurt	50	70	1660
- Yeniçağ	100	120	3160 ”

Netice itibariyle Trabzon kent profilini ortaya koyan bilgiler ve veriler ile Trabzon yerel basınının hâlihazırdaki durumunu yansıtan bilgilerin ve donelerin aktarılmasından sonra çalışmanın uygulama aşamasına yönelik olarak gerçekleştirilen anket uygulamasının sonuçları irdelenmekte ve değerlendirilmektedir.

3. TRABZON YEREL BASINI ÖLÇEĞİNDE OKURA YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI BULGULARI

Çalışmanın bu başlığı altında uygulama aşamasında kullanılan anket tekniği ile toplanan veriler analize tabi tutulmakta ve elde edilen bulgular ve bunların doğrultusunda yorumlar ortaya konmaktadır.

3.1. Araştırmaya Katılan Deneklerin Sosyo-Demografik Özellikleri

Anket formu hazırlanırken ankete katılan deneklerin sosyo-demografik özelliklerini saptamaya yönelik sorular, formun son kısmında 41. soru ile başlamakta ve 46. soru ile sona ermektedir. Ancak burada, ankete katılan deneklerin profilini ortaya koyabilmek amacıyla ilk etapta sosyo-demografik verileri içeren sorular değerlendirilmektedir.

3.1.1. Deneklerin Yaşlara Göre Dağılımı

Aşağıda Tablo 4'te görüldüğü gibi araştırmaya katılan deneklerin; % 35'i (105 kişi) "17-29", % 42'si (126 kişi) "30-42", % 18'i (54 kişi) "43-55", % 4.3'ü (13 kişi) "56-68" ve % 0.7'si (2 kişi) "69 ve üzeri" yaş grupları içerisinde yer almaktadır. Ankete katılan deneklerin yaş ortalaması ise "35.32" değeri olarak ortaya çıkmaktadır.

Tablo 4: Deneklerin Yaşa Göre Dağılımı

Deneklerin Yaşa Göre Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
17-29	105	35.0	35.0	35.0
30-42	126	42.0	42.0	77.0
43-55	54	18.0	18.0	95.0
56-68	13	4.3	4.3	99.3
69 ve üzeri	2	.7	.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.1.2. Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Araştırmada 247'si "erkek", 53'ü "kadın" olmak üzere toplam 300 kişi ile görüşülmüştür. Buna göre ankete katılan deneklerin % 82.3'ü erkeklerden, % 17.7'si

kadınlardan oluşmaktadır. Cinsiyet gruplarına göre oluşan bu dağılımın temel nedeninin Trabzon kentinin sosyal yapısından ve çalışma hayatı içerisinde erkeklerin yoğun olarak yer almasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 5: Deneklerin Cinsiyete Göre Dağılımı

Deneklerin Cinsiyeti

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kadın	53	17.7	17.7	17.7
Erkek	247	82.3	82.3	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.1.3. Deneklerin Medeni Duruma Göre Dağılımı

Yapılan uygulamada, Tablo 6’da görüldüğü üzere araştırmaya katılan deneklerin % 62.7’sinin (188 kişi) “evli”, % 35.7’sinin (107 kişi) “bekar” ve % 1.7’sinin (5 kişi) “dul” olduğu görülmektedir.

Tablo 6: Deneklerin Medeni Duruma Göre Dağılımı

Deneklerin Medeni Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evli	188	62.7	62.7	62.7
Bekar	107	35.7	35.7	98.3
Dul	5	1.7	1.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.1.4. Deneklerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Gerçekleştirilen anket uygulamasında, Tablo 7’de görüldüğü üzere ankete katılan deneklerin eğitim durumuna göre dağılımı; % 0.3’ü (1 kişi) “okur-yazar”, % 11’i (33 kişi) “ilkokul”, % 12.3’ü (37 kişi) “ortaokul”, % 40.7’si (122 kişi) “lise”, % 30’u (90 kişi) “üniversite”, % 5.7’si (17 kişi) “lisansüstü” şeklinde ortaya çıkmaktadır.

Tablo 7: Deneklerin Eğitim Durumuna Göre Dağılımı

Deneklerin Eğitim Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Okur-yazar	1	.3	.3	.3
İlkokul	33	11.0	11.0	11.3
Ortaokul	37	12.3	12.3	23.7
Lise	122	40.7	40.7	64.3
Üniversite	90	30.0	30.0	94.3
Lisansüstü	17	5.7	5.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.1.5. Deneklerin Mesleki Duruma Göre Dağılımı

Ankete katılan denekler, çeşitli meslek gruplarından oluşmaktadır. Buna göre ankete katılan deneklerin mesleğe göre dağılımı; % 9.7'si (29 kişi) “işçi”, % 23.7'si (71 kişi) “esnaf”, % 20.7'si (62 kişi) “memur”, % 14.3'ü (43 kişi) “serbest meslek”, % 11.3'ü (34 kişi) “emekli”, % 0.3'ü (1 kişi) “çiftçi”, % 5'i (15 kişi) “ev hanımı”, % 5.3'ü (16 kişi) “akademisyen”, % 9.7'si (29 kişi) “öğrenci” şeklinde olmaktadır.

Tablo 8: Deneklerin Mesleki Duruma Göre Dağılımı

Deneklerin Mesleki Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
İşçi	29	9.7	9.7	9.7
Esnaf	71	23.7	23.7	33.3
Memur	62	20.7	20.7	54.0
Serbest Meslek	43	14.3	14.3	68.3
Emekli	34	11.3	11.3	79.7
Çiftçi	1	.3	.3	80.0
Ev Hanımı	15	5.0	5.0	85.0
Akademisyen	16	5.3	5.3	90.3
Öğrenci	29	9.7	9.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.1.6. Deneklerin Hanelerine Giren Aylık Ortalama Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Hanelerine giren aylık ortalama gelir ile ilgili soruya Tablo 9'da görüldüğü üzere ankete katılan deneklerin; % 25'i (75 kişi) “500 YTL'den az”, % 35.3'ü (106 kişi) “501-999 YTL arası”, % 24.3'ü (73 kişi) “1.000-1.500 YTL arası”, % 9.7'si (29 kişi)

“1.501-1.999 YTL arası” ve % 5.7’si (17 kişi) “2.000 YTL ve üzeri” şeklinde cevap verdikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 9: Deneklerin Hanelerine Giren Aylık Ortalama Gelir Durumuna Göre Dağılımı

Deneklerin Hanelerine Giren Aylık Ortalama Gelir Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
500 YTL'den az	75	25.0	25.0	25.0
501 - 999 YTL arası	106	35.3	35.3	60.3
1.000 - 1.500 YTL arası	73	24.3	24.3	84.7
1.501 - 1.999 YTL arası	29	9.7	9.7	94.3
2.000 YTL ve üzeri	17	5.7	5.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.2. Araştırmaya Katılan Deneklerin Yerel Gazete Okuma Alışkanlıkları

Ankete katılan deneklerin yerel gazete okumaya yönelik alışkanlıklarını ortaya koyabilmek amacıyla bu başlık altında 1. soru ile başlayan ve 7. soru dahil olmak üzere devam eden sorulardan elde edilen veriler analiz edilmektedir. Bu kısım, yerel gazete okumaya ilişkin sorulara yönelik olmakla birlikte deneklerin düzenli olarak ulusal gazete okuma alışkanlıklarını ölçmeye yönelik olan birinci soru ile başlamaktadır.

3.2.1. Deneklerin Düzenli Olarak Ulusal Gazete Okuma Durumu

Tablo 10’da görüldüğü üzere düzenli olarak ulusal gazete okunmasıyla ilgili olarak sorulan soruya ankete katılan deneklerin; % 80.7’sinin (242 kişi) “Evet” ve % 19.3’ünün (58 kişi) “Hayır” cevabını verdikleri görülmektedir.

Tablo 10: Deneklerin Düzenli Olarak Ulusal Gazete Okuma Durumu

Deneklerin Düzenli Olarak Ulusal Gazete Okuma Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	242	80.7	80.7	80.7
Hayır	58	19.3	19.3	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.2.2. Deneklerin Günlük Yaşamda Yerel Bir Gazete Okumaya Duyduğu İhtiyaç

Aşağıda Tablo 11’de gösterildiği üzere günlük yaşamlarında yerel bir gazete okumaya ihtiyaç duyup duymadıklarına ilişkin soruya ankete katılan deneklerin; % 26.3’ünün (79 kişi) “*Her zaman*”, % 39.7’sinin (119 kişi) “*Çoğu zaman*” ve % 34’ünün (102 kişi) “*Bazen*” cevaplarını verdikleri ortaya çıkmaktadır.

Tablo 11: Deneklerin Günlük Yaşamda Yerel Bir Gazete Okumaya Duyduğu İhtiyaç

Deneklerin Günlük Yaşamlarında Yerel Bir Gazete Okumaya Duyduğu İhtiyaç

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Her zaman	79	26.3	26.3	26.3
Çoğu zaman	119	39.7	39.7	66.0
Bazen	102	34.0	34.0	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.2.3. Deneklerin Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Durumu

Ankete katılan deneklerin düzenli olarak yerel gazete okuyup okumadıklarına yönelik soruya verdikleri cevaplar; % 26.3 (79 kişi) “*Her zaman*”, % 36.7 (110 kişi) “*Çoğu zaman*”, % 36 (108 kişi) “*Bazen*” ve % 1 (3 kişi) “*Hiçbir zaman*” şeklinde dağılım göstermektedir.

Tablo 12: Deneklerin Düzenli Olarak Yerel Gazete Okumaya İlişkin Durumları

Deneklerin Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Her zaman	79	26.3	26.3	26.3
Çoğu zaman	110	36.7	36.7	63.0
Bazen	108	36.0	36.0	99.0
Hiçbir zaman	3	1.0	1.0	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.2.4. Deneklerin Yerel Gazete Okumaya Ayırdıkları Zaman

Aşağıda Tablo 13'te gösterildiği üzere ankete katılan deneklerin; % 66.7'si (200 kişi) "30 dakikadan az", % 27.7'si (83 kişi) "30 dk-1 saat arası", % 4'ü (12 kişi) "1-2 saat", % 0.3'ü (1 kişi) "2-3 saat" ve % 0.3'ü (1 kişi) "3 saat ve üzeri" şeklinde yerel gazete okumaya zaman ayırmaktadırlar. Bu soruya % 1'e tekabül eden 3 kişi ise cevap vermemiştir.

Tablo 13: Deneklerin Yerel Gazete Okumaya Ayırdıkları Zaman

Deneklerin Yerel Gazete Okumaya Ayırdığı Zaman

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Cevapsız	3	1.0	1.0	1.0
30 dakikadan az	200	66.7	66.7	67.7
30 dk - 1 saat arası	83	27.7	27.7	95.3
1 - 2 saat	12	4.0	4.0	99.3
2 - 3 saat	1	.3	.3	99.7
3 saat ve üzeri	1	.3	.3	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.2.5. Deneklerin Düzenli Olarak En Sık Okudukları Yerel Gazete

Düzenli olarak en sık okunan yerel gazete sorusuna ankete katılan deneklerin; % 0.7'sinin (2 kişi) "Bölgede Gündem", % 1'inin (3 kişi) "Hüryol", % 40'ının (120 kişi) "Karadeniz", % 25.3'ünün (76 kişi) "Karadeniz'den Günebakış", % 26.7'sinin (80 kişi) "Karadeniz Haber", % 1.7'sinin (5 kişi) "Kuzey Ekspres" ve % 3.7'sinin (11 kişi) "Türksesi" şeklinde cevap verdikleri ortaya çıkmaktadır. Bu soruya % 1'e karşılık gelen 3 kişi cevap vermemiştir.

Tablo 14: Deneklerin Düzenli Olarak Okudukları En Sık Yerel Gazete

Deneklerin Düzenli Olarak En Sık Okudukları Yerel Gazete

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Cevapsız	3	1.0	1.0	1.0
Bölgede Gündem	2	.7	.7	1.7
Hüryol	3	1.0	1.0	2.7
Karadeniz	120	40.0	40.0	42.7
Karadeniz'den Günebakış	76	25.3	25.3	68.0
Karadeniz Haber	80	26.7	26.7	94.7
Kuzey Ekspres	5	1.7	1.7	96.3
Türksesi	11	3.7	3.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.2.6. Deneklerin Okudukları Yerel Gazeteyi Satın Alma Durumu

Tablo 15’te gösterildiği üzere okuduklarını belirttikleri yerel gazeteyi satın alıp almadıklarına ilişkin soruya ankete katılan deneklerden; % 71’inin (213 kişi) “*Evet*” ve % 28’inin (84 kişi) “*Hayır*” cevabı verdikleri görülmektedir. Söz konusu soruya 3 kişi (% 1) cevap vermemiştir.

Tablo 15: Deneklerin Okudukları Yerel Gazeteyi Satın Alma Alışkanlığı

Deneklerin okudukları Yerel Gazeteyi Satın Alma Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Cevapsız	3	1.0	1.0	1.0
Evet	213	71.0	71.0	72.0
Hayır	84	28.0	28.0	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.2.7. Deneklerin Trabzon’daki Olaylarla İlgili En Çok Bilgi Edindikleri

Kaynak

Anket formu içerisinde yedinci sırada yer alan bu soruya deneklerin; % 49.7’sinin (149 kişi) “*Yerel gazeteler*”, % 39’unun (117 kişi) “*Yerel televizyonlar*”, % 0.3’ünün (1 kişi) “*Yerel radyolar*”, % 0.7’sinin (2 kişi) “*Ailem*”, % 5.3’ünün (16 kişi) “*Yakın çevrem*”, % 1’inin (3 kişi) “*Ulusal gazeteler*”, % 3’ünün (9 kişi) “*Ulusal televizyonlar*”, % 0.3’ünün (1 kişi) “*Ulusal radyolar*” ve % 0.7’sinin (2 kişi) “*İnternet*” olarak cevapladıkları görülmektedir.

Dolayısıyla aşağıda Tablo 16’da da görüldüğü üzere ankete katılan deneklerin verdikleri cevaplar doğrultusunda Trabzon’da meydana gelen olaylar hakkında en çok bilgi edinilen kaynak olarak 149 kişi ile yerel gazeteler birinci sırada gelmekte ve onun ardından 117 kişi ile yerel televizyonlar ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 16: Deneklerin Trabzon'daki Olaylara İlişkin En Çok Bilgi Edindikleri Kaynak

Deneklerin Trabzon'da Meydana Gelen Olaylar Hakkında En Çok Bilgi Edindikleri Kaynak

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yerel gazeteler	149	49.7	49.7	49.7
Yerel televizyonlar	117	39.0	39.0	88.7
Yerel radyolar	1	.3	.3	89.0
Ailem	2	.7	.7	89.7
Yakın çevrem	16	5.3	5.3	95.0
Ulusal gazeteler	3	1.0	1.0	96.0
Ulusal televizyonlar	9	3.0	3.0	99.0
Ulusal radyolar	1	.3	.3	99.3
İnternet	2	.7	.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.3. Araştırmaya Katılan Deneklerin Yerel Gazeteler İle İlgili Düşünceleri

Çalışmada yer alan bu başlık altında deneklerin yerel gazeteler ile ilgili düşüncelerini yansıtmayı amaçlayan ve 8. soru ile başlayıp 12. soru dahil olmak üzere devam eden kısımdaki sorular değerlendirilmektedir.

3.3.1. Deneklerin Yerel Olaylara İlişkin Bilgi Edinirken En Çok Güvendikleri Yerel Kitle İletişim Aracı

Aşağıda Tablo 17'de görüldüğü üzere yerel olaylarla ilgili bilgi alınırken en çok güven duyulan yerel kitle iletişim aracı sorusuna ankete katılan deneklerin; % 47.7'sinin (143 kişi) "*Yerel gazeteler*", yine % 47.7'sinin (143 kişi) "*Yerel televizyonlar*", % 1'inin (3 kişi) "*Yerel radyolar*" ve % 3.7'sinin (11 kişi) "*İnternet*" şeklinde cevap verdikleri ortaya çıkmaktadır.

Buradan hareketle ankete katılan deneklerin bu soruya verdikleri cevaplar doğrultusunda yerel olaylara ilişkin bilgi edinmede yerel gazeteler ile yerel televizyonlara eşit oranda güven duyulduğu sonucuna ulaşılabilmektedir.

Tablo 17: Deneklerin Yerel Olaylarla İlgili Bilgi Edinirken En Çok Güvendikleri Yerel Kitle İletişim Aracı

Deneklerin Yerel Olaylara İlişkin Bilgi Alırken En Çok Güvendikleri Yerel Kitle İletişim Aracı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yerel gazeteler	143	47.7	47.7	47.7
Yerel televizyonlar	143	47.7	47.7	95.3
Yerel radyolar	3	1.0	1.0	96.3
İnternet	11	3.7	3.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.3.2. Deneklerin Yerel Düzeyde Halkı Yönlendirme Açısından En Etkili Gördükleri Kitle İletişim Aracı

Ankete katılan deneklerin, yerel düzeyde halkı yönlendirmede en etkili gördükleri kitle iletişim aracına ilişkin soruya verdikleri cevaplar neticesinde; % 36.7 (110 kişi) “Yerel gazeteler”, % 56.7 (170 kişi) “Yerel televizyonlar”, % 4.3 (13 kişi) “Yerel radyolar” ve % 2.3 (7 kişi) “Hiçbirisi” şeklinde bir dağılım gerçekleşmektedir. Buna göre de verilen cevaplar doğrultusunda yerel düzeyde halkı yönlendirme konusunda en etkili araç olarak 170 kişi ile yerel televizyonlar birinci sırayı çekmekte ve bunun ardından 110 kişi ile de yerel gazeteler ikinci sırada gelmektedir.

Tablo 18: Deneklerin Yerel Düzeyde Halkı Yönlendirme Konusunda En Etkili Gördükleri Kitle İletişim Aracı

Deneklerin Yerel Düzeyde Halkı Yönlendirmede En Etkili Gördükleri Kitle İletişim Aracı

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Yerel gazeteler	110	36.7	36.7	36.7
Yerel televizyonlar	170	56.7	56.7	93.3
Yerel radyolar	13	4.3	4.3	97.7
Hiçbirisi	7	2.3	2.3	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.3.3. Deneklerin Yerel Gazeteleri Haber ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirmesi

Ankete katılan deneklerin; % 92'sinin (276 kişi) bu soruya “Evet” cevabı verirken, % 8'inin de (24 kişi) “Hayır” cevabı verdikleri görülmektedir. Buna göre deneklerin verdikleri cevaplar doğrultusunda yerel gazetelerin haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirildiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla “Trabzon’da okur kitlenin, yerel basın organı yerel gazeteleri haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirme oranı yüksektir” şeklindeki hipotez de doğrulanmaktadır.

Tablo 19: Deneklerin Haber ve Bilgi Kaynağı Olarak Yerel Gazeteleri Değerlendirmesi

Deneklerin Yerel Gazeteleri Haber ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirmesi

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	276	92.0	92.0	92.0
Hayır	24	8.0	8.0	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.3.4. Deneklerin Yerel Gazetelerden Edindikleri Bilgilerin Günlük Hayatta Kullanılması

Yerel gazetelerden elde edilen bilgilerin günlük hayatta kullanımına ilişkin soruyu aşağıda Tablo 20’de gösterildiği üzere ankete katılan deneklerin; % 6.3’ünün (19 kişi) “Her zaman”, % 19.7’sinin (59 kişi) “Çoğu zaman”, % 63.3’ünün (190 kişi) “Bazen” ve % 10.7’sinin de (32 kişi) “Hiçbir zaman” şeklinde yanıtladıkları görülmektedir.

Tablo 20: Deneklerin Yerel Gazetelerden Edindikleri Bilgileri Günlük Hayatlarında Kullanımları

Deneklerin Yerel Gazetelerden Edindikleri Bilgileri Günlük Hayatta Kullanması

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Her zaman	19	6.3	6.3	6.3
Çoğu zaman	59	19.7	19.7	26.0
Bazen	190	63.3	63.3	89.3
Hiçbir zaman	32	10.7	10.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.3.5. Deneklerin Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Gücüne Dair İnancı

Yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olup olmadığına yönelik olarak sorulan bu soruya ankete katılan deneklerin; % 16.7'si (50 kişi) “*Kesinlikle inanıyorum*”, % 54.3'ü (163 kişi) “*İnanıyorum*”, % 19.3'ü (58 kişi) “*Fikrim yok*” ve % 9.7'si (29 kişi) “*İnanmıyorum*” şeklinde yanıt vermişlerdir. Bu noktadan hareketle deneklerin verdiği cevapların 169 kişi ile “İnanıyorum” seçeneğinde yoğunlaşması, yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir gücü taşıdığına yönelik bir inanca sahip olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Dolayısıyla söz konusu verilerden anlaşılacağı üzere; “Okur kitlenin, Trabzon’da yerel gazetelerin hedef kitesini yönlendirici bir güce sahip olduğuna dair inancı yüksektir” şeklindeki hipotezin doğrulandığı ortaya çıkmaktadır.

Tablo 21: Deneklerin Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirme Konusunda Sahip Oldukları İnancı

Deneklerin Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Gücüne Dair İnançları

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle inanıyorum	50	16.7	16.7	16.7
İnanıyorum	163	54.3	54.3	71.0
Fikrim yok	58	19.3	19.3	90.3
İnanmıyorum	29	9.7	9.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.4. Deneklerin Yerel Gazetelerin Etkilerine İlişkin Düşünceleri

Deneklerin yerel gazetelerin etkilerine ilişkin düşüncelerini ortaya koyabilmek amacıyla bu başlık kapsamında 13. soru ile başlayıp 20. soru ile devam eden bölümdeki sorulardan elde edilen veriler analiz edilmektedir.

3.4.1. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Yerel Yöneticileri Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

Aşağıda Tablo 22’de görüldüğü gibi söz konusu soruya ankete katılan deneklerin; % 16’sının (48 kişi) “*Kesinlikle etkili*”, % 56’sının (168 kişi) “*Etkili*”, % 15.7’sinin (47 kişi) “*Fikrim yok*”, % 11.7’sinin (35 kişi) “*Etkisiz*” ve % 0.7’sinin (2 kişi) “*Hiç etkili değil*” cevaplarını verdikleri ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda 168 kişinin verdiği “*Etkili*” yanıtı ile yerel gazetelerin kentin yerel yöneticileri üzerinde etkili olduğu sonucu ağırlık kazanmaktadır.

Tablo 22: Yerel Gazetelerin Kentin Yerel Yöneticileri Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceler

Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Yerel Yöneticileri Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle etkili	48	16.0	16.0	16.0
Etkili	168	56.0	56.0	72.0
Fikrim yok	47	15.7	15.7	87.7
Etkisiz	35	11.7	11.7	99.3
Hiç etkili değil	2	.7	.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.4.2. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

Aşağıda Tablo 23’te görüldüğü üzere yerel gazetelerin kentin siyasetçileri üzerindeki etkisine ilişkin bu soruya ankete katılan deneklerin; % 9.3’ünün (28 kişi) “*Kesinlikle etkili*”, % 47.3’ünün (142 kişi) “*Etkili*”, % 21’inin (63 kişi) “*Fikrim yok*”, % 20’sinin (60 kişi) “*Etkisiz*” ve % 2.3’ünün de (2 kişi) “*Hiç etkili değil*” şeklinde yanıt verdikleri ortaya çıkmaktadır.

Buradan hareketle deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda yerel gazetelerin kentin siyasetçileri üzerindeki etkisi konusunda 142 kişinin vermiş olduğu “*Etkili*” yanıtı yoğunluk kazanmaktadır.

Tablo 23: Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceler

Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle etkili	28	9.3	9.3	9.3
Etkili	142	47.3	47.3	56.7
Fikrim yok	63	21.0	21.0	77.7
Etkisiz	60	20.0	20.0	97.7
Hiç etkili değil	7	2.3	2.3	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.4.3. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Ekonomik Yaşamı Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

Yerel gazetelerin kentin ekonomik yaşamı üzerindeki etkisine ilişkin bu soruya Tablo 24'te yansıtıldığı üzere ankete katılan deneklerin; % 7.7'sinin (23 kişi) "*Kesinlikle etkili*", % 39.7'sinin (119 kişi) "*Etkili*", % 22.7'sinin (68 kişi) "*Fikrim yok*", % 28.3'ünün (85 kişi) "*Etkisiz*" ve % 1.7'sinin (5 kişi) "*Hiç etkili değil*" yanıtlarını verdikleri görülmektedir. Bu verilerden hareketle deneklerin verdiği cevaplar itibariyle yerel gazetelerin kentin ekonomik yaşamı üzerindeki etkisi konusunda 119 kişinin vermiş olduğu "*Etkili*" yanıtı ağırlık kazanmakla birlikte, 85 kişinin vermiş olduğu "*Etkisiz*" cevabı da ikinci sırada gelmektedir.

Tablo 24: Yerel Gazetelerin Kentin Ekonomik Yaşamı Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceler

Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Ekonomik Yaşamı Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle etkili	23	7.7	7.7	7.7
Etkili	119	39.7	39.7	47.3
Fikrim yok	68	22.7	22.7	70.0
Etkisiz	85	28.3	28.3	98.3
Hiç etkili değil	5	1.7	1.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.4.4. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Kültür ve Sanat Yaşamı Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

Yerel gazetelerin kentın kültür ve sanat yaşamı üzerindeki etkisine ilişkin bu soruya aşağıda Tablo 25'te de görüldüğü üzere ankete katılan deneklerin; % 9.7'sinin (29 kişi) “Kesinlikle etkili”, % 44'ünün (132 kişi) “Etkili”, % 17'sinin (51 kişi) “Fikrim yok”, % 26.7'sinin (80 kişi) “Etkisiz” ve % 2.7'sinin de (8 kişi) “Hiç etkili değil” şeklinde cevap verdikleri ortaya çıkmaktadır. Dolayısıyla deneklerin vermiş olduğu yanıtlar neticesinde yerel gazetelerin kentın kültür ve sanat yaşamı üzerindeki etkisi konusunda 132 kişinin vermiş olduğu “Etkili” cevabı ağırlık kazanmakta ve bunun ardından “Etkisiz” cevabı 80 kişinin seçimi ile ikinci sırada yer almaktadır.

Tablo 25: Yerel Gazetelerin Kentin Kültür ve Sanat Yaşamı Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceler

Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Kültür ve Sanat Yaşamı Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle etkili	29	9.7	9.7	9.7
Etkili	132	44.0	44.0	53.7
Fikrim yok	51	17.0	17.0	70.7
Etkisiz	80	26.7	26.7	97.3
Hiç etkili değil	8	2.7	2.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.4.5. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Spor Takımları Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

Yerel gazetelerin kentın spor takımları üzerindeki etkisine ilişkin bu soruya aşağıda Tablo 26'da yansıtıldığı üzere ankete katılan deneklerin; % 50.3'ünün (151 kişi) “Kesinlikle etkili”, % 37.3'ünün (112 kişi) “Etkili”, % 8.3'ünün (25 kişi) “Fikrim yok”, % 3.3'ünün (10 kişi) “Etkisiz” ve % 0.7'sinin (2 kişi) “Hiç etkili değil” şeklinde yanıt verdikleri görülmektedir. Bu verilerden hareketle ankete katılan deneklerin yanıtlarına göre yerel gazetelerin kentın spor takımları üzerindeki etkisi konusunda 151 kişinin “Kesinlikle etkili” cevabı ağırlık kazanmakta ve 112 kişinin vermiş olduğu “Etkili” yanıtı da bunu takip etmektedir. Dolayısıyla deneklerin cevapları

doğrultusunda ve ortaya çıkan veriler ışığında, Trabzon'daki yerel gazetelerin kentlin spor takımları üzerinde kesinlikle etkili olduğu sonucu ön plana çıkmakta ve bununla birlikte spor konusunda daha yoğun bir ilginin söz konusu olduğu ve yerel gazetelerdeki spor sayfalarının ve haberlerinin daha fazla dikkat çektiği de düşünülmektedir. Netice itibarıyla kent yaşamı içerisinde cereyan eden konular üzerinde yerel gazetelerin ağırlıklı olarak etkili bir konumda görüldükleri ortaya çıkmakta ve böylelikle “Trabzon’da okur kitlenin, yerel gazeteleri kent yaşamına ilişkin konular bağlamında etkili olarak değerlendirme oranı yüksektir” şeklindeki hipotez doğrulanmaktadır.

Tablo 26: Yerel Gazetelerin Kentin Spor Takımları Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceler

Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Spor Takımları Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle etkili	151	50.3	50.3	50.3
Etkili	112	37.3	37.3	87.7
Fikrim yok	25	8.3	8.3	96.0
Etkisiz	10	3.3	3.3	99.3
Hiç etkili değil	2	.7	.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.4.6. Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Sorunlarını Yeterli Düzeyde Yansıtmasına Dair Düşünceleri

Yerel gazetelerin kentlin sorunlarını yeterli düzeyde yansıtıp yansıtmadığına yönelik bu soruya aşağıdaki Tablo 27’de de görüldüğü üzere ankete katılan deneklerin; % 16.3’ünün (49 kişi) “*Kesinlikle yansıtıyor*”, % 61.3’ünün (184 kişi) “*Yansıtıyor*”, % 4.7’sinin (14 kişi) “*Fikrim yok*”, % 17’sinin (51 kişi) “*Yansıtıyor*” ve % 0.7’sinin de (2 kişi) “*Hiç yansıtıyor*” şeklinde cevap verdikleri ortaya çıkmaktadır.

Bu veriler ışığında ise deneklerin verdikleri cevaplar doğrultusunda yerel gazetelerin kentlin sorunlarını yansıtması hususunda 184 kişinin verdiği “*Yansıtıyor*” cevabı yoğunluk kazanmaktadır.

Tablo 27: Yerel Gazetelerin Kentin Sorunlarını Yeterli Düzeyde Yansıtmasına İlişkin Düşünceler

Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Sorunlarını Yeterli Düzeyde Yansıtmasına İlişkin Düşünceleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle yansıtıyor	49	16.3	16.3	16.3
Yansıtıyor	184	61.3	61.3	77.7
Fikrim yok	14	4.7	4.7	82.3
Yansıtıyor	51	17.0	17.0	99.3
Hiç yansıtıyor	2	.7	.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.4.7. Deneklerin Yerel Gazetelerden Okudukları Haberler ve Bilgiler Neticesinde Kanaat Değişikliğine Dair Düşünceleri

Deneklerin yerel gazetelerden okudukları haberler ve bilgiler neticesinde kanaatlerinde değişiklik olup olmadığına ilişkin olarak sorulan bu soruya aşağıda Tablo 28'de gösterildiği üzere ankete katılanların; % 1'nin (3 kişi) “Her zaman”, % 20.7'sinin (62 kişi) “Çoğu zaman”, % 69.7'sinin (209 kişi) “Bazen” ve % 8.7'sinin (26 kişi) “Hiçbir zaman” şeklinde yanıt verdikleri ortaya çıkmaktadır. Ankete katılan deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda elde edilen bu veriler ışığında, okunan haberler ve bilgiler neticesinde 209 kişinin verdiği yanıtın da gösterdiği üzere insanların kanaatlerinde “bazen” değişiklik olduğu sonucu ağırlık kazanmaktadır. Dolayısıyla söz konusu veriler ışığında; “Yerel gazetelerden okunan haberler ve bilgiler neticesinde okur kitlenin kanaatlerinde değişiklik olma oranı orta düzeyde olmaktadır” şeklindeki hipotez doğrulanabilmektedir.

Tablo 28: Yerel Gazetelerden Okunan Haberler ve Bilgiler Neticesinde Kanaat Değişikliğine İlişkin Durum

Deneklerin Yerel Gazetelerden Okudukları Haberler ve Bilgiler Neticesinde Kanaatlerinde Değişiklik Olma Durumu

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Her zaman	3	1.0	1.0	1.0
Çoğu zaman	62	20.7	20.7	21.7
Bazen	209	69.7	69.7	91.3
Hiçbir zaman	26	8.7	8.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.4.8. Deneklerin Yerel Gazetelerin Trabzon’da Yaşayan İnsanlar Üzerinde Ortak Bir Kanaatin Oluşmasındaki Etkisine Dair Düşünceleri

Yerel gazetelerin Trabzon’da yaşayan insanlar üzerinde ortak bir kanaatin oluşmasında etkili olup olmadığına yönelik olarak sorulan bu soruya, aşağıda Tablo 29’da da yansıtıldığı üzere ankete katılan deneklerin; % 16.7’sinin (50 kişi) “*Kesinlikle etkilidir*”, % 58.3’ünün (175 kişi) “*Etkilidir*”, % 13’ünün (39 kişi) “*Fikrim yok*”, % 10.3’ünün (31 kişi) “*Etkisizdir*” ve % 1.7’sinin (5 kişi) “*Hiç etkili değildir*” şeklinde cevap verdikleri görülmektedir. Ankete katılan deneklerin verdiği cevaplar doğrultusunda ortaya çıkan bu veriler doğrultusunda, Trabzon’da yerel gazetelerin insanlar üzerinde ortak bir kanaat oluşması noktasında etkisine ilişkin olarak 175 kişinin vermiş olduğu “Etkilidir” cevabı ilk sırada yer alarak ağırlık kazanmakta ve bunu 50 kişinin verdiği “Kesinlikle etkilidir” yanıtı izlemektedir.

Dolayısıyla bu noktalardan hareketle, Trabzon’da yerel gazetelerin insanlar üzerinde ortak bir kanaatin oluşmasında “etkili” olduğu sonucuna varılabilmektedir. Söz konusu verilerden hareketle; “Trabzon’da yerel gazetelerin insanlarda ortak bir kanaatin oluşması noktasında okur kitle tarafından etkili olarak görülme oranı yüksektir” şeklindeki hipotezin doğrulandığı görülmektedir.

Tablo 29: Yerel Gazetelerin Trabzon’daki İnsanlar Üzerinde Ortak Bir Kanaatin Oluşmasındaki Etkisine İlişkin Düşünceler

Deneklerin Yerel Gazetelerin Trabzon'daki İnsanlarda Ortak Bir Kanaat Oluşturmasındaki Etkisine İlişkin Düşünceleri

	Frekans	Yüzde	Geçerli Yüzde	Kümülatif Yüzde
Kesinlikle etkilidir	50	16.7	16.7	16.7
Etkilidir	175	58.3	58.3	75.0
Fikrim yok	39	13.0	13.0	88.0
Etkisizdir	31	10.3	10.3	98.3
Hiç etkili değildir	5	1.7	1.7	100.0
Total	300	100.0	100.0	

3.5. Sosyo-Demografik Değişkenler İle Günlük Yaşamda Yerel Bir Gazete Okuma İhtiyacı Arasındaki İlişki

Çalışmanın bu başlığı altında sosyo-demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek, haneye giren aylık ortalama gelir) göre günlük yaşamda yerel bir gazete okuma ihtiyacı arasındaki ilişkinin incelenmesi neticesinde günlük yaşamda yerel bir gazete okuma ihtiyacının mesleğe göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmektedir. Bu nedenle çalışmanın bu kısmında mesleğin sorulduğu 45. soru ile günlük yaşamda yerel bir gazete okumaya duyulan ihtiyacın sorulduğu 2. soru arasındaki ilişki analiz edilmektedir.

3.5.1. Mesleğe Göre Günlük Yaşamda Yerel Bir Gazete Okuma İhtiyacı

Ankete katılan deneklerin mesleği ile günlük yaşamda yerel bir gazete okuma ihtiyacı arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 31’de sunulmaktadır. Tablodan anlaşılacağı üzere günlük yaşamda yerel bir gazete okumaya duyulan ihtiyaca ilişkin soruya; “Her zaman” yanıtını verenlerin % 11.4’ü işçi, % 36.7’si esnaf, % 12.7’si memur, % 16.5’i serbest meslek sahipleri, % 8,9’u emekli, % 2.5’i ev hanımı, % 3.8’i akademisyen ve % 7.6’sı öğrencidir. Bu duruma göre Trabzon’da günlük yaşamda yerel bir gazete okumaya duyulan ihtiyaç konusunda ilk sırayı alan meslek grubunun “Esnaf” olduğu anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla bu verilerin de gösterdiği üzere, deneklerin meslekleri ile günlük yaşamda yerel bir gazete okuma ihtiyacı arasındaki ilişkinin anlamlı bir şekilde farklılaştığı sonucu ortaya çıkmaktadır [$\chi^2_{(16)} = 33.045$; $p < 0.05$].

Tablo 30: Mesleğe Göre Günlük Yaşamda Yerel Bir Gazete Okuma İhtiyacı

		Günlük yaşamınızda yerel bir gazete okumaya ihtiyaç duyuyor musunuz?			Total
		Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	
Mesleğiniz	İşçi	9	12	8	29
		31.0%	41.4%	27.6%	100.0%
		11.4%	10.1%	7.8%	9.7%
Esnaf	Esnaf	3.0%	4.0%	2.7%	9.7%
		29	25	17	71
		40.8%	35.2%	23.9%	100.0%
Memur	Memur	36.7%	21.0%	16.7%	23.7%
		9.7%	8.3%	5.7%	23.7%
		10	19	33	62
Serbest Meslek	Serbest Meslek	16.1%	30.6%	53.2%	100.0%
		12.7%	16.0%	32.4%	20.7%
		3.3%	6.3%	11.0%	20.7%
Emekli	Emekli	13	19	11	43
		30.2%	44.2%	25.6%	100.0%
		16.5%	16.0%	10.8%	14.3%
Emekli	Emekli	4.3%	6.3%	3.7%	14.3%
		7	20	7	34
		20.6%	58.8%	20.6%	100.0%
Çiftçi	Çiftçi	8.9%	16.8%	6.9%	11.3%
		2.3%	6.7%	2.3%	11.3%
		1	1		1
Ev Hanımı	Ev Hanımı		100.0%		100.0%
			.8%		.3%
			.3%		.3%
Akademisyen	Akademisyen	2	4	9	15
		13.3%	26.7%	60.0%	100.0%
		2.5%	3.4%	8.8%	5.0%
Öğrenci	Öğrenci	.7%	1.3%	3.0%	5.0%
		3	7	6	16
		18.8%	43.8%	37.5%	100.0%
Öğrenci	Öğrenci	3.8%	5.9%	5.9%	5.3%
		1.0%	2.3%	2.0%	5.3%
		6	12	11	29
Total	Total	20.7%	41.4%	37.9%	100.0%
		7.6%	10.1%	10.8%	9.7%
		2.0%	4.0%	3.7%	9.7%
Total	Total	79	119	102	300
		26.3%	39.7%	34.0%	100.0%
		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
Total	Total	26.3%	39.7%	34.0%	100.0%

[$\chi^2 = 33.045$; $df = 16$; $p = 0.007$]

3.6. Sosyo-Demografik Değişkenlere Göre Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı

Çalışmanın bu başlığı kapsamında ise yine aynı şekilde sosyo-demografik değişkenlere (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek, haneye giren aylık ortalama gelir) göre düzenli olarak yerel gazete okuma alışkanlığı arasındaki ilişkinin incelenmesi neticesinde düzenli olarak yerel gazete okuma alışkanlığının medeni duruma ve mesleğe göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmektedir. Dolayısıyla bu başlık içerisinde de medeni duruma ve mesleğe ilişkin sorular ile düzenli olarak yerel gazete okunmasına yönelik 3. soru arasındaki ilişki değerlendirilmektedir.

3.6.1. Medeni Duruma Göre Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı

Ankete katılan deneklerin medeni halleri ile düzenli olarak yerel gazete okumaları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı aşağıda Tablo 33'te sunulmaktadır. Tablodan da anlaşılacağı üzere “düzenli olarak yerel gazete okuyor musunuz?” şeklindeki soruya; “Her zaman” yanıtını verenlerin % 62'sinin evli ve % 38'inin bekar olduğu görülmektedir. “Çoğu zaman” seçeneğine bakıldığında ise benzer şekilde bu yanıtı verenlerin % 64.5'inin evli, % 33.6'sının bekar ve % 1.8'inin dul olduğu ortaya çıkmaktadır. Bu durumda, evlilerin diğer medeni hallerdeki insanlara göre düzenli olarak yerel gazete okuma alışkanlığına sahip oldukları söylenebilmektedir.

Bu verilerden de anlaşılacağı üzere, medeni durum ile düzenli olarak yerel gazete okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmaktadır [$X^2_{(6)} = 20.893$; $p < 0.05$].

Tablo 31: Medeni Duruma Göre Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı

	Düzenli olarak yerel gazete okuyor musunuz?				Total	
	Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Hiçbir zaman		
Medeni Durumunuz	Evlü	49	71	66	2	188
		26.1%	37.8%	35.1%	1.1%	100.0%
		62.0%	64.5%	61.1%	66.7%	62.7%
	Bekar	16.3%	23.7%	22.0%	.7%	62.7%
		30	37	40		107
		28.0%	34.6%	37.4%		100.0%
	Dul	38.0%	33.6%	37.0%		35.7%
		10.0%	12.3%	13.3%		35.7%
			2	2	1	5
		40.0%	40.0%	20.0%	100.0%	
		1.8%	1.9%	33.3%	1.7%	
		.7%	.7%	.3%	1.7%	
Total	79	110	108	3	300	
	26.3%	36.7%	36.0%	1.0%	100.0%	
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	
	26.3%	36.7%	36.0%	1.0%	100.0%	

$$[X^2 = 20.893; df = 6; p = 0.002]$$

3.6.2. Mesleğe Göre Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı

Ankete katılan deneklerin mesleği ile düzenli olarak yerel gazete okuma alışkanlıkları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı aşağıdaki Tablo 34'te gösterilmektedir. Tabloda görüldüğü üzere “düzenli olarak yerel gazete okuyor musunuz?” şeklindeki soruya; ankete katılan denekler içerisinde “Her zaman” cevabını verenlerin % 16.5’inin işçi, % 40.5’inin esnaf, % 11.4’ünün memur, % 12.7’sinin serbest meslek sahipleri, % 6.3’ünün emekli, % 2.5’inin ev hanımı, % 3.8’inin akademisyen ve % 6.3’ünün öğrenci olduğu görülmektedir. Bu cevap kategorisinde meslek grupları içindeki esnaf birinci sırada yer almakta ve aynı şekilde “Çoğu zaman” cevabını da % 20.9 ile yine en fazla esnaf vermektedir. Bu duruma göre Trabzon’da düzenli olarak yerel gazete okuma konusunda “Esnaf” meslek grubunun ön plana çıktığı sonucuna ulaşılabilmektedir.

Dolayısıyla bu verilerin de gösterdiği üzere, deneklerin meslekleri ile düzenli olarak yerel gazete okuma alışkanlığı arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır [$X^2_{(24)} = 52.388; p < 0.05$].

Tablo 32: Mesleğe Göre Düzenli Olarak Yerel Gazete Okuma Alışkanlığı

	Düzenli olarak yerel gazete okuyor musunuz?				Total
	Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Hiçbir zaman	
Mesleğiniz	13	13	3		29
Işçi	44.8%	44.8%	10.3%		100.0%
	16.5%	11.8%	2.8%		9.7%
	4.3%	4.3%	1.0%		9.7%
Esnaf	32	23	16		71
	45.1%	32.4%	22.5%		100.0%
	40.5%	20.9%	14.8%		23.7%
	10.7%	7.7%	5.3%		23.7%
Memur	9	21	30	2	62
	14.5%	33.9%	48.4%	3.2%	100.0%
	11.4%	19.1%	27.8%	66.7%	20.7%
	3.0%	7.0%	10.0%	.7%	20.7%
Serbest Meslek	10	18	14	1	43
	23.3%	41.9%	32.6%	2.3%	100.0%
	12.7%	16.4%	13.0%	33.3%	14.3%
	3.3%	6.0%	4.7%	.3%	14.3%
Emekli	5	17	12		34
	14.7%	50.0%	35.3%		100.0%
	6.3%	15.5%	11.1%		11.3%
	1.7%	5.7%	4.0%		11.3%
Çiftçi			1		1
			100.0%		100.0%
			.9%		.3%
			.3%		.3%
Ev Hanımı	2	2	11		15
	13.3%	13.3%	73.3%		100.0%
	2.5%	1.8%	10.2%		5.0%
	.7%	.7%	3.7%		5.0%
Akademisyen	3	6	7		16
	18.8%	37.5%	43.8%		100.0%
	3.8%	5.5%	6.5%		5.3%
	1.0%	2.0%	2.3%		5.3%
Öğrenci	5	10	14		29
	17.2%	34.5%	48.3%		100.0%
	6.3%	9.1%	13.0%		9.7%
	1.7%	3.3%	4.7%		9.7%
Total	79	110	108	3	300
	26.3%	36.7%	36.0%	1.0%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
	26.3%	36.7%	36.0%	1.0%	100.0%

[$\chi^2 = 52.388$; $df = 24$; $p = 0.001$]

3.7. Sosyo-Demografik Değişkenler İle Deneklerin Yerel Gazetelerin Etkilerine Dair Düşünceleri Arasındaki İlişki

Çalışmanın bu başlığı kapsamında deneklerin sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek, haneye giren aylık ortalama gelir) ile yerel gazetelerin etkilerine ilişkin düşünceleri arasındaki ilişkinin incelenmesi neticesinde 13. soru ile başlayıp 20. soru dahil olmak üzere devam eden sorular içerisinde belirli sosyo-demografik değişkenler ile bağlantılı olan soruların analizi ortaya konulmaktadır.

3.7.1. Yaşa Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

Ankete katılan deneklerin yaşları ile yerel gazetelerin kent siyasetçileri üzerindeki etkisine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 35’te gösterilmektedir. Bu duruma yönelik olarak yaş kategorileri için gözeneklerdeki gözlem sayısının artırılması ve bunun neticesinde beklenen değerlerin artış gösterebilmesi amacıyla ilgili sütunun düzeylerinde birleştirme yapılarak dörtlü yeni bir kategori oluşturulmuştur. Tablo 35’te görüldüğü üzere “Size göre, yerel gazeteler, kent siyasetçileri üzerinde etkili oluyor mu?” sorusuna; “Kesinlikle etkili” yanıtını verenlerin % 32.1’i 17-29, yine % 32.1’i 30-42, % 28.6’sı 43-55 ve % 7.1’i 56 ve üzeri yaş grupları içerisinde yer almaktadır. Durumun yansıttığı üzere “Kesinlikle etkili” cevabında 17-29 ile 30-42 yaş grupları aynı kalırken, sonrasındaki yaş gruplarında bir azalma gerçekleştiği görülmektedir. Diğer taraftan “Etkili” cevabını tercih edenlerin ise % 23.2’sinin 17-29 yaş grubu, % 51.4’ünün 30-42 yaş grubu, % 19.7’sinin 43-55 yaş grubu ve % 5.6’sının da 56 ve üzeri yaş grubu içerisinde yer aldığı gözlenmektedir. Dolayısıyla yerel gazetelerin kent siyasetçileri üzerinde etkili olduğu hususunda 30-42 yaş grubunun ilk sırada yer aldığı ortaya çıkmaktadır.

Neticede bu verilerden de anlaşılacağı üzere, deneklerin yaşı ile yerel gazetelerin kent siyasetçileri üzerindeki etkisine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmaktadır [$X^2_{(12)} = 44.306; p < 0.05$].

Tablo 33: Yaş'a Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceleri

		Size göre, yerel gazeteler, kentin siyasetçileri üzerinde etkili oluyor mu?					Total
		Kesinlikle etkili	Etkili	Fikrim yok	Etkisiz	Hiç etkili değil	
Yaş	17-29	9	33	42	20	1	105
		8.6%	31.4%	40.0%	19.0%	1.0%	100.0%
		32.1%	23.2%	66.7%	33.3%	14.3%	35.0%
	30-42	9	73	13	28	3	126
		7.1%	57.9%	10.3%	22.2%	2.4%	100.0%
		32.1%	51.4%	20.6%	46.7%	42.9%	42.0%
	43-55	8	28	5	11	2	54
		14.8%	51.9%	9.3%	20.4%	3.7%	100.0%
		28.6%	19.7%	7.9%	18.3%	28.6%	18.0%
	56 ve üzeri	2	8	3	1	1	15
		13.3%	53.3%	20.0%	6.7%	6.7%	100.0%
		7.1%	5.6%	4.8%	1.7%	14.3%	5.0%
Total	28	142	63	60	7	300	
	9.3%	47.3%	21.0%	20.0%	2.3%	100.0%	
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	
	9.3%	47.3%	21.0%	20.0%	2.3%	100.0%	

$$[X^2= 44.306; df= 12; p= 0.000]$$

3.7.2. Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

Ankete katılan deneklerin medeni durumları ile yerel gazetelerin kentin siyasetçileri üzerindeki etkisine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 36'da verilmektedir. Tablo 36'dan da anlaşılacağı üzere "Size göre, yerel gazeteler, kentin siyasetçileri üzerinde etkili oluyor mu?" şeklindeki soruya; "Kesinlikle etkili" cevabını verenlerin % 71.4'ünün evli, % 25'inin bekar ve % 3.6'sının da dul olduğu görülmektedir. Tabloda "Etkili" yanıtını verenlerin ise % 71.8'inin evli, % 26.8'inin bekar ve % 1.4'ünün dul olduğu ortaya çıkmaktadır. Buradan hareketle, medeni durumu evli olanların, ilk etapta bekarlara ve daha sonrasında dullara göre yerel gazetelerin kentin siyasetçileri üzerinde daha etkili olduğu

ortalama gelire sahiptir. Bu duruma göre, “Etkisiz” seçeneğinde 500 YTL’den az ve 501-999 YTL gelir kategorisinde aynı oranlar bulunurken, bu oranın daha sonraki üç gelir kategorisinde sırayla azaldığı gözlenmektedir. Dolayısıyla yerel gazetelerin kentlin siyasetçileri üzerinde etkili olduğu yönünde en fazla inanca sahip olan gelir grubu olarak 501-999 YTL arası gelir grubu karşımıza çıkmaktadır. Bu verilerden de görüldüğü üzere, deneklerin hanelerine giren aylık ortalama gelir ile yerel gazetelerin kentlin siyasetçileri üzerindeki etkisine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu anlaşılmaktadır [$\chi^2_{(16)} = 28.930$; $p < 0.05$].

Tablo 35: Haneye Giren Aylık Gelire Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Siyasetçileri Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceleri

		Size göre, yerel gazeteler, kentlin siyasetçileri üzerinde etkili oluyor mu?					Total
		Kesinlikle etkili	Etkili	Fikrim yok	Etkisiz	Hiç etkili değil	
Hanenize giren aylık ortalama gelir ne kadardır?	500 YTL'den az	5	25	26	18	1	75
		6.7%	33.3%	34.7%	24.0%	1.3%	100.0%
		17.9%	17.6%	41.3%	30.0%	14.3%	25.0%
		1.7%	8.3%	8.7%	6.0%	.3%	25.0%
	501 - 999 YTL arası	10	59	15	18	4	106
		9.4%	55.7%	14.2%	17.0%	3.8%	100.0%
		35.7%	41.5%	23.8%	30.0%	57.1%	35.3%
	1.000 - 1.500 YTL arası	8	30	17	16	2	73
		11.0%	41.1%	23.3%	21.9%	2.7%	100.0%
		28.6%	21.1%	27.0%	26.7%	28.6%	24.3%
	1.501 - 1.999 YTL arası	2.7%	10.0%	5.7%	5.3%	.7%	24.3%
		5	17	4	3		29
		17.2%	58.6%	13.8%	10.3%		100.0%
	2.000 YTL ve üzeri	17.9%	12.0%	6.3%	5.0%		9.7%
		1.7%	5.7%	1.3%	1.0%		9.7%
		11	1	5		17	
Total		64.7%	5.9%	29.4%		100.0%	
		7.7%	1.6%	8.3%		5.7%	
		3.7%	.3%	1.7%		5.7%	
	28	142	63	60	7	300	
	9.3%	47.3%	21.0%	20.0%	2.3%	100.0%	
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	
	9.3%	47.3%	21.0%	20.0%	2.3%	100.0%	

[$\chi^2 = 28.930$; $df = 16$; $p = 0.024$]

3.7.4. Yaşa Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Kültür Ve Sanat Yaşamı Üzerindeki Etkisine Dair Düşünceleri

Deneklerin yaşları ile yerel gazetelerin kentin kültür ve sanat yaşamı üzerindeki etkisine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 38'de belirtilmektedir. Bu duruma yönelik olarak yaş kategorileri için gözeneklerdeki gözlem sayısının artırılması ve bunun neticesinde beklenen değerlerin artış gösterebilmesi amacıyla ilgili sütunun düzeylerinde birleştirme yapılarak dörtlü yeni bir kategori oluşturulmuştur (Büyüköztürk, 2002: 142). Tablo 38'de aktarıldığı üzere söz konusu soruya; “Kesinlikle etkili” yanıtını verenlerin % 44.8’i 17-29, % 27.6’sı 30-42, % 17.2’si 43-55 ve % 10.3’ü 56 ve üzeri yaş grubudur. Bu durumda yaş arttıkça, verilen “Kesinlikle etkili” cevabının azaldığı yönünde bir tespit yapılabilmektedir. Bu verilerden de anlaşılacağı üzere, deneklerin yaşı ile yerel gazetelerin kentin kültür ve sanat yaşamı üzerindeki etkisine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır [$X^2_{(12)} = 24.811$; $p < 0.05$].

Tablo 36: Yaşa Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Kentin Kültür ve Sanat Yaşamı Üzerindeki Etkisine İlişkin Düşünceleri

		Size göre, yerel gazeteler, kentin kültür ve sanat yaşamı üzerinde etkili oluyor mu?					Total
		kesinlikle etkili	Etkili	Fikrim yok	Etkisiz	Hiç etkili değil	
Yaş	17-29	13	47	25	19	1	105
		12.4%	44.8%	23.8%	18.1%	1.0%	100.0%
		44.8%	35.6%	49.0%	23.8%	12.5%	35.0%
	30-42	4.3%	15.7%	8.3%	6.3%	.3%	35.0%
		8	51	19	41	7	126
		6.3%	40.5%	15.1%	32.5%	5.6%	100.0%
	43-55	27.6%	38.6%	37.3%	51.3%	87.5%	42.0%
		2.7%	17.0%	6.3%	13.7%	2.3%	42.0%
		5	30	4	15		54
	56 ve üzeri	9.3%	55.6%	7.4%	27.8%		100.0%
		17.2%	22.7%	7.8%	18.8%		18.0%
		1.7%	10.0%	1.3%	5.0%		18.0%
	Total	3	4	3	5		15
		20.0%	26.7%	20.0%	33.3%		100.0%
		10.3%	3.0%	5.9%	6.3%		5.0%
Total	1.0%	1.3%	1.0%	1.7%		5.0%	
	29	132	51	80	8	300	
	9.7%	44.0%	17.0%	26.7%	2.7%	100.0%	
Total	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	
	9.7%	44.0%	17.0%	26.7%	2.7%	100.0%	

[$X^2 = 24.811$; $df = 12$; $p = 0.016$]

3.7.5. Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerden Okudukları Haberler ve Bilgiler Neticesinde Kanaat Değişikliğine Dair Düşünceleri

Ankete katılan deneklerin medeni durumları ile yerel gazetelerden okudukları haberler ve bilgiler neticesinde kanaat değişikliğine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 40'ta ortaya konmaktadır. Tabloda gösterildiği üzere “Yerel gazetelerden okuduğunuz haberler ve bilgiler neticesinde kanaatlerinizde değişiklik oluyor mu?” sorusuna; “Çoğu zaman” yanıtını verenlerin % 62.9’u evli iken, % 35.5’i bekar ve % 1.6’sı da duldur. Aynı şekilde “Bazen” cevabını verenlerin % 61.2’si evli, % 37.3’ü bekar ve % 1.4’ü duldur. Bu duruma göre, evli olanların, bekar ve dullara göre yerel gazetelerden okudukları haberler ve bilgiler neticesinde kanaatlerinde daha sık değişiklik olabildiği sonucu çıkartılabilmektedir. Dolayısıyla bu verilerin de gösterdiği üzere, deneklerin medeni durumu ile yerel gazetelerden okudukları haberler ve bilgiler neticesinde kanaatlerinde değişiklik olması durumu arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır [$X^2_{(6)} = 21.196$; $p < 0.05$].

Tablo 37: Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerden Okudukları Haberler ve Bilgiler Neticesinde Kanaat Değişikliğine İlişkin Düşünceleri

	Yerel gazetelerden okuduğunuz haberler ve bilgiler neticesinde kanaatlerinizde değişiklik oluyor mu?				Total	
	Her zaman	Çoğu zaman	Bazen	Hiçbir zaman		
Medeni Durumunuz	Evli	1 .5%	39 20.7%	128 68.1%	20 10.6%	188 100.0%
	Bekar	33.3%	62.9%	61.2%	76.9%	62.7%
		.3%	13.0%	42.7%	6.7%	62.7%
Dul	Bekar	1 .9%	22 20.6%	78 72.9%	6 5.6%	107 100.0%
	Dul	33.3%	35.5%	37.3%	23.1%	35.7%
		.3%	7.3%	26.0%	2.0%	35.7%
Total	1	1	3		5	
	20.0%	20.0%	60.0%		100.0%	
	33.3%	1.6%	1.4%		1.7%	
	.3%	.3%	1.0%		1.7%	
Total	3	62	209	26	300	
	1.0%	20.7%	69.7%	8.7%	100.0%	
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	
	1.0%	20.7%	69.7%	8.7%	100.0%	

[$X^2 = 21.196$; $df = 6$; $p = 0.002$]

3.7.6. Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Trabzon'da Yaşayan İnsanlarda Ortak Bir Kanaatin Oluşmasındaki Etkisine Dair Düşünceleri

Ankete katılan deneklerin medeni durumları ile yerel gazetelerden Trabzon'da yaşayan insanlar üzerinde ortak bir kanaatin oluşmasındaki etkisine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı Tablo 41'de gösterilmektedir. Tabloda yansıtıldığı üzere “Size göre, yerel gazeteler, Trabzon'da yaşayan insanlarda ortak bir kanaatin oluşmasında ne derece etkilidir?” sorusuna; “Kesinlikle etkilidir” diyenlerin % 74'ü evli iken, % 24'ü bekar ve % 2'si duldur. “Etkilidir” cevabını verenlerin % 62.3'ü evli, % 36.6'sı bekar ve % 1.1'i duldur. Bu noktalardan hareketle, medeni durumu itibariyle evli olanların, bekar ve dullara göre yerel gazetelerin Trabzon'da yaşayan insanlar üzerinde ortak bir kanaatin oluşmasında daha etkili olduğu şeklinde bir düşünceye sahip oldukları yorumuna ulaşılabilmektedir. Bu veriler ışığında, deneklerin medeni durumu ile yerel gazetelerin Trabzon'da yaşayan insanlarda ortak bir kanaatin oluşmasındaki etkisine ilişkin düşünceleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır [$X^2_{(8)} = 17.706$; $p < 0.05$].

Tablo 38: Medeni Duruma Göre Deneklerin Yerel Gazetelerin Trabzon'da Yaşayanlarda Ortak Bir Kanaatin Oluşmasındaki Etkisine İlişkin Düşünceleri

		Size göre, yerel gazeteler, Trabzon'da yaşayan insanlarda ortak bir kanaatin oluşmasında ne derece etkilidir?					Total
		Kesinlikle etkilidir	Etkilidir	Fikrim yok	Etkisizdir	Hiç etkili değildir	
Medeni Durumunuz	Evli	37	109	22	19	1	188
		19.7%	58.0%	11.7%	10.1%	.5%	100.0%
		74.0%	62.3%	56.4%	61.3%	20.0%	62.7%
	Bekar	12	64	17	11	3	107
		11.2%	59.8%	15.9%	10.3%	2.8%	100.0%
		24.0%	36.6%	43.6%	35.5%	60.0%	35.7%
	Dul	4.0%	21.3%	5.7%	3.7%	1.0%	35.7%
		1	2		1	1	5
		20.0%	40.0%		20.0%	20.0%	100.0%
Total	2.0%	1.1%		3.2%	20.0%	1.7%	
	.3%	.7%		.3%	.3%	1.7%	
	50	175	39	31	5	300	
Total	16.7%	58.3%	13.0%	10.3%	1.7%	100.0%	
	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	
	16.7%	58.3%	13.0%	10.3%	1.7%	100.0%	

[$X^2 = 17.706$; $df = 8$; $p = 0.024$]

3.8. Sosyo-Demografik Değişkenler İle Deneklerin Yerel Gazetelerle İlgili Düşünceleri Arasındaki İlişki

Çalışmanın bu başlığı altında deneklerin sosyo-demografik özellikleri (yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, meslek, haneye giren aylık ortalama gelir) ile yerel gazetelere ilişkin düşünceleri arasındaki ilişkinin incelenmesi neticesinde 8. soru ile başlayıp 12. soru dahil olmak üzere devam eden sorular içerisinde belirli sosyo-demografik değişkenler ile ilişkili olan soruların değerlendirilmesi yapılmaktadır.

3.8.1. Medeni Durum Göre Deneklerin Yerel Düzeyde Halkı Yönlendirme Konusunda En Etkili Gördükleri Kitle İletişim Aracı

Ankete katılan deneklerin medeni halleri ile yerel düzeyde halkı yönlendirme açısından en etkili olarak gördükleri kitle iletişim aracı arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 42’de aktarılmaktadır. Tabloda gösterildiği üzere “Yerel düzeyde halkı yönlendirme konusunda en etkili kitle iletişim aracı olarak hangisini görüyorsunuz?” şeklindeki soruya; evli deneklerin % 36.2’si “Yerel gazeteler”, % 59.6’sı “Yerel televizyonlar” ve % 1.6’sı “Yerel radyolar” cevabını vermiştir. Soruya, bekar deneklerin % 39.3’ü “Yerel gazeteler”, % 50.5’i “Yerel televizyonlar” ve % 8.4’ü de “Yerel radyolar” şeklinde yanıtlamışlardır. Dulların ise bu soruya yerel gazeteler yönünde bir yanıtı olmayıp, % 80’i “Yerel televizyonlar” yanıtını vermişlerdir. Denekleri medeni durumuna göre karşılaştırdığımızda da; “Yerel gazeteler” yanıtını verenlerin % 61.8’i, “Yerel televizyonlar” diyenlerin % 65.9’u ve “Yerel radyolar” diyenlerin % 23.1’i evli iken; “Yerel gazeteler” cevabını tercih edenlerin % 38.2’si, “Yerel televizyonlar” diyenlerin % 31.8’i ve “Yerel radyolar” diyenlerin % 69.2’si bekadır. Bu soruya “Yerel televizyonlar” şeklinde cevap verenlerin % 2.4’ü ise duldur. Bu durumdan yola çıkılarak; evli deneklerin, bekarlara göre yerel gazeteleri yerel düzeyde halkı yönlendirme konusunda daha etkili gördükleri ve yine evli deneklerin, bekarlara ve dullara oranla yerel ölçekte halkı yönlendirme açısından yerel televizyonu daha etkili gördükleri sonucuna varılabilmektedir. Yerel radyoların ise bekar denekler tarafından öncelikle evlilere ve daha sonra da dullara göre yerel düzeyde halkı yönlendirme konusunda daha etkili görüldüğü de çıkartılabilen bir

başka sonuç olmaktadır. Bu verilerden anlaşılacağı üzere deneklerin medeni durumları ile yerel düzeyde halkı yönlendirme konusunda en etkili gördükleri kitle iletişim aracı arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu ortaya çıkmaktadır [$X^2_{(6)} = 14.018$; $p < 0.05$].

Tablo 39: Medeni Duruma Göre Yerel Düzeyde Halkı Yönlendirme Konusunda En Etkili Görülen Kitle İletişim Aracı

		Yerel düzeyde halkı yönlendirme konusunda en etkili kitle iletişim aracı olarak hangisini görüyorsunuz?				Total
		Yerel gazeteler	Yerel televizyonlar	Yerel radyolar	Hiçbirisi	
Medeni Durumunuz	Evlü	68	112	3	5	188
		36.2%	59.6%	1.6%	2.7%	100.0%
		61.8%	65.9%	23.1%	71.4%	62.7%
	Bekar	22.7%	37.3%	1.0%	1.7%	62.7%
		42	54	9	2	107
		39.3%	50.5%	8.4%	1.9%	100.0%
	Diğer	38.2%	31.8%	69.2%	28.6%	35.7%
		14.0%	18.0%	3.0%	.7%	35.7%
			4	1		5
		80.0%	20.0%		100.0%	
		2.4%	7.7%		1.7%	
		1.3%	.3%		1.7%	
Total		110	170	13	7	300
		36.7%	56.7%	4.3%	2.3%	100.0%
		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
		36.7%	56.7%	4.3%	2.3%	100.0%

[$X^2 = 14.018$; $df = 6$; $p = 0.029$]

3.8.2. Eğitim Durumu İle Yerel Gazetelerin Haber ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirilmesi

Ankete katılan deneklerin eğitim durumları ile yerel gazeteleri haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 43'te verilmektedir. Tabloda görüldüğü üzere “Sizce yerel gazeteler haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirilebilirler mi?” sorusuna; “Evet” cevabını verenlerin % 0.4’ü okur-yazar, % 11.6’sı ilkokul, % 12’si ortaokul, % 42’si lise, % 29.7’si üniversite ve % 4.3’ü lisansüstü kategorilerinde yer almaktadır. Dolayısıyla üniversiteye kadar olan eğitim durumu kategorilerinde yerel gazeteleri haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirenlerin oranının sırayla artış gösterdiği görülmekte ve bu noktadan eğitimin belli bir düzeye kadar arttıkça yerel gazetelerin haber ve bilgi

kaynağı olarak değerlendirilmesinin de artığı yönünde bir çıkarımda bulunulabilmektedir. Bu verilerden anlaşılacağı üzere deneklerin eğitim durumları ile yerel gazetelerin haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirilmesi arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmaktadır [$X^2_{(5)} = 13.852$; $p < 0.05$].

Tablo 40: Eğitim Durumuna Göre Yerel Gazetelerin Haber ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirilmesi

		Sizce yerel gazeteler haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirilebilirler mi?		Total
		Evet	Hayır	
Eğitim Durumunuz	Okur-yazar	1 100.0%		1 100.0%
	İlkokul	.4%		.3%
		.3%		.3%
		32 97.0%	1 3.0%	33 100.0%
	Ortaokul	11.6%	4.2%	11.0%
		10.7%	.3%	11.0%
		33 89.2%	4 10.8%	37 100.0%
Lise	12.0%	16.7%	12.3%	
	11.0%	1.3%	12.3%	
	116 95.1%	6 4.9%	122 100.0%	
Üniversite	42.0%	25.0%	40.7%	
	38.7%	2.0%	40.7%	
	82 91.1%	8 8.9%	90 100.0%	
Lisansüstü	29.7%	33.3%	30.0%	
	27.3%	2.7%	30.0%	
	12 70.6%	5 29.4%	17 100.0%	
Total	4.3%	20.8%	5.7%	
	4.0%	1.7%	5.7%	
	276 92.0%	24 8.0%	300 100.0%	
	100.0%	100.0%	100.0%	
	92.0%	8.0%	100.0%	

[$X^2 = 13.852$; $df = 5$; $p = 0.017$]

3.8.3. Mesleğe Göre Yerel Gazetelerin Haber ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirilmesi

Ankete katılan deneklerin mesleği ile yerel gazeteleri haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirmeleri arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo

44'te sunulmaktadır. Tabloda görüldüğü üzere “Sizce yerel gazeteler haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirilebilirler mi?” sorusuna; “Evet” yanıtını verenlerin, % 9.1'i işçi, % 25 esnaf, % 21 memur, % 14.5 serbest meslek, % 11.6 emekli, % 0.4'ü çiftçi, % 5.1'i ev hanımı, % 4'ü akademisyen ve % 9.4'ü öğrencidir. Verilerin de gösterdiği üzere, deneklerin mesleği ile yerel gazetelerin haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirilmesi arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu tespit edilmektedir [$\chi^2_{(8)} = 16.475$; $p < 0.05$].

Tablo 41: Mesleğe Göre Yerel Gazetelerin Haber ve Bilgi Kaynağı Olarak Değerlendirilmesi

Mesleğiniz	Sizce yerel gazeteler haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirilebilirler mi?		Total
	Evet	Hayır	
İşçi	25	4	29
	86.2%	13.8%	100.0%
	9.1%	16.7%	9.7%
Esnaf	8.3%	1.3%	9.7%
	69	2	71
	97.2%	2.8%	100.0%
Memur	25.0%	8.3%	23.7%
	23.0%	.7%	23.7%
	58	4	62
Serbest Meslek	93.5%	6.5%	100.0%
	21.0%	16.7%	20.7%
	19.3%	1.3%	20.7%
Emekli	40	3	43
	93.0%	7.0%	100.0%
	14.5%	12.5%	14.3%
Çiftçi	13.3%	1.0%	14.3%
	32	2	34
	94.1%	5.9%	100.0%
Ev Hanımı	11.6%	8.3%	11.3%
	10.7%	.7%	11.3%
	1		1
Akademisyen	100.0%		100.0%
	.4%		.3%
	.3%		.3%
Öğrenci	14	1	15
	93.3%	6.7%	100.0%
	5.1%	4.2%	5.0%
Total	4.7%	.3%	5.0%
	11	5	16
	68.8%	31.3%	100.0%
Total	4.0%	20.8%	5.3%
	3.7%	1.7%	5.3%
	26	3	29
Total	89.7%	10.3%	100.0%
	9.4%	12.5%	9.7%
	8.7%	1.0%	9.7%
Total	276	24	300
	92.0%	8.0%	100.0%
	100.0%	100.0%	100.0%
Total	92.0%	8.0%	100.0%

[$\chi^2 = 16.475$; $df = 8$; $p = 0.036$]

3.8.4. Yaşa Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna Dair İnanç

Ankete katılan deneklerin yaşları ile yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna ilişkin inanç arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 45'te sunulmaktadır. Bu duruma yönelik olarak yaş kategorileri için gözeneklerdeki gözlem sayısının arttırılması ve bunun neticesinde beklenen değerlerin artış gösterebilmesi amacıyla ilgili sütunun düzeylerinde birleştirme yapılarak dörtlü yeni bir kategori oluşturulmuştur.

Tablo 45'te de görüldüğü üzere “Yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna inanıyor musunuz?” sorusuna; 17-29 yaş grubundakilerin % 10.5'i “Kesinlikle inanıyorum”, % 53.3'ü “İnanıyorum” cevabını vermiştir. 30-42 yaş grubunda yer alanların % 15.9'u “Kesinlikle inanıyorum” derken, % 58.7'si “İnanıyorum” yanıtını vermiştir. 43-55 yaş grubu içerisindekilerin % 27.8'i “Kesinlikle inanıyorum”, % 47.1'i de “İnanıyorum” demiştir. 56 ve üzeri yaş grubundaki deneklerin ise % 26.7'si “Kesinlikle inanıyorum” ve % 46.7'si ise “İnanıyorum” yanıtlarını vermişlerdir.

Yaş grupları karşılaştırmalı olarak ele alındığında ise “İnanıyorum” yanıtını verenlerin % 34.4'ü 17-29, % 45.4'ü 30-42, % 16'sı 43-55 ve % 4.3'ü 56 ve üzeri yaş grubu içerisinde yer almaktadır. Bu noktada, yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olup olmadığına ilişkin soruya verilen “İnanıyorum” yanıtının, 17-29 yaş grubundan 30-42 yaş grubuna geçişte arttığı ve sonrasında diğer yaş kategorilerinde ise sırayla azaldığı tespit edilebilmektedir.

Bu verilerden de anlaşılacağı üzere deneklerin yaşları ile yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduklarına ilişkin inanç arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır [$\chi^2_{(9)} = 26.265; p < 0.05$].

Tablo 42: Yaşa Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna İlişkin İnanç

		Yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna inanıyor musunuz?				Total
		Kesinlikle inanıyorum	İnanıyorum	Fikrim yok	İnanmıyorum	
Yaş	17-29	11	56	33	5	105
		10.5%	53.3%	31.4%	4.8%	100.0%
		22.0%	34.4%	56.9%	17.2%	35.0%
	30-42	3.7%	18.7%	11.0%	1.7%	35.0%
		20	74	17	15	126
		15.9%	58.7%	13.5%	11.9%	100.0%
	43-55	40.0%	45.4%	29.3%	51.7%	42.0%
		6.7%	24.7%	5.7%	5.0%	42.0%
		15	26	5	8	54
	56 ve üzeri	27.8%	48.1%	9.3%	14.8%	100.0%
		30.0%	16.0%	8.6%	27.6%	18.0%
		5.0%	8.7%	1.7%	2.7%	18.0%
Total	4	7	3	1	15	
	26.7%	46.7%	20.0%	6.7%	100.0%	
	8.0%	4.3%	5.2%	3.4%	5.0%	
Total	1.3%	2.3%	1.0%	.3%	5.0%	
	50	163	58	29	300	
	16.7%	54.3%	19.3%	9.7%	100.0%	
Total	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	
	16.7%	54.3%	19.3%	9.7%	100.0%	

$$[X^2 = 26.265; df = 9; p = 0.002]$$

3.8.5. Medeni Duruma Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna Dair İnanç

Ankete katılan deneklerin medeni halleri ile yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna ilişkin inanç arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 46'da verilmektedir. Tabloda gösterildiği üzere “Yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna inanıyor musunuz?” sorusuna; “İnanıyorum” yanıtını verenlerin % 65.6’sı evli, % 33.1’i bekar ve 1.2’si duldu. Dolayısıyla evli deneklerin, ilk etapta bekar ve sonrasında dullara göre yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğu yönündeki inancı daha fazla taşıdığı söylenebilmektedir. Bu verilerden anlaşılacağı üzere deneklerin medeni durumu ile yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduklarına ilişkin inanç arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucu ortaya çıkmaktadır [$X^2_{(6)} = 26.820; p < 0.05$].

Tablo 43: Medeni Duruma Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna İlişkin İnanç

		Yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna inanıyor musunuz?				Total
		Kesinlikle inanıyorum	İnanıyorum	Fikrim yok	İnanmıyorum	
Medeni Durumunuz	Evlü	39	107	21	21	188
		20.7%	56.9%	11.2%	11.2%	100.0%
		78.0%	65.6%	36.2%	72.4%	62.7%
		13.0%	35.7%	7.0%	7.0%	62.7%
	Bekar	11	54	34	8	107
		10.3%	50.5%	31.8%	7.5%	100.0%
		22.0%	33.1%	58.6%	27.6%	35.7%
		3.7%	18.0%	11.3%	2.7%	35.7%
	Dul		2	3		5
			40.0%	60.0%		100.0%
			1.2%	5.2%		1.7%
			.7%	1.0%		1.7%
Total		50	163	58	29	300
		16.7%	54.3%	19.3%	9.7%	100.0%
		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
		16.7%	54.3%	19.3%	9.7%	100.0%

$$[X^2 = 26.820; df = 6; p = 0.000]$$

3.8.6. Mesleğe Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna Dair İnanç

Ankete katılan deneklerin mesleği ile yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna ilişkin inanç arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 47’de yansıtılmaktadır. Tablo 47’de de gösterildiği üzere “Yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna inanıyor musunuz?” sorusuna; “Kesinlikle inanıyorum” cevabını verenlerin % 14’ü işçi, % 30’u esnaf, % 12’si memur, % 12’si serbest meslek, % 24’ü emekli, % 2’si ev hanımı, % 2’si akademisyen ve % 4’ü öğrencidir. Soruya “İnanıyorum” yanıtını verenlerin ise % 7.4’ü işçi, % 27’si esnaf, % 23.3’ü memur, % 17.2’si serbest meslek, % 8’i emekli, % 4.9’u ev hanımı, % 6.7’si akademisyen ve % 5.5’i öğrencidir. Buna göre esnaflar “Kesinlikle inanıyorum” ve “İnanıyorum” cevaplarında ilk sırada yer almaktadırlar. Bu noktadan hareketle, esnafların, yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğu inancını diğer meslek gruplarına göre daha fazla taşıdığı şeklinde bir değerlendirme yapılabilmektedir. Bu verilerden, deneklerin mesleği ile yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduklarına ilişkin inanç arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu sonucuna ulaşılmaktadır [$X^2_{(24)} = 70.561; p < 0.05$].

Tablo 44: Mesleğe Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna İlişkin İnanç

	Yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna inanıyor musunuz?				Total
	kesinlikle inanıyorum	inanıyorum	Fikrim yok	inanmıyorum	
Mesleğiniz					
Işçi	7 24.1% 14.0% 2.3%	12 41.4% 7.4% 4.0%	9 31.0% 15.5% 3.0%	1 3.4% 3.4% .3%	29 100.0% 9.7% 9.7%
Esnaf	15 21.1% 30.0% 5.0%	44 62.0% 27.0% 14.7%	9 12.7% 15.5% 3.0%	3 4.2% 10.3% 1.0%	71 100.0% 23.7% 23.7%
Memur	6 9.7% 12.0% 2.0%	38 61.3% 23.3% 12.7%	5 8.1% 8.6% 1.7%	13 21.0% 44.8% 4.3%	62 100.0% 20.7% 20.7%
Serbest Meslek	6 14.0% 12.0% 2.0%	28 65.1% 17.2% 9.3%	6 14.0% 10.3% 2.0%	3 7.0% 10.3% 1.0%	43 100.0% 14.3% 14.3%
Emekli	12 35.3% 24.0% 4.0%	13 38.2% 8.0% 4.3%	6 17.6% 10.3% 2.0%	3 8.8% 10.3% 1.0%	34 100.0% 11.3% 11.3%
Çiftçi			1 100.0% 1.7% .3%		1 100.0% .3% .3%
EV Hanımı	1 6.7% 2.0% .3%	8 53.3% 4.9% 2.7%	6 40.0% 10.3% 2.0%		15 100.0% 5.0% 5.0%
Akademisyen	1 6.3% 2.0% .3%	11 68.8% 6.7% 3.7%	1 6.3% 1.7% .3%	3 18.8% 10.3% 1.0%	16 100.0% 5.3% 5.3%
Öğrenci	2 6.9% 4.0% .7%	9 31.0% 5.5% 3.0%	15 51.7% 25.9% 5.0%	3 10.3% 10.3% 1.0%	29 100.0% 9.7% 9.7%
Total	50 16.7% 100.0% 16.7%	163 54.3% 100.0% 54.3%	58 19.3% 100.0% 19.3%	29 9.7% 100.0% 9.7%	300 100.0% 100.0% 100.0%

$[X^2 = 70.561; df = 24; p = 0.000]$

3.8.7. Haneye Giren Aylık Ortalama Gelir Durumuna Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna Dair İnanç

Ankete katılan deneklerin hanelerine giren aylık ortalama gelir durumu ile yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna ilişkin inanç arasında anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı aşağıda Tablo 48’de sunulmaktadır. Tabloda yansıtıldığı üzere “Yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna inanıyor musunuz?” sorusuna; “İnanıyorum” yanıtını verenlerin % 20.9’u 500 YTL’den az, % 39.9’u 501-999 YTL arası, % 22.7’si 1.000-1.500 YTL arası, % 9.8’i 1.501-1.999 YTL arası ve % 6.7’si 2.000 YTL ve üzeri aylık ortalama gelire sahiptir. Buna göre 501-999 YTL arası gelir grubu içerisinde yer alanların yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip oldukları yönündeki inanca ilişkin “İnanıyorum” yanıtında ilk sırada yer aldıkları ortaya çıkmaktadır.

Bir başka açıdan bakıldığında da soruya verilen “İnanıyorum” yanıtının 500 YTL gelir grubundan 501-999 YTL gelir grubuna doğru artış gösterdiği ve 501-999 YTL gelir grubundan sonra ise sırasıyla değerlerde bir azalma olduğu görülmektedir.

Diğer taraftan “İnanmıyorum” cevabına bakıldığında ise bu yanıtı verenlerin % 37.9’u 500 YTL’den az, % 17.2’si 501-999 YTL arası, % 20.7’si 1.000-1.500 YTL arası, % 13.8’i 1.501-1.999 YTL arası ve % 10.3’ü 2.000 YTL ve üzeri aylık ortalama gelire sahiptir. Bu noktada “İnanmıyorum” yanıtının tercihinde 500 YTL’den az gelir grubu ilk sırada yer almakta ve bunu sırasıyla 1.000-1.500 YTL arası, 501-999 YTL arası, 1.501-1.999 YTL arası ve 2.000 YTL ve üzeri gelir grupları takip etmektedir.

Bu verilerden de anlaşılacağı üzere deneklerin hanelerine giren aylık gelir ile yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduklarına ilişkin inanç arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu anlaşılmaktadır [$X^2_{(12)} = 21.456$; $p < 0.05$].

Tablo 45: Haneye Giren Aylık Ortalama Gelir Durumuna Göre Yerel Gazetelerin Okurlarını Yönlendirici Bir Güce Sahip Olduğuna İlişkin İnanç

		Yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna inanıyor musunuz?				Total
		Kesinlikle inanıyorum	İnanıyorum	Fikrim yok	İnanmıyorum	
Haneye giren aylık ortalama gelir ne kadardır?	500 YTL'den az	8	34	22	11	75
		10.7%	45.3%	29.3%	14.7%	100.0%
	501 - 999 YTL arası	22	65	14	5	106
		20.8%	61.3%	13.2%	4.7%	100.0%
	1.000 - 1.500 YTL arası	13	37	17	6	73
		17.8%	50.7%	23.3%	8.2%	100.0%
	1.501 - 1.999 YTL arası	6	16	3	4	29
		20.7%	55.2%	10.3%	13.8%	100.0%
	2.000 YTL ve üzeri	1	11	2	3	17
		5.9%	64.7%	11.8%	17.6%	100.0%
Total		50	163	58	29	300
		16.7%	54.3%	19.3%	9.7%	100.0%
		100.0%	100.0%	100.0%	100.0%	100.0%
		16.7%	54.3%	19.3%	9.7%	100.0%

$$[X^2 = 21.456; df = 12; p = 0.044]$$

3.9. Yerel Gazetelerin Okunmasına Etki Eden Değişkenlerin Genel Önem Düzeyleri

Çalışmanın bu başlığı altında yerel gazetelerin okunmasına etki eden değişkenlerin önem düzeylerine yönelik anket formu içerisindeki tabloda 21. madde ile başlayıp 40. madde dahil olmak üzere devam eden ifadelerle ilişkin Friedman Testi sonuçlarına yer verilmektedir. Bu noktada, yerel gazetelerin okunmasına etki eden ve dolayısıyla yerel gazeteler açısından yerel kamuoyunun oluşmasında etkili olan temel değişkenleri tespit edebilmek amacıyla söz konusu 20 maddeye verilen cevaplar doğrultusunda yapılan Friedman Testi ile değişkenler, ortalama sırası istatistiğine (mean rank) göre en önemliden en önemsizlere doğru sıralanmaktadır.

Tablo 46: Yerel Gazetelerin Okunmasına Etki Eden Değişkenleri Belirlemeye Yönelik Friedman Testi İstatistikleri

Yerel Gazetelerin Okunmasında Etkili Olan Değişkenler	N	Mean	Std. Dev.	Min.	Max.	Mean Rank
Trabzon’da meydana gelen olaylardan haberdar oluyorum.	300	4,54	,656	2	5	15,35
Yerel gündemi takip etme fırsatı buluyorum.	300	4,40	,745	1	5	14,59
Yerel spor takımları ile ilgili gelişmelerden haberdar oluyorum.	300	4,37	,918	1	5	14,35
Şehirde yapılan yanlış uygulamalara ilişkin bilgi sahibi oluyorum.	300	4,14	1,009	1	5	13,15
Şehirde yaşanan aksaklıkları öğrenme fırsatı buluyorum.	300	4,11	,921	1	5	12,88
Yerel yönetimlerin icraatları ile ilgili gelişmeleri takip ediyorum.	300	3,94	1,130	1	5	12,10
Yerel gündemi oluşturan konular hakkında kanaat edinmeme katkıda bulunuyor.	300	3,85	1,019	1	5	11,38
Belediyelerin faaliyetleri hakkında bilgi ediniyorum.	300	3,80	1,069	1	5	11,23
Yerel siyaset ve siyasetçilere ilişkin bilgi ediniyorum.	300	3,70	1,101	1	5	10,77
Resmi kurumların faaliyetleri hakkında bilgi ediniyorum.	300	3,63	1,088	1	5	10,30
Yerel ekonominin seyri hakkında bilgi ediniyorum.	300	3,53	1,120	1	5	9,87
Verilen haberler ve bilgiler benim de ilgilendiğim konulara yönelik oluyor.	300	3,45	1,076	1	5	9,44
Şehrin kültür ve sanat hayatına dair bilgi sahibi oluyorum.	300	3,22	1,326	1	5	8,98
Yerel gazetelerde benim de dile getirmek istediğim konular yansıtılıyor.	300	3,31	1,216	1	5	8,78
Yerel gazetelerden edindiğim bilgiler düşüncelerimin şekillenmesinde etkili oluyor.	300	3,21	1,250	1	5	8,30
Yapmak istediğim eleştirileri yerel gazetede görüyorum.	300	3,18	1,246	1	5	8,23
Günlük hayatımı düzenlerken haber-bilgi kaynağı olarak yerel gazeteden yararlanıyorum.	300	3,15	1,258	1	5	8,22
Günlük olarak ihtiyaç duyduğum acil bilgilere ulaşıyorum.	300	3,05	1,266	1	5	8,00
Günün sıkıntısından uzaklaşarak rahatlamama yardımcı oluyor.	300	3,06	1,250	1	5	7,73
Yerel gazete hayatımı tek düzelikten kurtarmama yardımcı oluyor.	300	2,75	1,262	1	5	6,37

N:Denek Sayısı; Mean:Aritmetik Ortalama; Std. Deviation:Standart Sapma; Min.:Minimum; Max.:Maksimum; Mean Rank: Ortalama Sıralaması

Yukarıdaki Tablo 49’da “Ortalama Sırası (Mean Rank)” istatistiği, deneklerin değerlendirmesiyle her bir değişkenin diğerlerine göre önem sırasını ifade etmektedir. Ortalama sırası değeri büyüdükçe, deneklerin yerel gazete okumalarına etkide bulunan değişkenlerin önemi de artmaktadır. Buna göre; “Trabzon’da meydana gelen olaylardan haberdar olunması” 15.35 ile en yüksek ortalama sıra istatistiği oranına sahip olmakta ve dolayısıyla denekleri yerel gazete okumaya yönelten en önemli değişken olarak değerlendirilebilmektedir. Bu noktadan hareketle, denekleri yerel gazete okumaya yönelten en önemli değişken ile vurgusu yapılmak istenen haber ve bilgi verme görevinin, deneklerin bakış açısıyla yerel gazeteler açısından ön plana çıktığı şeklinde

bir yorum yapılabilir. Denekleri yerel gazete okumaya yönelten değişkenler içerisinde “Yerel gündemi takip etme fırsatının bulunması” 14.59 ortalama sıra istatistiği puanı ile ikinci sırada yer almaktadır. Burada “Yerel gündemin takip edilmesi” ile yerel gazeteler ile yerel halkın-kamuoyunun gündeminin aynı noktalarda buluştuğuna ve böylelikle yerel gazetelerin, yerel gündemin oluşumuna ve dolayısıyla yerel kamuoyunun oluşumuna katkıda bulunduğu vurgu yapılmak istenmektedir. Bu durum ise deneklerin bakış açısıyla yerel basın için kamuoyu oluşturma-oluşumuna katkı sağlama görevinin öne çıktığı şeklinde değerlendirilebilmektedir. Daha sonra, “Yerel spor takımları ile ilgili gelişmelerden haberdar olunması” 14.35 ortalama sıra istatistiği puanı ile üçüncü önemli değişken olmakta ve bunu 13.15 değeri ile “Şehirde yapılan yanlış uygulamalara ilişkin bilgi sahibi olunması” şeklindeki değişken izlemektedir. Yerel gazetelerin okunmasında “Yerel spor takımları ile ilgili gelişmelerden haberdar olunması” şeklindeki değişkenin üçüncü sırada yer alması ise Trabzon’da yöre halkı tarafından yerel spor takımlarına atfedilen önemi ortaya koyabilmekte ve bu bağlamda yöre halkının, yerel spor takımları ve özellikle de Trabzonspor ile kendilerini özdeşleştirdikleri, Trabzonspor’un kent ile yöre halkının en önemli simgelerinden biri ve gururu olarak algılandığı yorumunda bulunulabilmektedir. Tabloya göre yerel gazete okunmasındaki önem sırasında beşinci sırada yer alan değişken ise 12.88 ortalama sıra istatistiği oranıyla “Şehirde yaşanan aksaklıkları öğrenme fırsatının bulunması” olmaktadır. Dördüncü ve beşinci sırada yer alan değişkenler ile de denetim ve eleştiri görevine atıfta bulunulmak istenmektedir.

Deneklerin verdikleri cevaplar doğrultusunda “Yerel gündemi oluşturan konular hakkında kanaat edinilmesine katkıda bulunulması” yerel gazetelerin okunmasına etki eden değişkenler içerisinde yedinci sırada yer almaktadır. Söz konusu değişken ile yerel basının kanaat oluşumuna katkıda bulunarak yerel kamuoyunun oluşumuna da katkıda bulunmasına vurgu yapılmak istenmektedir. Dolayısıyla deneklerin değişkenlere verdiği önem sıralamasında Friedman testine göre bu değişkenin yedinci sırada yer alması ise yerel basının kamuoyu oluşturma-oluşumuna katkı sağlama bağlamında orta düzeyden biraz daha üst seviyede bulunduğu yorumu yapılabilir.

Diğer taraftan “Yerel gazetenin hayatı tekdüzelikten kurtarmaya yardımcı olması” şeklindeki değişken 6.37’lik ortalama sıra istatistiği değeri ile deneklerin yerel gazete okumak için en az önem verdiği değişken olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu değişkeni, 7.73’lük ortalama sıra istatistiği puanı ile “Günün sıkıntısından uzaklaşarak rahatlamaya yardımcı olunması”, 8.00 oranı ile “Günlük olarak ihtiyaç duyulan acil bilgilere ulaşılması”, 8.22 değeri ile “Günlük hayatı düzenlerken haber-bilgi kaynağı olarak yerel gazeteden yararlanılması” ve 8.23’lük ortalama sıra istatistiği oranı ile “Yapılmak istenen eleştirilerin yerel gazetelerde görülmesi” değişkenleri takip etmektedir. Bir başka deyişle, bu değişkenler, ankete katılan deneklerin yerel gazete okumalarında etkili olan diğer unsurlara göre daha az önem verilen son beş değişkeni oluşturmaktadır.

Görüldüğü üzere ortalama sıra istatistiği bakımından değişkenler arasında meydana gelen farklılıklar, aynı zamanda deneklerin bu hususlara farklı derecelerde önem verdiğini de ortaya koymaktadır. Bir başka anlatımla değişkenlere ilişkin ortalama sıra istatistiğindeki bu farklılıklar, deneklerin, kendilerini yerel gazete okumaya yönelten değişkenlerden farklı düzeylerde etkilendiklerine de işaret etmektedir. Öyle ki yerel gazete okunmasında etkili olduğu varsayılan değişkenlere Friedman testi uygulandığında elde edilen istatistiksel sonuçlar [$X^2=1363.421$; $df=19$; $p=0,000$], ilgili değişkenlerin, denekleri yerel gazete okumaya yöneltmede etkileme dereceleri açısından aralarında anlamlı bir farklılaşma bulunduğunu göstermektedir.

BÖLÜM VI

ÖZET. SONUÇ VE ÖNERİLER

1. ÖZET

Uluslararası ve ulusal kamuoyunu oluşturan ögeler içerisinde yer almakla birlikte belirli bir yörede yaşayan insanlardan diğer bir deyişle yöre halkından oluşan yerel kamuoyu, kapsamı ve vasfı itibarıyla daha lokal boyutlarda teşekkül etmektedir. Söz konusu lokal çerçeve içerisinde ortaya çıkan yerel kamuoyunun oluşumunda yine bulunan yöre içerisinde faaliyet gösteren ve dolayısıyla yöredeki kitle iletişimde son derece önemli araçlardan bir tanesi konumundaki yerel basın organı olan yerel gazeteler ön plana çıkmaktadır. Çünkü buldukları ve faaliyet gösterdikleri yaşam alanı itibarıyla yerel gazeteler; yörelerini, buradaki sorunları, gelişmeleri, toplumsal, siyasal, ekonomik ve kültürel hayatı işlemek ve irdelemek şeklinde bir misyona sahip bulunmakta ve dolayısıyla yerel kamuoyunun hareket ve etkileşim sahası içerisinde bulunmaktadır.

Yerel düzeyde bir kitle iletişim aracı olarak yerel kamuoyuna yönelik hareket alanı içerisinde olan yerel gazetelerin; gazetecilik mesleğinin gerektirdiği ve basının niteliğinden kaynaklanan haber verme, kamuoyunu oluşturma ve aydınlatma, denetim, eleştiri, eğitme ve eğlendirme gibi görevler ile bunların doğrultusunda olan birtakım işlevleri yine buldukları lokal yaşam alanı içerisinde ifa etmeleri gerekmektedir. Demokratik anlayış çerçevesinde basının, kendisine atfedilen dördüncü güç sıfatının yerel bağlamda da yerel basını kapsamı nedeniyle söz konusu görevler ve işlevler de kamusal olarak addedilmektedir. Basının, diğer üç güç olan yasama, yürütme ve yargı erklerini halk adına bir nevi denetleme mekanizması olması şeklindeki misyonu dolayısıyla kamusal nitelik kazanan bu görevleri ve işlevleri yerel basının da, kendi kapsama alanı içerisindeki lokal çevrede, gazeteciliğin etik ilke ve kurallarına uygun ve buna koşut olarak çok yönlü bir sorumluluk anlayışı çerçevesinde doğru biçimde işletebilmesi ölçüsünde yerel kamuoyunun sağlıklı bir şekilde oluşabilmesine önemli boyutlarda katkıda bulunabilmesi kaçınılmaz olmaktadır. Bir diğer taraftan belirtilen nitelikleri bünyesinde taşıyan bir işleyiş sergileyerek, bu yönde bir düzen ve yapı kuran

yerel basın, demokrasi için gerekli unsurların lokal düzeyde işlemesine katkı sağlamak suretiyle demokrasinin parçadan bütüne doğru yol alarak toplum tarafından özümsemesine uygun bir ortam oluşturacağı gerçeği de karşımıza çıkmaktadır. Konunun bir başka boyutunda ise globalleşen dünyada yerel basın; bulunduğu yörenin ve yöre halkının gözü, kulağı ve sesi olabilmesi ölçüsünde bireylere kendi buldukları çevreyi, kültürü vb. yansıtabilen ve aidiyet duygusu aşılabilen bir alternatif olabilmektedir.

Tüm bunların yanı sıra yerel basın organı yerel gazeteler, temelde ekonomik kökenli olan ve bunun neticesinde ortaya çıkan teknoloji, kadro, organizasyon, içerik vb. ile ilgili konularda birtakım sıkıntılar da yaşamakta ve bu doğrultuda yerel basın organlarının çalışmaları da sekteye uğrayabilmektedir.

Sonuç olarak bu bağlam ve noktalardan hareketle, yerel kamuoyunun oluşumunda yerel basının rolünün ortaya konulmaya çalışıldığı “Yerel Kamuoyunun Oluşumunda Yerel Basının Rolü -Trabzon Örneğinde Bir Araştırma-” adlı bu çalışma, altı bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde; çalışmanın sorunu, amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları, yöntemi ve çalışmanın temel kavramlarının tanımları ortaya konulmaktadır. Çalışmanın “Yerel Basın ve Yerel Kamuoyu” adlı ikinci bölümünde, yerel basın kavramı, yerel basının hedef kitlesi ile haber kaynakları değerlendirilerek, yerel basının önemi ortaya konmakta; kamuoyu kavramı ve unsurları irdelenmekte ve daha sonra yerel kamuoyuna açılım getirilmeye çalışılmaktadır. Üçüncü bölümde; yerel basın, görevleri, sorumlulukları ve işlevleri açısından değerlendirilmektedir. Dördüncü bölümde, yerel basının sorunları ele alınmakta ve irdelenmektedir. Çalışmanın “Yerel Basının Rolünün Trabzon Örneğinde İncelenmesi” başlıklı beşinci bölümünde, Trabzon kent profili ve yerel basını incelenmekte ve daha sonra çalışmanın uygulamaya yönelik sonuçları ortaya konularak değerlendirilmektedir. Son olarak altıncı bölümde ise çalışmanın özeti, sonucu ve öneriler dile getirilmektedir.

2. SONUÇ VE TARTIŞMA

Yerel kamuoyunun oluşumunda yerel basının rolünü ele alan ve irdeleyen bu çalışmada, uygulama aşamasında Trabzon yerel basını ölçeğinde okurlara yönelik gerçekleştirilen alan araştırması, çalışma kapsamında birtakım sonuçları ortaya koymaktadır. Buna göre, yapılan analizlerin ve elde edilen verilerin gösterdiği üzere deneklerin % 39.7'si günlük yaşamlarında “Çoğu zaman” yerel bir gazete okumaya ihtiyaç duyduklarını belirtmektedirler. Deneklerin yerel gazete okuma alışkanlığına bakıldığında da yine “Çoğu zaman” cevabının % 36.7'lik değer ile ilk sırada yer aldığı ve bunu % 36 ile “Bazen” yanıtının izlediği ortaya çıkmaktadır. Trabzon'da gerçekleşen olaylara ilişkin en çok bilgi edinilen kaynak olarak ise yerel gazeteler ilk sırada gelmekte ve bunu yerel televizyonlar takip etmektedir. Bu hususlar, Trabzon'da yerel basın organı yerel gazetelerin takip edildiğine, dikkate alındığına ve bilgi edinmede kullanıldığına dair bir kanıt niteliği taşımaktadır. Bir diğer bakış açısıyla Trabzon'da yöre halkının yerel gazeteleri okuma yönünde bir eğilim içerisinde olduğu sonucuna varılabilmektedir.

Yerel olaylarla ilgili olarak bilgi edinirken yerel kitle iletişim araçlarına duyulan güven boyutunda yerel gazeteler ve yerel televizyonlar eşit bir güven düzeyi sergilemektedirler. Konunun önemli boyutlarına vurgu yapan bir başka noktada, yerel düzeyde halkı yönlendirme konusunda en etkili görülen kitle iletişim aracı olarak yerel televizyonlar birinci, yerel gazeteler ikinci ve yerel radyolar üçüncü sırada yer almaktadır. Bununla bağlantılı olarak yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna inanıldığı yönünde bir eğilimin ön plana çıkması yerel basın açısından önem arz etmektedir. Bu noktalardan hareketle de, yerel gazetelerin okurlarını yönlendirme konusunda bir gücü taşıdığı ve diğer yerel kitle iletişim araçlarıyla birlikte değerlendirildiğinde bu açıdan orta düzeyde bir konuma sahip olduğu sonucuna ulaşılabilmektedir. Bir diğer taraftan yerel gazeteler, büyük bir çoğunlukla haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirilirlerken, bunlardan edinilen bilgilerin günlük yaşamda kullanılması noktasında ise “Bazen” yanıtı ağırlık kazanmaktadır.

Trabzon yerel basını ölçeğinde gerçekleştirilen alan araştırmasında yerel gazetelerin, kent hayatının çeşitli boyutlarına ilişkin etkilerine dair deneklerin dūřünceleri de önemli sonuçları açığa çıkartmaktadır. Buna göre denekler, yerel gazetelerin, Trabzon'da kentin yerel yöneticileri, siyasetçileri, ekonomik yaşamı, kültür ve sanat yaşamı üzerinde görece “etkili” olduklarını dūřünürlerken; yerel gazetelerin, kentin spor takımları üzerinde “kesinlikle etkili” olduklarını belirtmektedirler. Yerel gazetelerin etkilerine ilişkin bir başka hususta ise kentin sorunlarının yerel gazetelerde ağırlıklı olarak yansıtıldığı dūřünölmektedir. Bu noktalardan hareketle, Trabzon'da yerel gazetelerin kent hayatında genel olarak “etkili” olduklarına ilişkin bir eğilimin ortaya çıktığı söylenebilmektedir. Bir diğer taraftan yerel gazetelerin, kentin spor takımları üzerinde “kesinlikle etkili” olduklarının belirtilmesi de, hem yöre halkı hem de yerel basın nezdinde spora ve kentin spor takımlarına gösterilen önemin ve duyulan ilginin derecesinin yüksek olduğuna işaret edebilmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde, yerel gazetelerin etkilerine ilişkin deneklerin bakış açısını yansıtan söz konusu sonuçlardan; “yerel gazetelerin, yerel düzeyde ve okur kitle gözünde etkili olduğu” yönünde bağlantılı bir sonuç çıkartılabilmektedir.

Yerel gazetelerin etkileri ile ilgili olarak konunun önemli boyutlarından birine temas eden bir diğer nokta; “yerel gazetelerden okunulan haberler ve bilgiler neticesinde deneklerin kanaatlerinde değişiklik olup olmadığı” sorusu ile açığı çıkmaktadır. Burada deneklerin % 69.7'si kanaatlerinde “Bazen”, % 20.7'si de “Çoğu zaman” değişiklik olduğunu ifade etmektedirler. Dolayısıyla aynı zamanda yerel gazeteler açısından yerel kamuoyunun oluşumuna vurgu yapan bu sorudan elde edilen veriler ışığında; yerel gazetelerden okudukları, edindikleri haberler ve bilgiler neticesinde okur kitlesinin çoğunun kanaatlerinde ağırlıklı olarak “bazen” ve buna göre daha az bir kısmında ise “çoğu zaman” değişiklik olduğu sonucuna ulaşılabilmekte ve bu duruma binaen “yerel gazetelerden belli düzeylerde bir etkilenme olduğu” şeklinde bir değerlendirme yapılabilmektedir.

Yerel kamuoyunun oluşumunda yerel basının rolü açısından son derece mühim ve çarpıcı bir nitelik taşıyan “Yerel gazetelerin, Trabzon'da yaşayan insanlarda ortak bir kanaatin oluşmasında ne derece etkili olduğu” yönündeki soruya da, % 58.3 oranında

“Etkilidir” ve buna müteakiben % 16.7 oranında “Kesinlikle etkilidir” yanıtlarının verildiği ortaya çıkmaktadır. Bu veriler doğrultusunda ise yerel kamuoyunun oluşumu noktasında yerel basın organı yerel gazetelerin, Trabzon’da yaşayan insanlarda ortak bir kanaatin oluşmasında “etkili” olarak değerlendirildikleri sonucu çıkartılabilmektedir.

Çalışmada vurgulandığı üzere yerel basının, öncelikli ve ağırlıklı bir biçimde faaliyet alanı ve kapsamı içerisinde yer alan kamuoyuna diğer bir deyişle kendisi gibi bulunan yerin en önemli unsurlarından bir tanesini teşkil eden yerel kamuoyuna yönelik olarak gazetecilik ve habercilik mesleğini icra etmesi gerekmektedir. Bu noktada yerel basın organı yerel gazetelerin yine öncelikli ve ağırlıklı olarak yörede, kentte cereyan eden sosyal, ekonomik, politik, kültürel, sportif vb. gelişmelerde gazetecilik ve habercilik açısından üzerine düşeni doğru, dürüst, aktif ve etkin bir biçimde yerine getirmesi, yerel kamuoyunun oluşumundaki rolü ile koşut bir nitelik taşımaktadır. Diğer bir deyişle yerel gazetelerin, söz konusu durumu nitelikli ölçülerde ifa etmesi oranında yerel kamuoyunun oluşumundaki etki ve katkı düzeyinin de pekleştiği değerlendirilmesi yapılabilmektedir.

Sonuç olarak uygulama kapsamında Trabzon kent merkezinde günlük olarak yayınlanan yerel gazeteleri baz alarak gerçekleştirilen bu çalışmada, elde edilen bulgular doğrultusunda yerel basın organı yerel gazetelerin, kent yaşamı içerisinde meydana gelen sosyal, siyasal, ekonomik, kültürel, sportif vb. gelişmelere ilişkin genel olarak etkili bir konumda değerlendirildikleri ortaya çıkmakta ve bu bağlamda belirli bir etkinlik düzeyine sahip oldukları sonucuna ulaşılabilmektedir. Bu noktadan hareketle; kent yaşamını oluşturan ve bütünleyen konularda ağırlıklı oranda etkili olarak görülen ve dolayısıyla belirli bir etkinlik düzeyi taşıdığı sonucu çıkartılabilen yerel basının, yerel kamuoyunun oluşumunda sahip olduğu etkinlik ile orantılı olarak etki ve katkıda bulunması yadsınamaz bir nokta olarak ortaya çıkmaktadır. Yerel kamuoyunun oluşumu noktasında ortaya çıkan söz konusu etki ve katkı ise yerel gazetelerin gazetecilik-habercilik anlayışlarına, niteliklerine, ekonomik, teknolojik imkânlarına vb. faktörlere göre değişebilmektedir. Neticede bütünsel bir bakış açısıyla ele alındığında, Trabzon yerel basını ölçeğinde yapılan çalışmadan; yerel kamuoyunun oluşumundaki rolüne ilişkin olarak yerel basının belirli bir etki ve katkı düzeyine sahip olduğu ortaya

çıkılmaktadır. Bu noktada ise yerel kamuoyunun oluşumunda bir unsur olarak yerel gazetelerin önem düzeylerinin, sahip oldukları olanaklar ile gazetecilik-habercilik anlayışları doğrultusunda gerçekleşen etki ve katkı düzeyleri ile paralellik arz ettiği sonucu çıkartılabilmektedir.

2.1. Yurttaş Gazeteciliği ve Yerel Basın

Derecesi ve türü bölgeden bölgeye, kentten kente, izlenen genel yayın politikası ve ilkelerine, sahip olunan nitelikler ile olanaklara göre değişiklik gösteren ekonomik orijinli ve beraberinde birtakım problemler ile karşı karşıya kalabilen yerel basının, hedef olarak tayin ettiği siyasal-toplumsal anlayışlarından ödün vermeksizin gazetecilik yapabilmesi noktasında da zorluklar yaşayabilmesi söz konusu olmaktadır. Yaşanan sorunlar ve neticesinde ortaya çıkan durum; toplumsal, siyasal ve etik sorumlulukları gözeterek, buna yönelik bir habercilik anlayışını sergileyebilmenin gayreti içerisinde olan yerel medya ve bunun içinde yer alan yerel gazeteler için olumsuzlukların ortaya çıkmasına neden olabilmektedir. Bu doğrultuda, yerel basının, belirlediği çizgiden sapmadan gazetecilik yapabilmesi ve ekonomik açıdan yaşamını sürdürebilmesi için devlet desteği beklentilerinden ziyade kendisi tarafından birtakım inisiyatiflerin geliştirilmesi de gerekmektedir (Alankuş, 2003: 10-11).

ABD’de 1990’lı yıllarda ortaya çıkan ve bir kamu kuruluşu olan Pew Center’in çalışmalarıyla hayatın pratik sahasına da yansıyan yurttaş gazeteciliği özellikle yerel medya açısından dikkate değer bir gelişme olarak kendini göstermektedir (Cangöz, 2003: 102). Vatandaşların eğitilebilmeleri için gereksinim duydukları konular ile güncel olaylar hakkında haberler üretmeyi, şehir ve yurttaşlık ile ilgili kararlar alınmasını, buna yönelik olarak diyalog ve faaliyetlerin sağlanmasını ve demokrasi anlayışı içerisinde vatandaşların sorumluluklarını harekete geçirerek geliştirmeyi kendisine hedef olarak tayin eden yurttaş gazeteciliği; Alexis de Tocqueville’nin 160 yıl kadar önce söylediği “demokrasi olmaksızın gerçek gazetelere sahip olamazsınız ve gazeteler olmaksızın demokrasiye sahip olamazsınız” şeklindeki fikrini temel olarak ele almaktadır (Shaffer, 2004).

Bu noktada Shaffer (2004), yurttaş gazeteciliğinin esaslarını şu şekilde sıralamaktadır: Buna göre pek çok gazeteci, haberleri anlaşmazlık, çatışma, ihtilaf olarak değerlendirmektedir. Yurttaş gazeteciliği ise söz konusu hususta haberin tarifini genişletmek için çabalamaktadır. Yurttaş gazeteciliği, okuyucuları daha fazla ilgili kılmak için haber yapma çerçevesini yeniden düzenlemektedir. Bir diğer taraftan yurttaş gazeteciliği, haberde dengenin yeniden tanımlanmasına yönelik çalışmaktadır. Bu doğrultuda gazeteciler bir habere konu olan her iki tarafın hikâyesini de iletmeli ve buna göre haber yapmalıdırlar. Denge unsuru ile anlatılmak istenen aşırı uçlarda değil, ortada yer almaktır. Yurttaş gazeteciliği, okuyucuları işin içine sokmak, dahil etmek için giriş noktasını verir ve ipucu sağlar. Son olarak ise gazeteciler ile vatandaşlar arasında etkileşimlerin gerçekleşmesi yönünde yurttaş gazeteciliği teşvikte bulunmaktadır.

Temel ilkeleri değerlendirildiğinde yurttaş gazeteciliği, öncelikle haberle ilgili bilgileri toplama ve haberi oluşturma aşamasında konuyla irtibatlı mümkün olduğu surette en çok haber kaynağına ulaşılmasını ve tüm bu kaynakların görüşlerine başvurulmasını esas almaktadır. Bu yapılırken ise rutin resmi bakış açısının aktarılması yerine yurttaşların, okurların ve dolayısıyla toplumun bakış açısının yansıtılmasının gerekliliği vurgulanmaktadır. İkinci önemli noktada, devamlılık niteliği taşıyan uzun vadeli bir habercilik anlayışı çerçevesinde haberin oluşum süreci ön plana çıkartılmaktadır. Bu doğrultuda, yurttaşların yapılan haberleri kendi haberleri olarak hissetmelerini sağlamak amacıyla vatandaşlar haberin oluşum sürecine dahil edilmekte, haberle ilgili vatandaşlarla sık sık temasa geçilmekte ve böylelikle vatandaşlar hem yapılan haberleri kendilerine ait olarak algılamakta hem de haberin oluşturulması sürecinde aktif bir rol almaktadırlar. Bir diğer temel ilke kapsamında ise yapılan haber ile tayin edilen hedefe ulaşmak için haberin takibi ve yayınlanmasına mütemadiyen devam edilmektedir. Yurttaş gazeteciliği, bu noktada kamu çıkarı gerçekleşinceye kadar faaliyetlerini sürdürmekte ve “yurttaş taleplerinin sözcülüğünü” üstlenmektedir (Duran, 2003: 89-93).

Yurttaş gazeteciliğinin söz konusu bu temel ilkelerinin uygulanması neticesinde daha doğru, zengin ve doyurucu bir haber içeriğiyle yerel gazeteler, okurların ve toplumun beklentilerine daha fazla yanıt verme imkânı bulabilmektedirler. Bu durum

ise güvenilirlik ve inandırıcılık unsurlarını arttırırken, tirajlara da yansiyarak gazeteler için olumlu bir tablonun ortaya çıkmasına vesile olabilmektedir (Duran, 2003: 99).

Yerel basına yönelik olarak yurttaş gazeteciliğinin yapılabilmesi hususunda Cangöz de (2003: 107-110), birtakım unsurları ortaya koymaktadır: Buna göre rutin olarak her gün gazetelerin manşetlerine çıkarılan haberlerin yerine sıradan insanların, vatandaşların durumunu yansıtan haberlerin ön plana çıkartılması gerekmektedir. Buradaki amaç, siyasal-ekonomik seçkinlerden yana bir gazetecilik anlayışı yerine vatandaşları, halkı eksen alan bir habercilik anlayışını yerleştirmektir. Bir diğer taraftan seçim dönemlerinde ise yurttaş gazeteciliği çerçevesinde kentteki seçmenleri aydınlatacak haberlere, röportajlara, köşe yazılarına, seçmenlerin adaylardan beklentilerine ve bir adayda aradıkları özellikler gibi konular ile kentteki muhtelif sivil toplum kuruluşlarının görüşlerine de yer verilmesi uygun bir yaklaşım olmaktadır. Ayrıca toplumun tüm katmanları ve seçimin bütün tarafları arasında eşit ve dengeli bir gazetecilik ve habercilik anlayışının sergilenmesi gerekmektedir.

Kente yönelik haberler yapılırken de, şehrin sorunlarını yansıtan bir sayfanın hazırlanması ve bu sayfada belirli aralıklarla o kentteki bir mahallenin durumunun, sorunlarının çeşitli yönleriyle yine o mahallede yaşayan insanların ağızlarından aktarılması yurttaş gazeteciliği anlayışına uygun düşmektedir. Bunların yanı sıra yerel basın, sorunların dile getirilmesi ile birlikte bu sorunlara yönelik olarak yerel yönetimler tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerin takip edildiği ve denetlendiği “yurttaş forumları”nın oluşturulması noktasında da aracı olabilir. Ancak yurttaş odaklı olan böyle bir forumun her yönüyle süreklilik arz etmesi gerekmektedir. Yurttaş gazeteciliği çerçevesinde bu nitelikleri bünyesinde barındıran ve uygulayan bir gazetecilik anlayışı ise halkın sadece seçim dönemlerinde değil sürekli olarak dikkate alınmasına, etkinlik gösterebilmesine ve yerel düzeylerde çeşitli mesleklerden, mahallelerden, sivil toplum örgütlerinden katılımların nitelik ve nicelik açısından artmasına vesile olabilecektir. Ayrıca bu durum, okuyucularla iyi bir etkileşim sağlanabilmesine ve buna paralel olarak okuyucu kitlesinin kendi şehirlerindeki yerel gazetelere daha dönük ve duyarlı hale gelmesine yardımcı olabilecektir (Cangöz, 2003: 110-112).

Türkiye’de özellikle lokal düzeyde yurttaş gazeteciliği anlayışının genel ilkeler ve sahip olunan nitelikler ile imkânlar doğrultusunda yapılabileceğini kaydeden Duran (2003: 95), engellerin bulunduğunu ancak haberlerin dört dörtlük yapılması halinde medya sahiplerini, hedef kitleyi ve resmi makamları ikna etmenin kolaylaşacağını vurgulamaktadır. Bunun yanı sıra yapılan çalışmalarda sivil toplum örgütleri ile paslaşılabilceği gibi özellikle haberlerin takip edilmesi noktasında yerel medya kendi içerisinde dirsek temasında bulunarak işbirliğine gidebilir.

Bu durumda açığa çıkan ve vurgulanması gereken nokta ise yerel gazetecilerde, mevcut gazetecilik anlayışı ve pratiklerinden yurttaş gazeteciliği anlayışı ve pratiklerine doğru bir değışimin yaşanması ve bu durumun önemli bir tamamlayıcısı olarak yerel medya sahiplerinin, demokrasiyi güçlendirme vazifesi ve sorumluluğunun bilinci içerisinde hareket etmeleri gerektiğidir. Yurttaş gazeteciliğinin uygulanması noktasında ise Türkiye’deki yerel medyanın bir avantajı, ABD’deki apolitikleşmiş hedef kitlenin aksine siyasal-toplumsal sorunlara duyarlı bir kamuoyuna seslenmesidir. Buna yönelik olarak da yörede yaşayan insanların kendilerini yeterince ifade edebilecekleri ve yansıtabilecekleri bir iletişim ortamı tesis edilmelidir (Cangöz, 2003: 116-117). Bir diğer taraftan değerlendirildiğinde ise yerel gazetecilerin buldukları konum itibariyle yöre halkı ile iç içe olması, aynı ortamları paylaşması, yöre halkını yakından tanınması, onlarla aynı sorunları yaşaması vb. nedenlerle yurttaş gazeteciliğinin en sağlıklı biçimde yerel medyada uygulanabilmesi söz konusu olmaktadır (Duran, 2003: 95).

2.2. Yerel Gazetecilik İçin Farklı Bir Yaklaşım

Almanya’da farklı bir yerel gazetecilik anlayışı ortaya koyabilmek amacıyla bir yerel gazetecilik programı tasarlayan Dieter Golombek, yerel ve bölgesel gazeteleri okuyucu nezdinde değerli kılan unsurların şekil değıştirmeye başladığını belirtmekte ve buna koşut olarak yerellik kapsamını ortaya koyan sayfaların gazeteler için âdeta can damarı niteliği taşıdığını vurgulamaktadır. Golombek, bu noktada; “Okurun gazetesiyile kendini evinde nasıl hissetmesi gerektiği” hususunda yerel sayfanın belirleyici olduğuna işaret etmektedir (Schneider ve Raue, 2000: 198).

Dieter Golombek tarafından tasarlanan ve Berthold Floper tarafından yönetilen yerel gazetecilik programına göre yeni yerel gazetecilik anlayışının kalitesini belirleyen beş maddelik program da şöyle oluşmaktadır (Schneider ve Raue, 2000: 198-199):

“ - Editörler olayları, okurların bakış açısıyla görmeye çalışıyorlar ve vatandaşların sorunlarını gazeteye yansıtıyorlar - yalnızca seçkinlerin amaçlarını değil.

- Vatandaşlarla yapılan görüşmeleri kısaltıyorlar ve bir foruma dönüşen gazeteye pek çok görüş aktarıyorlar – aynen eskiden insanların pazar yerinde bir araya gelmeleri gibi. Hatta yoğun talep dolayısıyla okuyucu mektupları köşesinde biraz karışıklık yaşıyor, ama en azından görüş çeşitliliği hâkim.

- Yetki sahiplerini kontrol altında tutuyorlar, çünkü Floper’e göre, “Yerel gazetenin kalitesi, demokrasinin kalitesini de etkiliyor.” Yerel gazeteciler okurlarına yediemin olarak hizmet sunuyorlar; okurların bekledikleri her türlü, ama gerçekten de her türlü haberi, hiç zaman kaybetmeden iletiyorlar, bağlantıları açıklayıp yorumluyorlar...

- Yerel gazeteciler bir kentin belleği gibidirler. Eski öyküleri yeniden bulup çıkarır ve siyasetçilerin vaatlerini tutup tutmadıklarını sorgularlar. Gazetelerdeki açıklamalarıyla tarihi, belleklerde yeniden canlandırırlar,... - ama günümüzdeki perspektiften, tarihçilerin yansıtmış oldukları biçimde değil.

- Halkı eğlendirirler, çünkü insanlar sohbet konularına, dedikoduya da gereksinim duyarlar: Kentin en yaşlı vatandaşının 100. doğum gününde yayımlanan bir portre gibi, hafta sonundaki tavşan yarışında kazananların listesi de bu amaca yönelik haberlerdir. Gazete “uygar şehir devletinin aracıdır” diyor Neil Postman; televizyon da yabancılaşmış insanların aracıdır. Dolayısıyla yerel gazetenin kamuoyuna ihtiyacı vardır ve aynı zamanda da kamuoyunu yaratır. Çünkü yalnızca söyleyecek sözü olanlar demokrasinin yaşaması için çabalıyor demektir. ”

Sonuçta ise yerel gazetecilik programı çerçevesinde farklı bir yerel gazetecilik anlayışından hareketle ortaya çıkan yeni yerel gazetenin nitelikleri şu şekilde kendini göstermektedir (Schneider ve Raue, 2000: 201): “Yeni yerel gazete seçkinlerin değil, okurların perspektifinden haber iletir. Aynı, pek çok görüşün ama dedikodunun da paylaşıldığı pazar yeri gibidir; yöredeki elitleri kontrol eder ve pek çok insanın doğrudan katılımını sağlayarak demokrasiye güç kazandırır. ”

Farklı bir yerel gazetecilik anlayışı oluşturabilmek amacıyla Almanya'da oluşturulan bu programın yanı sıra Türkiye'de de sorunlara yönelik bazı noktalar ve çözüm için seçenekler vurgulanmaktadır.

Kısa adı AGRT olan Anadolu Gazete, Radyo, Televizyon Yayıncıları Birliği, yerel medyanın en önemli sorunu olarak yetişmiş insan faktörünü ortaya koymakta ve bununla birlikte bilgi, iletişim, bilişim teknolojilerinden yeterli düzeyde yararlanılamamasını, yerel meslek örgütlerinin sağlıklı bir yapı tesis edememesini ve iletişim fakülteleri ile yeterli temasın kurulamamasını diğer önemli sorunlar olarak sıralamaktadır. Yerel basının görevlerini ve işlevlerini başarılı bir şekilde ifa edebilmesi için öncelikle yasal düzenlemelerin ve eğitim sisteminde değişikliklerin yapılması ön görülürken, yerel medya yöneticilerinin öz eleştiride bulunmaları gerektiğine de vurgu yapılmaktadır. Bu noktalardan hareketle, yerel medyanın sorunlarına çözüm üretilmesine yönelik olarak AGRT tarafından hazırlanan rapor şu hususları içermektedir (Kahraman, 2004: 145-146):

1. Yerel medyaya yönelik olarak Tabipler Odası ya da Barolar Birliği gibi yaptırım gücü olan resmi bir meslek odası kurulmalıdır.
2. Basın ve yayından sorumlu kuruluşlar, yerel medyanın ihtiyaçlarına cevap verecek biçimde ilgili taraflar ve kuruluşlar ile irtibat sağlanarak yeniden düzenlenmelidir.
3. Yerel medyanın gelişip kalkınmasına özel önem verilmeli ve buna yönelik koşullar tesis edilmelidir.
4. Yerel medyanın gerekli donanımları temin edebilmesine yönelik olarak vergi ve harç muafiyeti sağlanmalı ya da bunlar minimum düzeye çekilmelidir.
5. Yerel yayıncılığın teşvik edilmesi amacıyla yönelik olarak yerel medyanın donanım veya işletme ihtiyaçlarını karşılamak üzere Halk Bankası ile Vakıflar Bankası'ndan KOBİ veya esnaf kredisi şeklinde olduğu gibi düşük faizli krediler alabilmesine imkân sağlanmalıdır.
6. Yerel medyanın haber ihtiyaçları giderilmeli ve gerekli yerlerden sürekli olarak haber ve bilgi alabilmelerine olanak verilmelidir.

7. Yerel medyanın en önemli sorunu olarak gösterilen yetişmiş insan sıkıntısını giderebilmek amacıyla yayıncılıkla ilgili iletişim meslek liseleri açılmalıdır.

8. Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü'nün öncülüğünde yerel medyanın haberlerinin toplanacağı bir bilişim ağı kurulmalı ve bunun aracılığıyla yerel medyanın kendi arasında karşılıklı haber alışverişi yapabilmesi sağlanmalıdır. Ayrıca yerel medyanın web siteleri kurarak internet ve iletişim teknolojilerinin sunduğu olanaklardan yararlanması teşvik edilmelidir (Kahraman, 2004: 146-148).

Bunların yanı sıra yine AGRT tarafından sorunların çözümüne yönelik olarak iletişim fakülteleri ile yerel medya kuruluşlarının ortak çalışmasının içeriğini ve beklenen destekleri ortaya koymak için hazırlanan bir diğer rapor da şu maddelerden oluşmaktadır (Kahraman, 2004: 149):

“ 1. İletişim Fakültelerimiz buldukları bölgelerde yayım yapan yerel medya kuruluşları ile ortak çalışma yaparak, yerel medyanın gelişmesi için görüş ve önerilerde bulunmalı.

2. İletişim Fakültesi mezunlarının yerel medya kuruluşlarında istihdam edilmelerini sağlamak için yerel medya kuruluşları ile karşılıklı çalışmalar yapılmalı. Öğrencilerin stajyer olarak yerel medya kuruluşlarında çalışma yapmalarına imkân sağlanmalıdır.

3. Yerel medyada çalışan sarı basın kartı sahibi gazeteciler veya diğer çalışanlar için İletişim Fakülteleri hızlandırılmış eğitim programları çerçevesinde kurslar açmalı, yerel medya mensupları eğitimden geçirilmeli. Alaylı olan lise mezunu yerel medya çalışanlarının Fakültelerde açılacak bu kurslardan geçirilerek yüksek okul eğitimi görmeleri sağlanmalı.

4. Halen okumakta olan veya mezun olan İletişim Fakültesi öğrencilerinin buldukları bölgedeki yerel medya kuruluşlarına gitmeleri tavsiye edilmeli ve yerel medya kuruluşları ile ilgili üniversite adına rapor ve anket hazırlanması sağlanmalı.

Bu raporlar çerçevesinde Fakültelerimiz yerel yayım kuruluşlarındaki sorunların çözümü için bilimsel raporlar hazırlayarak Hükümet yetkililerine bildirmelidir. ”

Yerel basına yönelik olarak Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Konrad Adenauer Vakfı tarafından ortaklaşa düzenlenmiş olan yerel basın eğitim seminerleri kapsamında da birtakım alternatifler sunulmuştur.

Dile getirilen seçenekler doğrultusunda sermaye sıkıntısının diğer sorunları da beraberinde getirmesi nedeniyle teknoloji ve donanım açısından yetersiz bir kapasitede çalışan yerel basını güçlendirmek amacıyla yasal düzenleme yapılmalı ve düşük faizli kredi verilmelidir. Yurt dışı gezilerine yaygın basının temsilcileri ile birlikte yerel basın mensupları da davet edilmeli ve yerel gazetecilerin vizyonunun genişlemesine yardımcı olunmalıdır. Kamu ilanlarının yerel basına yansıyan hacmini arttırmak amacıyla kararlar ve önlemler alınmalı ve buna ek olarak resmi ilan fiyatları altı ayda bir yeniden düzenlenmelidir. Anadolu Ajansı'nın yerel basına yönelik ücretlendirmesinde indirimle gidilmeli ve geciken ücretler konusunda haber akışının kesilmesi yerine belli bir faiz uygulanarak alacağın bu şekilde tahsil edilmesi yöntemi tercih edilmelidir. Dağıtım konusuna yönelik olarak posta ücretlerinde tenzilat yapılması suretiyle yerel gazetelerin abonelere daha ucuz bir şekilde ulaşabilmesi için uygun bir ortam oluşturulmalıdır. Gelişmiş ülkelerde olduğu gibi yerel basına verilen önem ve misyon çok iyi bir şekilde kavranmalıdır. Bu noktada ise okuma alışkanlığının artırılması, yerel gazetelerin okunmasının özendirilmesi amacıyla Kültür Bakanlığı, Milli Eğitim Bakanlığı ve basın kuruluşlarının koordineli bir şekilde çalışması sağlanmalıdır. Bu duruma koşul olarak halkı daha fazla ilgilendiren ve odak noktasına taşıyan bir habercilik anlayışının ve yerel düzlemde de yöre insanının kendisi ile ilgili çok daha fazla haber-bilgi bulabildiği bir gazetecilik anlayışının ortaya konması gerekmektedir. Bir diğer taraftan sunulan seçeneklere göre kamu görevlilerinin bilgi vermelerine ilişkin yasaklamalar, gazetecilerin haber alma özgürlükleri lehinde yeniden düzenlenmelidir. Ayrıca meteoroloji istasyonları, tahmini hava raporlarını kamuoyuna aktarması için basın yayın organlarına ücretsiz olarak vermelidir. Bunlar çerçevesinde belirtilen son bir nokta ise basın çalışanlarına “özel bir sigortalılık hakkı” verilmesi gerektiğidir (Uçar, 1997: 40-43).

Yerel halkla yeterli düzeyde iletişim ve etkileşim kurulabilmesi konusunda ise yerel basının, yaşadığı yeri âdeta bir başkent gibi kabul ederek merkez alması ve bu doğrultuda faaliyetlerini yürütmesi yerinde bir hareket tarzı olabilecektir. Buna yönelik olarak ise yerel basın organı yerel gazeteler, kent çapı dışında ilçeler düzeyinde örgütlenebilmeli ve bunun da ötesinde mahallelere kadar inebilmelidir. Bir başka deyişle yerel basın; şehrindeki, ilçelerdeki, mahallelerdeki yaşantıyı, etkinlikleri daha

fazla ve ayrıntılı bir biçimde ele almalı ve yansıtılabilmelidir. Bu tarz yerlerde insanların birbirlerini tanımaları ve daha yakın ilişkiler içinde olmaları, ait oldukları çevrede gelişen olaylara karşı daha hassas, ilgili ve duyarlı olmalarını sağlamada önemli katkılar sağlayabilecektir. Söz konusu durum, yörede yaşayan insanlar arasında ve aynı zamanda yerel basın ile yöre halkı arasında iletişimin daha kuvvetli temellere dayanmasına, daha fazla etkileşimin olmasına ve böylelikle bir bağ kurulmasına vesile olabilecektir. Neticede ise yerel gazeteler; okunma, tiraj açısından artış sağlayabilecek ve bu doğrultuda ilan ve reklam potansiyelinin artması da söz konusu olabilecektir (Türkiye Gazeteciler Cemiyeti ve Konrad Adenauer Vakfı, 1997: 58-59).

Medyanın ve konumuz itibarıyla bunun içine yerel düzeyde dahil olan yerel bir kitle iletişim aracı olarak yerel basının, âdeta bir aracılık rolü üstlenirken tarafsız bir şekilde hareket ederek meydana gelen olayları, gelişmeleri halkın gören gözü, işiten kulağı ve konuşan dili olarak irdelemesi ve faaliyetlerinin odak noktasına halkı yerleştiren bir politika izlemesi gerekmektedir. Bu doğrultuda toplumun tam ve doğru bir biçimde bilgilendirilmesi ve toplumun çeşitli katmanlarının seslerini, düşüncelerini yansıtabilmesine fırsat verilmesi suretiyle kamuoyunun serbestçe ve sağlıklı bir şekilde oluşabilmesine katkı sağlanmalıdır. Böylece demokrasinin işleyişine gerek yaygın ve gerekse yerel düzeyde katkıda bulunulması kaçınılmaz olmaktadır (Işık, 2005: 117). Bir diğer taraftan yaygın ve yerel olarak faaliyet gösteren kitle iletişim araçlarının kendi içerisinde de demokratik bir anlayışı işletebilmeleri gerekmekte; bunun yanı sıra vazifelerini tam olarak yerine getirebilmeleri için birtakım özgürlükler içerisinde ve aynı zamanda çok yönlü sorumluluklarının bilinci çerçevesinde dengeli bir yaklaşım ortaya koyabilmeleri gerekmektedir (Işık, 2005: 119).

Belirtilen nitelikleri bünyesinde taşıyan bir yaklaşımın sergilenmesi için ise yerel basının kendi iç yapısı ve işleyişinde demokratik bir örgütlenme kurması gerekmektedir. Buna yönelik olarak sorumluluklar ve karar verme konularında eşit bir katılım ve paylaşım imkânı sunulmalı ve sarf edilen emeğin karşılığının alınması hususunda da eşitlikten yana bir sistem işletilmelidir. Bir diğer taraftan demokratik bir anlayışın kurulması bağlamında yerel gazetecilerin özgürce haber yapabilme koşullarına sahip olmaları, yerel basın kuruluşlarının buldukları yöredeki haber

kaynaklarının güdümüne ve etkisine girmeden bağımsız olarak habercilik yapabilmeleri ve buna yönelik olarak o yörede yaşayan halkın sesine daha fazla kulak vermeleri gerektiğine dikkat çekilmektedir (Gencel Bek, 2003: 140-141).

Söz konusu noktalardan hareketle hem yaygın hem de yerel medya için geçerli olabilecek somut bir seçeneği Işık (2005: 120), şu şekilde açıklamaktadır:

“Bu bağlamda toplumsal sorumluluk bilinci içerisinde hareket eden, yerelleşmiş, etkileşimci ve katılımcı bir medya sistemi kurularak, medyanın “halkın medyası olma” vasfını kazanması sağlanmaya çalışılmalıdır. Bunun için de öncelikle yerel ve bölgesel medyaların nitelik ve niceliğinin artırılması amacıyla, araçların devletçe teşvik edilmesi için gerekli adımlar atılmalıdır. Yerel, bölgesel ve ulusal bazda verilecek olan teşvik ve yardımlar açık, şeffaf ve objektif kriterlere bağlanmak suretiyle oluşturulacak olan bir “üst kurul” vasıtasıyla dağıtılmalıdır. Böylece siyasetçilerin etkinliği kırılarak, diledikleri gibi müdahale etmelerinin önüne geçildiği gibi, medyanın yapısal ve örgütsel olarak hükümetten ve siyasetten bağımsız olmasının da önü açılacaktır.

Bu bağlamda kamu çıkarları aleyhine işleyen ticarileşmenin ve kartelleşmenin etkilerini en aza indirebilmek için, düşük faizli ve uzun vadeli krediler kullanılmak ve gümrüksüz teknik malzeme ithalini sağlamak suretiyle yeni teknolojilerin getirilmesi ve kullanılması sağlanmalıdır. Kamu kurumlarının ilan ve reklamlarının dağıtımını da oluşturulacak olan üst kurul vasıtasıyla tiraj, izlenme-dinlenme oranı ve yayın ağı gibi somut ve objektif kriterlere göre yapılmalıdır.”

Bunların yanı sıra yerel medyanın daha güçlü bir konuma ulaşabilmesi için birtakım örgütlenmeler de söz konusu olmakta ve bunlar içerisinde kısa adı BİA olan Bağımsız İletişim Ağı ön plana çıkmaktadır. IPS İletişim Vakfı, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği ile Türk Tabipler Birliği'nin 1996 yılında başlayan ortak çalışmaları neticesinde Bağımsız İletişim Ağı, 1997 yılında faaliyete geçmiştir. BİA; 12 yerel gazete, 6 yerel televizyon ve 56 yerel radyonun imzaladığı bir bildirme ile kurulurken, burada ortaya koyduğu ilke ve amaçları benimseyen yerel medya kuruluşlarını internet teknolojisi vasıtasıyla ortak haber üretimi ve dağıtımını konusunda işbirliği içerisine sokmayı amaçlamıştır (Tokgöz, 2001: 32). Bu suretle kitle iletişim araçlarındaki mevcut teksesliliğe karşı “sivil toplumun kendini ifade edebilmesinin aracı olarak yerel medyanın güçlenmesini” hedef olarak tayin eden BİA, yerel

medyanın ekonomik, siyasal ve yasal zorluklar karşısında kendi ayakları üzerinde durabilecek bir konuma gelmesini doğru bulmaktadır (Alankuş, 2003: 5-6).

BİA'nın iki önemli tespiti olarak; “yaygın medya karşısında yerel medyanın vazgeçilmezliği” ve “yerel medyanın yaygın medyadan farklı ve genel geçer olana alternatif olması gerektiği” sonuçları karşımıza çıkmaktadır. Son olarak Bağımsız İletişim Ağı, içeriğin zenginleşmesi, haberciliğin daha iyi noktalara ulaşabilmesi ve yerelliğin yanında daha geniş kapsamlı olunabilmesi için özellikle internet teknolojisinin sunduğu olanaklardan yararlanarak yerel gazeteler, yerel radyo ve televizyonlar arasında haber ile program üretimi ve paylaşımı hususlarında yatay dayanışma ağlarını hayata geçirmektedir (Alankuş, 2003: 12). Buna yönelik olarak da Bağımsız İletişim Ağı'nın internetteki sitesinde sunulan haber, yazı, fotoğraf, karikatür vb. her türlü içerikten yerel medyanın, artı bir maliyet yükü olmadan sadece kaynak göstermek suretiyle faydalanabilmesine imkân verilmektedir. Dolayısıyla hem haber alma hem de bunu yaparken internet teknolojisinin sunduğu olanaklar ile herhangi bir ücret-telif yükümlülüğü altına girmeme konularında yerel medya için önemli bir destek oluşturulmaktadır (Atabek, 2003: 73-74).

3. ÖNERİLER

Yerel basına yönelik öneriler çerçevesinde bir sentez içerisinde kademeli, karşılıklı, anlayışlı, sorumlu, bilinçli olma vb. nitelikler ile bezenmiş bir yaklaşımın oluşturulması gerektiği sonucu ortaya çıkmaktadır. Bu yaklaşımın açılımında ise;

1. Öncelikle yerel basın organı yerel gazetelerin, yöre halkına, topluma daha kaliteli ürün ve hizmetler sunabilmek amacıyla habercilik anlayışlarını daha olumlu noktalara taşıyabilecekleri bir süreçten geçirmeleri ve gazetecilik mesleğini bu yönde icra etmeleri ilk kademe olmaktadır.

2. Yerel gazeteler ve gazetecilerin habercilik anlayışları ve pratiklerinde birtakım düzenlemeler yapmalarına koşut olarak yerel yönetim unsurlarının da haber ve bilgi

toplanması, alınması vb. anlamında yerel basının önünü açıcı bir yaklaşım sergilemesi olumlu gelişmelere ışık tutabilecektir.

3. Daha sonra eldeki imkânlar ölçüsünde topluma daha iyi, daha nitelikli bir yerel gazete arz edebilmek gayesiyle yatırım yapan ve bu hedefe varmak için gerekli gayret ve çalışma içerisinde olan yerel basın kuruluşlarına yardım noktasında devletin gerekli ve yeterli düzeylerde katkıda bulunması bir başka kademeyi oluşturmaktadır.

4. Yerel basının kendi gayretleri ve sağlanan katkılar, destekler ile şartlarını ve olanaklarını iyileştirmesi ölçüsünde yerel basın sahipleri ve yöneticilerinin de kendi bünyelerinde çalışan yerel basın mensuplarının çalışma şartlarını ve hayat standartlarını iyileştirecek birtakım düzenlemeler yapması yerinde bir yaklaşım olacaktır. Çünkü yerel basın mensuplarının maddi ve manevi anlamdaki ihtiyaçlarının tatmin edilmesi, onların da daha istekli, verimli, huzurlu çalışmalarına katkı sağlayabilecek ve böylelikle daha kaliteli ve nitelikli yerel gazetelerin çıkarılması için uygun şartlar oluşabilecektir.

5. Son olarak ise yöre halkının da, belirtilen nitelikleri taşıyan ya da bu çabayı gösteren yerel basını; kendi toplumsal iletişim kurumu olarak algılaması, bu konuda daha duyarlı olması ve söz konusu zihniyeti taşımakla birlikte somut olarak yerel basını destekler nitelikte hareket etmesi gerekmektedir.

KAYNAKÇA

- AKARCALI, Sezer (1989). “Basının Görevleri Ve Basın Özgürlüğü”, **Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi**, Cilt: XLIV, No: 1-2, Ankara.
- AKCAN, Lütfü (1986) . “Türk Basını İçinde Anadolu Basınının Sorunları ve Sorumlulukları; Türk Basınının Kendi Kendini Kontrolü” , **Türk Basınının Sorunları Sempozyumu**, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yayınları, Yayın No: 95, Ankara Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu, Ankara.
- AKCAN, A. Lütfü (1996) . “Anadolu Basını Yerel Basın” , **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, Cilt: 2, Yıl: 2, Sayı: 12, Ankara, ss. 1073-1074.
- AL, Hamza (2002) . **Bilgi Toplumu Ve Kamu Yönetiminde Paradigma Değişimi**, Bilimadamı Yayınları: 2, Ankara.
- ALANKUŞ, Sevda (2003). “BİA ve BİA Eğitim Çalışmaları Üzerine” , **Habercinin El Kitabı Gazetecilik ve Habercilik**, ALANKUŞ, Sevda (Der.) , İstanbul, ss. 5-24.
- ALBİG, William (1956) . **Modern Public Opinion**, New York: Mc Graw Hill, s. 5’den aktaran Duygu Sezer (1972) : **Kamu Oyu ve Dış Politika**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Yayın No: 339, Ankara.
- ALEMDAR, Korkmaz (1992) . “Demokratikleşmede Yerel Basının İşlevi Paneli” , **Yerel Basın Kurultayı Paneller**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No. 4, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 3, Adana.
- ALKAN, Türkan (1979) . **Siyasal Toplumsallaşma**, Birinci Baskı, Kültür Bakanlığı Yayınları, Yayın No: 328, Bilim Dizisi: 13, Ankara.

- ALYANAK, Kemal (1992). **Yerel Basın Kurultayı Paneller**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 4, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 3, Adana.
- ARABACIOĞLU, Celal (1992). “Yerel Basının Sıkıntıları”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.
- ASLANEL, Nazan (1993). **Kamuoyu Ve Kamuoyu Oluşmasında Kitle İletişim Araçlarının Rolü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- ATABEK, Nejdet (2002). “Kamuoyu, Medya ve Demokrasi”, **Kurgu**, Anadolu Üniversitesi, İletişim Bilimleri Fakültesi Yayınları, Yayın No: 48, Sayı: 19, Eskişehir, ss. 223-238.
- ATABEK, Ümit (2003). “İletişim Teknolojileri ve Yerel Medya İçin Olanaklar”, **Habercinin El Kitabı Yeni İletişim Teknolojileri ve Medya**, ALANKUŞ, Sevda (Der.) , İstanbul, ss. 55-84.
- ATILGAN, Semra (1992). “Demokratikleşmede Yerel Basının İşlevi”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.
- ATILGAN, Semra (2004). “Modernleşme, Yabancılaşma ve Yerel Basının İşlevleri”, **Yerel Medya Eğitim Semineri (Bursa)**, <http://www.byegm.gov.tr/seminerler/BurKonusma1.htm>, (19.07.2004).
- AYDIN, Mehmet (1992). “Yerel Basın ve Habercilik”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

AZİZ, Aysel (2003). **Siyasal İletişim**, Birinci Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, No: 465, Ankara.

BARAZ, Turhan (1988). **Başlangıçtan Günümüze Eskişehir Basını (1908-1986)**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 285, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 134, Eskişehir.

BAŞKUT, Cevat Fehmi (1967). **Gazetecilik Dersleri**, İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Gazetecilik Enstitüsü Yayınları, İstanbul.

BEKTAŞ, Arsev (2000). **Kamuoyu, İletişim Ve Demokrasi**, İkinci Basım, Bağlam Yayınları, İstanbul.

BERKSOY, Turgay (1993). “Sosyal Fayda ve Maliyetleri Yönünden Basın Sektörü ve Promosyonların Değerlendirilmesi”, **Marmara İletişim Dergisi**, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını, Sayı: 3, İstanbul, ss. 215-232.

BLUMER, Herbert (1966). “The Mass, The Public, and Public Opinion”, **Reader in Public Opinion and Communication**, İkinci Baskı, BERELSON, Bernard, JANOWITZ, Morris (Der.), s. 46’den aktaran Duygu Sezer (1972). **Kamu Oyu ve Dış Politika**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Yayın No: 339, Ankara.

BODUR, Feyyaz (1997). **Yerel Basında Yönetim Ve Örgüt Yapısı**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1000, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 556, Eskişehir.

BOSTANCI, Naci (1998). **Siyaset, Medya Ve Ötesi**, Vadi Yayınları: 101, Ankara.

BOZTAŞ, Abdurrahman (1992). “Yerel Basının Görevi Ve İşlevi”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

BÜLBÜL, Rıdvan (2001). **Haberin Anatomisi ve Temel Yaklaşımlar**, Nobel Yayın Dağıtım, Yayın No: 273, Ankara.

BÜYÜKÖZTÜRK, Şener (2002). **Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı: İstatistik, Araştırma Deseni, SPSS Uygulamaları ve Yorum**, 2. Baskı, Pegem A Yayıncılık, Ankara.

<http://www.cgd.org.tr/default.asp?file=vayinlar.asp>, (19.07.2004).

CANGÖZ, İncilay (2003). “Yurттаş Gazeteciliği Ve Yerel Basın”, **Habercinin El Kitabı Gazetecilik ve Habercilik**, ALANKUŞ, Sevda (Der.), İstanbul, ss. 101-118.

CİLLOV, Ertan (2002). “Mahalli Basın, Resmi İlan ve Basın İlan Kurumu”, **Yerel Medya Eğitim Semineri (Tunceli)**, Basın-Yayın ve Enformasyon Genel Müdürlüğü, Ankara.

COX, Harvey and David MORGAN (1973). **City Politics and the Press**, Cambridge: Cambridge University Press'den aktaran Michael Temple (2004). **The local press and political apathy: Carry on Campaigning**, Paper presented to the Political Studies Association Annual Conference (6-8 April 2004), University of Lincoln, <http://www.psa.ac.uk/cps/2004/Temple.pdf>, (25.07.2004).

ÇOLPAN, Bahri (1992). “Yerel Basın ve Para”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

ÇUKURÇAYIR, M. Akif (2000). **Siyasal Katılma Ve Yerel Demokrasi**, Yargı Yayınevi, Ankara.

ÇUKUROVA GAZETECİLER CEMİYETİ (1992). “Ekonomik Sorunlar Komisyonu Raporu”, **Yerel Basın Kurultayı Uzmanlık Komisyonu Raporları**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 3, Yerel Basın Kurultay Dizisi: 1, Adana.

DAHL, Robert A. (1996). **Demokrasi Ve Eleştirileri**, KÖKER, Levent (Çev.), Yetkin Yayınları, Ankara.

DÂVER, Bülent (1972). **Siyaset Bilimine Giriş**, Sevinç Matbaası, Ankara.

DEMİR, Ömer, Mustafa ACAR (1991). **Sosyal Bilimler Sözlüğü**, İkinci Baskı, Ağaç Yayıncılık, Ankara.

DEMİRAY, Uğur (1998). “Küreselleşme Karşısında Yerelleşmenin Önemi”, **Yerel Basında Arayışlar Ve Antakya Durağı**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

DEMİRKENT, Nezih (1999). “Yerel Basına Genel Bir Bakış”, **Yerel Gazetecilikte Meslek İçi Eğitim**, Erdini Basım ve Yayınevi, Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi:13, İstanbul.

DEMİRKENT, Nezih (2000). “Sayfada Boş Yer Var Diye...”, **Medya Medya**, İkinci Baskı, İstanbul.

DEMİRKENT, Nezih (2000). “Medyanın Örnek Olma Sorumluluğu”, **Medya Medya**, İkinci Baskı, İstanbul.

DEMİRKENT, Nezih (2000). “Medyanın Kamu Görevi Nedir? Ne Değildir?”, **Medya Medya**, İkinci Baskı, İstanbul.

- DEMİRKENT, Nezh (2000). “Demokrasinin Kökünde Güçlü Yerel Basın Olduğu Unutulmamalı”, **Salı Yazıları Medya Medya - 2**, Dünya Yayınları, İnceleme Araştırma Dizisi: 9, İstanbul.
- DEMİRKENT, Nezh (2003). “Yayıncılar, Satış ve Yerel Basın”, **Sayfa Sayfa Gazetecilik**, Altın Kitaplar Yayınevi, İstanbul.
- DÖNMEZER, Sulhi (1996). “Yine Basın Özgürlüğü Üzerine”, **Yeni Türkiye Dergisi Medya Özel Sayısı**, Cilt: 1, Yıl: 2, Sayı: 11, Ankara, ss. 247-250.
- DURAN, Ragıp (2003). “Yurttaş Gazeteciliği”, **Habercinin El Kitabı Gazetecilik ve Habercilik**, ALANKUŞ, Sevda (Der.), İstanbul, ss. 85-99.
- DUVERGER, Maurice (1999). **Sosyal Bilimlere Giriş**, OSKAY, Ünsal (Çev.), Bilgi Yayınları, Ankara.
- ERDOĞAN, İrfan, Korkmaz ALEMDAR (2002). **Öteki Kuram: Kitle İletişimine Yaklaşımların Tarihsel ve Eleştirel Bir Değerlendirmesi**, Erk Yayınları, Ankara.
- ERDOĞAN, İrfan (1999). “Dördüncü Gücün İlettiği: Amerikan Örneği”, ALEMDAR, Korkmaz (Ed.), **Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar**, Afa Yayınları, İstanbul, ss. 33-42.
- ERDOĞAN, İrfan (2003). **Pozitivist Metodoloji Bilimsel Araştırma Tasarımı İstatistiksel Yöntemler Analiz ve Yorum**, 1. Baskı, Erk, Ankara.
- ERDOĞAN, Mustafa (1999). **Anayasal Demokrasi**, Siyasal Kitabevi, Ankara.
- ERGENEKON, Gökberk (1992). **Yerel Basın Kurultayı Paneller**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 4, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 3, Adana.

- FARAÇ, Mehmet (1999). “Yerel Basın Hakkında Genel Bilgi”, **Türkiye ve Almanya’da Yerel Gazetecilik**, Konrad Adenauer Vakfı, Antalya.
- GENCEL BEK, Mine (2003). “Yerel Politika ve Yerel Medya”, **Habercinin El Kitabı Medya ve Toplum**, ALANKUŞ, Sevda (Der.) , İstanbul, ss. 131-146.
- GEZGİN, Suat (1998). “Yerel Basın ve Değerlendirme Ölçütleri”, **İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 7, İstanbul, ss. 5-14.
- GEZGİN, Suat (2004). “Türkiye’de Yerel Televizyonculuğun Sorunları ve Çözüm Önerileri” , **Bizim Gazete**, http://www.tgc.org.tr/suat_gezgin/yazi29.htm , (26.07.2004).
- GİRGİN, Atilla (1997). **Türkiye’deki Yerel Basının Gelişmesi**, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 50, İstanbul.
- GİRGİN, Atilla (2000). **Yazılı Basında Habercilik ve Habercilik “Etik”i**, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.
- GİRGİN, Atilla (2001). **Türk Basın Tarihi’nde Yerel Gazetecilik**, İnkılâp Kitabevi, İstanbul.
- GUREVİTCH, Michael, Jay G. BLUMLER (2002). “Siyasal İletişim Sistemleri ve Demokratik Değerler”, İRVAN, Süleyman (Der.), **Medya, Kültür, Siyaset**, İkinci Basım, Alp Yayınevi, Ankara, ss. 263-291.
- GÜRÇAN, Halil İbrahim, Erkan, Yüksel (2001). **Habercinin El Rehberi**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1263, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 42, Eskişehir.
- GÜRELİ, Nail (1996). “Basında Sorumluluğun Çeşitli Boyutları”, **Yeni Türkiye Dergisi Medya Özel Sayısı**, Cilt: 1, Yıl: 2, Sayı: 11, Ankara, ss. 253-259.

GÜRELİ, Nail (1999). “Açılış Konuşması”, **Türkiye ve Almanya’da Yerel Gazetecilik**, Konrad Adenauer Vakfı, Antalya.

GÜRELİ, Nail (1999). “Açılış Konuşmaları”, **Yerel Gazetecilikte Meslek İçi Eğitim**, Erdini Basım ve Yayınevi, Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi: 13, İstanbul.

GÜRELİ, Nail (2004). **Şu Bizim Medya**, BAS-HAŞ Türkiye Gazeteciler Cemiyeti, İstanbul.

GÜZ, Nükhet (1996). “Açık Toplum, Demokrasi, Kitle İletişim Araçları”, **Yeni Türkiye Dergisi Medya Özel Sayısı**, Cilt: 1, Yıl: 2, Sayı: 11, Ankara, ss. 669-676.

HOLDEN, B. (1988). **Understanding Liberal Democracy**, London’dan aktaran Mustafa Erdoğan (1999). **Anayasal Demokrasi**, Siyasal Kitabevi, Ankara.

HOWARD, Michael (2004). “Long May The Local Press Continue To Flourish”, **Article For Local Newspaper Week**, http://www.conservatives.com/news/show_article.cfm?obj_id=100137, (25.07.2004).

IŞIK, Metin (2001). “Globalleşme-Yerelleşme Ve Medya”, **Selçuk İletişim**, Cilt: 1, Sayı: 4, Konya, ss. 38-43.

IŞIK, Metin (2002). **Dünya ve Türkiye Bağlamında Kitle İletişim Sistemleri**, Eğitim Kitabevi Yayınları, Konya.

IŞIK, Metin (2005). “Medya ve Demokrasi Paradoksu: Medya Yoluyla Demokrasinin Tehdit Edilmesi”, **Selçuk İletişim**, Cilt: 3, Sayı: 4, Konya, ss. 114-121.

İÇEL, Kayıhan (1998). **Kitle Haberleşme Hukuku**, Dördüncü Bası, Beta Yayınları, Yayın No: 256, İstanbul.

İLKİZ, Fikret (2004). “Soru-Yanıt Tartışma Bölümü”, **Yerel Medya Eğitim Semineri (Erzincan)**, http://www.byegm.gov.tr/SEMINERLER/erzincan_v/erzincan-8.htm, (19.07.2004).

İNÖNÜ, Erdal (1992). **Yerel Basın Kurultayı Paneller**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 4, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 3, Adana.

İNÜĞÜR, M. Nuri (1999). **Türk Basınında İz Bırakanlar**, İkinci Baskı, Der Yayınları, İstanbul.

İNÜĞÜR, M. Nuri (2002). **Basın ve Yayın Tarihi**, Beşinci Basım, Der Yayınları, İstanbul.

İSEN, Galip, Veysel, BATMAZ (2002). **Ben ve Toplum**, İkinci Baskı, Om Yayınevi, İstanbul.

İZGİ, Nizamettin (1992). “Yerel Basın Mensubuna Karşı Tutumlar”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

KAHRAMAN, İsmail (2004). “Medya Etiği”, **Konya’da Kültür ve Hayat**, Birinci Baskı, KÖSEOĞLU, Ahmet (Yayına Hazırlayan), Türkiye Yazarlar Birliği Konya Şubesi, Yayın No: 3, Konya.

KALENDER, Ahmet (1999). “Demokrasilerde Yerel Basının Önemi”, **Yerel Gazetecilikte Meslek İçi Eğitim**, Erdini Basım ve Yayınevi, Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi: 13, İstanbul.

KANSIZ, İsmail, M. Volkan CANALIOĞLU, Veysel USTA (2000). **Trabzon 2000**, Seçil Ofset, İstanbul.

- KAPANİ, Münci (2004). **Politika Bilimine Giriş**, On Altıncı Basım, Bilgi Yayınevi, Ankara.
- KARAKOÇ, Enderhan (2002). “Basının Kamuoyu Oluşturma Fonksiyonu (Örnek Olay: Susurluk)”, **Selçuk İletişim**, Cilt: 2, Sayı: 2, Konya, ss. 150-167.
- KARASAR, Niyazi (2004). **Bilimsel Araştırma Yöntemi**, 13. Baskı, Nobel Yayın Dağıtım, Nobel Yayın No: 068, Eğitim Yayınları Dizi No: 36, Ankara.
- KARPUZ, Haşim (1990). **Trabzon**, Kültür Bakanlığı Yayınları 1127, Tanıtma Eserleri Dizisi 34, Ankara.
- KAVAKLI, Oğuzhan (1996). “Yerel Basının Sorunları”, **Türkiye’de Yerel Basının Sorunları Paneli**, Balıkesir Gazeteciler Cemiyeti, Balıkesir, s. 3’ten aktaran A. Murat Vural (1999). **Yerel Basın Ve Kamuoyu**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1141, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 607, Eskişehir.
- KAYA, Raşit (1999). “Medya, Toplum, Siyaset”, ALEMDAR, Korkmaz (Ed.), **Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar**, Afa Yayınları, İstanbul, ss. 23-32.
- KAYACAN, İsa (1996). **Basınımızın Anadolu Cephesi**, Ece Yayınları: 101, Ankara.
- KAYAOĞLU, İ. Gündag, Öner CİRAVOĞLU, Cüneyt AKALIN (Haz.) (1997). **Bir Tutkudur Trabzon**, Birinci Baskı, Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık Ticaret ve Sanayi A.Ş., İstanbul.
- KAYMAK, Cemalettin, Rasim AKPINAR, Ahmet KINDAP (2003). **İller Ve Bölgeler İtibarıyla Gayri Safi Yurtiçi Hasıladaki Gelişmeler**, Bölgesel Gelişme Ve Yapısal Uyum Genel Müdürlüğü, Yayın No: DPT: 2676, DİE Matbaası, Ankara.

KEANE, John (1999). **Medya Ve Demokrasi**, ŞAHİN, Haluk (Çev.), Üçüncü Basım, Ayrıntı Yayınları, İstanbul.

KÖSE, A. Vasi (1992). “Yerel Basın-Yaygın Basın İlişkileri Paneli”, **Yerel Basın Kurultayı Paneller**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 4, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 3, Adana.

KTÜ (2003). **KTÜ Oryantasyon El Kitabı 2003-2004**, KTÜ Matbaası, Trabzon.

KÜÇÜKKARAKAŞ, Mehtap, Harun YILDIZ (2004). **Van mikro ölçeğinde yerel medya**, <http://www.ilet.gazi.edu.tr/index.php?islem=detay&id=413>, (03.09.2004).

LEWIS, Justin (2001). **Constructing Public Opinion: How Political Elites Do What They Like And Why We Seem To Go Along With It**, Columbia University Press, New York.

LULL, James (2001). **Medya, İletişim, Kültür**, GÜNGÖR, Nazife (Çev.), Vadi Yayınları: 154, Ankara.

MACBRİDE, Sean (1993). **Bir Çok Ses Tek Bir Dünya**, ÖZKÖK, Ertuğrul (Ed.), UNESCO Türkiye Milli Komisyonu, Ankara.

MANİSALI, Erol (2001). **Yirmibirinci Yüzyılda Küresel Kısaç: Küreselleşme, Ulus – Devlet ve Türkiye**, Otopsi Yayınevi, İstanbul.

MCQUAIL, Denis (1994). **Kitle İletişim Kuramı (Giriş)**, YÜKSEL, Ahmet Haluk (Çev.), Birinci Baskı, Anadolu Üniversitesi Kibele Sanat Merkezi, Eskişehir.

MCQUAIL, Denis, Sven WINDAHL (1997). **Kitle İletişim Modelleri**, YUMLU, Konca (Çev.), İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

MUTLU, Erol (2004). “Yerel Basın Ve Demokrasi”, **Yerel Medya Eğitim Semineri (Trabzon)**, <http://www.byegm.gov.tr/seminerler/kt11.htm>, (29.06.2004).

OKTAY, Mahmut (1993). “Demokratik Sürecin Sağlıklı İşleyişi Açısından Siyasal İletişimde Sorumluluk Meselesi”, **Marmara İletişim Dergisi**, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını, Sayı: 2, İstanbul, ss. 75-113.

ONARAN, Alim Şerif (1984). **Kamuoyu**, Filiz Kitabevi, İstanbul.

OSKAY, Ünsal (1999). **İletişimin A B C’si**, İkinci Basım, Der Yayınları, İstanbul.

OSKAY, Ünsal (2000). **XIX. Yüzyıldan Günümüze Kitle İletişiminin Kültürel İşlevleri**, Dördüncü Basım, Der Yayınları, İstanbul.

ÖKE, M. Kemal (1994). **Gazeteci**, Birinci Baskı, Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları, Yayın No: 11, Ankara.

ÖZDİKER, Cengiz (2004). **Televizyon Yayınlarında Cinsellik, Müstehcenlik, Erotizm ve Pornografi**, <http://www.jurnal.net/arastirma/arastirma-8.htm>, (30.07.2004).

ÖZER, İnan (2004). “Medyanın Toplumsal Değişime Etkileri”, **VI. Yerel Medya Eğitim Semineri (Denizli)**, http://www.byegm.gov.tr/SEMINERLER/denizli_iv/denizli-4.htm, (30.07.2004).

ÖZKE, Mustafa (1992). “Sorunlar Ve Öneriler”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

ÖZTÜRK, Ahmet (1992). “Türkiye’nin Demokratikleşme Sürecinde Basın-İktidar İlişkileri ve Basın Özgürlüğü”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

ÖZTÜRK, Yaşar (1992). “Yerel Anadolu Basını”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

REINHARD, Michael (1999). “İnternet Aracılığı İle Yerel Gazetelerin Multimedya’daki Geleceği”, **Türkiye ve Almanya’da Yerel Gazetecilik**, Konrad Adenauer Vakfı, Antalya.

RİGEL, Nurdoğan (2004). **Kamu Gazeteciliği Ve 2000’li Yıllarda Basın**, <http://www.istanbul.edu.tr/iletim/68/haberler/nurdogan.htm>, (01.07.2004).

SCHLAPP, Hermann (2000). **Gazeteciliğe Giriş**, Vestfalya Eyaletler Yayımevi, 4. Basım, AYGÜN, Işık (Çev.), Luzern Medya Eğitim Merkezi, Konrad Adenauer Vakfı, Ankara.

SCHNEİDER, Wolf, Paul – Josef RAUE (2000). **Gazetecinin El Kitabı**, AYGÜN, Işık (Çev.), Konrad Adenauer Vakfı, Ankara.

SCHÖNBOHM, Wulf (1999). “Açış Konuşmaları”, **Yerel Gazetecilikte Meslek İçi Eğitim**, Erdini Basım ve Yayınevi, Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi: 13, İstanbul.

SENCER, Muzaffer (1989). **Toplumbilimlerinde Yöntem**, 3. Bası, Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş. , Yayın No: 175, Genel Dizi: 22, İstanbul.

SEZER, Duygu (1972). **Kamu Oyu ve Dış Politika**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Yayın No: 339, Ankara.

SEZGİN, Ümit (1996). “Taa Oradakilere Veda”, **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, Cilt: 2, Yıl: 2, Sayı: 12, Ankara, ss. 1075-1077.

SEVERİN, Werner, James W. TANKARD, Wr. (1994). **İletişim Kuramları: Kökenleri, Yöntemleri ve Kitle İletişim Araçlarında Kullanımları**, BİR, Ali Atıf, N. Serdar, Sever (Çev.), Anadolu Üniversitesi Kibele Sanat Merkezi, Eskişehir.

SHAFFER, Jan (2004). “**The Media and Civic Engagement**”, http://www.pewcenter.org/doingcj/speeches/s_grantmakers.html, (07.12.2004).

SÜRMEİLİ, Fevzi (1998). “Yerel Basın İşletmeciliği”, **Yerel Basında Arayışlar Ve Antakya Durağı**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

ŞANLIER, Kenan (1992). “Türk Basının Öteki Dünyası-Yerel Basın”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

ŞENTÜRK, Abdullah (1992). “Resmi İlan Dağıtımına Düzen”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

T.C. BAŞBAKANLIK DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ (2001). **Bina Sayımı 2000**, DİE Matbaası, Yayın No: 2471, Ankara.

T.C. BAŞBAKANLIK DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ (2002). **İllere Göre Gayri Safi Yurtiçi Hasıla 2000**, DİE Matbaası, Yayın No: 2582, Ankara.

T.C. BAŞBAKANLIK DEVLET İSTATİSTİK ENSTİTÜSÜ (2004). **Türkiye Ekonomisi İstatistik Ve Yorumlar Ocak-Mart 2004**, DİE Matbaası, Ankara.

TİPİ, Bilal (1992). “Yerel Basının Önemi”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

TOKGÖZ, Oya (1981). “Türkiye’de Yerel Gazetecilik Olgusu: Rolü ve Önemi”, **Basın Yayın Yüksek Okulu Yıllığı 1979-1980**, Ankara Üniversite Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, ss. 271-294.

TOKGÖZ, Oya (1982). “Türkiye’de Yazılı Basının Yerel Olarak Gösterdiği Özellikler”, **Basın Yayın Yüksek Okulu Yıllığı VI - 1981**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, ss. 283-309.

TOKGÖZ, Oya (2001). “Türkiye’de Yerel Medyanın Yapısı ve Örgütlenişi”, **İletişim**, 2001/9 Bahar, Ankara.

TOKGÖZ, Oya (2003). **Temel Gazetecilik**, Beşinci Baskı, İmge Kitabevi Yayınları, Ankara.

TOPUZ, Hıfzı (2003). **II. Mahmut’tan Holdinglere Türk Basın Tarihi**, Remzi Kitabevi, İstanbul.

TURAN, YUSUF (1992). “Demokratikleşmede Yerel Basının İşlevi Paneli”, **Yerel Basın Kurultayı Paneller**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 4, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 3, Adana.

TUTAR, Hilmi (1993). **21. Yüzyıl’da Türk Basını**, Ankara.

TÜRK DİL KURUMU (1998). **Türk Dil Kurumu Türkçe Sözlük 2**, 9. Baskı, TDK Yayınları: 549, Türk Tarih Kurumu Basım Evi, Ankara.

TÜRKİYE GAZETECİLER CEMİYETİ, KONRAD ADENAUER VAKFI (1997).
Yerel Basında Gazetecinin Tanımı, İşlevi, Çalışma Koşulları ve Sorunları,
Erdini Basım ve Yayınevi, Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi: 1, İstanbul.

http://www.trabzon.gov.tr/html/genel_bilgiler.htm, (04.11.2004).

UÇAR, Oğuz (1997). “Anadolu Basınındaki Zorluklar”, **Yerel Basında Gazetecinin Tanımı, İşlevi, Çalışma Koşulları ve Sorunları**, Türkiye Gazeteciler Cemiyeti – Konrad Adenauer Vakfı, Erdini Basım ve Yayınevi, Yerel Basın Eğitim Seminerleri Dizisi: 1, İstanbul.

ULUS, Selma (1993). “Yerel Basınımız”, **Marmara İletişim Dergisi**, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayını, Sayı: 3, İstanbul , ss. 77-88.

USMAN, Erkin (1996). “Ege’de Yerel Basın ve Toplumdaki Yeri”, **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, Cilt: 2, Yıl: 2, Sayı: 12, Ankara, ss. 1080-1082.

USTA, Veysel (Haz.) (1999). **Anabasis’ten Atatürk’e Seyahatnamelerde Trabzon**, Birinci Baskı, Trabzon Araştırmaları Dizisi: 1, Serander Yayınları, Trabzon.

ÜNAL, Şinasi (1996). “Yerel Basın Ve Sorunları”, **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, Cilt: 2, Yıl: 2, Sayı: 12, Ankara, ss. 1068-1072.

VAROL, Muharrem (1986). “Yerel Basın ve Yerel Düzeyde Siyaset”, **Ankara Üniversite Basın Yayın Yüksekokulu Yıllığı VIII. 1983-1985**, Ankara, ss. 263-269.

VURAL, Sacide (1994). **Kitle İletişiminde Denetim Stratejileri**, Özışık Matbaacılık, Ankara.

VURAL, Ali Murat (1992). “Yerel Gazetelerimizin Genel Görünümü”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

VURAL, Ali Murat (1996). “Yerel Kamuoyunun Kitle İletişim Aracı Olarak Yerel Basın”, **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, Cilt: 2, Yıl: 2, Sayı: 12, Ankara, ss. 1053-1067.

VURAL, Ali Murat (1998). “Türkiye’deki Tarihsel Gelişim Süreci İçinde Yerel Basının Yüklendiği İşlevler ve Misyonlar”, **Yeni Türkiye Cumhuriyet Özel Sayısı VI**, Yıl: 4, Sayı: 23-24, Ankara, ss. 2781-2795.

VURAL, Ali Murat (1998). “Yerel Basının Kamuoyu Oluşturma Gücü”, **Yerel Basında Arayışlar Ve Antakya Durağı**, Anadolu Üniversitesi Yayınları, Eskişehir.

VURAL, Ali Murat (1999). **Yerel Basın Ve Kamuoyu**, Anadolu Üniversitesi Yayınları No: 1141, Açıköğretim Fakültesi Yayınları No: 607, Eskişehir.

<http://www.cevreorman.gov.tr/konusmalar/170504.doc>. **Çevre Ve Orman Bakanı Osman Pepe’nin Kocaeli Gazetesi’nin 30. Kuruluş Yıl Döneminde Yaptığı Konuşma**, (01.07.2004).

YALIN, Etem (2004). “Elazığ’da Yerel Medya Sorunları Ve Çözüm Önerileri”, **Sözün Yalını**, http://www.elaziz.net/yazar/etem/elazigda_yerelmedya_sorunlari.htm, (01.07.2004).

YEĞENOĞLU, M. (1995). “Sömürge Sonrası Dünyada Göçmen Kimliği”, **Mürekkep**, Kış-Bahar Sayısı, ss. 78-82’den aktaran Metin Işık (2001). “Globalleşme-Yerelleşme Ve Medya”, **Selçuk İletişim**, Cilt: 1, Sayı: 4, Konya, ss. 38-43.

YILDIZ, Y. Gökalp (2004). “Demokratik Komediya”, **Akşam**, İstanbul, (28.07.2004).

YİĞENOĞLU, Çetin (1992). “Yerel Basın Kurultayı’ını Açış Konuşması”, **Yerel Basın Kurultayı Paneller**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 4, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 3, Adana.

YURDAGÜL, Hikmet (1996). “Basın Elbetteki Milletin Müşterek Sesi ve Hissidir”, **Yeni Türkiye Medya Özel Sayısı**, Cilt: 2, Yıl: 2, Sayı: 12, Ankara, ss. 1078-1079.

YÜCEL, Seniye (1999). “Yerel Basın”, ALEMDAR, Korkmaz (Ed.), **Medya Gücü ve Demokratik Kurumlar**, Afa Yayınları, İstanbul, ss. 174-179.

YÜKSEL, İbrahim (1992). “Habercilikte Devlet Tekeli ve Anadolu Basını”, **Yerel Basın Kurultayı Bildiriler**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 2, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 1, Adana.

YÜREĞİR, Çetin Remzi (1992). “Yerel Basın-Yaygın Basın İlişkileri Paneli”, **Yerel Basın Kurultayı Paneller**, Çukurova Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, Yayın No: 4, Yerel Basın Kurultayı Dizisi: 3, Adana.

EK 1: ANKET FORMU ÖRNEĞİ

*İyi günler... Bu araştırma tamamen **bilimsel** bir çalışma için yapılmaktadır. Vereceğiniz samimi cevaplar araştırmanın sonucu için büyük önem taşımaktadır. Vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.*

1. Düzenli olarak ulusal gazete okuyor musunuz? (Gazete alsanız da almasanız da bu soruya cevap veriniz.)

1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır

2. Günlük yaşamınızda yerel bir gazete okumaya ihtiyaç duyuyor musunuz?

1 ( ) Her zaman 2 ( ) Çoğu zaman 3 ( ) Bazen 4 ( ) Hiçbir zaman

3. Düzenli olarak yerel gazete okuyor musunuz? (Gazete alsanız da almasanız da bu soruya cevap veriniz. Eğer cevabınız hiçbir zaman ise bu işaretlemeyi yaptıktan sonra lütfen 7. soruya geçiniz.)

1 ( ) Her zaman 2 ( ) Çoğu zaman 3 ( ) Bazen 4 ( ) Hiçbir zaman

4. Yerel gazete okumaya günde ne kadar zaman ayırıyorsunuz?

1 ( ) 30 dakikadan az 2 ( ) 30 dk-1 saat arası 3 ( ) 1-2 saat
4 ( ) 2-3 saat 5 ( ) 3 saat ve üzeri

5. Düzenli olarak en sık hangi yerel gazeteyi okuyorsunuz?

1 ( ) Bölgede Gündem 2 ( ) Hüryol 3 ( ) Karadeniz
4 ( ) Karadeniz'den Günebakış 5 ( ) Karadeniz Haber
6 ( ) Kuzey Ekspres
7 ( ) Türksesi 8 ( ) Diğer (lütfen belirtiniz).....

6. Okuduğunuzu belirttiğiniz yerel gazeteyi satın alarak mı okuyorsunuz?

1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır

7. Trabzon'da meydana gelen olaylar hakkında bilgileri en çok hangi kaynaktan ediniyorsunuz?

1 ( ) Yerel gazeteler 2 ( ) Yerel televizyonlar 3 ( ) Yerel radyolar
4 ( ) Ailem 5 ( ) Yakın çevrem 6 ( ) Ulusal gazeteler
7 ( ) Ulusal televizyonlar 8 ( ) Ulusal radyolar
9 ( ) İnternet 10 ( ) Diğer (lütfen belirtiniz).....

8. Yerel olaylarla ilgili bilgi alacağınız zaman en çok hangi yerel kitle iletişim aracına güveniyorsunuz?

1 ( ) Yerel gazeteler 2 ( ) Yerel televizyonlar 3 ( ) Yerel radyolar
4 ( ) İnternet 5 ( ) Diğer (lütfen belirtiniz).....

9. Yerel düzeyde halkı yönlendirme konusunda en etkili kitle iletişim aracı olarak hangisini görüyorsunuz?

1 ( ) Yerel gazeteler 2 ( ) Yerel televizyonlar 3 ( ) Yerel radyolar
4 ( ) Hiçbirisi

10. Size yerel gazeteler haber ve bilgi kaynağı olarak değerlendirilebilirler mi?
1 ( ) Evet 2 ( ) Hayır
11. Yerel gazetelerden edinmiş olduğunuz bilgileri günlük hayatınızda kullanıyor musunuz?
1 ( ) Her zaman 2 ( ) Çoğu zaman 3 ( ) Bazen 4 ( ) Hiçbir zaman
12. Yerel gazetelerin okurlarını yönlendirici bir güce sahip olduğuna inanıyor musunuz?
1 ( ) Kesinlikle inanıyorum 2 ( ) İnanıyorum 3 ( ) Fikrim yok
4 ( ) İnanmıyorum 5 ( ) Hiç inanmıyorum
13. Size göre, yerel gazeteler, kentin yerel yöneticileri üzerinde etkili oluyor mu?
1 ( ) Kesinlikle etkili 2 ( ) Etkili 3 ( ) Fikrim yok 4 ( ) Etkisiz
5 ( ) Hiç etkili değil
14. Size göre, yerel gazeteler, kentin siyasetçileri üzerinde etkili oluyor mu?
1 ( ) Kesinlikle etkili 2 ( ) Etkili 3 ( ) Fikrim yok 4 ( ) Etkisiz
5 ( ) Hiç etkili değil
15. Size göre, yerel gazeteler, kentin ekonomik yaşamı üzerinde etkili oluyor mu?
1 ( ) Kesinlikle etkili 2 ( ) Etkili 3 ( ) Fikrim yok 4 ( ) Etkisiz
5 ( ) Hiç etkili değil
16. Size göre, yerel gazeteler, kentin kültür ve sanat yaşamı üzerinde etkili oluyor mu?
1 ( ) Kesinlikle etkili 2 ( ) Etkili 3 ( ) Fikrim yok 4 ( ) Etkisiz
5 ( ) Hiç etkili değil
17. Size göre, yerel gazeteler, kentin spor takımları üzerinde etkili oluyor mu?
1 ( ) Kesinlikle etkili 2 ( ) Etkili 3 ( ) Fikrim yok 4 ( ) Etkisiz
5 ( ) Hiç etkili değil
18. Size göre, yerel gazeteler, kentin sorunlarını yeterli düzeyde yansıtıyor mu?
1 ( ) Kesinlikle yansıtıyor 2 ( ) Yansıtıyor 3 ( ) Fikrim yok
4 ( ) Yansıtıyor 5 ( ) Hiç yansıtıyor
19. Yerel gazetelerden okuduğunuz haberler ve bilgiler neticesinde kanaatlerinizde değişiklik oluyor mu?
1 ( ) Her zaman 2 ( ) Çoğu zaman 3 ( ) Bazen 4 ( ) Hiçbir zaman
20. Size göre, yerel gazeteler, Trabzon'da yaşayan insanlarda ortak bir kanaatin oluşmasında ne derece etkilidir?
1 ( ) Kesinlikle etkilidir 2 ( ) Etkilidir 3 ( ) Fikrim yok
4 ( ) Etkisizdir 5 ( ) Hiç etkili değildir

		<i>Tamamen katlıyorum</i>	<i>Katlıyorum</i>	<i>Fikrim Yok</i>	<i>Katılmıyorum</i>	<i>Hiç katılmıyorum</i>
	YEREL GAZETE OKUYORUM, ÇÜNKÜ					
21	Trabzon'da meydana gelen olaylardan haberdar oluyorum.	5	4	3	2	1
22	Yerel gündemi takip etme fırsatı buluyorum.	5	4	3	2	1
23	Yerel yönetimlerin icraatları ile ilgili gelişmeleri takip ediyorum.	5	4	3	2	1
24	Şehrin kültür ve sanat hayatına dair bilgi sahibi oluyorum.	5	4	3	2	1
25	Yerel siyaset ve siyasetçilere ilişkin bilgi ediniyorum.	5	4	3	2	1
26	Verilen haberler ve bilgiler, benim de ilgilendiğim konulara yönelik oluyor.	5	4	3	2	1
27	Resmi kurumların faaliyetleri hakkında bilgi edinme fırsatı buluyorum.	5	4	3	2	1
28	Günlük hayatımı düzenlerken haber-bilgi kaynağı olarak yerel gazeteden yararlanıyorum.	5	4	3	2	1
29	Belediyelerin faaliyetleri hakkında bilgi ediniyorum.	5	4	3	2	1
30	Yerel gazetelerden edindiğim bilgiler düşüncelerimin şekillenmesinde etkili oluyor.	5	4	3	2	1
31	Şehirde yapılan yanlış uygulamalara ilişkin bilgi sahibi oluyorum.	5	4	3	2	1
32	Günün sıkıntısından uzaklaşarak rahatlamama yardımcı oluyor.	5	4	3	2	1
33	Yerel ekonominin seyri hakkında bilgi ediniyorum.	5	4	3	2	1
34	Yerel gündemi oluşturan konular hakkında kanaat edinmeme katkıda bulunuyor.	5	4	3	2	1
35	Şehirde yaşanan aksaklıkları öğrenme fırsatı buluyorum.	5	4	3	2	1
36	Günlük olarak ihtiyaç duyduğum acil bilgilere ulaşıyorum.	5	4	3	2	1
37	Yerel spor takımları ile ilgili gelişmelerden haberdar oluyorum.	5	4	3	2	1
38	Yerel gazetelerde benim de dile getirmek istediğim konular yansıtılıyor.	5	4	3	2	1
39	Yapmak istediğim eleştirileri yerel gazetede görüyorum.	5	4	3	2	1
40	Yerel gazete hayatımı tek düzelikten kurtarmama yardımcı oluyor.	5	4	3	2	1

41. Yaşınız:.....

42. Cinsiyetiniz: 1 ( ) Kadın 2 ( ) Erkek

43. Medeni Durumunuz: 1 ( ) Evli 2 ( ) Bekar 3 ( ) Dul

44. Eğitim Durumunuz:

1 ( ) Okur-yazar 2 ( ) İlkokul 3 ( ) Ortaokul 4 ( ) Lise
5 ( ) Üniversite 6 ( ) Lisansüstü

45. Mesleğiniz:

1 ( ) İşçi 2 ( ) Esnaf 3 ( ) Memur
4 ( ) Serbest Meslek (avukat, doktor vb.) 5 ( ) Emekli 6 ( ) Çiftçi
7 ( ) Ev Hanımı 8 ( ) Akademisyen 9 ( ) Öğrenci
10 ( ) Diğer (lütfen belirtiniz).....

46. Hanenize giren aylık ortalama gelir ne kadardır?

1 ( ) 500 YTL'den az / 500 milyondan az
2 ( ) 501-999 YTL arası / 501-999 milyon arası
3 ( ) 1.000-1.500 YTL arası / 1 milyar-1.500 milyon arası
4 ( ) 1.501-1.999 YTL arası / 1.501 milyon-1.999 milyon
5 ( ) 2.000 YTL ve üzeri / 2 milyar ve üzeri